

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskeväksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annettua lakia, työttömyysturvalakia, työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia, kotoutumisen edistämisestä annettua lakia, työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia ja kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia.

Työttömien työnhakua ja ohjaamista palvelutarpeen mukaisiin palveluihin tuettaisiin siten, että työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleva kunta tapaisi työnhakijan työnhakukeskustelussa työttömyyden alkuvaiheessa lähtökohtaisesti kahden viikon välein. Nykyisten kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakijan haastattelujen lisäksi työnhakijalle järjestettäisiin puolen vuoden välein kuukauden kestävä jakso, jonka aikana järjestettäisiin kaksi työnhakukeskustelua.

Työttömyysturva-oikeuden jatkumisen edellytyksenä työnhakijan olisi haettava tiettyä määrää työmahdollisuuksia. Hakuvelvollisuus kirjattaisiin työllistymissuunnitelmaan. Työnhakijalle voitaisiin tarjota haettavaksi yksilöityjä työpaikkoja. Näiden työpaikkojen hakeminen velvoitaisi tietyin edellytyksin työnhakijaa työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä. Jos työnhakija laiminlyö hakea työmahdollisuuksia tai osallistua palveluihin häneltä edellytetyllä tavalla, häntä muistutettaisiin työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä. Korvauksettomien määräraajojen kestoja porrastettaisiin ja muutettaisiin kohtuullisemmiksi.

Esitys liittyy hallituksen ohjelmaan sisältyvään tavoitteeseen uudistaa työttömien palveluita sekä kohtuullistaa työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää niin, että työnhakijoiden oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa. Esityksen tavoitteena on parantaa työllisyyttä vähintään 9 500 työllisellä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 2.5.2022.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Työnhakijan palveluprosessi työ- ja elinkeinotoimistossa.....	5
2.2 Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmä	10
3 Tavoitteet	14
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	14
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	14
4.1.1 Alkuhaastattelu.....	14
4.1.2 Työnhakuvelvollisuus	16
4.1.3 Työllistymissuunnitelman toteutumisen seuranta	17
4.1.4 Muistutus.....	18
4.1.5 Työttömyysturvaseuraamukset ja niiden porrastaminen.....	18
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	19
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	20
4.2.1.1 Vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen.....	20
4.2.1.2 Yritysvaikutukset	26
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	26
4.2.2.1 Asiakaspalvelu- ja muun henkilöstön määrä.....	26
4.2.2.2 Alkuhaastattelujen järjestäminen	27
4.2.2.3 Työhaun alkuvaiheen täydentävien työnhakukeskustelujen ja työnhakukeskustelun järjestäminen	28
4.2.2.4 Työnhakukeskustelun ja kahden täydentävän työnhakukeskustelun järjestäminen kuuden kuukauden välein.....	30
4.2.2.5 Muille työnhakijoille kolmen kuukauden välein järjestettävät työnhakukeskustelut.....	30
4.2.2.6 Työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut eräissä tilanteissa.....	31
4.2.2.7 Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen sisältö.....	32
4.2.2.8 Työttömyysturva	32
4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	34
4.2.3.1 Vaikutukset perusoikeuksien toteutumiseen	34
4.2.3.2 Muut vaikutukset työttömiin	35
4.2.3.3 Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon	41
4.2.3.4 Vaikutukset työllisyyteen.....	42
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	54
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	54
5.1.1 Muutosten soveltaminen myös kunnissa.....	54
5.1.2 Velvoittavien työtarjousten korvaaminen työnhakuvelvollisuudella	54
5.1.3 Osa-aikaista työtä tekevät ja koulutuksessa olevat.....	55
5.1.4 Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmä.....	55
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot	56

HE 167/2021 vp

5.2.1 Alankomaat	56
6 Lausuntopalaute	60
7 Säännöskohtaiset perustelut	61
7.1 Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki	61
7.2 Työttömyysturvalaki	77
7.3 Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta, laki kotoutumisen edistämisestä, laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta ja laki kuntouttavasta työtoiminnasta	85
8 Lakia alemman asteinen sääntely	85
9 Voimaantulo	85
9.1 Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettu laki	86
9.2 Työttömyysturvalaki	86
10 Toimeenpano ja seuranta	87
11 Suhde muihin esityksiin	87
11.1 Suhde talousarvioesitykseen	87
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	87
LAKIEHDOTUKSET	96
1. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta	96
2. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	107
3. Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta	114
4. Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta	117
5. Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta	119
6. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta	121
LIITE	124
RINNAKKAISTEKSTIT	124
1. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta	124
2. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	144
3. Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta	160
4. Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta	166
5. Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta	169
6. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta	171

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaan hallitus valmistelee työttömyysturvan ja työttömien palveluiden uudistuksen, jonka tavoitteena on lyhentää työttömyysjaksojen kestoja, helpottaa lyhytaikaisen työn vastaanottamista, kannustaa työnhakuun sekä uudistaa ja kohtuullistaa työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää niin, että työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa. Tarkoituksena on, että työnhakijan työllistymissuunnitelmassa sovietaan henkilökohtaisesta työnhakuveloitteesta ja palveluista, kuten esimerkiksi koulutuksesta ja kuntoutuksesta. Lisäksi hallituksen ohjelmassa mainitaan, että työnhakijoiden henkilökohtaisen palvelun resurssit työ- ja elinkeinotoimistoissa turvataan.

Osana edellä mainittua kokonaisuutta hallitus päätti talousarvioneuvottelussaan syyskuussa 2020 valmistella niin sanottua pohjoismaista työvoimapalveluiden mallia. Hallitus linjasi, että työhaun tukemiseksi ja palveluihin ohjaamiseksi työttömien palvelutarpeen arviointia kehitettäisiin ja työhaun tukea lisättäisiin siten, että työttömät kohdattaisiin työhaun alkuvaiheessa kahden viikon välein. Tämän jälkeen kuukauden kestävä tiivis palvelujakso seuraisi aina kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen. Muutoksen toteuttamiseksi hallitus linjasi, että työ- ja elinkeinotoimistojen resursseja lisättäisiin 70 miljoonalla eurolla vuodessa.

Hallitus linjasi valmisteltavaa muutosta myös siten, että yksilöllisessä työllistymissuunnitelmassa sovittaisiin työnhakijan määrällisestä työnhakuveloitteesta ja tarkoituksenmukaisista työnhakua tukevista palveluista. Työnhakijan tulisi työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä hakea kuukaudessa enintään neljää työpaikkaa, riippuen alueen työmarkkinatilanteesta ja työttömän työkyvystä. Lähtökohtana olisi neljän työpaikan hakeminen ja veloitteen reunaehdoista säädettäisiin riittävän tarkkarajaisesti. Hallituksen linjauksen mukaan työnhakijalle voitaisiin jatkossakin osoittaa nykyisenkaltaisia työtarjouksia.

Hallitus linjasi myös, että työnhakijan tulisi raportoida työhausta sähköiseen järjestelmään itsenäisesti tai palvelun yhteydessä joka kuukausi. Työnhakuun ja palveluihin liittyviä työttömyysturvaseuraamuksia porrastettaisiin siten, että käyttöön otettaisiin huomautus. Jos työnhakija jättäisi veloitteen uudelleen täyttämättä, hänelle asetettaisiin viisi työttömyysetuuden maksupäivää kestävä korvaukseton määräaika eli niin sanottu karenssi. Työnhakijan menettelyn toistuessa hänelle asetettaisiin 10 päivää kestävä korvaukseton määräaika. Huomautuksen ja kahden korvauksettoman määräajan asettamisen jälkeen työhaun laiminlyönnistä asetettaisiin nykyisenkin lainsäädännön mukainen työssäolovelvoite. Muiden kuin työnhakuun ja palveluihin liittyvien työttömyysturvaseuraamusten enimmäispituus olisi hallituksen linjauksen mukaan 45 päivää.

Hallituksen edellä mainittu linjaus pohjoismaisen työvoimapalveluiden mallin valmistelemisestä oli osa hallituksen talousarvioneuvottelun työllisyystoimia. Hallituksen linjauksen mukaan pohjoismaiseen työvoimapalveluiden malliin liittyvät muutokset valmistellaan siten, että niiden työllisyysvaikutus on vähintään 9 500 työllistä.

1.2 Valmistelu

Pääministeri Antti Rinteen hallituksen toimikaudella heinäkuussa 2019 asetettu työllisyysedistämisen ministeriryhmä sekä sille elokuussa 2019 asetetut alatyöryhmät jatkoivat toimin-

taansa myös hallituksen vaihduttua marraskuussa 2019. Tässä hallituksen esityksessä ehdotettavia muutoksia käsiteltiin työllisyyden edistämisen ministeriryhmän Palkkatuki ja etuudet – alatyöryhmässä. Myöhemmin käsittelyä jatkettiin Palvelut, etuudet ja osallisuus -alatyöryhmässä, joka asetettiin elokuussa 2020.

Alatyöryhmä ei tehnyt muutoksista yksimielistä esitystä ja hallituksen esitys on laadittu työ- ja elinkeinoministeriössä. Esiitettyjen muutosten työllisyysvaikutukset on arvioitu virkatyönä valtiovarainministeriössä.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoa sosiaali- ja terveysministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, oikeusministeriöltä sekä valtioneuvoston oikeuskanslerilta ja eduskunnan oikeusasiamieheltä. Lisäksi lausuntoa pyydettiin muun muassa julkisten työvoimapalveluiden ja työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanosta vastaavilta tahoilta sekä keskeisiltä työnantajia, yrittäjiä, palkansaajia, työttömiä ja kuntia edustavilta järjestöiltä.

Esitysluonnosta on käsitelty kunnallistalouden ja –hallinnon neuvottelukunnassa ja lainsäädännön arviointineuvosto on antanut esitysluonnoksesta lausuntonsa. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM102:00/2019>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Työnhakijan palveluprosessi työ- ja elinkeinotoimistossa

Työnhakijaksi ilmoittautuminen ja palvelutarpeen arviointi

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaan henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy sinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön. Vuonna 2019 noin 84 prosenttia ja vuonna 2020 noin 91 prosenttia työnhakijoista käynnisti työnhaun verkkopalvelun kautta.

Verkkopalvelun kautta työnhakijaksi ilmoittautuneet ohjataan digitaaliseen palvelutarpeen arviointiin, jos työttömyys ei ole päättymässä kolmen kuukauden kuluessa esimerkiksi työhön menon tai opintojen alkamisen takia. Työnhakijan verkkopalvelussa antamien tietojen ja työllistymisen mahdollisuuksia ennakoivien tekijöiden perusteella arvioidaan, millaisia palveluja työnhakija tarvitsee. Palvelutarpeen arvioinnin pohjalta voidaan laatia työnhakijan hyväksyttäväksi luonnos työllistymissuunnitelmaksi. Työnhakijaa voidaan myös pyytää laatimaan oma ehdotuksensa työllistymissuunnitelmaksi.

Verkkopalvelussa työnhakijaksi ilmoittautuneella henkilöllä on ilmoittautumisen jälkeen kaksi päivää aikaa täydentää palvelutarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot ja sen jälkeen seitsemän päivää aikaa laatia luonnos työllistymissuunnitelmaksi. Suuri osa työnhakijoista tekee mainitut toimet melko nopeasti. Tilastotietoja tästä ei ole käytettävissä.

Työnhakijaksi ilmoittautumiseen liittyvät toimet on jaettu useaksi kokonaisuudeksi, koska tarvittavien tietojen täyttämistä verkkopalvelussa samalla kertaa on pidetty liian raskaana. Tähän voitaisiin kuitenkin vaikuttaa tuomalla työnhakijaa koskevia tietoja mahdollisuuksien mukaan nykyistä enemmän työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä ja muista viranomaisrekistereistä. Työnhakijaksi ilmoittautumiseen liittyviä toimia voitaisiin keventää myös siten,

että verkkopalvelussa kerättäisiin vain kaikkein keskeisimmät tiedot työnhakijan ensimmäistä haastattelua ja palvelutarpeen arviointia sekä työttömyysturvaoikeuden selvittämistä varten. Tietoja ja palvelutarvearviota täydennettäisiin ensimmäisessä työnhakijan haastattelussa. Nopeuttamalla työnhakijaksi ilmoittautumiseen liittyvien toimien toteutumista työnhakija voitaisiin tarvittaessa ohjata nykyistä nopeammin tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin.

Eräiden näkemysten mukaan nykyinen osittain verkkopalveluiden käyttöön perustuva työnhakijan palvelutarpeen arviointi johtaisi työnhakijan ohjaamiseen väärin työ- ja elinkeinotoimiston palveluihin. Näkemykset perustuvat siihen, että palvelutarvearvio perustuisi liikaa työnhakijan omaan, mahdollisesti liian toiveikkaaseen näkemykseen omasta tilanteesta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen heinäkuussa 2018 tekemän julkaisemattoman selvityksen mukaan kuusi kuukautta aiemmin työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneiden oma arvio palvelutarpeesta vastasi kuitenkin noin 85 prosentin todennäköisyydellä tilannetta seuranta-ajankohtana. Nopeaan työllistymiseensä luottaneet olivat pääosin työssä ja työllistymiseensä tukea tarvitsevat joko koulutuksessa tai työ- ja elinkeinotoimiston palveluiden piirissä.

Työnhakijan haastattelu

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaan työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee järjestää työnhakijalle haastattelu kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta. Haastattelun järjestämistä pidetään tarpeettomana esimerkiksi silloin, kun työnhakijalla on tiedossa lähiaikoina työsuhteen, opiskelun tai perhevapaan alkaminen tai muu vastaava muutos tilanteessaan.

Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee varata työnhakijalle tilaisuus myöhempisiin haastatteluihin määräajoin työnhakijan palvelutarpeen mukaisesti. Työttömän työnhakijan haastattelu tulee kuitenkin aina järjestää työttömyyden jatkuttua yhdenjakoisesti kolme kuukautta ja sen jälkeen aina kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden välein.

Työnhakijan ensimmäisessä haastattelussa tarkistetaan ja täydennetään työnhakutiedot, arvioidaan palvelutarve, laaditaan työllistymissuunnitelma sekä sovitaan asiointitavasta ja yhteydenpidosta työ- ja elinkeinoviranomaisen ja työnhakijan välillä. Osana palvelutarpeen arviointia työ- ja elinkeinoviranomainen tekee arvion työttömän työnhakijan valmiuksista työllistyä avoimille työmarkkinoille sekä työttömyyden pitkittymisen todennäköisyydestä.

Arviolta noin 30–50 prosentille työttömistä järjestetään työnhakijan haastattelu kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta. Kolmen kuukauden määräaikaishaastattelu oli vuoden 2019 tietojen perusteella järjestetty keskimäärin noin 73 prosentille niistä työnhakijoista, joille haastattelu oli tullut julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyjen määräaikojen perusteella järjestää. Vuotta 2020 koskevat tiedot eivät ole vertailukelpoisia, koska covid-19-pandemian takia haastattelujen järjestämistä koskevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain säännöstä oli muutettu väliaikaisesti.

Työttömien määräaikaishaastatteluja koskevassa arviointitutkimuksessa¹ havaittiin, että haastattelut tehostavat työnhakijoiden ohjaamista palveluihin sekä edistävät aktivoitumista ja työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Tutkimuksessa havaittiin myös, että haastattelujen määrän lisääntyminen ei vaikuttanut merkittävästi työ- ja elinkeinotoimiston tekemään työnvälitykseen.

¹ Valtakari, Mikko ym.; Työttömien määräaikaishaastattelujen arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:26.

HE 167/2021 vp

Sama havainto on tehty myös Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston toimialuetta koskevassa tutkimuksessa.² Työnvälityksen tulisikin olla nykyistä merkittävämpi osa työnhakijan haastatteluja.

Työllistymissuunnitelma

Työnhakijan haastattelun järjestäminen tarkoittaa samalla sitä, että työnhakijan kanssa joko laaditaan työllistymissuunnitelma tai suunnitelmaa tarkistetaan. Edellä mainitut kolmen kuukauden määräaikaishaastatteluja koskevat tilastotiedot kuvaavat sen vuoksi myös suunnitelmien ajantasaisuutta.

Työllistymissuunnitelma perustuu työnhakijan omiin työtä tai koulutusta koskeviin tavoitteisiin ja arvioituihin palvelutarpeeseen. Suunnitelmassa sovitaan työnhausta ja sen tavoitteista, työnhakijan palvelutarpeen mukaisista julkisista työvoima- ja yrityspalveluista ja muista työllistymistä edistävistä palveluista sekä asiantuntija-arvioinneista. Suunnitelmassa sovitaan tarvittaessa myös muista osaamista, työmarkkinavalmiuksia ja toimintakykyä parantavista palveluista tai työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyvistä toimista. Työnhakija ja työ- ja elinkeinotoimisto sopivat suunnitelman toteutumisen seurannasta ja hyväksyvät suunnitelman.

Helmikuun 2021 alussa työ- ja elinkeinotoimistoissa oli työnhakijana yhteensä noin 667 800 henkilöä. Heistä noin 538 600:n kanssa oli laadittu työllistymissuunnitelma ja näistä noin 329 000 suunnitelmaan oli kirjattu, että työnhakija hakee omatoimisesti työtä eri hakukanavia käyttäen sekä osallistuu rekrytointitapahtumiin. Covid-19-pandemiaa edeltävänä aikana helmikuussa 2020 työ- ja elinkeinotoimistoissa oli arviolta noin 247 000 työtöntä työnhakijaa, joista enintään kolme kuukautta vanha työllistymissuunnitelma oli noin 171 000 työnhakijalla. Tämä vastaa noin 70 prosenttia työttömistä työnhakijoista.

Omatoimisen työnhaun kirjataan osaksi työllistymissuunnitelmaa lähes poikkeuksetta silloin, kun työnhakijalla on hyvät edellytykset hakea työtä ja työllistyä. Esimerkiksi monialaisten palveluiden tarpeessa olevien työnhakijoiden kohdalla tilanne on toinen, ja maininta omatoimisesta työnhausta sisältyy arviolta joka toisen työnhakijan suunnitelmaan.

Omatoimisella työnhaulla tarkoitetaan edellä työttömyysetuutta hakevan työnhakijan yleistä velvollisuutta hakea työtä. Kyse ei yleensä ole konkreettisesta tietyn työpaikan tai edes tietyn alan työpaikkojen hakemisesta. Yleisellä tasolla olevan työnhakuvelvoitteen laiminlyömisestä ei aseteta korvauksettomia määräaikoja tai työssäolovelvoitteita.

Työllistymissuunnitelmilla voitaisiin nykyistä tehokkaammin tukea työnhakijan työnhakua ja työllistymistä sekä varmistaa työttömyysetuuden vastikkeellisuuden toteutuminen, jos suunnitelmien ajantasaisuutta voidaan parantaa ja työnhakijalta edellytettäisiin suunnitelmissa nykyistä konkreettisemmin omatoimista työnhakua.

Työllistymissuunnitelman toteuttamisesta ilmoittaminen

² Sundvall, Santtu ja Mayer, Minna: Työttömien määräaikaishaastattelut TE-toimiston asiakaspalvelun perustana. Kokemuksia määräaikaishaastatteluiden lisäämisestä Uudellamaalla. Raportteja 27:2018. Uudenmaan ELY-keskus.

Työnhaun voimassaolo lakkaa muun muassa silloin, kun työnhakija ei ilmoita työ- ja elinkeinoveranomaiselle työllistymissuunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla suunnitelman toteuttamisesta. Työnhaun voimassaolon lakattua työnhaun voi kuitenkin käynnistää uudelleen.

Käytännössä työnhaun voimassaoloa ei yleensä päätetä, vaikka työnhakija jättäisi ilmoittamatta työllistymissuunnitelman toteuttamisesta. Ilmoittamatta jättäminen johtaa kuitenkin siihen, että työnhakijalta pyydetään selvitystä suunnitelman toteuttamisesta, eikä työttömyysetuutta makseta, ennen kuin asia on selvitetty. Jos ilmenee, ettei työnhakija ole toteuttanut suunnitelmaa, eikä hänellä ole menettelynsä työttömyysturvallaissa (1290/2002) tarkoitettua pätevää syytä, hän menettää oikeutensa työttömyysetuuteen joko määräajaksi tai toistaiseksi.

Työnvälitys ja rekrytointivaikeudet

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työnvälitys kuuluu työ- ja elinkeinotoimiston ydintehtäviin. Työnvälityksellä edistetään työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista siten, että avoimet työpaikat täyttyvät ja työtä hakevat saavat työtä nopeasti. Työnvälitys perustuu työnantajan ja työntekijän sopimusvapauteen sekä vapaaseen valintaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa työnvälityspalveluksi on määritelty avoimia työpaikkoja koskevien tietojen julkaiseminen ja välittäminen, avoimeen työpaikkaan sopivien työnhakijoiden etsiminen ja esittely työnantajalle sekä sopivien työpaikkojen etsiminen ja tarjoaminen työnhakijoille.

Owal Group Oy:n vuonna 2016 tekemä työ- ja elinkeinotoimistojen työtarjous- ja työttömyysturvaprosessia koskeva tutkimus³ sisälsi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä ilmeneviin tietoihin perustuvan otoksen työtarjouksista ja näiden kohdentumisesta työnhakijoille. Otoksessa mukana oleville työnhakijoille oli tehty keskimäärin kaksi tarjousta, mikä vastaa myös työ- ja elinkeinoministeriön seurantatietoja. Otoksen aineistossa 54 prosentille työnhakijoista oli tehty yksi työtarjous ja viidennekselle kaksi työtarjousta.

Myös muissa selvityksissä on kiinnitetty huomiota työtarjousten kohdentumiseen eri työnhakijoille. Esimerkiksi koko maata kuvaavien tilastotietojen perusteella tammikuun 2012 ja huhtikuun 2014 välisenä aikana 78 prosentille työ- ja elinkeinotoimiston henkilöasiakkaista ei tehty lainkaan työtarjouksia.⁴

Owal Group Oy:n tekemän selvityksen mukaan työtarjouksia tehtiin suhteessa enemmän palvelu- ja myyntityön tekijöille ja prosessi- ja kuljetustyöntekijöille. Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöille puolestaan tehtiin enemmän tarjouksia muihin kuin ensisijaiseen ammattiin. Kun tietoja verrattiin avoimena oleviin työpaikkoihin vuosina 2014 ja 2015, erityisesti asiantuntijoille tehtiin vähemmän tarjouksia Satakuntaa ja Etelä-Pohjanmaata lukuun ottamatta.

³ Owal Group Oy; Tutkimus TE-toimistojen työtarjous- ja työttömyysturvaprosesseista, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työelämä 35/2016.

⁴ Muun muassa Räisänen, Heikki: Saavutettiin kylläntymispiste? Työtarjousten lisääntyneen käytön vaikutus avointen työpaikkojen täyttöön ja rekrytoinnin kestoon vuonna 2015. TEM-Analyysejä 70/2016, ja Räisänen, Heikki - Järvelä, Simo; Työtarjousten käytön lisäys – vuoden 2014 politiikkamuutoksen arviointia, TEM-analyyseja 61/2014 sekä Sundvall, Santtu: Julkista työnvälitystä työnantajalähtöisesti ja tuloksekkaasti. Ehdokashakutoimeksiannot Uudenmaan TE-toimiston rekrytointipalveluna. Raportteja 1/2019. Uudenmaan ELY-keskus.

Erityisesti Uudellamaalla tehtiin rakennus- ja kuljetusalalle enemmän tarjouksia suhteessa avoimiin työpaikkoihin.

Owal Group Oy:n tekemän selvityksen mukaan alueellisen liikkuvuuden näkökulma ei noussut työtarjousprosessissa merkittäväksi tekijäksi. Selvityksessä havaittiin, ettei työtarjouksia juurikaan tehty työnhakijan ilmoittaman maantieteellisen hakualueen ulkopuolelle. Selvitykseen sisältyvissä asiantuntijahaastatteluissa ilmeni, että työtarjouksia tehtiin alueellisen liikkuvuuden pohjalta ja alueellinen näkökulma oli lisääntynyt työssäkäyntialueen (tuolloin 80 kilometrin etäisyys työnhakijan asuinpaikasta) sisäpuolella. Vaikka työnhakijoita periaatteessa ohjattiin työtarjoustensa kautta hakemaan töitä aiempaa laajemmalla alueella, käytännössä tämä ei kuitenkaan aina toteutunut. Haastattelujen mukaan työ- ja elinkeinotoimistot olivat kokeneet vaikeaksi saada työnhakijoita liikkumaan lyhyitä matkoja edes kaupunkiseudulla. Toisaalta työpaikkoihin sopivia henkilöitä haetaan usein vain oman työ- ja elinkeinotoimiston alueelta.

Owal Group Oy:n tekemän selvityksen mukaan työtarjoustensa osuvuutta ja laatua tulisi parantaa asiakasymmärrystä kehittämällä. Työnhakijoiden tilanteen tuntemus työ- ja elinkeinotoimistoissa ei havaintojen mukaan ollut riittävällä tasolla, ja tällä oli vaikutusta työtarjoustensa laatuun ja osuvuuteen. Asiakkaiden tiedot ja tarpeet tunnettiin heikosti, sillä asiakkaasta sähköisesti saatavilla olevat tiedot olivat varsin puutteellisia. Työnhakijoista sähköisesti saatavilla olevat tiedot ovat kuitenkin pääasiallinen keino kohdentaa työtarjouksia osuviksi. Myös niukat aikaresurssit sekä asetetut tavoitteet työtarjoustensa määrässä vaikuttivat osuvuuteen. Owal Group Oy:n selvityksessä esitettiin muun muassa työnhakijalle tarkoitettujen verkkopalvelujen kehittämistä siten, että ne pakottaisivat tarpeellisten tietojen täyttöön ja samalla muistuttaisivat asiakkaita heidän vastuistaan.

Työtarjoustensa lisäksi työ- ja elinkeinotoimistot voivat toteuttaa työnantajalähtöistä työnvälitystä niin sanottujen ehdokashakutoimeksiantojen kautta. Näissä toimeksiantoissa työ- ja elinkeinotoimisto kartoittaa sopivia ehdokkaita kyseessä olevaan työhön ja esittelee ehdokkaat työnantajalle. Ehdokashakuihin osallistuminen ei ole työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavaa. Ehdokashakutoimeksiantojen määrät ovat viime vuosina pysyneet tasaisina. Vuonna 2019 työ- ja elinkeinotoimistot toteuttivat yhteensä noin 10 000 ehdokashakutoimeksiantoa ja esittelivät työnantajille noin 72 000 työnhakijaa.

Työttömyysetuutta saavan työnhakijan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä. Työ- ja elinkeinotoimiston tekemien työtarjoustensa ja edellä mainitun ehdokashaun lisäksi työllistymissuunnitelmassa sovitaan työnhakijan omatoimisesta työnhausta. Omatoimisesta työnhausta sopiminen voi tarkoittaa esimerkiksi sopimista siitä, että työnhakija hakee saamiensa työtarjoustensa lisäksi omatoimisesti muita avoimena olevia työpaikkoja tai piilotyöpaikkoja tietyltä alalta tai alueelta. Työllistymissuunnitelmassa voidaan sopia myös esimerkiksi haettavien paikkojen lukumäärästä tietyllä aikavälillä.

Avoimien paikkojen keskimääräinen avoimena olon kesto vuonna 2019 oli 60 päivää, kun se vuotta aiemmin oli 43 päivää. Täyttyneiden työpaikkojen avoimena olon kesto, siis aika jona työnantaja haki työntekijää kyseessä olevaan työhön, laski kuitenkin mainittuna aikana 54 päivästä 47 päivään. Avoimien työpaikkojen keskimääräinen avoimena olon kesto on pidentynyt selvästi.

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen⁵ mukaan noin 41 prosenttia työvoimaa hakeneista toimipaikoista on kokenut vaikeuksia löytää sopivaa työvoimaa avoimena olleeseen työtehtävään.

⁵ Larja, Liisa: Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2018. TEM-Analyysejä 94/2019.

Selvityksen mukaan rekrytointiongelmat yleistyivät vuonna 2018 erittäin voimakkaasti rakennus- ja teollisuusaloilla. Myös sosiaali- ja terveysaloilla, kuljetus- ja varastointialalla, teollisuudessa sekä kauppanäite alalla ongelmat lisääntyivät voimakkaasti. Yli 90 prosenttia toimipaikoista totesi, että rekrytointiongelmat johtuvat henkilön osaamiseen liittyvistä syistä, kuten koulutuksesta, työkokemuksesta, sosiaalisista taidoista, kielitaidosta tai muista työn vaatimista taidoista. Myös Tilastokeskuksen vuoden 2020 kolmatta vuosineljännestä koskevan työnantajahaastattelun perusteella rekrytointivaikeuksia oli kokenut noin 40 prosenttia työnantajista.

Työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittaviin työtarjouksiin perustuva työttömyysetuuden vastikkeellisuus ei kohdistu tasaisesti kaikkiin työnhakijoihin. Lisäksi työnhakijien määrää tulisi kasvattaa rekrytointiongelmien vähentämiseksi. Jos työtä ei ole tarjolla työnhakijan työssäkäyntialueella, hakijoita tulisi ohjata hakemaan työtä myös kauempaa. Samalla on kuitenkin otettava huomioon, ettei työnhakijaa voida edellyttää työttömyysetuuden menettämisen uhalla esimerkiksi muuttamaan toiselle paikkakunnalle.

Myös OECD suosittelee Suomea tiukentamaan työttömien työnhakijoiden työnhakuvaatimuksia sekä lisäämään näiden vaatimusten toteutumisen valvontaa.⁶

Työtarjouksen tuloksesta ilmoittaminen

Työ- ja elinkeinotoimiston tekemässä työtarjouksessa ilmoitetaan määräaika, jonka kuluessa työnhakijan on ilmoitettava, onko hän hakenut tarjottua työtä. Ilmoitus tulisi tehdä ensisijaisesti verkkopalvelussa, mutta sen voi tehdä myös esimerkiksi puhelimitse.

Jos työnhakija ilmoittaa, ettei ole hakenut tarjottua työtä tai jättää ilmoittamatta työtarjouksen tuloksesta, häneltä pyydetään selvitystä asiasta. Työttömyysetuutta ei yleensä makseta, ennen kuin asia on selvitetty. Jos ilmenee, ettei työnhakija ole hakenut tarjottua työtä eikä hänellä ole menettelynsä työttömyysturvalaissa tarkoitettua pätevää syytä, hän menettää oikeutensa työttömyysetuuteen joko määrääjäksi tai toistaiseksi.

2.2 Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmä

Työstä eroaminen

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 90 päivän ajalta, jos hän eronnut työstään ilman pätevää syytä. Työttömyysetuuden menettäminen tarkoittaa tässä sitä, että työ- ja elinkeinotoimisto asettaa työnhakijalle korvauksettoman määräajan eli niin sanotun karenssin.

Koska työ olisi edellä mainituissa tilanteissa voinut työnantajan puolesta jatkua, korvaukseton määräaika on pitempi kuin työnantajan päättäessä työsuhteen. Jos työnantaja päättää työsuhteen työntekijästä johtuvasta syystä, korvauksettoman määräajan kesto on 60 päivää. Korvauksetonta määräaika ei aseteta esimerkiksi silloin, kun työ päättyy irtisanomiseen tuotannollisesta tai taloudellisesta syystä tai työsuhteen päätyminen ei johdu työntekijän työttömyysturvalaissa tarkoitettulla tavalla moitittavana pidettävästä menettelystä.

Jos työn jäljellä oleva kesto olisi ollut enintään viisi päivää, korvauksettoman määräajan pituus on 30 päivää sekä työnantajan että työntekijän päättäessä työsuhteen.

⁶ Back to Work FINLAND: Improving the Re-Employment Prospects of Displaced Workers (2016).

HE 167/2021 vp

Henkilöllä on pätevä syy erota työstä työttömyysetuutta menettämättä työsopimuslain (55/2001) 8 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Tällä tarkoitetaan tilanteita, joissa työnantaja rikkoo tai laiminlyö työsopimuksesta tai laista johtuvia, työsuhteessa olennaisesti vaikuttavia velvoitteita niin vakavasti, että työntekijältä ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisajan pituista aikaa.

Edellä mainitun lisäksi työttömyysturvalaissa säädetään useista muista tilanteista, joissa henkilöllä on pätevä syy erota työstä työttömyysetuutta menettämättä. Pätevästä syystä erota työstä ei kuitenkaan säädetä tyhjentävästi.

Työstä kieltäytyminen

Työttömyysetuuden jatkuminen edellyttää, että työnhakija hakee ja on valmis ottamaan vastaan työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä. Lisäksi työnantaja voi tarjota työtä suoraan työnhakijalle. Työttömyysturvalaissa säädetään, että työstä kieltäytymisenä pidetään nimenomaisen kieltäytymisen lisäksi sitä, että työnhakija on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhdetta ole syntynyt.

Jos tarjottu työ olisi kestänyt enintään kaksi viikkoa, työstä kieltäytyminen ilman pätevää syytä johtaa 30 päivän korvauksettoman määräajan asettamiseen. Jos työ olisi kestänyt yli kaksi viikkoa, korvaukseton määräaika on 60 päivää. Jos työnhakija oli jo valittu kyseiseen työhön, eli työpaikan saaminen oli käytännössä varmaa, korvauksettoman määräajan kesto on 90 päivää.

Työajalla ei ole merkitystä työstä kieltäytymisen perusteella asetettavan korvauksettoman määräajan kesto, eli sekä kokoaikaisesta että osa-aikaisesta työstä kieltäytymisestä asetetaan sama seuraamus. Työstä kieltäytymisen perusteella asetettava korvaukseton määräaika alkaa pääsääntöisesti 30 päivän kuluttua työstä kieltäytymisestä.

Työstä kieltäytymisen perusteella asetetaan korvaukseton määräaika vain, jos työ vastaa työnhakijan työkykyä. Lisäksi työstä on maksettava työehtosopimuksen mukainen palkka, jos alalla on työehtosopimus. Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä hakemasta ja vastaanottamasta tarjottua työtä muun muassa silloin, kun hänen päivittäisen työmatkansa kesto ylittäisi koko-aikatyössä keskimäärin kolme tuntia ja osa-aikatyössä keskimäärin kaksi tuntia. Säännöstä sovellettaessa otetaan huomioon sekä julkinen liikenne että mahdollisesti käytettävissä oleva oma auto. Oman auton hankkimista ei edellytetä. Myös mahdollisuus esimerkiksi pyöräillä tai kävellä työmatka otetaan huomioon. Työttömyysturvalaissa on säädetty useista muistakin perusteista jättää hakematta ja kieltäytyä tarjotusta työstä. Säännökset eivät ole tyhjentyviä.

Ammattitaitosuoja

Ammattitaitosuoja tarkoittaa sitä, että työnhakijalla on kolmen ensimmäisen työttömyyskauden aikana pätevä syy kieltäytyä työstä, joka ei vastaa hänen koulutukseensa ja työkokemuksensa perustuvaa ammattitaitoaan. Ammattitaitosuoja tulisi määritellä esimerkiksi työnhakijan haastattelun yhteydessä. Jos suojan laajuudesta ei päästä yhteisymmärrykseen, työ- ja elinkeinotoimisto päättää, onko työnhakijalla pätevä syy kieltäytyä tarjotusta työstä ammattitaitosuojan perusteella.

Ammattitaitosuojan perusteella ei voi kieltäytyä tarjotusta työstä sillä perusteella, että tarjotusta työstä maksettava palkka ei vastaa mahdollisen aiemman työssäolon ajalta maksettua palkkaa. Henkilöllä on kuitenkin pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänelle tarjottua työtä tulo- ja

kuluvertailun perusteella silloin, kun työstä maksettava palkka ja hänelle mahdollisesti maksettava työttömyysetuus työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jäisi pienemmäksi kuin hänelle muutoin maksettava työttömyysetuus.

Henkilöllä on oikeus erota työttömyysetuutta menettämättä työsuhteen kolmen ensimmäisen kuukauden aikana työstä, josta hän olisi voinut kieltäytyä ammattitaitosuojan perusteella.

Työllistymissuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen

Työnhakijalla on velvollisuus saapua työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä työllistymissuunnitelman laatimis- ja tarkistamistilaisuuteen. Jos hakija jättää saapumatta eikä hänellä ole pätevää syytä menettelyynsä, hänelle asetetaan vähintään 15 päivää kestävä korvaukseton määräaika. Määräaika jatkuu 15 päivän jälkeenkin siihen asti, kunnes suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu työ- ja elinkeinotoimistosta tai suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen mahdollisesti osallistuvasta muusta viranomaisesta.

Edellä tarkoitettua korvauksetonta määräaika ei aseteta, jos työnhakijan saapumatta jääminen johtuu sairaudesta, tapaturmasta tai henkilöstä itsestään riippumattomasta syystä taikka jos saapumatta jäämiselle on muu hyväksyttävä syy. Lisäksi työnhakija voi lähtökohtaisesti sopia työ- ja elinkeinotoimiston kanssa työllistymissuunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta jonakin muuna ajankohtana.

Jos työnhakija ilman pätevää syytä kieltäytyy työllistymissuunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 30 päivän korvauksettoman määräajan ajalta. Määräaika jatkuu 30 päivän jälkeenkin siihen asti, kunnes suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu työ- ja elinkeinotoimistosta tai suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen mahdollisesti osallistuvasta muusta viranomaisesta.

Työnhakijalle voidaan asettaa korvaukseton määräaika työllistymissuunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta kieltäytymisestä, jos hän ei esimerkiksi suostu allekirjoittamaan suunnitelmaa. Suunnitelman tarkoituksenmukaisuudella on keskeinen merkitys arvioitaessa pätevää syytä kieltäytyä suunnitelman allekirjoittamisesta. Tarkoituksenmukaisuuden arvioinnissa tulee ottaa huomioon ainakin hakijan koulutus, työkokemus ja osaaminen, alueen työmarkkinatilanne sekä hakijan työllistymismahdollisuudet.

Edellä mainittuja työllistymissuunnitelman laatimiseen liittyviä korvauksettomia määräaikoja sovelletaan myös kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettuun alkukartoitukseen.

Jos työnhakija laiminlyö olennaisesti toteuttaa työllistymissuunnitelmaansa eikä hänellä ole pätevää syytä menettelyynsä, hänelle asetetaan 60 päivän korvaukseton määräaika. Jos suunnitelmassa on sovittu muuhun kuin työ- ja elinkeinotoimiston järjestämään tai hankkimaan palveluun hakeutumisesta ja henkilö laiminlyö suunnitelman toteuttamisen tältä osin, hänelle ei aseteta korvauksetonta määräaika. Korvauksetonta määräaika ei siten aseteta, jos työnhakija ei toteuta suunnitelmaansa siltä osin kuin siinä on sovittu esimerkiksi huume kuntoutujien tukiryhmästä, päihdekuntoutuksesta, velkaneuvonnasta tai muusta vastaavasta palvelusta.

HE 167/2021 vp

Vuoden 2003 alusta lukien kumottujen työttömyysturvalain (602/1984) ja työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaan työnhakijalle voitiin asettaa kahden kuukauden korvaukseton määräaika, jos hän kieltäytyi toistuvasti ilman pätevää syytä työvoimaviranomaisen tarjoamista työkyvyn tai työkunnan selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä.

Nykyisin voimassa olevan työttömyysturvalain (1290/2002) perusteella korvauksetonta määräaika ei mainituissa tilanteissa aseteta. Lain esitöiden (HE 115/2002 vp; yksityiskohtaiset perustelut) mukaan työkyvyn tai työkunnan selvityksistä kieltäytymisen perusteella asetettava korvauksetonta määräaika pidettiin työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän kannalta poikkeuksellisenä. Lähtökohtana työttömyysturvalakia valmisteltaessa pidettiin sitä, että korvaukseton määräaika olisi seurauksena menettelystä, joka liittyy tarjolla olevaan työhön, koulutukseen tai työllistymisen edistämiseen välittömästi liittyviin toimenpiteisiin.

Työkyvyn ja työkunnan selvittämisen katsottiin liittyvän työnhakijan palvelutarpeen arvioimiseen. Tästä syystä työttömyysturvalain kanssa samaan aikaan voimaan tulleessa julkisista työvoimapalveluista annetussa laissa (1295/2002) säädettiin, että kieltäytyminen työkyvyn ja työkunnan selvittämiseen liittyvistä toimista johtaa työnhaun voimassaolon päättämiseen.

Työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytyminen ja palvelun keskeyttäminen

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta, jos hän kieltäytyy ilman pätevää syytä työnhakuvalmennuksesta, uravalmennuksesta, työvoimakoulutuksesta, työkokeilusta, koulutuskokeilusta, omaehtoisesta työttömyysetuudella tuetusta kotoutumiskoulutuksesta tai kuntouittavasta työtoiminnasta. Seuraamuksen asettaminen ei edellytä sitä, että palveluun osallistumisesta olisi sovittu työllistymissuunnitelmassa. Korvaukseton määräaika asetetaan myös silloin, kun työnhakija ilman pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyttämään mainitun työllistymistä edistävän palvelun.

Työttömyysturvalaissa määriteltyjen työllistymistä edistävien palveluiden lisäksi työnhakijalle asetetaan korvaukseton määräaika, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy, keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyttämään sellaisen työvoimaviranomaisen järjestämän kohtuulliseksi katsottavan palveluihin, joka on verrattavissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyihin palveluihin. Käytännössä säännös koskee esimerkiksi tilanteita, joissa työnhakija ei osallistu asianmukaisesti työvoimaviranomaisen palveluntuottajilta hankkimiin palveluihin.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä palvelusta ja keskeyttää palvelu muun muassa hänen terveydentilaansa ja työkykyensä liittyvistä syistä. Lisäksi palvelusta voi kieltäytyä ja sen voi keskeyttää työttömyysetuutta menettämättä, jos päivittäinen matka palvelun järjestämispaikalle ylittää keskimäärin kolme tuntia taikka palvelunjärjestäjä laiminlyö olennaisesti vastuutaan palveluun osallistuvan työturvallisuudesta tai järjestäjä laiminlyö olennaisesti noudattaa palvelun järjestämistä koskevaa lainsäädäntöä tai palvelusta tehdyn sopimuksen ehtoja. Palvelun tulee myös olennaisilta osiltaan vastata työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittua. Päteviä syitä koskeva työttömyysturvalain säännös ei ole tyhjentävä.

Toistuva menettely

Jos työnhakija kuuden kuukauden tarkastelujakson kuluessa menettelee siten, että hänelle tulisi asettaa uusi korvaukseton määräaika, määräajan sijasta asetetaan työssäolovelvoite. Työssäolovelvoite tarkoittaa sitä, että työnhakijalla ei toistaiseksi ole oikeutta työttömyysetuuteen muuten kuin työttömyysturvalaissa lueteltujen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta.

HE 167/2021 vp

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu normaaliksi, kun henkilö on yhteensä ollut etuusoikeuden menettämisen jälkeen työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevaan työssäoloehtoon luettavassa työssä vähintään 12 kalenteriviikkoa. Työssäoloehtoon luetaan ja samalla työssäolovelvoitetta kerryttää pääsääntöisesti työ, jonka työaika on vähintään 18 tuntia viikossa ja josta maksetaan työehtosopimuksen mukainen palkka.

Työssäolovelvoitteen täyttymistä tarkasteltaessa otetaan huomioon myös ne kalenteriviikot, joina henkilö on osallistunut työttömyysturvalla lueteltuihin työllistymistä edistäviin palveluihin, opiskellut päätoimisesti tai työllistynyt päätoimisesti yrittäjänä tai omassa työssään.

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu myös, kun työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneesta menettelystä on kulunut vähintään viisi vuotta.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilu

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilu alkoi 1.3.2021 ja jatkuu vuoden 2023 loppuun. Kokeilussa työ- ja elinkeinotoimistolle muutoin kuuluvia työnhakijan palveluprosessiin keskeisesti kuuluvia tehtäviä on siirretty kuntakokeilussa mukana olevien kuntien hoidettavaksi. Tehtävät liittyvät muun muassa työnhakijan haastattelujen järjestämiseen ja työllistymissuunnitelman laatimiseen. Kunta tekee työnhakijalle myös työtarjouksia ja ohjaa hänet työnhakua ja työllistymistä tukeviin palveluihin. Kokeilusta säädetään työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa (1269/2020).

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on parantaa työllisyyttä vähintään 9 500 työllisellä. Lisäksi tavoitteena on uudistaa työttömien palveluita siten, että työnhakijalle tarjotaan yksilöllistä tukea työnhakuun ja työllistymiseen. Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän osalta tavoitteena on uudistaa seuraamuksia siten, että työnhakijoiden oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Alkuhaastattelu

Työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunta järjestäisi henkilökohtaisen tapaamisen tai yhteydenoton (alkuhaastattelun) työnhakijan kanssa viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Alkuhaastattelu järjestettäisiin kaikille työnhakijoille riippumatta siitä, onko henkilö työtön. Nykyisin työnhakijan ensimmäinen haastattelu tulee järjestää kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta.

Alkuhaastattelu järjestettäisiin paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnan toimipisteessä, ellei muu järjestämistapa olisi tarkoituksenmukaisempi esimerkiksi erityisen pitkien asiointimatkojen tai työttömyyden tiedossa olevan lyhyen keston takia, taikka sen vuoksi, että työnhakija on vielä työssä tai esimerkiksi koulutuksessa, eikä sen vuoksi voi osallistua alkuhaastatteluun paikan päällä.

Alkuhaastattelu muodostaisi pohjan myöhemmille työnhakukeskusteluille ja täydentäville työnhakukeskusteluille. Alkuhaastattelussa arvioitaisiin työnhakijan palvelutarve ja laadittaisiin

HE 167/2021 vp

työllistymissuunnitelma. Palvelujen osalta olisi keskeistä, että työnhakija ohjattaisiin jo alkuhaastattelussa tarvittaessa tarkoituksenmukaisiin palveluihin, jos se on mahdollista.

Alkuhaastattelussa työnhakijalle asetettaisiin velvollisuus hakea työmahdollisuuksia työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä. Työnhakijan työnhaun tukeminen olisi keskeinen osa alkuhaastattelua.

Tarvittaessa alkuhaastattelua voisi edeltää täydentävä työnhakukeskustelu, jossa laadittaisiin työllistymissuunnitelma ja arvioitaisiin alustavasti työnhakijan palvelutarvetta. Tässä tilanteessa täydentävä työnhakukeskustelu tulisi järjestää viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta, mutta se voitaisiin järjestää kulloinkin tarkoituksenmukaisimmalla tavalla esimerkiksi puhelimitse tai etäyhteyttä käyttämällä. Alkuhaastattelu järjestettäisiin viipymättä täydentävän työnhakukeskustelun jälkeen.

Edellä mainittu menettely mahdollistaisi muun muassa sen, että täydentävässä työnhakukeskustelussa selvitetäisiin työnhakijan työttömyysturva-oikeus ja alkuhaastatteluun mennessä työ- ja elinkeinotoimistolla tai kunnalla olisi mahdollisuus etukäteen suunnitella työnhakijan yksilöllistä palveluprosessia ja kartoittaa hänelle sopivia työmahdollisuuksia. Työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut

Alkuhaastattelun jälkeen työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta järjestäisi työnhakijalle työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja. Työnhakukeskustelut järjestettäisiin nykyisiä työnhakijan haastatteluja vastaavasti aina työttömyyden jatkuttua kolme kuukautta. Työnhaun kolmen ensimmäisen kuukauden aikana työnhakijalle järjestettäisiin lisäksi täydentäviä työnhakukeskusteluja kahden viikon välein. Käytännössä edellä mainittu tarkoittaa sitä, että täydentävä työnhakukeskustelu järjestettäisiin kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana viisi kertaa.

Jos se on työnhakijan palvelutarpeen ja hänelle järjestettävien muiden palveluiden kannalta tarpeellista, täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä kahden viikon välein voitaisiin poiketa. Työnhakijalle tulisi tällöinkin järjestää viisi täydentävää työnhakukeskustelua kolmen ensimmäisen kuukauden aikana. Koska tavoitteena olisi kuitenkin aina täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen säännöllisin väliajoin, poikkeamismahdollisuutta ei voitaisi käyttää esimerkiksi siten, että keskusteluja ei järjestettäisi työnhaun alkuvaiheessa niille työnhakijoille, joiden odotetaan työllistyvän nopeasti.

Aina työttömyyden jatkuttua puoli vuotta järjestettäisiin lisäksi uusi kuukauden kestävä jakso, jonka aikana täydentävä työnhakukeskustelu järjestettäisiin kaksi kertaa. Lomautetuille järjestettäisiin työnhaun alkuvaiheessa täydentäviä työnhakukeskusteluja vain lomautetun pyynnöstä. Työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut järjestettäisiin työttömien lisäksi myös niille työnhakijoille, jotka ovat jäämässä työttömäksi kahden viikon kuluessa.

Alkuhaastattelun jälkeisiä työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja ei järjestettäisi, jos työnhaku on päättymässä kuukauden kuluessa. Keskustelut järjestettäisiin myöhemmin, jos työnhakijan tilanne muuttuu ja työnhaku jatkuu. Käytännössä hyvin lyhyeksi aikaa kokonaan työttömäksi jäävälle tai lyhytkestoisesti lomautetulle järjestettäisiin alkuhaastattelu, mutta ei sen jälkeisiä työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja.

Jos työnhakija on työvoimakoulutuksessa, opiskelee omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna taikka on palkkatuetussa työssä, työkokeilussa tai kuntoutuksessa, työnhakukeskustelu ja täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestettäisiin vasta koulutuksen, työn tai kuntoutuksen

loppuvaiheessa. Tätä poikkeusta sovellettaisiin, jos koulutuksen, työn, työkokeilun tai kuntoutuksen arvioitu yhdenjaksoinen kesto on yli kuukauden.

Työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut voitaisiin toteuttaa paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tiloissa taikka esimerkiksi työpaikalla tai oppilaitoksessa. Keskustelut voitaisiin toteuttaa myös esimerkiksi puhelimitse tai videoyhteydellä. Järjestämistapaa valittaessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota työnhakijan palvelutarpeeseen ja hakijan omiin toiveisiin järjestämistavasta.

Työnhakukeskustelussa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa tuettaisiin työnhakijan työnhakua sekä arvioitaisiin sen tuloksellisuutta ja työllistymissuunnitelman toteutumista. Kuten myös alkuhaastattelussa, työnvälitys olisi keskeistä. Tarvittaessa työnhakijan palvelutarpeen arviointia tarkennettaisiin esimerkiksi hankkimalla työnhakijalle työkyvyn tutkimuksia ja arvioiteja sekä muita asiantuntija-arvioiteja. Osaamisen kehittämistä voitaisiin tarvittaessa arvioida yhteistyössä koulutuspalveluiden tuottajien kanssa. Työllistymissuunnitelma tarkistettaisiin ainakin kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskustelujen yhteydessä.

Osa täydentävistä työnhakukeskusteluista voitaisiin hankkia ostopalveluna. Keskeistä olisi tällöinkin työnhakijalle järjestettävä yksilöllinen tapaaminen, jossa hänelle tarjottaisiin tukea työnhakuun ja häntä ohjattaisiin tarkoituksenmukaisiin palveluihin. Yksilöllisiä täydentäviä työnhakukeskusteluja korvaavia tapaamisia voisi sisältyä esimerkiksi pitkiin työhönvalmennusjaksoihin tai työvoimakoulutukseen. Pelkästään esimerkiksi työvoimakoulutukseen osallistuminen ei kuitenkaan olisi tässä tarkoitettu täydentävää työnhakukeskustelua korvaava toimi.

Esimerkiksi ryhmäpalveluja voitaisiin hankkia, mutta niillä ei voitaisi korvata yksilöpalveluna tarjottavaa täydentävää työnhakukeskustelua. Ostopalvelujen käytön tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon myös se, että työnhakijan asiointi työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan saman asiantuntijan kanssa voi olla eduksi luottamuksellisen asiakassuhteen luomisessa. Käytännössä ostopalveluna voitaisiin yleensä hankkia enintään yksi tai kaksi työttömyyden alkuvaiheen täydentävistä työnhakukeskusteluista tai niitä korvaavista toimista.

Ostopalveluna ei voitaisi hankkia alkuhaastatteluja, kolmen kuukauden välein järjestettäviä työnhakukeskusteluja eikä niitä täydentäviä työnhakukeskusteluja, joissa laaditaan tai tarkistetaan työllistymissuunnitelma. Nämä olisivat työ- ja elinkeinotoimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille kuuluvia viranomaistehtäviä. Esitetyt muutokset eivät vaikuttaisi muiden kuin nimenomaan työnhakijan palveluprosessiin liittyvien ostopalveluiden hankintaan.

4.1.2 Työnhakuvelvollisuus

Työnhakijan tulisi hakea työmahdollisuuksia työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä työllistymissuunnitelmassa määrätyllä tavalla. Lähtökohtaisesti työnhakijalta edellytettäisiin neljän työmahdollisuuden hakemista kuukauden kestävästä tarkastelujakson aikana. Määrällinen työnhakuvelvollisuus kirjattaisiin työllistymissuunnitelmaan alkuhaastattelussa tai sitä edeltävässä täydentävässä työnhakukeskustelussa. Velvollisuuden ajantasaisuus tarkistettaisiin työnhakukeskusteluissa ja tarvittaessa täydentävissä työnhakukeskusteluissa työllistymissuunnitelman tarkistamisen yhteydessä. Lomautettujen työnhakuvelvollisuus alkaisi lomautuksen kestänyt kolme kuukautta.

Kun työnhakua olisi kestänyt kuusi kuukautta ja työnhakijalle olisi tuolloin järjestetty työnhakukeskustelu, työ- ja elinkeinotoimiston tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tekemässä työtarjouksessa tarkoitettun työn hakeminen velvoittaisi työnhakijaa

työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä. Työtarjous ei olisi työnhakijaa velvoittava, jos hän olisi jo hakenut neljää muuta työmahdollisuutta kyseisellä työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla tai täyttänyt muun hänelle asetetun määrällisen työnhakuvelvollisuuden.

Määrällistä työnhakuvelvollisuutta voitaisiin alentaa, jos työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleva kunta arvioi, ettei neljän työmahdollisuuden hakeminen tarkastelujakson aikana ole mahdollista. Arviossa otettaisiin työnhakijaan liittyvistä seikoista huomioon henkilön työkokemus, koulutus ja muu osaaminen sekä työkyky ja työnhakijalla mahdollisesti oleva työttömyysturvalaissa tarkoitettu ammattitaitosuoja. Näiden seikkojen vaikutusta työnhakumahdollisuuksiin arvioitaisiin suhteessa työmarkkinatilanteeseen. Esimerkiksi pelkästään huono työmarkkinatilanne ei kuitenkaan olisi peruste alentaa määrällistä työnhakuvelvollisuutta.

Yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa opiskelevan työnhakijan työnhakuvelvollisuus alkaisi kuukautta ennen opintojen arvioitua päättymistä. Tällä pyrittäisiin varmistamaan nopea siirtyminen työhön koulutuksen jälkeen. Sama työnhakuvelvollisuus olisi myös omaehtoisia opintoja arviolta yli kuukauden ajan työttömyysetuudella tuettuna opiskelevilla, mutta heidän tulisi lisäksi hakea opintojen aikana kolmea työmahdollisuutta kolmen kuukauden tarkastelujaksojen aikana. Jos edellä mainittujen opintojen kesto olisi enintään kuukausi, työnhakijalla olisi sama määrällinen työnhakuvelvollisuus kuin muillakin työttömällä.

Osa-aikatyössä olevien ja työaikaa lyhentämällä lomautettujen tulisi hakea yhtä työmahdollisuutta kolmen kuukauden tarkastelujakson aikana.

Kokoaikaisesti ja työaikaa lyhentämällä lomautettujen työnhakuvelvollisuus alkaisi, kun lomautuksen alkamisesta on kulunut kolme kuukautta. Yhdenjaksoisessa kuntoutuksessa tai kokoaikaisesti palkkatuetussa työssä olevien työnhakuvelvollisuus alkaisi kuukautta ennen kuntoutus- tai palkkatukijakson arvioitua päättymistä.

Määrällinen työnhakuvelvoite jätettäisiin asettamatta työnhakijoille, joiden työttömyys on pitkittynyt ja joilla on tarvetta sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluille. Lisäksi edellytettäisiin, että henkilön tilanne on tosiasiallisesti sellainen, ettei työmarkkinoille suuntautuminen ole ajankohtaista. Nämä työnhakijat ohjattaisiin työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen monialaiseen yhteispalveluun. Työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä olisi, että työnhakija toteuttaa monialaista työllistymissuunnitelmaansa.

Työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi myöskään työnhakijoille, joilla ei lääketieteellisen selvityksen mukaan ole jäljellä työkykyä. Koska työttömyysetuutta ei ole tarkoitettu työkyvyttömyyden aikaisen toimeentulon turvaamiseen, työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen tällä perusteella edellyttäisi, että henkilö on tarvittaessa hakenut työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta ja noudattanut työllistymissuunnitelmaansa, jos siinä on sovittu hakeutumisesta kuntouttaviin palveluihin. Työnhakuvelvollisuus jätettäisiin asettamatta myös silloin, kun työnhakija on estynyt olemasta työmarkkinoilla työttömyysturvalaissa tarkoitettulla tavalla, hänen työttömyytensä päättyy tai hän on aloittamassa varusmies- tai siviilipalveluksen taikka perhevapaan.

4.1.3 Työllistymissuunnitelman toteutumisen seuranta

Työnhakijan tulisi ilmoittaa työmahdollisuuksien hakemisesta ja muusta työllistymissuunnitelman toteuttamisesta ensisijaisesti verkkopalvelussa työnhakuvelvollisuuden tarkastelujakson pituudesta riippuen kuukauden tai kolmen kuukauden välein. Verkkopalvelun käyttö ilmoitus-

ten vastaanottamisessa varmistaisi työttömyysetuuden vastikkeellisuuden toteutumisen kattavan seurannan. Työttömyysetuuden maksaminen keskeytyisi työttömyysturva-oikeuden selvittämisen ajaksi, ellei työnhakija ilmoita toteuttaneensa suunnitelmaa, jos suunnitelman toteuttamatta jättäminen voisi vaikuttaa työnhakijan työttömyysturva-oikeuteen. Nykyisin näin toimitaan sekä suunnitelman toteuttamisen, että tarjotun työn hakemisen seurannan osalta.

Työhaun tuloksellisuutta seurattaisiin myös työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen yhteydessä. Työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa painopiste olisi kuitenkin työhaun tukemisessa ja työnhakijan ohjaamisessa, ja työttömyysetuuden saamisen edellytysten täyttymisen seurannan kannalta keskeistä olisi verkkopalvelun käyttö. Keskusteluissa voitaisiin kuitenkin esimerkiksi kirjata toteutuneet työnhaut.

Lähtökohtaisesti työhaun seuranta perustuisi työnhakijan itse ilmoittamiin tietoihin. Työnhakijan tulisi kuitenkin pyydettäessä esittää työ- ja elinkeinotoimistolle tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevalle kunnalle esimerkiksi hänen lähettämänsä työhakemukset. Työnhakua koskevia tietoja hyödynnettäisiin työnvälityksessä, mutta esimerkiksi työhakemuksia tai muita selvityksiä ei tarkistettaisi säännönmukaisesti. Työnantajilta ei edellytettäisi, että ne arkistoivat tai kirjaavat muistiin työnhakijoiden hakemuksia ja yhteydenottoja.

4.1.4 Muistutus

Työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleva kunta muistuttaisi työnhakijaa kirjallisesti hänen menettelynsä vaikutuksesta työllistymiseen ja oikeuteen saada työttömyysetuutta muun muassa silloin, kun työnhakija on jättänyt toteuttamatta työllistymissuunnitelmaansa.

Muistutuksella ei olisi vaikutusta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta eikä muistutuksen antaminen edellyttäisi, että työnhakijan menettelyä on pidettävä työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavana. Muistutuksen tarkoituksena olisi varmistua siitä, että työnhakija tietää, kuinka hänen tulee toimia työhaussa ja mitä työttömyysetuuden saaminen häneltä edellyttää.

Koska muistutuksella ei olisi vaikutuksia työnhakijan oikeuksiin tai velvollisuuksiin, muistutuksen antamiseen ei voisi vaatia oikaisua eikä siitä annettaisi valituskelpoista päätöstä.

4.1.5 Työttömyysturvaseuraamukset ja niiden porrastaminen

Jos työnhakija on eronnut työstä ilman pätevää syytä tai aiheuttanut työn päättymisen omalla moitittavana pidettävällä menettelyllään, hän menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen lähtökohtaisesti 45 päivän ajaksi. Nykyisin korvauksettoman määräajan kesto on näissä tilanteissa 90 tai 60 päivää.

Työnhakijalle asetetaan nykyisin lähtökohtaisesti 90 päivän korvaukseton määräaika myös silloin, jos hän kieltäytyy varmasta työpaikasta. Myös tämän korvauksettoman määräajan kesto lyhennettäisiin 45 päiväksi. Korvauksetonta määräaika sovellettaisiin myös silloin, kun työnhakija on itse valinnut haettavan työpaikan, mutta tultuaan valituksi tähän työhön kieltäytyy siitä. Tällä ehkäistäisiin osaltaan työnhakuvelvollisuuden täyttämiseksi tehtäviä näennäisiä työhakemuksia.

Työstä eroamista ja työstä kieltäytymistä koskevat niin sanotut pätevät syyt säilytettäisiin pääosin ennallaan. Työnhakijalla olisi kuitenkin pätevä syy kieltäytyä hänelle tarjotusta varmasta

työpaikasta, jos palkkaus perustuu kokonaan provisioon tai osittain provisiopalkkaisen kokoaikaisen työn kiinteä palkan osa ei olisi vähintään 1 252 euroa kuukaudessa (2021). Euromäärä on sama, jota edellytetään työn lukemiseksi palkansaajan työssäoloehtoon.

Työsuhteen päättymisen ja varmasta työpaikasta kieltäytymisen perusteella asetettuja korvauksettomia määräaikoja ei otettaisi enää huomioon arvioitaessa työnhakijan menettelyn toistuvuutta eli sitä, tulisiko työnhakijalle myöhemmin asettaa korvauksettoman määräajan sijasta työssäolovelvoite. Työssäolovelvoite tarkoittaa työttömyysturva-oikeuden menettämistä toistaiseksi.

Nykyiset tarjotun työn hakemiseen, työllistymissuunnitelman laatimiseen ja toteuttamiseen sekä palveluihin osallistumiseen liittyvien laiminlyöntien perusteella asetettavat 60 päivän korvauksettomat määräajat koottaisiin porrastetusti tiukkenevaksi työttömyysturvaseurauksiksi. Tätä sovellettaisiin myös tilanteissa, joissa työnhakija ei hae työmahdollisuuksia työllistymissuunnitelmassa edellytetyllä tavalla.

Työnhakijan menettelyä tarkasteltaisiin 12 kuukauden ajalta kulloinkin viimeisestä laiminlyönnistä tai muusta vastaavasta menettelystä taaksepäin. Ratkaisevaa olisi esimerkiksi työllistymissuunnitelmassa sovitun työnhaun tarkastelujakson päättyminen taikka palveluun osallistumisesta kieltäytymisen tai palvelun keskeytymisen ajankohta.

Jos laiminlyöntejä olisi kaksi, työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen viideltä päivältä. Kolmannelta laiminlyönnistä työttömyysetuuden menettäisi 10 päivältä. Koska työttömyysetuutta maksetaan enintään viideltä päivältä viikossa, korvauksettoman määräajan kesto olisi mainituissa tilanteissa seitsemän tai 14 kalenteripäivää.

Jos työnhakija menettelee vielä neljännen kerran edellä mainitulla tavalla moitittavasti, hänelle asetettaisiin 12 kalenteriviikon työssäolovelvoite. Työssäolovelvoitetta voisi täyttää työssä ololla, toimimalla yrittäjänä, opinnoilla sekä osallistumalla työttömyysturvavalaisissa määriteltyihin työllistymistä edistäviin palveluihin. Tämä vastaisi veloitteen täyttymisen osalta nykyistä. Työttömyyden alkuvaiheessa työssäolovelvoitteen voimassaolo lakkaisi myös silloin, kun työnhakija korjaisi menettelynsä, eli esimerkiksi osallistuisi siihen palveluun, johon hän aiemmin jätti osallistumatta.

Nykyisestä poiketen työttömyysturvaseuraamuksia sovellettaisiin myös niihin työnhakijoihin, jotka opiskelevat työvoimakoulutuksessa tai julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla omaehtoisesti työttömyysetuudella tuettuna. Kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna opiskeleviin sovelletaan työttömyysturvaseuraamuksia jo nykyisin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Esitetyt muutokset vahvistaisivat työllisyyttä arviolta noin 9 500–10 000 työllisellä. Luku ei sisällä työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien työvoimapalveluita hoitavan henkilöstön lisäämistä noin 1 200 henkilötyövuodella. Työllisyyden kasvu vähentäisi julkisen talouden menoja pitkällä aikavälillä arviolta noin 230 miljoonalla eurolla vuodessa. Kun otetaan huomioon jäljempänä esitetyt julkisen talouden menoja lisäävät vaikutukset, muutokset vähentäisivät pitemmällä aikavälillä julkisen talouden menoja arviolta noin 140 miljoonalla eurolla vuodessa.

Työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien henkilöstön lisäämisestä aiheutuisi kustannuksia valtiolle vuoden 2022 alusta lukien 70 miljoonaa euroa vuodessa. Työttömyysturvaseurauksien

HE 167/2021 vp

muuttaminen lisäisi julkiselle taloudelle aiheutuvia työttömyysturvamenoja arviolta noin 33,4 miljoonaa euroa vuodessa. Samalla toimeentulotuesta ja asumistuesta aiheutuvat menot kuitenkin vähenisivät arviolta noin 16,9 miljoonalla eurolla vuodessa.

Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta järjestäisi työnhakijoille vuodessa arviolta noin 2,3 miljoonaa alkuhaastattelua, työnhakukeskustelua tai täydentävää työnhakukeskustelua. Nykyisin vastaava määrä on arviolta noin miljoona. Esitetyn työnhakuvelvollisuuden täyttämiseksi työnhakijat tekisivät arviolta noin 14 miljoonaa työhakemusta tai muuta työnhakutapahtumaa vuodessa.

Esitetyt muutokset tehostavat työnhakijoiden ohjaamista heidän palvelutarpeensa mukaisiin palveluihin. Palveluiden kysynnän kasvua ei ole huomioitu tässä esityksessä. Toisaalta esimerkiksi työnhakuun liittyvän erillisenä palveluna järjestettävän valmennuksen kysyntä voi vähentyä, koska työnhakijalle tarjottaisiin vastaavaa tukea työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa.

Muutosten toimeenpano edellyttää työ- ja elinkeinotoimistoissa ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa uusia toimitilaratkaisuja, tietojärjestelmien kehittämistä sekä muun muassa henkilöstön kouluttamista. Nämä on tarkoitus toteuttaa nykyisten toimeenpanoon osoitettujen määrärahojen ja EU:n niin sanotun elpymisvälineen kautta allokoitavien määrärahojen puitteissa.

Muutokset vaikuttavat myös työllisyyden edistämisen kuntakokeilun toteutumiseen. Tähän liittyvistä seikoista on kerrottu luvussa 12 (Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys).

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1 Vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen

Työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien henkilöstön lisäämisestä aiheutuisi kustannuksia valtiolle vuoden 2022 alusta lukien 70 miljoonaa euroa vuodessa valtion talousarviossa talousarvion työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa momentilla 32.01.03 (Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot, siirtomääräraha 2 v). Asiaa on käsitelty tarkemmin luvussa 4.2.2 (Vaikutukset viranomaisen toimintaan). Tarkoituksena on, että työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien henkilöstöä voitaisiin lisätä joustavasti jo vuoden 2022 alusta lukien, vaikka työnhakijan palveluprosessia koskevien muutosten esitetään tulevan voimaan 2.5.2022. Valtiolla aiheutuvia menoja on eritelty tarkemmin jäljempänä sekä luvussa 12 (Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys).

Esitettyihin muutoksiin liittyvien tietojärjestelmämuutosten tekemisestä aiheutuisi valtiolle kustannuksia arviolta noin 13,0 miljoonaa euroa vuonna 2022 ja arviolta noin 7,0 miljoonaa euroa vuonna 2023. Meno kohdistuisi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan momentille 32.01.10 Digitalisaation kehittäminen.

Työttömyysturvajärjestelmään esitetyt muutokset lisäisivät julkiselle taloudelle aiheutuvia työttömyysturvamenoja arviolta noin 33,4 miljoonaa euroa vuodessa. Koska muutoksia sovellettaisiin toukokuun 2022 alusta lukien, menojen kasvu vuonna 2022 valtion talousarviossa sosiaali- ja terveystieteiden pääluokassa olisi arviolta noin 6,5 miljoonaa euroa (vuositasolla 9,8 miljoonaa euroa) momentilla 33.20.50 Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorot- telukorvauksesta (arviomääräraha) ja arviolta noin 10,2 miljoonaa euroa (vuositasolla 13,0 miljoonaa euroa) momentilla 33.20.52 Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (arviomääräraha). Valtion lisäksi kustannuksia aiheutuisi vuodesta 2022 alkaen Työllisyysrahastolle ja työttömyyskassoille.

HE 167/2021 vp

Työttömyysturvaan liittyvien muutosten johdosta momentilla 33.10.54 (asumistuki) menot vähenisivät vuonna 2022 arviolta noin 1,6 miljoonaa euroa (vuositasolla 2,4 miljoonaa euroa) ja momentilla 33.10.57 (toimeentulotuki) arviolta noin 4,8 miljoonaa euroa (vuositasolla 7,3 miljoonaa euroa).

Esitettyjen muutosten arvioidaan kokonaisuutena vähentävän julkiselle taloudelle aiheutuvia menoja noin 230 miljoonalla eurolla vuodessa, jos edellä mainittuja menojen lisäyksiä ei oteta huomioon. Tämän vaikutuksen arvioidaan syntyvän kokonaisuudessaan siinä vaiheessa, kun työttömyys olisi päättynyt suurella osalla nykyisin työttömänä olevista, tai heidän kohdallaan olisi alkanut uusi työttömyysjakso, johon liittyisi esitetty tiivis kolmen kuukautta kestävä työnhakua ja työllistymistä tukeva jakso. Jos oletetaan, että tämä koskisi kolmen vuoden kuluessa noin 90 prosenttia työhakijoista, esitetyistä muutoksista johtuva täysi työllisyysvaikutus alkaisi vuodesta 2025.

Olettaen, että yhden työllisen vaikutus julkiseen talouteen on vuodessa noin 23 000 euroa ja täyteen työllisyysvaikutukseen edettäisiin lineaarisesti, julkisen talous vahvistuisi (ilman edellä mainittuja menon lisäyksiä) vuonna 2022 arviolta noin 33 miljoonalla eurolla, vuonna 2023 arviolta noin 99 miljoonalla eurolla, vuonna 2024 arviolta noin 164 miljoonalla eurolla ja vuodesta 2025 arviolta noin 230 miljoonalla eurolla. Edellä mainittu 23 000 euron vaikutus kuvaa yhden työllisen osalta keskiarvoista mittaluokkaa julkiseen talouteen. Arviossa on otettu huomioon vaikutus tulonsiirtoihin ja veroihin, mutta ei esimerkiksi työeläkemaksuja.

Työllisyysrahaston arvion mukaan nykyisellä työttömyysvakuutusmaksutasolla 9 500 lisätyöllisen määrä kasvattaisi Työllisyysrahaston työttömyysvakuutusmaksukertymää arviolta noin 9,3 miljoonalla eurolla vuodessa, jos työntekijän kuukausipalkan arvioidaan olevan 2 900 euroa kuukaudessa. Esityksessä esitetyn perusteella Työllisyysrahaston työttömyysvakuutusmaksukertymän lisäyksen lähivuosina voidaan arvioida olevan vuonna 2022 noin 0,9 miljoonaa euroa, vuonna 2023 noin 3,7 miljoonaa euroa, vuonna 2024 noin 6,5 miljoonaa euroa ja vuonna 2025 noin 9,3 miljoonaa euroa.

Lakkaavaksi ja muutettavaksi esitetyt työttömyysturvaseuraamukset

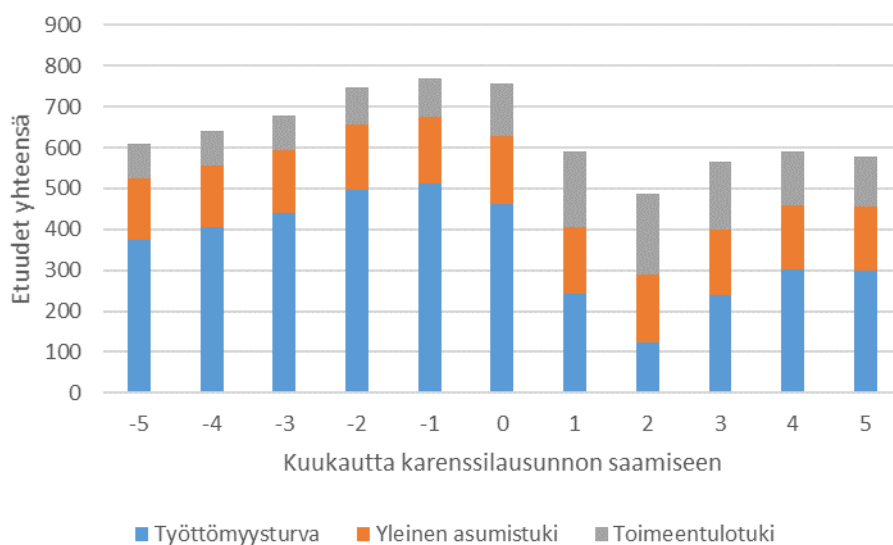
Esityksen mukaan nykyisiä työnhakuun ja työllistymistä tukeviin palveluihin liittyviä korvauksettomia määräaikoja ei enää asetettaisi. Lisäksi itse aiheutettuun työsuhteen päättymiseen ja varmasta työpaikasta kieltäytymiseen liittyvien korvauksettomien määräaikojen kestoja lyhennettäisiin eikä näistä syistä asetettuja korvauksettomia määräaikoja otettaisi enää huomioon arvioitaessa työnhakijan menettelyn toistuvuutta. Viimeksi mainittu tarkoittaa sitä, että asetettavien työssäoloelveloitteiden määrä vähenisi.

Seuraavassa on arvioitu näiden muutosten vaikutusta staattisesti, eli ilman oletuksia muutosten käyttäytymisvaikutuksista. Arvio perustuu työstä kieltäytymisen takia annettujen korvauksettomien määräaikojen määrään. Käytännössä työstä kieltäytymisellä tarkoitetaan tässä yhteydessä tilanteita, joissa työnhakija on ilman työttömyysturvalaissa tarkoitettua pätevää syytä jättänyt hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä.

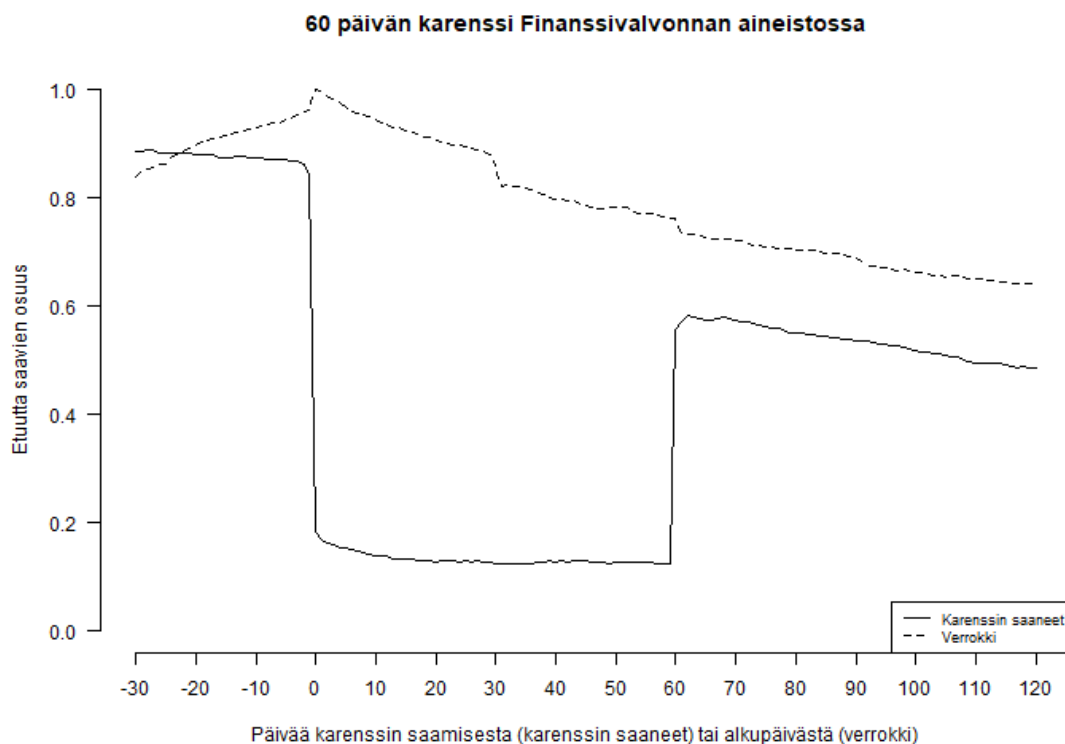
Arvioinnissa on käytetty Kansaneläkelaitoksen tietojärjestelmästä ilmeneviä tietoja työstä kieltäytymisen perusteella asetetun korvauksettoman määräjän vaikutuksesta henkilön saamiin muihin etuuksiin. Tämä arvio vaikutuksista on yleistetty koskemaan muitakin korvauksettomiin määräaikoihin liittyviä muutoksia. Tämä tieto on yhdistetty muita korvauksettomia määräaikoja koskeviin lukumäärätietoihin ja määräaikojen oletettuun todelliseen, etuuksiin vaikuttavaan keston. Tällä perusteella on arvioitu muutosten bruttomääräiset etuusvaikutukset.

HE 167/2021 vp

Seuraavassa on verrattu Kansaneläkelaitoksen tietojärjestelmästä ilmenevien tietojen perusteella henkilön saamien etuuksien määrää kahdelta korvauksettoman määräajan asettamista edeltävältä ja kahdelta lausunnon asettamista seuraavalta kuukaudelta. Näin arvioituna henkilön saamien etuuksien määrä alenee bruttomääräisesti keskimäärin noin 440 eurolla kahden kuukauden aikana.

Ansiöpäivärahan osalta vastaavia tietoja ei ole käytettävissä. Tältä osin vaikutuksia on arvioitu henkilö- ja vuositason tietojen perusteella regressiotarkastelulla yhdistämällä työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilastosta ilmeneviä työvoimapolitiittisia lausuntoja koskevia tietoja henkilön vuositasolla saamiin etuuksiin. Tähän tarkasteluun liittyy valikoitumista ja tarkkuutta koskevia epävarmuuksia. Ansiöpäivärahan osalta vaikutuksia voidaan arvioida seuraavasti.

Kuviossa on kuvattu työstä kieltäytymistä koskevan 60 päivää kestävä korvauksettoman määräjän asettamisen yhteys ansiopäivärahan saamiseen Finanssivalvonnan henkilöaineistossa. Yhtenäisellä viivalla on kuvattu ansiopäivärahaa saavien osuus kaikista helmi-joulukuussa 2018 kyseessä olevan korvauksettoman määräjän saaneista määräjän alkamispäivän suhteen. Katkoviivalla on kuvattu ansiopäivärahaa saavien osuus verrokkiryhmässä. Verrokkiryhmä on muodostettu ottamalla otos helmi-joulukuussa 2018 kunkin kuun 1. päivä etuutta saaneista.

Edellä olevan perusteella työstä kieltäytymisen takia asetettujen korvauksettomien määräaikojen etuusvaikutuksia voidaan arvioida seuraavasti.

	Työttömyys- turva	Yleinen asumis- tuki	Toimeentulo- tuki	Etuus- menomuutos yhteensä
Perusturva	-643 euroa	+6 euroa	+199 euroa	-438 euroa
Ansioturva	-1200 euroa	+100 euroa	+400 euroa	-700 euroa

Edellä olevan arvion perusteella voidaan arvioida myös muiden työttömyysturvaseuraamuksia koskevien muutosten etuusvaikutuksia. Arvio etuusmenoihin pohjautuu ajalliseen yhteyteen

HE 167/2021 vp

seuraamuksen asettamisen ja etuusmenojen muutoksen välillä. Lisäksi vaikutuksen oletetaan riippuvan lineaarisessa suhteessa seuraamuksen kestosta.

Tällä tavalla arvioituna työstä eroamisen perusteella asetettavan 90 päivää kestävä korvauksettoman määräajan keston lyhentäminen 45 päiväksi lisäisi etuusmenoja yhtä korvauksetonta määräaika kohti perusturvan osalta arviolta 329 euroa (7,3 euroa kertaa 45 päivää) ja ansioturvan osalta arviolta 527 euroa (11,7 euroa kertaa 45 päivää). Työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa koskevia työstä eroamisen perusteella annettua korvauksetonta määräaika koskevia työvoimapolitiittisia lausuntoja annettiin vuonna 2019 yhteensä 13 894 ja ansiopäivärahaa koskevia lausuntoja 17 015. Tällä perusteella vaikutus etuusmenoihin olisi yhteensä arviolta noin 13,53 miljoonaa euroa vuodessa.

Edellä kuvatulla tavalla laskettuna työttömyysturvaseuraamusten uudistamisen arvioidaan kasvattavan julkiselle taloudelle aiheutuvia bruttomääräisiä etuusmenoja noin 28,4 miljoonalla eurolla vuodessa.

Pitkien karensien kohtuullistaminen	Työmarkkinatuki	Peruspäiväraha	Ansiopäiväraha	Yhteensä
Työttömyysturva	4 512 788 e	2 680 487 e	16 099 800 e	23 293 075 e
Yleinen asumistuki	44 894 e	26 666 e	1 341 650 e	1 413 211 e
Toimeentulotuki	1 397 136 e	829 865 e	5 366 600 e	7 593 601 e
YHT	3 070 758 e	1 823 956 e	9 391 550 e	14 286 264 e
Lakkaavat karensit				
Työttömyysturva	13 216 017 e	2 223 392 e	3 583 590 e	19 022 999 e
Yleinen asumistuki	131 477 e	22 119 e	597 265 e	750 860 e
Toimeentulotuki	4 091 611 e	688 351 e	1 194 530 e	5 974 492 e
YHT	8 992 930 e	1 512 922 e	1 791 795 e	12 297 647 e
Lakkaavat työssä-olovelvoitteet				
Työttömyysturva	1 106 279 e	744 660 e	1 122 400 e	2 973 339 e
Yleinen asumistuki	11 006 e	7 408 e	187 067 e	205 480 e
Toimeentulotuki	342 498 e	230 543 e	374 133 e	947 175 e
YHT	752 775 e	506 709 e	561 200 e	1 820 684 e
Muutokset yhteensä	ei sisällä karensseja			
Työttömyysturva	18 835 084 e	5 648 540 e	20 805 790 e	45 289 414 e
Yleinen asumistuki	187 377 e	56 193 e	2 125 982 e	2 369 551 e
Toimeentulotuki	5 831 245 e	1 748 759 e	6 935 263 e	14 515 267 e
YHT	12 816 462 e	3 843 588 e	11 744 545 e	28 404 595 e

Uusi kestoltaan porrastettu työttömyysturvaseuraamus

Niiden työnhakijoiden määrän, joille ei asetettaisi työttömyysturvaseuraamusta sen vuoksi, että kyse on ensimmäisestä työnhakuvelvollisuutta tai palveluihin osallistumista koskevasta laiminlyönnistä, arvioidaan olevan vuoden aikana noin 174 000. Arvio koostuu useista eri osateki-öistä, joita selostetaan seuraavassa.

Työstä kieltäytymistä koskevien korvauksettomien määräaikojen määrän (2019) perusteella arvioituna tarjottua työtä oli jättänyt hakematta noin 11 prosenttia työ- ja elinkeinotoimistolta työtarjoajien saaneista. Esiitettyjen muutosten piirissä arvioidaan kaikkiaan olevan noin 437 000 työnhakijaa, ja arviolta noin 90 prosentille työnhakijoista eli noin 393 000 työnhakijalle asetettaisiin määrällinen työnhakuvelvollisuus. Jos oletetaan, että sama suhteellinen 11 prosentin osuus työnhakijoista laiminlöisi myös työnhakuvelvollisuuden täyttämisen, hakuvelvollisuuden jättäisi yhden kerran täyttämättä vuosittain noin 48 000 työnhakijaa.

Tässä hallituksen esityksessä ei esitetä muutoksia järjestettävien palveluiden määrään tai sisältöön. Tästä syystä arviossa on käytetty työllistymissuunnitelman toteuttamatta jättämisen sekä työllistymistä tukevista palveluista kieltäytymisen ja palvelun keskeyttämisen perusteella asetettujen korvauksettomien määräaikojen määriä vuodelta 2019. Näitä korvauksettomia määräaikoja asetettiin yhteensä noin 66 000 eri työnhakijalle.

Työnhakijan haastatteluja järjestettiin työllistymissuunnitelmien tarkistamista koskevien tilastotietojen perusteella vuonna 2019 arviolta noin 888 000. Näistä arviolta noin 25 prosenttia järjestettiin paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa. Noin 10 000 työnhakijalle asetettiin korvaukseton määräaika sen vuoksi, ettei hän saapunut työ- ja elinkeinotoimistoon työllistymissuunnitelman laatimista tai tarkistamista varten tai kieltäytyi suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta. Luvuista on pääteltävissä, että arviolta noin neljä prosenttia työnhakijoista ei saapunut työllistymissuunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen.

Jos samaa suhdelukua käytetään sen arvioimiseen, kuinka moni työnhakija jättäisi saapumatta esitetyn työnhakijan palveluprosessin mukaisesti alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun, laiminlyöntejä olisi vuosittain arviolta noin 60 000, jos työnhakijoita olisi tarkoitus tavata paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tiloissa yhteensä arviolta noin 142 000 kertaa vuodessa. Luku voi olla pienempi, koska työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämistavasta ei säädettäisi.

Tarjotun työn hakematta jättämisen, työllistymissuunnitelman laatimiseen tai toteuttamiseen ja palveluihin osallistumiseen liittyvän menettelyn perusteella asetettiin vuonna 2019 korvaukseton määräaika arviolta noin 39 000 työnhakijalle. Näistä työnhakijoista arviolta noin 9 600:lle asetettiin myös työssäolovelvoite puolen vuoden kuluessa tai uusi korvaukseton määräaika vuoden kuluessa ensimmäisen korvauksettoman määräajan alkamisesta. Näissä tilanteissa työnhakijan työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavana pidettävä menettely on ollut toistuvaa.

Toistuvan menettelyn perusteella asetettiin työttömyysturvaseuraamus edellä kuvatulla tavalla arviolta noin 25 prosentille ensimmäisen työnhakuun tai palveluihin liittyvän korvauksettoman määräajan saaneista. Tämä vastaa noin kahta prosenttia kaikista työnhakijoista. Jos oletetaan, että 25 prosenttia ensimmäisen laiminlyönnin tehneistä työnhakijoista menettelisi moitittavasti myös jatkossa, viisi työttömyysetuuden maksupäivää kestäviä korvauksettomia määräaikoja asetettaisiin vuosittain arviolta noin 43 000 työnhakijalle. Edelleen samaa suhdelukua käyttäen 10 työttömyysetuuden maksupäivää kestäviä korvauksettomia määräaikoja asetettaisiin vuosittain arviolta noin 10 500 työnhakijalle. Asetettavien työssäolovelvoitteiden määrää ei ole arvioitu arvioon liittyvien epävarmuuksien takia.

Arvioon liittyy muitakin epävarmuuksia. Merkittävin niistä lienee se, että lisäävätkö nykyistä lyhyemmät työttömyysturvaseuraamukset laiminlyöntejä. Toisaalta työnhakijan vapaus lähtökohtaisesti valita haettavat työmahdollisuudet ja työvoimaviranomaisten tarjoama nykyistä parempi tuki työnhaussa ja palveluihin ohjaamisessa voivat myös vähentää laiminlyöntejä ja asetettavia seuraamuksia.

4.2.1.2 Yritysvaikutukset

Työ- ja elinkeinoministeriö on selvittänyt bruttomääräistä työllisyyden kasvua eli uusien työpaikkojen syntyä.⁷ Aineistona käytetty otos edustaa painotettuna noin 154 000 enimmäkseen pientä, 1–9 henkilöä työllistävää toimipaikkaa. Niissä henkilöstömäärän lisääminen, toiseen työpaikkaan siirtyneen työntekijän korvaaminen sekä sijaisuuden täyttö olivat yleisimmät yksittäiset rekrytointisytyt.

Edellä mainitut toimipaikat hakivat vuonna 2019 kaikkiaan noin 764 600 pääosin määräaikaista työntekijää. Määrä nousi vuodesta 2018 ja on korkein vuoden 2014 jälkeen. Samaan aikaan työvoimapula kasvoi noin 65 000 henkilön tasolle. Tämä tarkoittaa sitä, että noin 65 000 työsuhdetta jäi syntymättä, koska haettua henkilöä tai henkilöitä ei löydetty avoimina olleisiin työpaikkoihin. Kun otetaan huomioon työvoimapulan vaikutus uusiin työpaikkoihin rekrytoinneissa, selvityksessä arvioidaan, että uusia työpaikkoja syntyi noin 333 000. Selvityksessä todetaan kuitenkin, että toisella tavalla arvioituna luku jäisi alimmillaan noin 254 000:een.

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen mukaan rekrytoinnissa hyödynnettiin yleisimmin toimipaikan omaa henkilöstöä. Muita merkittäviä hakukanavia olivat työ- ja elinkeinotoimisto, entiset työntekijät ja muut epämuodolliset henkilöyhteydet, toimipaikan omat verkkosivut sekä sosiaalinen media. Eri työvoiman hankintakanavat koskevat selvityksen mukaan hieman erilaisia työnhakijaryhmiä. Työ- ja elinkeinotoimiston havaittiin olevan tärkeä kanava sekä työllisten että työttömien rekrytoinnissa, epäviralliset kanavat taas työllisten, työttömien sekä opiskelijoiden ja koululaisten rekrytoimisessa.

Esitetty työnhakuvelvollisuus tukisi yritysten rekrytointiprosesseja. Työnantajille tehtävien työhakemusten määrästä johtuvan työvoiman tarjonnan lisäystä ei voida arvioida, koska ei ole tiedossa, kuinka paljon työttömät nykyisin tekevät työhakemuksia.

Jos yritys ei ole rekrytoimassa uusia työntekijöitä, työnhakijoiden tekemät työhakemukset voivat olla yritykselle rasite. Yrityksille ei kuitenkaan ole esitetty velvollisuutta esimerkiksi säilyttää työhakemuksia tai pitää kirjaa työnhakijoiden yhteydenotoista. Rasiitteen arvioidaan tämän vuoksi olevan vähäistä.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

4.2.2.1 Asiakaspalvelu- ja muun henkilöstön määrä

Vuonna 2019 työ- ja elinkeinotoimistoissa oli henkilöstöä yhteensä noin 3 150 henkilötyövuotta vastaava määrä. Esitettyjen muutosten toimeenpanemiseksi työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien henkilöstöä lisättäisiin hieman alle 1 200 henkilötyövuodella. Tämä edellyttää tarkoitukseen osoitettujen määrärahojen lisäämistä 70 miljoonalla eurolla vuodessa.

Edellä mainittu 1 200 henkilötyövuotta tarkoittaisi noin 40 prosentin lisäystä työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstön määrässä vuoden 2019 tilanteeseen nähden. Vuonna 2019 eri tyyppisiin henkilöasiakaspalvelutehtäviin kohdistui työ- ja elinkeinotoimistoissa arviolta noin

⁷ Räisänen, Heikki – Ylikännö, Minna; Minne uudet työpaikat syntyivät vuonna 2019?; TEM-analyyseja 104/2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-693-2>

2 080 henkilötyövuotta, mikä vastaa noin kahta kolmasosaa henkilötyövuosista. Jatkossa henkilöasiakkaiden palveluihin kohdistuisi arviolta noin 3 280 henkilötyövuotta.

Vuotta 2019 koskevien tilastotietojen mukaan työ- ja elinkeinotoimistoissa oli kuukaudessa keskimäärin arviolta noin 528 000 työnhakijaa, josta työttömiä työnhakijoita oli 240 400. Tämän covid-19-pandemiaa edeltävän tilastotiedon perusteella arvioituna henkilötyövuosien lisäys tarkoittaisi sitä, että yhtä henkilöasiakkaiden palvelutyötä tekevää työ- ja elinkeinotoimiston virkamiestä kohti olisi jatkossa arviolta noin 161 työnhakijaa (vuonna 2019 arviolta noin 254). Pelkästään työttömiä työnhakijoita olisi virkamiestä kohden 73 (vuonna 2019 arviolta noin 115). Osa henkilöstön lisäyksestä kohdistuisi työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleviin kuntiin.

Työ- ja elinkeinotoimistoissa ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa on vielä vuonna 2021 covid-19 –pandemian aikana määräaikaisella rahoituksella palkattua henkilöstöä. Esitetyn mallin toimeenpanoon varattuja määrärahoja voitaisiin käyttää myös näiden henkilöiden palvelussuhteiden jatkamiseen työnantajien harkinnan mukaan. Jos näin toimittaisiin laajasti, kokonaan uuden henkilöstön osuus olisi arviolta noin 10–20 prosenttia mallin toimeenpanoon tarvittavista resursseista.

Määräaikaisen henkilöstön palvelussuhteiden jatkamisella olisi vaikutusta tehtäviin soveltuvan henkilöstön saatavuuden näkökulmasta. Jos henkilöstöä ei saada rekrytoitua riittävästi, tällä on vaikutusta hankittavien ostopalveluiden määrään.

4.2.2.2 Alkuhaastattelujen järjestäminen

Jatkossa alkuhaastattelu järjestettäisiin kaikille työnhakijaksi ilmoittautuneille. Työnvälitystilastosta ilmenevän covid-19-pandemiaa edeltävän tiedon mukaan erilaisia työnhakujaksoja alkoi vuonna 2019 noin 333 000. Osa tilastoiduista työnhaun aloituksista on kuitenkin luonteeltaan sellaisia, ettei alkuhaastattelua järjestettäisi, koska kyse voi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa henkilö käynnistää työnhakunsa uudelleen työnhaun voimassaolossa olleen lyhyehkön katkoksen jälkeen.

Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan kaikista työnhaun aloituksista arviolta ainakin noin 35 prosenttia voi olla edellä mainittuja työnhaun voimassaolon uudelleen käynnistämisiä ja muita tilanteita, joissa alkuhaastattelua ei järjestettäisi. Tällä perusteella vuodessa tulisi jatkossa järjestettäväksi arviolta noin 220 000 alkuhaastattelua. Järjestettävien alkuhaastattelujen arvioituun määrään liittyy epävarmuuksia, mutta haastattelujen määrän vaihteluväli tulee kuitenkin olemaan edellä kuvattujen tietojen perusteella arviolta 220 000–333 000 haastattelua vuodessa.

Lähtökohtaisesti alkuhaastattelu tulisi järjestää paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tiloissa. Tästä järjestämistä vasta olisi kuitenkin mahdollista poiketa painavan syyn perusteella. Paikan päällä järjestettävien alkuhaastattelujen määrän arvioimiseen liittyy epävarmuuksia. Määrää voidaan kuitenkin arvioida suuntaa antavasti niiden työnhakijoiden määrän perusteella, joiden kohdalla on nykyisin katsottu, ettei heillä ole tarvetta työ- ja elinkeinotoimiston palveluille esimerkiksi tiedossa olevan työttömyyden päättymisen takia.

Henkilöitä, joilla ei ollut tarvetta työ- ja elinkeinotoimiston palveluille, ilmoittautui työnhakijaksi työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilaston mukaan vuonna 2019 arviolta noin 48 000. Heidän osuutensa kaikista työnhaun aloittaneista henkilöistä oli noin 14 prosenttia. Jos oletetaan, että näiden työnhakijoiden kohdalla alkuhaastattelu järjestettäisiin muulla tavalla kuin

paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnan tiloissa, paikan päällä järjestettävien alkuhaastattelujen määrän vaihteluväli olisi arviolta noin 172 000–285 000 haastattelua vuodessa.

Alkuhaastattelujen järjestämistapaa ei nykyisin tilastoida. Alkuhaastattelua ei myöskään järjestetä, jos se työnhakijan tilanne huomioon ottaen on ilmeisen tarpeetonta. Vuonna 2019 kaikista työttömän haastatteluista noin 25 prosenttia järjestettiin paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa. Jos tällä perusteella oletetaan, että myös alkuhaastatteluista järjestetään nykyisin paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa noin 25 prosenttia, nykyisin vuodessa järjestetään paikan päällä arviolta noin 47 000–71 000 alkuhaastattelua.

4.2.2.3 Työnhaun alkuvaiheen täydentävien työnhakukeskustelujen ja työnhakukeskustelun järjestäminen

Työnhaun alkuvaiheessa järjestettävä tiivis kolmen kuukauden palvelujakso koskisi kokonaan työttömiä ja työttömyysuhan alaisia työnhakijoita. Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilastossa ei tilastoida työttömyysuhan alaisia, eikä esimerkiksi lyhytkestoisia kokoaikaisia työjaksoja tekeviä työnhakijoita. Muun muassa näistä syistä jäljempänä esitettyihin arvioihin liittyy epävarmuuksia.

Työnhaun alkuvaiheessa lomautetuille järjestettäisiin täydentäviä työnhakukeskusteluja vain lomautetun pyynnöstä. Lisäksi järjestettävien täydentävien työnhakukeskustelujen määrä riippuisi lomautetun palvelutarpeesta. Koska ei voida arvioida luotettavasti, kuinka moni lomautettu käyttäisi tätä mahdollisuutta hyväkseen ja pyytäisi täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämistä, lomautetut sisältyvät tässä luvussa esitettyyn täydentäviä työnhakukeskusteluja ja työnhakukeskusteluja koskevaan arvioon siten kuin jäljempänä kerrotaan.

Arvion perusteena on käytetty työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä ilmeneviä vuotta 2019 koskevia tietoja siten, että tiivis palvelujakso koskisi kaikkia niitä työnhakijoita, joiden työllisyyskoodiksi on merkitty työtön tai työvoiman ulkopuolella oleva. Viimeksi mainitut voivat olla julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja työttömiä, mutta he voivat olla myös esimerkiksi perhevapaalla.

Lisäksi on otettu huomioon ne lomautetut, joiden lomautuksen arvioitu kesto on yli kuukauden, sekä enintään kuukauden kestävässä työllistymistä edistävässä palveluissa olevat työnhakijat. Työvoimakoulutuksessa ja omaehtoisesti työttömyysetuudella tuettuna opiskelevista on otettu huomioon ne työnhakijat, joiden kohdalla palvelun kesto on ollut enintään kuukauden. Tämä tarkoittaa 21 prosenttia koulutuksen aikana työnhakunsa aloittaneista (enintään kuukauden kestävien koulutusjaksojen osuus kaikista päättäneistä koulutusjaksoista). Palkkatuetun työn osalta on otettu huomioon ne työnhakijat, joiden palkkatukijakso kesti enintään kuukauden. Näitä jaksoja oli keskimäärin kuusi prosenttia päättäneistä palkkatukijaksoista.

Yleinen työttömyyskassa YTK on arvioinut, että sen soviteltua työttömyysetuutta saavista oli vuonna 2019 enintään kaksi viikkoa kestävässä kokoaikatyössä arviolta noin 44 prosenttia. Kaikkiin työnhakijoihin suhteutettuna tämä tarkoittaisi sitä, että noin 16 prosenttia työssä olevana työnhakunsa aloittaneiden työnhakijoiden vuoden keskimääräisestä lukumäärästä tekisi lyhytkestoisia työjaksoja. Tämä joukko on otettu huomioon arviossa. Arvioon liittyy merkittäviä epävarmuuksia muun muassa sen osalta, kuinka suuri joukko työssä ollessaan työnhaun aloittaneista työnhakijoista ei jäänyt lopulta lainkaan työttömäksi.

Edellä mainittujen lukumääräisten arvioiden perusteella kolme kuukautta kestävä tiivis palvelujakso koskisi vuosittain arviolta noin 141 000–213 000 työnhakijaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilaston mukaan vuonna 2019 noin 27 prosenttia työnhakunsa aloittaneista henkilöistä päätti työnhakunsa kolmen kuukauden kuluessa sen vuoksi, että työnhakija löysi työtä avoimilta työmarkkinoilta. Esimerkinomaisesti voidaan arvioida, että näille työnhakijoille järjestettäisiin ennen työllistymistä keskimäärin 2,5 täydentävää työnhakukeskustelua. Yli kolme kuukautta työnhakijana oleville järjestettäisiin viisi täydentävää työnhakukeskustelua sekä kolmen kuukauden kohdalle sijoittuva tiiviin palvelujakson päättävä työnhakukeskustelu.

Lukumäärätietoihin liittyvät epävarmuudet huomioon ottaen voidaan arvioida suuntaa antavasti, että kolme kuukautta kestävä tiiviin palvelujakson aikana järjestettäisiin vuodessa noin 713 000–1,1 milj. työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua.

Vaikka myös palvelujakson päättävän työnhakukeskustelun järjestämistavassa olisi harkinnanvaraa, seuraavassa on oletettu, että nämä tapaamiset järjestettäisiin paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnan toimitiloissa. Sen sijaan täydentävät työnhakukeskustelut voitaisiin järjestää mitä tahansa kussakin yksittäisessä tapauksessa tarkoituksenmukaisinta palvelukanavaa käyttäen. Vähimmillään alkuhaastattelun lisäksi työhaun alkuvaiheessa järjestettäisiin siten paikan päällä vuosittain arviolta 103 000–155 000 työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua. Määrä voi olla tätä suurempi, kun myös täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestettäisiin paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnan toimitiloissa.

Työhaun alkuvaiheessa työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleva kunta tukisi erityisesti työnhakijoiden nopeaa työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Tällöin työnvälityspalvelut olisivat osa lähes kaikkia työhaun alkuun sijoituvia työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja.

Työnhakijan ohjaaminen työvoima- ja muihin palvelutarpeen mukaisiin palveluihin koskisi todennäköisesti erityisesti nykyisin työ- ja elinkeinotoimistoissa osaamisen kehittämisselvitely- ja tuetun työllistymisen palvelut –palvelulinjoille ohjattuja työnhakijoita, joilla voidaan arvioida olevan muita työnhakijoita enemmän osaamisen vahvistamiseen tai työhaun monialaiseen tukemiseen liittyviä tarpeita. Näiden työnhakijoiden osuus kaikista työhaun aloittaneista henkilöistä oli vuonna 2019 noin 36 prosenttia. Osuutta voitaneen käyttää arviona siitä, mikä osa työnhakukeskusteluista ja täydentävistä työnhakukeskusteluista sisältäisi myös työnhakijan ohjaamista palveluihin. Numeerisena arviona tämä tarkoittaisi sitä, että palveluohjausta annettaisiin työhaun alkuvaiheessa vuosittain arviolta noin 257 000–396 000 työnhakukeskustelussa ja täydentävässä työnhakukeskustelussa.

Yksityisten palvelutuottajien hyödyntäminen täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisessä riippuisi työnhakijan henkilökohtaisesta palvelutarpeesta sekä tarvittavien palveluiden saatavuudesta. Tarkoituksena ei ole, että koko täydentäviä työnhakukeskusteluja koskeva palveluprosessin osa hankittaisiin ostopalveluna tai ulkoistettaisiin muuten jollekin muulle henkilölle kuin työnhakijan vastuuasiantuntijalle. Jos palveluntuottajilta hankittavien palveluiden määrä olisi työnhakijasta riippuen keskimäärin enintään 1,5 keskustelua, ostopalveluna järjestettäviä täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestettäisiin enimmillään vuosittain arviolta noin 212 000–320 000 kertaa.

4.2.2.4 Työnhakukeskustelun ja kahden täydentävän työnhakukeskustelun järjestäminen kuuden kuukauden välein

Työttömille ja työttömyysuhan alaisille sekä muille osa-aikaisessa työssä oleville ja työaikaa lyhentämällä lomautetuille järjestettäisiin työnhakukeskustelu puolen vuoden välein. Jos työnhakija on työtön, työnhakukeskustelun jälkeen järjestettäisiin kuukauden aikana kaksi täydentävää työnhakukeskustelua.

Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilaston mukaan vuoden aikana kuuden kuukauden työttömyyden kesto ylittyi vuonna 2019 noin 271 000 työnhakijalla. Lähtökohtaisesti näille työnhakijoille järjestettäisiin sekä työnhakukeskustelu että kaksi täydentävää työnhakukeskustelua. Osa työnhakijoista on kuitenkin työllistymistä tukevissa palveluissa, jolloin täydentäviä työnhakukeskusteluja ei välttämättä järjestettäisi. Esimerkinomaisen arvion perusteella työnhakijoille järjestettäisiin keskimäärin 2,5 työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua. Näin arvioituna työttömille järjestettäisiin tässä tarkoitettuja keskusteluja vuodessa yhteensä 679 000.

Muille kuin työttömille työnhakijoille järjestettäisiin kuuden kuukauden työnhaun jälkeen vuoden aikana arviolta 118 000 työnhakukeskustelua. Arvio perustuu niiden Työnvälitystilastosta ilmenevien työnhakijoiden määrään vuonna 2019, joiden työllisyysstatuksen kesto ylitti kuusi kuukautta. Tämä sisältää ne henkilöt, jotka olivat osa-aikaisessa työssä, jotka oli lomautettu työaikaa lyhentämällä, jotka olivat työllistymistä edistävässä palvelussa tai jotka oli tilastoitu työvoiman ulkopuolella oleviksi.

Yhteensä kuuden kuukauden välein järjestettävistä työnhakukeskusteluista ja täydentävistä työnhakukeskusteluista järjestettäisiin vuodessa arviolta noin 797 000. Pääosa näistä tulisi arvion mukaan järjestettäväksi paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnan tiloissa.

Ostopalveluina järjestettävät täydentävät työnhakukeskustelut tulisivat kyseeseen lähtökohtaisesti ainoastaan työnhaun alussa. Työnhaun kestänyt kuusi kuukautta keskustelujen olla ensi sijassa viranomaisen järjestämiä. Tarvittaessa työnhakija voitaisiin kuitenkin ohjata esimerkiksi yksilölliseen työhönvalmennukseen, jossa tapaaminen valmentajan kanssa korvaisi täydentävän työnhakukeskustelun.

4.2.2.5 Muille työnhakijoille kolmen kuukauden välein järjestettävät työnhakukeskustelut

Sen lisäksi, mitä edellä on kerrottu puolen vuoden välein järjestettävistä palvelujaksoista, työttömille ja työttömyysuhan alaisille sekä muille osa-aikaisessa työssä oleville ja työaikaa lyhentämällä lomautetuille järjestettäisiin työnhakukeskustelu kolmen kuukauden välein, toisin sanoen esimerkiksi työttömyyden jatkuttua yhdeksän kuukautta, 15 kuukautta ja niin edelleen.

Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilastosta ilmenevien työttömyysajan kestoja koskevien tietojen perusteella voidaan arvioida, että työnhakukeskusteluja järjestettäisiin työttömille vuodessa arviolta noin 191 000. Osa-aikaisessa työssä olevia, työaikaa lyhentämällä lomautettuja, työllistymistä edistävissä palveluissa olevia sekä työvoiman ulkopuolella oleviksi tilastoituja koskevien vastaavien tietojen perusteella työnhakukeskusteluja tulisi lisäksi järjestettäväksi arviolta noin 84 000 kertaa vuodessa.

Yhteensä tässä tarkoitettuja työnhakukeskusteluja järjestettäisiin arviolta noin 275 000 kertaa vuodessa. Lähtökohtaisesti ainakin osa näistä työnhakukeskusteluista järjestettäisiin oletettavasti paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnan toimitaloissa, vaikka järjestämistapaa

HE 167/2021 vp

voitaisiin harkita tapauskohtaisesti. Työttömyyden ja työnhakujaksojen keston liittyvien tietojen epävarmuuksien takia arviota työnhakukeskustelujen määrästä voitaneen kuitenkin pitää vain suuntaa antavana.

4.2.2.6 Työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut eräissä tilanteissa

Jos työnhakija on yli kuukauden kestävässä palkkatuetussa työssä, työkokeilussa, työvoimakoulutuksessa tai kuntoutuksessa taikka hän opiskelee omaehtoisia opintoja yli kuukauden työttömyysetuudella tuettuna, hänelle järjestettäisiin lähtökohtaisesti työnhakukeskustelu ja yksi täydentävä työnhakukeskustelu kuukautta ennen palkkatukijakson, työkokeilun, kuntoutuksen tai opintojen päättymistä.

Vuonna 2019 yli kuukauden kestäneitä palkkatukijaksoja päättyi arviolta noin 33 000. Jos näille kaikille työnhakijoille järjestettäisiin työnhakukeskustelu ja yksi täydentävä työnhakukeskustelu, keskusteluja järjestettäisiin vuodessa arviolta noin 66 000 kertaa.

Vastaavasti vuonna 2019 yli kuukauden kestävä työvoimakoulutuksen päätti arviolta noin 36 000 työnhakijaa ja omaehtoiset, yli kuukauden kestäneet omaehtoiset työttömyysetuudella tuetut opinnot arviolta noin 11 000 työnhakijaa ja yli kuukauden kestävä työkokeilun 1 900 työnhakijaa. Jos näille kaikille työnhakijoille järjestettäisiin työnhakukeskustelu ja yksi täydentävä työnhakukeskustelu, keskusteluja järjestettäisiin vuodessa arviolta noin 97 000 kertaa.

Kaikkiaan työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestettäisiin edellä mainituissa tilanteissa arviolta noin 163 000 kertaa vuodessa. Arvioon liittyy kuitenkin merkittävää epävarmuutta. Arviossa on käytetty työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilastosta ilmeneviä tietoja, ja osa lukumääristä voi olla päällekkäisiä aiemmin muita työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja koskevien arviolukujen kanssa. Lisäksi palkkatuetun työn osalta työnhakukeskustelua ja täydentäviä työnhakukeskusteluja ei järjestettäisi, jos henkilö ei ole pitänyt työnhakuaan voimassa työssäolonsa aikana. Kuntoutuksen osalta vastaavia tilastotietoja ei ole käytettävissä.

Painopiste edellä tarkoitetuissa työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa olisi työnvälitystoimissa. Tällä tuettaisiin tarkoituksenmukaista siirtymää palvelusta työhön. Työnhakukeskustelut järjestettäisiin tältäkin osin ensisijaisesti paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnan toimitiloissa.

Taulukko: Palveluprosessin järjestäminen.

	nykyisin, tuhatta	nykyisin paikan päällä, tuhatta	muutoksen jälkeen yhteensä, tuhatta	muutoksen jälkeen paikan päällä, tuhatta*
alkuhaastattelu	220	55	220–333	220–333
kolmen kuukauden tiivis palvelujakso**	-	-	713–1 100	178-275
kuuden kuukauden välein toistuva tiivis palvelujakso	-	-	797	199

HE 167/2021 vp

muut kolmen kuukauden välein tois- tuvat työnhaku- keskustelut	668	167	275	69
muut tilanteet***	-	-	163	163
yhteensä	888	222	2 261–2 761	1 651–1 816

* Arviossa on oletettu, että alkuhaastattelun lisäksi 25 prosenttia muista tapaamisista järjestettäisiin paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnan toimipaikassa.

**Sisältää viisi täydentävää työnhakukeskustelua ja yhden työnhakukeskustelun

*** Arvioon liittyy merkittäviä epävarmuuksia.

4.2.2.7 Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen sisältö

Vuonna 2017 käyttöön otetut määräaikaishaastattelut ovat työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan johtaneet jossain määrin siihen, että haastatteluista on tullut muodollisia ja vain vähimmäisvaatimukset täyttäviä yhteydenottoja työnhakijaan. Esitetty työnhakijan palveluprosessi edellyttääkin työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien henkilöstöltä osittain nykyisestä poikkeavaa osaamista, kun pääpaino olisi henkilökohtaisessa palvelussa ja palveluprosessin sisältöä korostettaisiin.

Työ- ja elinkeinotoimistojen ja niistä kuntien palvelukseen siirtyneellä henkilöstöllä on tarvittavaa osaamista jo ennestään, mutta muutosten toimeenpano edellyttää kuitenkin tämän henkilöstön osan merkittävää kouluttamista vähintäänkin kertauskoulutuksen tyyppisesti. Työ- ja elinkeinotoimistojen uudemmalla henkilöstöllä sekä esitettyjen muutosten toimeenpanemiseksi palkattavalla kokonaan uudella henkilöstöllä sen sijaan ei välttämättä ole aiempaa kokemusta tämän kaltaisesta palveluprosessista ja koulutustarve on suurempi. Kouluttamisen haasteellisuutta lisää se, että osa koulutettavista on työ- ja elinkeinotoimistojen ja osa kuntien henkilöstöä. Koulutuksen toimeenpano kuuluu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviin.

Maahanmuuttajien kohdalla tiivis palveluprosessi voi aiheuttaa tulkkauspalveluiden kysynnän kasvua. Tähän voidaan kuitenkin ainakin osittain vaikuttaa ottamalla kielitaitovaatimukset huomioon jo rekrytoitaessa uutta henkilöstöä työ- ja elinkeinotoimistoihin ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleviin kuntiin. Lisäksi on otettava huomioon, että maahanmuuttajille järjestetään henkilökohtaista palvelua melko paljon jo nykyisin, eikä esitetty muutos sen vuoksi välttämättä vaikuta maahanmuuttajille järjestettävään palveluprosessiin samalla tavalla kuin muihin työnhakijoihin.

4.2.2.8 Työttömyysturva

Työnhakijan tulisi ilmoittaa työnhaustaan ja muiden työllistymissuunnitelmassa sovittujen toimien toteuttamisesta työ- ja elinkeinotoimistolle tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevalle kunnalle ensisijaisesti verkkopalvelun kautta. Muutos lisäisi työnhakijoiden tekemien ilmoitusten määrää nykyiseen verrattuna, mutta muutoksen ei kuitenkaan arvioida lisäävän merkittävästi viranomaisten työtä. Arvio perustuu siihen, että työnhakijan tulee jo nykyisin ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle siitä, onko hän hakenut tarjottua työtä ja toteuttanut työllistymissuunnitelmaansa.

Vuonna 2020 työnhakijat ilmoittivat verkkopalvelussa yli 350 000 kertaa työllistymissuunnitelman toteuttamisesta ja yli 160 000 kertaa tarjotun työn hakemisesta tai hakematta jättämisestä. Osa ilmoituksista edellytti, että työ- ja elinkeinotoimisto selvitti asiaa lisää.

Työ- ja elinkeinotoimiston tietojärjestelmä lähetti työnhakijalle automaattisesti selvityspyynnön vuonna 2020 noin 60 000 kertaa. Olennaista työ- ja elinkeinotoimiston ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille aiheutuvan työmäärän arvioinnissa on se, kyetään selvityspyyntöjen automatiikka säilyttämään myös esitettyjen muutosten toimeenpanossa. Tämä selviää vasta tietojärjestelmien kehittämisen yhteydessä. Esimerkiksi edellä mainittujen 60 000 selvityspyynnön tekemisestä manuaalisesti aiheutuisi arviolta noin kuuden henkilötyövuoden työmäärä, jos selvityspyynnön tekemiseen oletetaan kuluvan noin 10 minuuttia.

Työ- ja elinkeinotoimiston ja kuntien työmäärä kasvaisi edellä mainittua enemmän, jos työnhakijat ilmoittaisivat työllistymissuunnitelman toteuttamisesta ja tarjotun työn hakemisesta merkittävässä määrin muulla tavalla kuin verkkopalvelun kautta. Tähän voidaan kuitenkin vaikuttaa sekä työnhakijoiden neuvonnalla, että verkkopalveluiden toimivuudella ja helppokäyttöisyydellä.

Pääsääntöisesti verkkopalvelussa tapahtuvaa raportointia seurattaisiin automaattisesti vastaavalla tavalla kuin nykyisin työtarjouksiin ja työllistymissuunnitelmien toteuttamiseen liittyvää raportointia. Tarkoituksena ei ole, että työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta esimerkiksi kävisi läpi työnhakijan tekemiä työhakemuksia. Työnhakua koskevia tietoja hyödynnettäisiin kuitenkin työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa. Jos raportoinnissa tai palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä ilmenisi seikkoja, joilla voi olla vaikutusta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta, asian käsittelyä jatkettaisiin myös työttömyysturva-asiana.

Työnhakijaa muistutettaisiin tietyissä tilanteissa muun muassa työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä. Muistutusten määräksi arvioidaan noin 174 000 vuodessa. Muistutusten antaminen on tarkoitus automatisoida, koska niiden antamiseen ei liittyisi harkintaa. Jos muistutuksia ei voida automatisoida, niiden antamisesta aiheutuisi nykyiseen verrattuna lisätyötä työ- ja elinkeinotoimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille. Manuaalisesti tehtävää työtä voitaisiin tässäkin tapauksessa helpottaa esimerkiksi erilaisilla mallipohjilla. Muistutuksen antaminen olisi joka tapauksessa selvästi esimerkiksi selvityspyynnön tekemistä yksinkertaisempaa. Jos oletetaan, että muistutuksen antamiseen kuluisi aikaa noin viisi minuuttia, 174 000 muistutuksen tekemisestä vuodessa aiheutuisi lisätyötä suuntaa antavasti arviolta noin 10 henkilötyövuotta.

Työttömyysturvaseuraamukset ja valitus työnhakijaksi rekisteröimisen epäamisestä

Työllistymissuunnitelmaan perustuva velvollisuus omatoimiseen työnhakuun voi vaikuttaa siten, että työnhakijat ottavat työ- ja elinkeinotoimistoon nykyistä enemmän yhteyttä varmistuakseen siitä, että heidän hakemansa työmahdollisuus täyttää työnhakuvelvollisuutta. Vaikka tämä kasvattaisi työ- ja elinkeinotoimiston työmäärää, toimistolla olisi samalla mahdollisuus tukea työnhakijaa työnhaussa, jos siihen on tarvetta. Lisäksi etukäteinen neuvonta yhdessä työnhakijalle annettavan muistutuksen ja nykyisiä korvauksettomia määräaikoja lyhyempien työttömyysturvaseuraamusten kanssa voi vähentää seuraamuksen asettamisen jälkeisiä yhteydenottoja. Tähän voidaan vaikuttaa myös laatimalla työvoimapoliittisten lausuntojen perustelut mahdollisimman selkeiksi.

Esitettyjen muutosten perusteella tiettyjä korvauksettomia määräaikoja ei enää asetettaisi. Näitä korvauksettomia määräaikoja asetettiin vuonna 2019 arviolta noin 39 000 työnhakijalle. Lisäksi

vuonna 2019 asetettiin työnhakuun ja palveluihin liittyvää menettelyä koskevia työssäolovelvoitteita arviolta noin 9 000 työnhakijalle. Uusia työnhakuun ja palveluihin liittyviä viisi tai 10 työttömyysetuuden maksupäivää kestäviä korvauksettomia määräaikoja asetettaisiin laskennallisesti arvioiden vuosittain noin 53 000. Lisäksi asetettaisiin työssäolovelvoitteita, joiden määrä ei ole arvioitavissa luotettavasti.

Laskennallisesti arvioituna annettavien työvoimapoliittisten lausuntojen määrä ei kasvaisi merkittävästi. Tarkempaa arviota ei ole mahdollista tehdä, koska kyse on työnhakijoiden käyttäytymiseen liittyvästä vaikutuksesta, johon liittyy sekä työttömyysturvaseuraamusten kohtuullistaminen ja nykyistä useammin toistuvat velvollisuudet, että toisaalta lähtökohtaisesti vapaus valita haettavat työmahdollisuudet ja työ- ja elinkeinotoimiston tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tarjoama tuki.

Yhden työttömyysturvaseuraamusta koskevan asian ratkaisemiseen ja sitä koskevan työvoimapoliittisen lausunnon antamiseen kuluu aikaa arviolta noin 20 minuuttia. Arvio sisältää asiaan liittyvien tietojen tarkistamisen, työnhakijan antamaan selvitykseen tutustumisen, mahdollisen lisäselvityspyynnön tekemisen ja sen myöhemmän käsittelemisen sekä asian ratkaisemisen ja työvoimapoliittisen lausunnon perustelujen kirjoittamisen.⁸

Työttömyysturvaseuraamusten määrän mahdollinen kasvu lisäisi myös työttömyysetuuden maksajien työtä. Työtä aiheutuisi sekä seuraamuksia koskevien päätösten antamisesta, että mahdollisten seuraamuksia koskevien valitusasioiden käsittelystä.

Työttömyysturvaseuraamuksia koskevien valitusten määrän mahdollinen kasvu lisäisi myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan ja vakuutus oikeuden työmäärää. Tätä vaikutusta ei voida luotettavasti arvioida tarkemmin, koska tähän vaikuttaa olennaisesti työttömien työnhakijoiden määrä ja se, millä tavoin esitetyt muutokset ohjaavat työnhakijoiden menettelyä. Lisäksi seuraamusten nykyistä lyhyempi kesto voi vaikuttaa siihen, että seuraamuksia pidetään nykyistä oikeudenmukaisempina eikä asiaan haeta muutosta valittamalla. Tältä osin huomiota tulisi kiinnittää myös siihen, että työttömyysturvaseuraamusten määrän arvioitu lisäys (ilman työssäolovelvoitteita) olisi edellä mainitulla tavalla melko maltillinen, noin 5 000 asetettua seuraamusta.

Pelkästään työnhakijaksi rekisteröimisen epäämiseen liittyvien valitusasioiden määrä arvioidaan vähäiseksi. Määrä on suurempi, jos otetaan huomioon ne tilanteet, joissa henkilö nykyisin valittaisi työttömyysturvaoikeuden epäämisestä sillä perusteella, ettei häntä ole rekisteröity työnhakijaksi. Nämä viimeksi mainitut valitukset eivät kuitenkaan lisäisi valitusasioiden määrää.

4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

4.2.3.1 Vaikutukset perusoikeuksien toteutumiseen

Esitetyt muutokset vaikuttaisivat perustuslain 6 §:ssä turvatun yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Nykyisin kaikille työttömille työnhakijoille ei tehdä työtarjouksia ja toisaalta kaikkien työttömien kanssa ei ole laadittu työllistymissuunnitelmaa tai siinä ei ole sovittu omatoimisesta työhausta. Tämän vuoksi työnhakijat ovat lähtökohtaisesti keskenään erilaisessa asemassa työttömyysetuuden saamiseksi edellytettävän työhaun suhteen. Esitetty muutos lisäisi tältä

⁸ Arvio perustuu Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston työttömyysturvayksikön tietoihin vuodelta 2016.

osin työttömien keskinäistä yhdenvertaisuutta ja selkiyttäisi sitä, mitä työttömyysetuuden vastikkeellisuudella ja omatoimisella työnhaualla tarkoitetaan.

Velvollisuudella hakea tarkastelujaksolla keskimäärin yhtä työpaikkaa viikossa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä ei olisi vaikutusta siihen osaan työttömistä, jotka jo nyt täyttävät tämän edellytyksen. Vaikutukset kohdistuisivat pääasiassa niihin työttömiin, jotka muuten eivät hakisi aktiivisesti työtä.

Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Lisäksi julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön.

Esitetyt muutokset tukisivat perustuslain 18 §:ssä säädettyjen seikkojen toteutumista, kun muutokset edistäisivät työllisyyttä. Lisäksi työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä olevan työnhakuvelvollisuuden täyttäminen perustuisi pääsääntöisesti työnhakijan itsensä valitsemiin työmahdollisuuksiin. Muutos olisi merkittävä nykyiseen verrattuna, koska nykyisessä työtarjouksiin perustuvassa työnvälityksessä työ- ja elinkeinotoimisto valitsee työpaikat, joita työnhakijan tukee hakea. Työnhakijan valinnanvapaus kaventuisi haettavien työmahdollisuuksien osalta koulutuksessa olevia työnhakijoita lukuun ottamatta vasta sen jälkeen, kun puolen vuoden työnhaku ei olisi johtanut työllistymiseen.

Perustuslain 19 §:n 2 momentissa turvataan oikeus sosiaaliturvaan. Nykyistä lyhyemmät korvauksettomat määräajat sekä työnhakijan muistuttaminen työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä ennen työttömyysturvaseuraamuksen asettamista tukisivat tämän oikeuden toteutumista. Lisäksi mainitut muutokset voivat jossain määrin vaikuttaa siten, että työnhakijan tarve turvautua perustuslain 19 §:n 1 momentissa tarkoitettuun viimesijaiseen etuuteen, käytännössä toimeentulotukeen, vähenee.

4.2.3.2 Muut vaikutukset työttömiin

Työnhakijoiden näkökulmasta lukuisia poikkeuksia sisältävä palveluprosessi ja työnhakuvelvollisuus voi vaikuttaa monimutkaiselta. Tosiasiallisesti työnhakijan velvollisuudet perustuisivat kuitenkin pääosin työllistymissuunnitelmaan sisältyvien toimien toteuttamiseen annetussa määräajassa. Se on kuitenkin ilmeistä, että työttömyysturvaseuraamusten porrastaminen on selvästi monimutkaisempi kokonaisuus kuin nykyiset seuraamukset.

Työnhakijat hyötyisivät esitetyistä työnhakijan palveluprosessia koskevista muutoksista kahdella tavalla. Jos työnhakijalla on puutteita työnhakutaidoissa, työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleva kunta tukisi työnhakua nykyistä olennaisesti enemmän. Työnhakutaidot on tässä ymmärrettävä laajasti. Esimerkiksi sosiaalisen median käytöllä on kasvava merkitys työnhaussa, kun taas perinteisten sanomalehdissä julkaistavien työpaikkailmoitusten merkitys vähenee.⁹ Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta voisi tukea työnhakijaa esimerkiksi uusien työnhaun muotojen käyttämisessä, vaikka työnhakijan edellytykset työllistyä olisivat muuten kunnossa.

Jos työnhakijan edellytyksissä hakea työtä ja työllistyä on puutteita, palveluprosessiin liittyvät muutokset nopeuttaisivat palvelutarpeen mukaisiin palveluihin pääsemistä. Tässä hallituksen

⁹ Räisänen, Heikki – Ylikännö, Minna; Minne uudet työpaikat syntyivät vuonna 2019? TEM-analyyseja 104/2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-693-2>.

esityksessä ei kuitenkaan esitetä muutoksia palvelun ydinprosessin lisäksi tarjottavien palveluiden sisältöön tai määrään. Palveluiden lisääntyvän kysynnän määrää ei myöskään ole mahdollista arvioida luotettavasti.

Osalla työnhakijoista osaamisen tai työllistymisvalmiuksien kehittäminen osallistumalla työllistymistä edistäviin palveluihin on merkittävä osa työllistymiseen johtavia toimia. Palveluprosessiin esitetyt muutokset tukisivat näiden enemmän henkilökohtaista palvelua tarvitsevien työnhakijoiden ohjaamista palveluihin.

Suomessa ei tilastoida työttömien työnhaun aktiivisuutta. Covid-19-pandemian takia asiaa ei ole myöskään selvitetty esimerkiksi erillisellä kyselytutkimuksella, koska on pidetty todennäköisenä, etteivät kyselytutkimuksen tulokset kuvaisi työmarkkinoiden ja työnhaun normaalia tilannetta.

Yhtenä arviona työnhakuaktiivisuudesta voidaan käyttää Tilastokeskuksen piilotyöttömän määritelmää. Tilastokeskuksen määrittelemät piilotyöttömät eivät ole hakeneet työpaikkaa viimeisen neljän viikon aikana, mutta olisivat kuitenkin valmiita ottamaan ansiotyötä vastaan kahden viikon kuluessa. Tähän joukkoon kuuluu myös muita kuin työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoittautuneita henkilöitä.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 15–74-vuotiaita piilotyöttömiä oli vuonna 2018 yhteensä 128 000 henkilöä, mikä oli 15 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Yleisin syy siihen, etteivät piilotyöttömät olleet hakeneet töitä, oli opiskelu. Sen ilmoitti syyksi 25 prosenttia piilotyöttömistä. Vuodesta 2009 lähtien yleisin syy jättää hakematta töitä oli usko siihen, että töitä ei ollut saatavilla, minkä ilmoitti vuonna 2018 syyksi 21 prosenttia piilotyöttömistä.

Vuonna 2018 piilotyöttömiä oli eniten 15–24-vuotiaiden ikäryhmässä, 37 000 henkilöä. Piilotyöttömistä oli 65–74-vuotiaita 29 000 henkilöä. Heistä noin puolet katsoi jääneensä jo kokonaan eläkkeelle. 55–64-vuotiaita piilotyöttömiä oli 25 000, joista 35 prosenttia ei uskonut työllistymismahdollisuuksiinsa.¹⁰

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen perusteella voidaan muodostaa käsitystä siitä, kuinka suuri joukko työttömistä olisi selvästi passiivisia työnhaussa. Todellinen määrä voi olla tätä hieman suurempi, sillä piilotyöttömyyden rajana on se, ettei ole hakenut töitä viimeisen neljän viikon aikana. Esitettyjen muutosten perusteella työttömän tulisi kuitenkin hakea lähtökohtaisesti neljää työmahdollisuutta kuukauden aikana. Työvoimatutkimuksesta ilmenevä piilotyöttömien määrä antaa siis arvion niiden työttömien lukumäärästä, jotka eivät ole hakeneet yhtään työpaikkaa kuukauden aikana. Osa näistä työnhakijoista voi olla myös sellaisia, ettei heiltä esityksen perusteella myöskään edellytettäisi työmahdollisuuksien hakemista, tai määrällistä haakuvelvollisuutta alennettaisiin.

Työnhakuvelvollisuuden vaikutusten työnhaussa passiivisten työttömien työnhakuaktiivisuuteen arvioidaan kohdistuvan alueellisesti melko tasaisesti. Arvio perustuu Kansaneläkelaitoksen selvitykseen niiden työttömyysetuuden saajien jakautumisesta kunnittain, jotka eivät olleet osoittaneet työttömyysturvan niin sanotussa aktiivimallissa edellytettyä aktiivisuutta ja peruspäivärahan tai työmarkkinatuen määrää oli alennettu. Kuntia, joissa etuuden määrää oli alen-

¹⁰ Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-7830. Aikasarjatiedot 2009-2018 2018, 4 Työvoiman ulkopuolella olevat. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 23.2.2021]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/tyti/2018/13/tyti_2018_13_2019-04-11_kat_004_fi.html.

nettu yli 40 prosentilla työttömyysetuuden saajista, oli varsin tasaisesti ympäri Suomea. Tällaisia kuntia on paljon Uudellamaalla, mutta vähän läntisessä Suomessa. Myös alennetun ansiopäivärahan saajien osuus jakautui kunnittain melko tasaisesti.¹¹

Niiden työttömien työnhakijoiden osalta, jotka jo nyt hakevat työtä aktiivisesti, esitetyt muutokset tarkoittaisivat työttömyysetuuden saamiseen liittyvien velvoitteiden kevenemistä, sillä työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan tarjoaman työn hakeminen ei enää välttämättä olisi työntöntä velvoittavaa.

Työllistymissuunnitelman toteuttamisesta ja suunnitelmassa edellytetystä työnhausta ilmoittaminen tukisi uudella tavalla työnhakijan palveluprosessia. Työnhausta kertyisi ajantasaista tietoa, jota työnhakija itse sekä työ- ja elinkeinotoimisto ja kunta voisi hyödyntää työnhaun ja sen tueksi tarvittavan palvelukokonaisuuden suunnittelussa.

Jatkossa työnhakijat voisivat lähtökohtaisesti itse päättää, mitä työmahdollisuuksia hakevat ja milloin. Tämä lisäisi työnhakijoiden tosiasiallisia mahdollisuuksia vaikuttaa työnhakuunsa. Tämä tullee vähentämään vaikutusta, jossa työnhakuun velvoittaminen voi johtaa työllistymiseen epätarkoituksenmukaiseen työhön. Epätarkoituksenmukaisuus voi ilmentyä esimerkiksi siten, ettei työ vastaa työnhakijan koulutusta ja aiempaa tulotasoa tai työn kesto tai työaika ei vastaa hakijan odotuksia. Rationaalisesti toimiva työnhakija kuitenkin hakisi itselleen mahdollisimman hyvin sopivia ja mieluisia työmahdollisuuksia.

Seuraamusten porrastaminen esitetyllä tavalla tarkoittaisi sitä, että työnhakija ei välttämättä menettäisi oikeutta työttömyysetuuteen lainkaan tai asetettava seuraamus olisi nykyistä lievempi esimerkiksi silloin, kun työnhakija erehtyy siinä, miten hänen tulee toimia työttömyysetuutta saadakseen. Niiden työnhakijoiden kohdalla, jotka laiminlöisivät toistuvasti työllistymissuunnitelman toteuttamisen, seuraamukset kuitenkin ankaroituisivat nopeasti.

Täysimääräinen työnhakuvelvollisuus

Vuonna 2019 työ- ja elinkeinotoimistoissa oli yhteensä työnhakijana kuukauden lopussa keskimäärin 437 000 sellaista työnhakijaa, jonka työllistymissuunnitelmaan sisällytettäisiin työnhakuvelvollisuus tai jonka kohdalla katsottaisiin, ettei työnhakuvelvollisuutta tulisi tällä hetkellä asettaa.

Työ- ja elinkeinotoimistoissa oli vastaavana aikana myös noin 143 000 työssä olevaa työnhakijaa. Näistä edellä olevassa arvioissa on otettu huomioon 36 prosenttia (52 000 työnhakijaa, jotka sisältyvät edellä mainittuun 437 000 työnhakijan joukkoon), joiden on arvioitu kuuluvan hakuvelvollisuuden piiriin sillä perusteella, että heidän lukumääränsä arvioidaan vastaavan sovitellun työttömyysetuuden saajien määrää. Loput työssä olevista työnhakijoista eivät arvion mukaan tulisi työnhakuvelvollisuuden piiriin esimerkiksi sen vuoksi, että he ovat ilmoittautuneet työnhakijoiksi työssä ollessaan. Heidän tavoitteenaan voi olla esimerkiksi työpaikan vaihtaminen ilman väliin sijoitettavaa työttömyysjaksoa.

Lähtökohtana oleva neljän työmahdollisuuden hakeminen kuukaudessa koskisi arviolta noin 60 prosenttia työnhakijoista. Tämä tarkoittaa sitä, että täysi työnhakuvelvollisuus koskisi 255 000

¹¹ https://www.kela.fi/lehdistotiedotteet/-/asset_publisher/S3Q9IK5MESIT/content/joka-kymmenes-tyoton-aktivoitui-kun-aktiivimalli-leikkasi-etuutta

työnhakijaa työnhakijoiden keskimääräisen kuukauden lopussa olevan määrän (437 000) perusteella laskettuna. Arviossa ei ole otettu huomioon sitä, että lomautettujen kohdalla työnhakuvelvollisuus alkaisi vasta lomautuksen jatkuttua kolme kuukautta.

Edellä mainitussa arviossa on otettu huomioon ne työttömät työnhakijat, joiden työnhakuvelvollisuuden määrää ei alennettaisi tai joille ei asetettaisi työnhakuvelvollisuutta lainkaan jäljempänä kuvatulla tavalla. Lisäksi on otettu huomioon enintään kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa ja vastaavan ajan työttömyysetuudella tuettuna omaehtoisesti opiskelevat työnhakijat (arviolta noin 20 prosenttia koulutuksessa olevista työnhakijoista). Tätä pitemmissä koulutuksissa opiskelevien työnhakijoiden työnhakuvelvollisuus on huomioitu kuukautta ennen koulutuksen arvioitua päättymistä järjestettävästä työnhakukeskustelusta lukien. Lisäksi on huomioitu enintään kuukauden kestävässä työkokeilussa tai kuntouttavassa työtoiminnassa olevat työnhakijat. Näiden henkilöiden määrä on kuitenkin huomattavan pieni.

Muihin työttömyysturvalaissa tarkoitettuihin työllistymistä edistäviin palveluihin kuin työvoimakoulutukseen tai työkokeiluun osallistuville taikka työttömyysetuudella tuettuna omaehtoisesti opiskeleville tehtiin vuonna 2019 palvelun aikana arviolta noin 1 900 työtarjousta. Tarjouksen saaneiden työnhakijoiden lukumäärä oli arviolta noin 1 000, kun yhteensä palvelu oli alkanut vuoden 2019 aikana 60 000 eri henkilöllä. Palveluiden kestot vaihtelevat, mutta jos tehtyjen työtarjousten määrää verrataan esitettyyn muutokseen olettamalla, että jokainen lausunnon saanut on osallistunut enintään kuukauden kestävään palveluun, hakisivat he palvelun aikana yhteensä arviolta noin 240 000 työmahdollisuutta.

Määrältään alennettu työnhakuvelvollisuus

Työnhakijan työnhakuvelvollisuuden määrää alennettaisiin, jos työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakoikeilussa mukana oleva kunta arvioi, ettei tarkastelujakson aikana ole haettavissa neljää sellaista työmahdollisuutta, johon työnhakija voisi työllistyä ottaen huomioon hänen työkokemuksensa, koulutuksensa ja muun osaamisensa sekä hänen työkykynsä ja hänellä mahdollisesti oleva työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettu ammattitaitosuoja.

Esimerkiksi vähäinen työkokemus, puutteet osaamisessa tai alentunut työkyky eivät kuitenkaan olisi riittävä peruste alentaa työnhakuvelvollisuutta, jos työnhakijalle sopivien neljän työmahdollisuuden hakeminen kuitenkin olisi mahdollista. Kaikkien edellä mainittujen seikkojen arviointiin ei ole käytettävissä tilastotietoja. Työnhakuvelvollisuuden määrällinen alentaminen olisi kuitenkin poikkeuksellista.

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään oli merkitty jokin lääketieteellinen diagnoosi vuonna 2019 keskimäärin kuukauden lopussa arviolta noin 54 000 työnhakijalle. Näistä työnhakijoista arviolta noin 14 000 sijoittui nykyisille työnvälitys- ja yrityspalvelut- sekä osaamisen kehittämisspalvelut- palvelulinjoille. Näille palvelulinjoille ohjataan työnhakijoita, joilla on mahdollisuus työllistyä avoimille työmarkkinoille. Jos alennettu työnhakuvelvollisuus asetettaisiin näille työnhakijoille, määrä vastaisi kolmea prosenttia muista kuin työssä olevista työnhakijoista, joita oli vuonna 2019 keskimäärin kuukauden lopussa arviolta noin 437 000. Määrä on vain suuntaa antava arvio, koska jos työnhakijan jäljellä olevaa työkykyä vastaavaa työtä on löydettävissä, haluelvollisuuden määrää ei tällä perusteella alennettaisi.

Vaikka työttömyyden pitkittyminen ei olisikaan peruste alentaa työnhakuvelvollisuutta, työmarkkinatilanteen vaikutusta työnhakumahdollisuuksiin voitaneen arvioida pitkäaikaistyöttö-

mien määrän perusteella. Pitkäaikaistyöttömänä eli yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita työnhakijoita, joille ei ole merkitty lääketieteellistä diagnoosia, oli vuonna 2019 keskimäärin kuukauden lopussa noin 63 000. Jos oletetaan esimerkinomaisesti, että näistä työnhakijoista 50 prosentilla olisi jokin sellainen yksilöön liittyvä lainsäädännössä tarkoitettu seikka, ettei neljän työmahdollisuuden hakeminen kuukaudessa ole mahdollista, alennettu työnhakuvelvollisuus asetettaisiin tällä perusteella kuukauden lopun keskimääräistä tilannetta kuvaavien tilastotietojen perusteella noin 31 500 työnhakijalle. Määrä vastaisi kuutta prosenttia hakuvelvoitteen kohteena olevista työnhakijoista.

Osa-aikaista työtä tekevien ja työaika lyhentämällä lomautettujen työnhakijoiden työnhakuvelvollisuus olisi yhden työmahdollisuuden hakeminen kolmen kuukauden tarkastelujakson aikana. Keskimäärin soviteltua työttömyysetuutta sai vuonna 2019 kuukauden lopussa arviolta noin 52 000 työnhakijaa. Näistä arviolta noin 8 300 työnhakijaa oli muita kuin osa-aikaista työtä tekeviä. Heille työnhakuvelvollisuus asetettaisiin täysimääräisenä.

Osa-aikatyössä olevia vastaava työnhakuvelvollisuus asetettaisiin työaika lyhentämällä lomautetuille. Kuukauden lopun keskimääräisten vuotta 2019 kuvaavien tietojen perusteella näitä työnhakijoita olisi arviolta kuukauden lopussa arviolta noin 5 400. Arviossa ei ole otettu huomioon sitä, että lomautettujen kohdalla työnhakuvelvollisuus alkaisi vasta lomautuksen jatkuttua kolme kuukautta.

Edellä tarkoitettujen osa-aikaista työtä tekevien ja työaika lyhentämällä lomautettujen yhteenlaskettu määrä olisi keskimäärin kuukauden lopussa arviolta noin 44 000. Määrä vastaisi 10 prosenttia muista kuin työssä olevista työnhakijoista, joita oli vuonna 2019 keskimäärin kuukauden lopussa arviolta noin 437 000. Vertailulukua osa-aikaisessa työssä oleville nykyisin tehdyistä työtarjouksista ei ole mahdollista selvittää käytettävissä olevista tilastotiedoista tai työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä ilmenevistä tiedoista.

Arviolta noin 80 prosenttia työvoimakoulutusjaksoista ja opintojen työttömyysetuudella tuetuista jaksoista kestää yli kuukauden, kun koulutuksessa oli kaikkiaan vuonna 2019 keskimäärin kuukauden lopussa noin 57 000 työnhakijaa. Luku sisältää epävarmuuksia, koska joukossa voi olla muitakin kuin työvoimakoulutuksessa tai työttömyysetuudella tuettuna opiskelevia. Tällä perusteella tässä tarkoitettu työnhakuvelvollisuus koskisi kuukauden lopussa keskimäärin 45 000 työnhakijaa. Määrä vastaisi 10 prosenttia muista kuin työssä olevista työnhakijoista, joita oli vuonna 2019 keskimäärin kuukauden lopussa arviolta noin 437 000.

Kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettulla tavalla omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna opiskelevilla on nykyisin velvollisuus hakea työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä työttömyysetuuden menettämisen uhalla. Tässä tarkoitettun kotoutumiskoulutuksen aloitti työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä ilmenevän työvoimapolitiittisten lausuntojen määrän perusteella vuonna 2019 noin 11 000 työnhakijaa. Näistä työtarjouksia tehtiin koulutuksen aikana arviolta noin 33 työnhakijalle ja tehtyjen tarjousten määrä oli noin 84.

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen

Työnhakuvelvoitetta ei asetettaisi työnhakijoille, joiden työttömyys on pitkittynyt ja joilla on monialaisten palveluiden tarve. Lisäksi edellytettäisiin, että työnhakijan tilanne kokonaisuutena arvioiden on sellainen, ettei työnhaku ja työllistyminen ole tällä hetkellä mahdollista. Arviota tarkistettaisiin kuitenkin aina työllistymissuunnitelmaa tai esimerkiksi monialaista työllistymissuunnitelmaa tarkistettaessa.

HE 167/2021 vp

Lisäksi työnhakuvelvoite jätettäisiin asettamatta työnhakijoille, joilla ei ole jäljellä työkykyä esityksessä tarkoitetulla tavalla ja jotka ovat noudattaneet työllistymissuunnitelmaansa siltä osin, kun siinä on sovittu hakeutumisesta kuntoutukseen ja mahdollisesti työkyvyttömyyden perusteella maksettavan etuuden hakemisesta. Tarkoituksena on, että henkilö olisi oikean etuuden piirissä, jolloin myös esimerkiksi etuuskauden kestoön liittyvät tukitoimet ovat mahdollisia.

Edellä mainittu tarkoittaa sitä, että työnhakijoita, joille ei asetettaisi työnhakuvelvollisuutta, olisi asiakkaana työ- ja elinkeinotoimistoissa, työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa sekä monialaisessa yhteispalvelussa. Luotettavana pidettäviä tilastotietoja edellä mainitun työnhakijajoukon suuruudesta ei ole käytettävissä. Asiaa voidaan kuitenkin arvioida niiden työnhakijoiden määrän perusteella, joiden tietoihin työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään oli merkitty jokin lääketieteellinen diagnoosi. Näitä työnhakijoita oli vuonna 2019 keskimäärin kuukauden lopussa arviolta noin 54 000.

Pelkästään se, että työnhakijalla on jokin lääketieteellisesti todettu sairaus tai vamma, ei johtaisi siihen, että työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi. Arvioinnissa tulisikin lisäksi ottaa huomioon, että arviolta noin 40 000 edellä mainituista noin 54 000 työnhakijasta oli ohjattu monialaiseen yhteispalveluun tai heidät oli sijoitettu työ- ja elinkeinotoimistossa tuetun työllistymisen palvelut –palvelulinjalle. Tätä työnhakijoiden joukkoa voitaneen pitää suuntaa antavana arviona niistä työnhakijoista, joille työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi. Tämä vastaa noin 10 prosenttia muista kuin työssä olevista työnhakijoista, joita oli vuonna 2019 keskimäärin kuukauden lopussa arviolta noin 437 000. Työssä olevista luvussa ovat mukana niiden työnhakijoiden arviointimäärä, jotka saavat soviteltua työttömyysetuutta.

Edellä mainituille noin 40 000 työnhakijalle ei nykyisin juurikaan tehdä työtarjouksia. Vuonna 2019 työtarjouksia tehtiin heistä arviolta noin 1 500 työnhakijalle. Tehtyjen työtarjousten määrä oli tältä osin arviolta noin 3 100.

Esitettyihin arvioihin liittyy epävarmuutta erityisesti sen osalta, kuinka paljon on sellaisia työnhakijoita, joilla on jokin sairaus tai vamma, mutta asiaa ei ole selvitetty lääketieteellisesti tai asia ei ole työ- ja elinkeinotoimiston tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tiedossa. Lisäksi joukossa voi olla työnhakijoita, joiden tulisi olla monialaisessa yhteispalvelussa, mutta eivät siellä jostakin syystä kuitenkaan ole. Myöskään niiden henkilöiden määrää ei ole arvioitu, joiden työttömyys on päättymässä tai jotka ovat muusta syystä lopettamassa työnhakuaan eikä työnhakuvelvollisuutta sen vuoksi enää asetettaisi. Tältä osin kyse olisi vain siitä työhaun tarkastelujaksosta, jonka aikana työttömyys tai työnhaku päättyy.

Taulukko: Yhteenveto työnhakuvelvollisuudesta.

Ryhmä	Hakuvelvollisuus	Työnhakijoita kk lopussa (vuosika. 2019)	Osuus kaikista, prosenttia
Kaikki työnhakijat		437 000	100
edellytykset hakea työtä ja työllistyä kunnossa	4 hakua kuukaudessa	255 000	n. 58
ei mahdollista hakea neljää työmahdollisuutta yksilön ominaisuuksien ja työmarkkinatilanteen perusteella	alennettu	40 000	n. 9
osa-aikatyöntekijät ja lyhennetyllä työviikolla olevat	alennettu	57 000	n. 13

HE 167/2021 vp

yli kuukauden kestävässä koulutuksessa olevat	alennettu	45 000	n. 10
nykyiselle palvelulinja 3:lle sijoitetut ja TYP:een ohjatut, jotka ovat työkyvyttömiä	ei hakuvelvollisuutta	40 000	n. 9

4.2.3.3 Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen perusteella työnhaussa passiivisista työttömistä työnhakijoista niukka enemmistö on miehiä.¹² Myös työttömyysturvaseuraamuksia asetetaan enemmän miehille kuin naisille. Työn hakematta jättämiseen ja työn päättämiseen liittyvistä seuraamuksista asetettiin vuonna 2019 miehille noin 50–55 prosenttia ja naisille vastaavasti noin 45–50 prosenttia.

Poikkeuksena edellä mainitusta ovat tilanteet, joissa työnantaja päätti työntekijän työsuhteen. Näissä tapauksissa noin 70 prosenttia korvauksettomista määräajoista asetettiin miehille. Myös työllistymissuunnitelman laatimatta jäämiseen, suunnitelman toteuttamatta jättämiseen ja palveluihin osallistumisen laiminlyömiseen liittyvät korvauksettomat määräajat kohdistuivat enemmän miehiin (noin 60–65 prosenttia) kuin naisiin (noin 35–40 prosenttia).

Työsuhteen päättämiseen liittyvissä tilanteissa työ- ja elinkeinotoimiston tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan olisi vaikea omilla toimillaan kaventaa sukupuolten välistä eroa. Tämä johtuu siitä, että henkilö ei työssä ollessaan välttämättä ole vielä lainkaan tekemisissä mainittujen tahojen kanssa. Se on myös yleisesti tiedossa, että työsuhteen päättyessä muusta kuin tuotannollisesta tai taloudellisesta syystä taikka määräaikaisuuden takia, seurauksena voi olla korvauksettoman määräajan asettaminen. Sukupuolten välistä eroa ei siten voitane vähentää olennaisesti myöskään työttömyysetuuden saamisen edellytyksiä koskevan tietoisuuden lisäämisellä.

Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilaston mukaan työnhakijoiden sukupuolijakauma oli vuonna 2019 hyvin tasainen. Miehiä oli työnhakijana vain noin 8 000 enemmän kuin naisia, kun eri henkilöitä oli vuoden aikana työnhakijana yhteensä noin 770 000. Työnhakija voi sukupuolesta riippumatta välttää työttömyysetuuden menettämisen omilla toimillaan. Oman menettelyn vaikutus korostuu, kun työnhakijaa muistutettaisiin työmahdollisuuksien hakemisen ja työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumisen merkityksestä ennen työttömyysturvaseuraamuksen asettamista.

Syyt siihen, miksi miehille asetetaan naisia enemmän työ- ja elinkeinotoimiston palveluihin liittyviä korvauksettomia määräaikoja, eivät ole tiedossa. Esitetty tiivis palveluprosessi kuitenkin tarjoaa työ- ja elinkeinotoimistolle ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille mahdollisuuden selvittää nykyistä paremmin mahdollisia yksilökohtaisia työnhaun ja työllistymisen esteitä sekä ohjata ja motivoida työnhakijoita nykyistä paremmin. Tämä voi vähentää tältä osin sukupuolten välisiä eroja.

¹² Kts. alaviite 10.

4.2.3.4 Vaikutukset työllisyyteen

Esitettyjen muutosten arvioidaan vahvistavan työllisyyttä noin 9 500 - 10 000 työllisellä. Arvio perustuu valtiovarainministeriön 2020 syksyn budjettiriihen yhteydessä julkaisemaan taustalaskelmaan, jota on täydennetty valmistelun yhteydessä tarkentuneiden tietojen perusteella. Pääosa vaikutuksesta liittyy työnhaun alkuvaiheessa järjestettävän alkuhaastattelun sekä kahden viikon välein järjestettävien täydentävien työnhakukeskustelujen ja näitä seuraavan työnhakukeskustelun muodostamaan kokonaisuuteen, sekä puolen vuoden välein toistuvaan kuukauden kestävään tiiviiseen palvelujaksoon.

Työnhakuvelvollisuuden toteuttamisen kattava seuranta kuukauden tai kolmen kuukauden jaksoissa sekä työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät työttömyysturvaseuraamusten muutokset sekä pitkien korvauksettomien määräaikojen lyhentäminen vahvistaisivat työllisyyttä arviolta yhteensä noin 2 200 työllisellä.

Määrällinen työnhakuvelvollisuus, jossa työnhakija hakee keskimäärin yhtä työmahdollisuutta viikossa, lisäisi työllisyyttä. Koska työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavien työtarjousten käyttö olisi nykyistä rajatumpaa, tämä laskisi kokonaisuuden vaikutusta työllisyyden kasvuun.

Arviossa on oletettu, että työnhakuvelvollisuus koskisi esitetyllä tavalla arviolta noin 90 prosenttia työnhakijoista. Työnhakuvelvollisuuden kattavuuden arvioidaan olevan noin 66 prosenttia kaikkien työnhakijoiden osalta suhteessa täysimääräiseen työnhakuvelvollisuuteen.

Ehdotetulla työnhakijan palveluprosessilla olisi keskeinen merkitys tavoitteena olevan työllisyysvaikutuksen saavuttamiseksi. Säännölliset tapaamiset työ- ja elinkeinotoimiston tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan välillä yhdessä työnhakuvelvollisuuden kanssa varmistaisivat työnhakuaktiivisuutta ja tukisivat työnhakijan työnhakua ja tällä tavalla nopeuttaisivat työllistymistä ja työpaikkojen täyttymistä. Tämä voidaan tulkita kitkатыöttömyyden vähentymisenä työmarkkinoilla.

Jos työnhakijan työllistyminen edellyttää kouluttautumista tai erilaisia tukipalveluja, tiivis palveluprosessi varmistaisi työnhakijan nykyistä nopeamman ohjaamisen koulutukseen tai palveluihin. Samalla tiiviimpi yhteydenpito tukisi sitä, että kukin työnhakija ohjataan mahdollisimman tarkoituksenmukaisiin palveluihin. Nykyistä paremman osaamisen ylläpitämisen ja kehittämisen voidaan ajatella vähentävän rakennetyöttömyyttä.

Työnhakuaktiivisuuden varmistaminen, työnhakijoiden palvelu ja neuvonta sekä osaamisen kehittäminen työmarkkinoiden tarpeisiin tukevat työntekijöiden ja työn kohtaamista ja vähentävät kohtaanto-ongelmia.

Empiirisestä tutkimuskirjallisuudesta

Empiirinen taloustieteellinen kirjallisuus (kts. Card ym.¹³ Esitettyjen muutosten osalta keskeisiä ovat muun muassa Maibom ym.¹⁴ ja McVicar¹⁵) antaa viitteitä siitä, että niin sanotulla työnhakuvalmennuksella, joka käsittää erilaiset työnhakijan kohtaamisen ja tukemisen keinot, on positiivisia vaikutuksia työllisyyteen. Joissakin viimeaikaisissa tutkimuksissa (kts. Gautier ym.¹⁶ ja Crepon ym.¹⁷) on havaittu niin sanottujen tasapainovaikutusten eli talouden koko toiminnan ja työnhakua tukevien reformien merkittävästi heikentävän tai jopa poistavan kokonaan nämä positiiviset vaikutukset. Tällaiset tulokset antavat perustetta ajatella, että työnhakuvalmennus pikemminkin lajittelee työnhakijoita järjestykseen kuin vähentää työttömyyden tasoa. Toisissa tutkimuksissa (Cottier ym.¹⁸) on korostettu muiden järjestelmän osien merkitystä: työnhakuvalmennus on voinut vahvistaa ensin työllisyyttä, mutta työllisyysjaksot ovat saattaneet päättyä hyvin nopeasti esimerkiksi työttömyysturva-aikeuden muodostuttua.

Suomen kontekstin näkökulmasta kiinnostavin lienee ruotsalaista kokeilua arvioiva tutkimus (Cheung ym.¹⁹). Kokeilusta merkittävän tekee asetelma, joka mahdollistaa edellä kuvattujen kokonaistaloudellisista mekanismeista syntyvien syrjäytymisvaikutusten arvioimisen koaseitelmaan perustuen. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan eri tyyppisten kontaktitapojen, kuten ryhmähaastattelujen sekä paikan päällä ja etäyhteydellä järjestettävien haastattelujen vaikutuksia eritellysti, sekä muun muassa työtarjousten merkitystä vaikutusten näkökulmasta.

Määrällisen työnhakuvelvoitteen osalta vastaavaa ratkaisua ovat tutkineet muun muassa Borland ja Tseng²⁰, jotka havaitsevat työnhakuvelvoitteen tehostavan työnhakua. Viimeaikaisessa tutkimuskirjallisuudessa työnhakutavoitteita ovat tutkineet muun muassa Arni ja Schiprowski²¹

¹³ Card, David – Kluge, Jochen - Weber, Andrea; What Works? A Meta Analysis of Recent Active Labor Market Program Evaluations. Journal of the European Economic Association, Volume 16, Issue 3, June 2018, Pages 894–931; <https://doi.org/10.1093/jeaa/jvx028>.

¹⁴ Maibom, Jonas – Rosholm, Michael – Svarer, Michael; Experimental Evidence on the Effects of Early Meetings and Activation. The Scandinavian Journal of Economics. Volume 119, Issue 3, July 2017, Pages 541–570; <https://doi.org/10.1111/sjoe.12180>.

¹⁵ McVicar, Duncan; Job search monitoring intensity, unemployment exit and job entry: Quasi-experimental evidence from the UK. Labour Economics, Volume 15, Issue 6, December 2008, Pages 1451–1468; <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2008.02.002>.

¹⁶ Kts. Gautier, Pieter ym.; Estimating Equilibrium Effects of Job Search Assistance. Journal of Labor Economics, Volume 36, Number 4, October 2018; <https://doi.org/10.1086/697513>.

¹⁷ Crepon, Bruno ym.; Do Labor Market Policies have Displacement Effects? Evidence from a Clustered Randomized Experiment. The Quarterly Journal of Economics, Volume 128, Issue 2, May 2013, Pages 531–580; <https://doi.org/10.1093/qje/qjt001>.

¹⁸ Cottier, Lionel ym.; Does Job Search Assistance Really Raise Employment? IZA Discussion Paper Series No. 11766, August 2018; <http://ftp.iza.org/dp11766.pdf>.

¹⁹ Cheung, Maria ym.; Does job search assistance reduce unemployment? Experimental evidence on displacement effects and mechanisms. IFAU Working Paper 2019:25; <https://www.ifau.se/en/Press/Abstracts/does-job-search-assistance-reduce-unemployment-experimental-evidence-on-displacement-effects-and-mechanisms/>.

²⁰ Borland, Jeff – Tseng, Yi-Ping; Does a Minimum Job Search Requirement Reduce Time on Unemployment Payments? Evidence from the Jobseeker Diary in Australia. Sage Journals, Vol 60, Issue 3, 2007; <https://doi.org/10.1177/001979390706000303>.

²¹ Arni, Patrick – Schiprowski, Amelie; Job Search Requirements, Effort Provision and Labor Market Outcomes. IZA Discussion Paper Series No. 11765, August 2018; <http://ftp.iza.org/dp11765.pdf>.

sekä Lachowska ym.²², joskin jälkimmäisessä hakutavoitteiden erittely on ollut vaikeampaa. Arnin ja Schprowskin tutkimuksen mukaan korkeampi työnhakutavoite johtaa nopeampaan työllisyyteen. Työtarjouksia käsittelevät täsmällisemmin muun muassa Bollens ja Cockx²³ sekä van den Berg ym.²⁴, jotka Cheungin ym.²⁵ mukaisesti päätyvät pitämään työtarjouksia hyvinkin tehokkaana työväilytyksen instrumenttina.

Suomalaisia työttömyysturvaseuraamuksia on tutkinut Busk²⁶, joka havaitsee seuraamusten vaikuttavan positiivisesti työmarkkinatuen saajien työllistymiseen. Esitetyn porrastetun seuraamuskokonaisuudennäkökulmasta keskeisen tutkimuksen on tehnyt ruotsalaista sanktioreformia tutkiva Lombardi²⁷. Tutkimuksen keskeinen havainto on, että sanktioiden vaikutuksen osalta sanktiota merkittävämpi tekijä voi olla sanktiojärjestelmään liittyvä ohjausvaikutus. Ajatuksena on, että uskottavaan monitorointiin perustuva sanktiojärjestelmä voi ohjata yksilöitä toimimaan työnhaun sääntöjen mukaisesti; itse sanktion saamisesta seuraava muutos käyttäytymisessä on lopputuloksen kannalta vähemmän merkittävä. Myös joissakin muissa työnhakuun liittyvissä tutkimuksissa (esimerkiksi Black ym.²⁸) on havaittu ohjausvaikutuksen olevan merkittävä tekijä.

Työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut

Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen vaikutuksia arvioidaan ensisijaisesti Cheungin ym.²⁹ tutkimuksesta saatavien tietojen perusteella. Tutkimuksessa korjataan kokeiluun osallistumisasteen vaihtelua instrumenttimuuttujamenetelmällä³⁰, ja sovelletaan näistä saatuja tuloksia rakenteellisessa mallissa. Kokeilun laajentaminen sellaisenaan koko

²² Lachowska, Marta – Meral, Merve - Woodbury, Stephen A.; Effects of the unemployment insurance work test on long-term employment outcomes. *Labour Economics*, Volume 41, August 2016, Pages 246-265; <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2016.05.015>.

²³ Bollens, Joost – Cockx, Bart; Effectiveness of a job vacancy referral scheme. *IZA Journal of Labor Policy*. Volume 6, Article number: 15 (2017).

²⁴ van den Berg, Gerard J – Hofmann, Barbara – Uhlenhorff, Arne; Evaluating Vacancy Referrals and the Roles of Sanctions and Sickness Absence. *The Economic Journal*, Volume 129, Issue 624, November 2019, Pages 3292–3322; <https://doi.org/10.1093/ej/uez032>.

²⁵ Kts. alaviite 19.

²⁶ Busk, Henna; Sanctions and the exit from unemployment in two different benefit schemes. *Labour Economics*, Volume 42, October 2016, Pages 159-176; <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2016.09.001>.

²⁷ Lombardi, Stefano; Threat effects of monitoring and unemployment insurance sanctions: evidence from two reforms. IFAU Working Paper 2019:22; <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2019/wp-2019-22-threat-effects-of-monitoring-and-unemployment-insurance-sanctions-evidence-from-two-reforms.pdf>.

²⁸ Black, Dan A. ym.; Is the Threat of Reemployment Services More Effective Than the Services Themselves? Evidence from Random Assignment in the UI System. *American Economic Review*, Vol 93, No. 4, September 2003, (pp. 1313-1327).

²⁹ Kts. alaviite 19. Tietoja tutkimuksesta käytetään myös skaalaamaan vaikutusarvion muita osia.

³⁰ Instrumenttimuuttujamenetelmällä arvioitu nettovaikutus on esitetty taulukossa 3, sarakkeessa 6. Rakenteellisessa mallissa useita parametreja on kalibroitu Ruotsin datalle, joka heikentää tulosten sovellettavuutta.

Ruotsin tasolle vähentäisi tulosten mukaan työttömyyttä noin 0,2 prosenttiyksikköä. Soveltamalla ainoastaan henkilökohtaisia palveluita (ryhmäpalveluiden sijasta) vaikutus kasvaa noin 0,6 prosenttiyksikköön³¹.

Jos työttömyyden alkuvaiheessa kolmen kuukauden ajan kahden viikon välein järjestettävät täydentävät työnhakukeskustelut ja tiiviin palvelujakson päättävä työnhakukeskustelu toteutettaisiin kontekstissa, jossa määrällinen työnhakuvelvollisuus on yksi hakemus viikossa, ja työnhauasta on ilmoitettava kerran kuussa, olisi vaikutus tutkimuksen tuloksista Suomeen yleistäen noin

$2\,567 * 0,006 = n. 15\,000$ työllistä.

Vaihtoehtoisesti tarkastelemalla Maibomin ym.³² Tanskassa tehdystä vastaavasta (kolme kuukautta kestäneestä kahden viikon välisiä kasvokkain tapahtuvia kohtaamisia) kokeilusta saamia tuloksia saadaan toinen arvio. Tulosten mukaan satunnaiskokeessa haastatteluissa olleen kohderyhmän työllisyys vahvistui 237 viikon tarkastelujakson aikana noin seitsemän viikkoa; kontrolliryhmän 55 prosentin työllisyysasteeseen verrattuna tämä tarkoittaa tutkijoiden mukaan noin 5,7 prosentin vaikutusta. Vuoden 2019 aikana ansiopäivärahoja maksettiin noin 27 miljoonaa päivää, peruspäivärahoja noin seitsemän miljoonaa päivää, sekä työmarkkinatukea noin 49 miljoonaa päivää³³. Soveltamalla näitä lukuja saadaan:

$0,057 * 83 = 4,7$ miljoonaa etuuspäivää vähemmän

$4,7 \text{ milj.} / 258 \text{ etuuspäivää vuodessa} = \text{noin } 18\,300$ työllistä

Toisin kuin Cheungin ym.³⁴ tulos, tämä laskelma arvio ei huomioi niin sanottua syrjäyttämisaikutusta. Cheungin ym. lisäksi Gautier ym. on tutkinut syrjäyttämisaikutuksia pohjoismaisessa, Tanskan kontekstissa, mutta ilman yhtä selkeää koeasetelmaa. Tässä vaikutusarviossa syrjäyttämisaikutusta pyritään huomioida skaalaamalla tuloksia karkeasti Cheungin ym. syrjäyttämisaikutuksella³⁵ tai Gautierin ym.³⁶ vastaavalla.

$0,22 * 18\,300 = 4\,000$ työllistä

$0,60 * 18\,300 = 11\,000$ työllistä

³¹ Pidemmän aikavälin tarkasteluissa, joissa työnantajien annetaan laajemmin reagoida reformiin, vaikutus kasvaa hieman alle yhteen prosenttiyksikköön.

³² Kts. alaviite 14.

³³ Laskelmissa käytetään etuuspäivien summia jaksojen sijaan yksinkertaistamisen vuoksi. Etuuspäivien summa on keskimääräinen työttömyysjakson pituus kerrottuna jaksojen määrällä, ja näin ollen etuuspäiviä skaalaamalla päädytään samaan tulokseen, kuin jaksojen keskimääräistä pituutta skaalaamalla päädyttäisiin.

³⁴ Kts. alaviite 19.

³⁵ Kokeilussa koeryhmän työllisyys kasvoi 4,6 prosenttiyksikköä, ja laski verrokeilla 3,6 prosenttia. Nettovaikutus olisi siis tässä kohtaa noin 0,22 prosenttia kokonaisvaikutuksesta $(4,6 - 3,6) / 4,6$.

³⁶ Tutkimuksessa raportoidaan tutkittuun ohjelmaan osallistuneiden ja muiden työllisyysvaikutus käyttäen verrokkina samankaltaisia maakuntia. Viiden samankaltaisimman maakunnan osalta luvut ovat 0,073 ja -0,029 prosenttia, kolmen kuukauden aikaisilla työttömyydestä poistumisilla mitattuna. Skaalaluvuksi saadaan $(7,3 - 2,9) / 7,3 = 60$ prosenttia kokonaisvaikutuksesta.

Kolmas tutkimus, joka käsittelee tiiviitä haastattelujaksoja, on McVicar (2008)³⁷. Tutkimus perustuu Pohjois-Irlannissa tapahtuneeseen työnvälitystoimistojen organisaatiota koskevaan muutokseen, joka synnytti luonnollisen koeasetelman. Tutkimuksessa muun muassa verrataan alueita, joilla palvelu oli keskeytetty, alueisiin joilla jatkettiin työnhaun seuraamista kahden viikon välein tapahtuvissa haastatteluissa. Tutkimuksen tuloksena haastattelujen keskeyttäminen kasvatti työttömyysturvajaksojen pituutta noin 16 prosenttia.

$0,16 * 83$ miljoonaa etuuspäivää = 13,2 miljoonaa

$13,2/258 = 51\ 500$ työllistä.

McVicarin tutkimuksen soveltamiseen liittyy kaksi haastetta: ensinnäkin sen verrokkina on tila, jossa haastatteluja ei järjestetty lainkaan. Näin vaikutus on todennäköisesti tältä osin yliarvioitu. Jos oletetaan, että ensimmäisen kolmen kuukauden aikana järjestettäisiin nykyisin kaksi haastattelua (kahden viikon kohdalla ja kolmen kuukauden kohdalla), olisi tämä suhdeluku $2/(3*2) = 2/6$. McVicarin tutkimuksessa ei myöskään huomioida mahdollisia syrjäytymisvaikutuksia. Huomioimalla nämä edellä kuvatun mukaisesti saadaan:

$(1-2/6) * 0,22 * 51\ 500 = 7\ 500$

$(1-2/6) * 0,60 * 51\ 500 = 20\ 600$

Tämä tarkoittaisi keskimäärin noin 14 000 työllistä. Jos kolmen edellä mainitun tutkimuksen tulokset yhdistetään, arviona työttömyyden ensimmäisen kolmen kuukauden aikana järjestettävien täydentävien työnhakukeskustelujen ja työnhakukeskustelun vaikutukseksi saadaan:

14 000 (McVicar) + 7 500 (Maibom ym.) + 15 000 (Cheung ym.)

Tämä tarkoittaisi keskimäärin noin 12 000 työllistä. Lähtökohtaisesti täydentävät työnhakukeskustelut ja työnhakukeskustelut järjestettäisiin kaikille työttömille ja työttömyysuhan alaisille. Työttömyyden alkuvaiheeseen sijoittuvat täydentävät työnhakukeskustelut ja työnhakukeskustelu jätettäisiin järjestämättä vain julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyissä tilanteissa.

Keskusteluja ei järjestettäisi muun muassa silloin, jos työnhakijan työnhaku on päättymässä kuukauden kuluessa. Jos työnhakijan ilmoittama työnhaun päättymisyys, esimerkiksi työhön meno tai päätoimisten opintojen alkaminen, myöhemmin peruuntuu, työnhakija on saattanut välttää tiiviin palvelujakson alun.

Vaikutusten arvioinnin ongelmana on, että viitatuissa tutkimuksissa haastattelujen tehoon todennäköisesti kytkeytyy (vertaa Cheung ym.³⁸) muun muassa työtarjouksiin ja monitorointiin liittyviä tekijöitä. Työ- ja elinkeinoministeriön tietoihin perustuvan arvion perusteella määrälli-

³⁷ McVicar, Duncan; Job search monitoring intensity, unemployment exit and job entry: Quasi-experimental evidence from the UK. Labour Economics, Volume 15, Issue 6, December 2008, Pages 1451-1468; <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2008.02.002>.

³⁸ Ryhmähaastattelujen teho on karkeasti ilmaisten noin kolmasosa kasvokkain tapahtuvista haastatteluista. Tutkijat arvioivat tämän johtuvan merkittävässä määrin henkilökohtaisessa haastattelussa paremmin ja useammin tarjottavista työtarjouksista. Jos työnhakuvaikeutta ei ole, ei haastatteluissa samassa määrin voida näitä tarjota. Tältä osin on oletettu, että haastattelujen teho puolittuu.

sen työnhakuvelvollisuuden kattavuus olisi noin 65 prosenttia suhteessa täysimääräiseen työnhakuvelvollisuuteen. Työnhaun alkuvaiheen tiivis palvelujakso puolestaan koskisi arviolta noin 90 prosenttia muista kuin työssä olevista työnhakijoista. Työnhakuvelvollisuuden ja tiiviin palvelujakson ulkopuolelle jäävät työnhakijat ovat osittain eri henkilöitä. Oletetaan edelleen, nolla hakuvelvoitteen piiriin tulevan osuuden kohdalla vaikuttavuudeksi puolet täyden hakuvelvoitteen piirissä oleviin nähden ja yhteyden hakuvelvoitteen ja vaikutuksen välillä olevan lineaarinen³⁹.

$0,9 * 0,60 * 12\ 000 + 0,9 * 0,40 * 12\ 000 * 0,56 =$ noin 8 900 työllistä.

Tällä perusteella voidaan arvioida, että alkuhaastattelua seuraavat viisi täydentävää työnhakukeskustelua ja kolme kuukautta kestävä tiiviin palvelujakson päättävä työnhakukeskustelu vahvistaisivat työllisyyttä noin 8 900 työllisellä.

Evidenssi myöhemmin työnhaun aikana järjestettävien työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen osalta on heikompa, erityisesti jos etsitään tutkimuksia jotka huomioivat edellä mainittuja syrjäytymisvaikutuksia. Esimerkiksi Crepon ym.⁴⁰ on käsitellyt kuusi kuukautta työtä etsineiden hiljattain opinnoista valmistuneiden työnhakijoiden tukijärjestelmää. Ratkaisussa hankittiin yksityisiltä tuottajilta palvelua, jossa työnhakija kohtasi ensin henkilökohtaisen valmentajan viikoittain ja lisäksi työnhakijat osallistuivat työpajoihin. Välituloksena havaittiin, että koeryhmän edustajat löysivät verrokkiryhmää 0,7 prosenttiyksikköä useammin määräaikaista työtä ja 0,2 prosenttiyksikköä useammin vakituista työtä. Syrjäytysvaikutukset olivat kuitenkin lopulta jopa suuremmat, ja näin ohjelman nettovaikutus jäi vähäiseksi.

Creponin ym. lisäksi myös Gautier ym.⁴¹ käsittelee tutkimuksessaan työttömyyden myöhemmässä vaiheessa, viikkojen viisi ja kuusi aikana, työnhaussa tapahtuvaa aktiivointia ja haastatteluja Tanskassa. Tutkimuksessa havaittiin, että syrjäytysvaikutuksen huomioinnin jälkeen työllisyysvaikutus oli vähäinen, ja kokonaistaloudellisella mallilla arvioituna negatiivinen.

Edellä mainitun perusteella voidaan arvioida, että työttömyyden myöhemmässä vaiheessa järjestettävien tiiviiden palvelujaksojen työnhakua tukeva vaikutus on todennäköisesti vähäinen.

Määrällinen työnhakuvelvollisuus ja työtarjoukset

Borland ja Tseng⁴² ovat tutkineet työnhakuraportointiin liittyvää reformia Australiassa. Reformi muistutti tässä hallituksen esityksessä esitettyjä muutoksia. Australiassa työtä etsivien uusien työttömyysturvan saajien oli täytettävä kahden viikon välein ”työnhakupäiväkirjaa”, johon heidän piti raportoida hakemistaan työpaikoista sekä antaa muita työnhakuun liittyviä tietoja. Tyyppillisin työnhakijalle asetettu hakuvelvoite oli kahden viikon jaksolla kahdeksan työpaikkaa. Raportointia tarkastettiin työnhakijan haastattelun yhteydessä. Esitetty työnhakuvelvollisuus, keskimäärin yhden työmahdollisuuden hakeminen viikossa, on kuitenkin huomattavasti tutkimuksessa käsiteltyä australialaista mallia vähemmän. Australiassa edellytetty haettavien työ-

³⁹ Täysi neljän työpaikan hakuvelvoite koskee 60% työnhakijoista. Jäljelle jäävien 40% kohdalla hakuvelvoite on arvion mukaan keskim. 0.06 työpaikkaa, jolloin vaikutus on 57% suhteessa täyden hakuvelvoitteen piirissä oleviin työnhakijoihin.

⁴⁰ Kts. alaviite 17.

⁴¹ Kts. alaviite 16.

⁴² Kts. alaviite 20.

paikkojen määrä oli keskimäärin kolminkertainen Suomessa esitettyyn verrattuna. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös edellytettyä määrältään vähäisempää työnhakuvelvollisuutta, mutta tämä ei vaikuta tuottavan tilastollisesti merkitsevää vaikutusta työllisyyteen.

Viimeaikaisessa tutkimuksessa Arni ja Schiprowski⁴³ ovat tutkineet työnhakuvelvoitteiden vaikutusta Sveitsissä hyödyntäen vaihtelua julkisen työnvälityksen työntekijöiden toimintatavoissa. Myös tämän tutkimuksen kontekstissa on huomioitava, että keskimääräinen hakemusvaatimus on yli kaksinkertainen Suomessa esitettyyn enimmäismäärään verrattuna (keskimäärin 8,3 hakemusta kuukaudessa). Tutkimuksessa havaittiin, että hakuvaatimuksen kasvattaminen yhdellä hakemuksella kasvattaa työnhakijan työllisyyttä noin 0,11 kuukaudella (kaksi prosenttiyksikköä).

Edellä mainitussa tutkimuksessa havaittiin myös, että työnhakutavoitteen kasvattamisen vaikutavuus riippuu merkittäväällä tavalla muun kuin työttömyysturvan saamisen edellytyksiin liittyvän työnhaun määrän suhteesta tavoitteeseen. Tutkimuksen mukaan vähiten työtä hakeva 25 prosenttia työttömistä haki keskimäärin 0,5 työpaikkaa kuukaudessa; toiseksi vähiten hakenut 25 prosenttia haki keskimäärin 3,9 työpaikkaa kuukaudessa, toiseksi vahvin neljännes 6,9 työpaikkaa, ja ylin neljännes 16,6 työpaikkaa kuukaudessa. Ne ryhmät, joiden lähtökohtainen työnhakuaktiivisuus on matalinta suhteessa julkisen työnvälityksen työntekijän asettamaan edellytykseen, vahvistavat työllisyystulemiaan eniten. Korkeammat vaatimukset kasvattavat myös laiminlyöntien ja siten sanktioiden määrää.

Huomioiden Borlandin ja Tsengin⁴⁴, Cheungin ym.⁴⁵ sekä Arnin ja Schiprowskin⁴⁶ tutkimusten tulokset, on todennäköistä, että esitetyllä tavalla toteutettava määrällinen työnhakuvelvollisuus olisi vaikutuksiltaan vähäinen. Määrällinen hakuvelvollisuus vaikuttaisi pääasiassa niiden työnhakijoiden työnhakuun, jotka ovat määrällisen työnhakuvelvollisuuden piirissä ja hakevat nykyisin vähemmän kuin neljää työpaikkaa kuukaudessa. Ryhmä, jonka käyttäytymiseen uudistuksella olisi vaikutusta, on pieni, minkä vuoksi odotettavissa olevat vaikutuksetkin ovat vähäisiä. Määrällisen työnhakuvelvollisuuden tarkoitus ei kuitenkaan ole ainoastaan asettaa työnhakuun liittyviä tavoitteita, vaan myös tukea työttömyysetuuden vastikkeellisuutta eli seuraamus- ja monitorointijärjestelmää. Tätä osaa vaikutuksesta arvioidaan jäljempänä.

Seuraavassa on oletettu, että suomalaisten nykyinen työnhakuaktiivisuus vastaa ruotsalaisten työnhakuaktiivisuutta ja työnhakujen jakauma on muodoltaan vastaava kuin Arnin ja Schiprowskin tutkimuksessa.

	Työnhakijat hakuaktiivisuuden mukaan			
	1.kvartiili	2.kvartiili	3.kvartiili	4.kvartiili
Arvio kohde-ryhmään sovellettavasta hakuvelvoitteesta	0,6	2,5	4,0	4,0

⁴³ Kts. alaviite 21.

⁴⁴ Kts. alaviite 20.

⁴⁵ Kts. alaviite 19.

⁴⁶ Kts. alaviite 21.

HE 167/2021 vp

Arvio hakemusten määrästä nykytilassa	0,2	1,2	2,2	5,2
Arvioitu muutos haettujen työpaikkojen määrässä	0,0	1,3	1,8	0,0

Arnin ja Schiprowskin tutkimuksen perusteella voidaan arvioida, että:

0,02 (määrällisen tavoitteen vaikutus)

[83](#) miljoonaa etuuspäivää

Toinen kvartiili: $1.3 * 0.02 * (83/4) / 258 = 2\ 000$

Kolmas kvartiili: $1.8 * 0.02 * (83/4) / 258 = 2\ 900$

Yhteensä $2\ 000 + 2\ 900 = 4\ 900$, josta kokonaistaloudelliset vaikutukset huomioiden

$0.22 * 4\ 900 = 1\ 100$

$0.60 * 4\ 900 = 2\ 900$

$(1\ 600 + 4\ 200) / 2 = 2\ 000$ työllistä.

Työhakemusten tekeminen on nykyisin työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavaa, jos työ- ja elinkeinotoimisto on tehnyt työnhakijalle kyseistä työpaikkaa koskevan työtarjouksen. Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä ilmenevien tietojen perusteella työnhakijoille tehtiin vuonna 2018 yli 250 000 työtarjousta. Tarjouksia tehtiin noin 108 000 eri työnhakijalle. Asiakastietojärjestelmään merkittyjen työtarjousten tulosten perusteella tarjoukset johtivat noin 8 000 henkilön työllistymiseen.

Van den Bergin ym.⁴⁷ tutkimuksen⁴⁸ mukaan velvoittavien työtarjousten saaminen työttömyyskuukausien 3–36 välillä lyhentää työttömyysjaksojen kestoja 1,6 kuukaudella verrattuna tilanteeseen, jossa työtarjouksia ei tehdä lainkaan⁴⁹. Tulos vastaa työttömyysjaksojen keston lyhenemistä 11 prosentilla. Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä ilmenevien tietojen perusteella vuonna 2018 työtarjouksen sai 108 519 eri henkilöä. Työttömyysetuuden saajilla oli keskimäärin 139 etuuspäivää vuoden 2019 aikana.

⁴⁷ Kts. alaviite 24.

⁴⁸ Periaatteessa työtarjouksien vaikuttavuutta voitaisiin yrittää myös haarukoida yhdistämällä esimerkiksi Buskin (kts. alaviite 26) estimaatteja sanktioiden vaikutuksista joihinkin arvioihin itse työtarjousten todennäköisyyksistä johtaa työllistymisiin. Tämä arvioiden yhdistely jättäisi kuitenkin epäselväksi, missä määrin vaikutus seuraa juuri työtarjouksesta ja sen velvoittavuudesta. van den Bergin ym. tutkimusta hyödyntämällä saadaan kuva kokonaisvaikutuksesta, vaikka konteksti sinänsä ei ole kotimainen.

⁴⁹ Jos työtarjouksia tehtäisiin myös ensimmäisen kolmen työttömyyskuukauden aikana, vaikutuksen suuruus olisi 2,26 kuukautta.

$$-(108\,519 * 139\text{pv} * 11\%)/258\text{pv} = -6\,400$$

Van den Bergin ym. tutkimuksessa huomautetaan, että työtarjouksiin liittyy todennäköisesti merkittäviä syrjäytysvaikutuksia. Seuraavassa oletetaan, että syrjäytysvaikutukset ovat mitta-luokaltaan saman suuruisia, kuin työttömyyden alkuvaiheen tiiviin palvelujakson osalta on arvioitu.

$$0,22 * -6\,400 = -1\,400$$

$$0,66 * -6\,400 = -4\,200$$

$$-(1\,400 + 4\,200) / 2 = -2\,800 \text{ työllistä.}$$

Työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavilla työtarjouksilla vaikut-taisi siis olevan merkittävä työllisyysvaikutus, ja työtarjoukset ovat toimenpiteinä varsin kus-tannustehokkaita. Van den Bergin ym. lisäksi myös muun muassa Bollens ja Cockx⁵⁰ ovat pää-tyneet samankaltaisiin johtopäätöksiin. On kuitenkin huomattava, että vaikka työtarjoukset ei-vät olisi velvoittavia, niillä olisi todennäköisesti jonkinlainen työllisyysvaikutus. Oletetaan tässä yhteydessä, että velvoittavuuden poistuminen kokonaan heikentäisi työtarjousten vaikutta-vuutta puolella.

Esityksen mukaan työnhakijaa työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä velvoittavat työ-tarjoukset säilytettäisiin, mutta niitä tehtäisiin vasta työnhaun jatkuttua kuusi kuukautta. Lisäksi velvoittavat työtarjoukset olisivat osa muuta määrällistä työnhakuvelvollisuutta.

Jos työnhakijaa velvoittavia työtarjouksia tehtäisiin jatkossa yhtä paljon kuin nykyisin, velvoit-tavat työtarjoukset olisivat arviolta noin 10 prosenttia kaikista työnhakuhakuvelvollisuuden täyttämiseksi tehtävistä työhakemuksista. Työnhakuvelvollisuuden työllisyysvaikutukseksi on edellä arvioitu noin 2000 työllistä. Kymmenen prosenttia tästä vastaisi siten noin 200 työllistä. Lisäksi on arvioitu, että julkisen työvoimapalvelun työntekijän lähettämät työtarjoukset ovat noin 50 prosenttia ovat noin 50 prosenttia automaattisesti lähetettyjä tarjouksia tehokkaampia.

Todennäköisesti työnhakijaa velvoittavia työtarjouksia tehtäisiin jatkossa nykyistä vähemmän. Jos oletetaan, että automaattisesti lähetetyt työtarjoukset olisivat vaikuttavuudeltaan soveltuva verrokki työnhakijoiden omaehtoiselle työnhauille, saadaan esitetystä kontekstissa velvoittavien työtarjousten arvioiduksi vaikutukseksi

$$50 \text{ prosenttia} * 200 = 100 \text{ työllistä.}$$

Toisaalta esitetty malli velvoittavista työtarjouksista voi kannustaa työnhakijoita ripeämpään työnhakuun ja realisoitua työnhakijan korkeampana hakuaktiivisuutena ja sitä kautta nopeam-pana työllistymisenä; toisaalta hakujen heikompi kohdentuminen tuottaisi päinvastaisen vaiku-tuksen. Joka tapauksessa työnhakijaa velvoittavien työtarjousten säilyttäminen esitetyllä tavalla vähentäisi työtarjouksiin liittyvien muutosten negatiivista vaikutusta työllisyyteen arviolta noin 100 työllisellä.

⁵⁰ Kts. alaviite 23.

Edellä olevan perusteella arvioidaan, että määrällinen työnhakuvelvollisuus vahvistaisi työllisyyttä noin 2 000 työllisellä, edellä kuvatuilla oletuksilla. Työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä työnhakijaa velvoittavista työtarjouksista luopuminen puolestaan heikentäisi työllisyyttä noin 2 700 työllisellä.

Porrastettu työttömyysturvaseuraamus ja monitorointijärjestelmä

Keskeinen tutkimus, jonka tutkimuskohde vastaa jossain määrin esitettyjä muutoksia, on Lombardin tutkimus⁵¹. Tutkimuksessa tutkitaan ruotsalaisia uudistuksia, joissa sanktiojärjestelmää porrastettiin yhdessä monitoroinnin tiukentamisen kanssa. Uusi sanktiojärjestelmä oli aiempaa järjestelmää kevyempi ja porrastettu, ja siihen liitettiin kuukausittainen aktiivisuusraportointi, johon kytkeytyi myös porrastettu järjestelmä. Huomionarvoista on, että velvoittavat työtarjoukset säilyivät osana julkisen työnvälityksen toimintaa, ja niihin liittyi kuukausiraportointia ankarampi, mutta porrastettu, sanktiojärjestelmä.

Tutkimuksessa sanktioiden ja monitoroinnin ohjausvaikutuksia arvioitiin vertailemalla eri ryhmille, käytännössä pitkäaikaistyöttömille ja aktiivisuustuen saajille, eri aikaan voimaan tulleita uusia järjestelmän osia. Tässä hallituksen esityksessä esitettyyn muutokseen verrattuna Lombardin tutkimuksen identifikaatio perustuu siis ryhmään, joka todennäköisesti Suomessa olisi pääosin määrällisen työnhakuvelvollisuuden ulkopuolella. Täsmällisemmin tutkimuksessa yhdelle ryhmälle havaittiin sekä sanktioinnin (porrastus) että monitoroinnin (kuukausiraportointi) vaikutus, ja toiselle ryhmälle vain monitoroinnin vaikutus.

Lombardin tutkimuksen keskeinen tulos on, että suurin osa havaitusta työhön siirtymistodennäköisyyden vahvistumisesta syntyy itseasiassa ohjausvaikutuksista, ei työttömyysturvaseurauksen vaikutuksen seurauksena. Tutkimuksessa sanktioiden osuus on noin 0,8 prosenttia korkeampi kuin työhön siirtymistodennäköisyys, ja ohjausvaikutuksen osuus noin 4,2 prosenttia korkeampi työhön siirtymisen todennäköisyys. Tiukemman monitoroinnin vaikutuksen voidaan siis ajatella olevan noin

$0,042 * 83$ miljoonaa = 3,5 miljoonaa etuuspäivää vähemmän työllistymisten johdosta

$3,5$ miljoonaa / 258 = 13 500 työllistä.

Ruotsista poiketen ehdotettua seurantajärjestelmää on tarkoitus soveltaa vain osalle työttömistä. Myöhemmin muistiossa kattavuuden arvioidaan olevan 65 prosenttia. Kun tämä luku yhdistetään edellä kuvattuihin arvioihin syrjäyttämisaikutuksista, kokonaisvaikutukseksi voidaan arvioida noin 2 000 – 5 300 työllistä:

$13\ 500 * 0,66 * 0,22 = 2\ 000$

$13\ 500 * 0,66 * 0,6 = 5\ 300$ työllistä.

Edellä mainitussa arviossa todennäköisesti yliarvioidaan todellinen esitettyjen muutosten vaikutuksen mittaluokka, sillä nykyisin järjestelmällä voidaan katsoa olevan edes joitakin valvontaan liittyviä piirteitä. Jos kolmen kuukauden välein järjestettävän määräaikaishaastattelun katsotaan liittyvän valvontaan, voidaan arvioida järjestelmän nykyisin kattavan noin yhden kolmasosan tästä vaikutuksesta (kuukausittaiseen raportointiin verrattuna).

⁵¹ Kts. alaviite 27.

$(5\,300 + 2\,000) / 2 * 2/3 =$ noin 2 400 työllistä

Tässä hallituksen esityksessä esitetyn seuraamusjärjestelmän vaikutus on todennäköisesti vielä vähäisempi. Lombardin⁵² tutkimuksen mukaan tämä vaikutus on suhteessa monitoroinnin vaikutukseen alle 20 prosenttia, ja lisäksi työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavista työtarjouksista luovuttaisiin pääosin. Ruotsissa velvoittavat työtarjoukset ovat käytössä.

Edellä olevan perusteella seuraamus- ja monitorointijärjestelmän vaikutuksen työllisyyteen arvioidaan olevan noin +2 400 työllistä.

Työnhakijasta johtuvista syistä aiheutuneen työsuhteen päättymisen perusteella asetettavan korvauksettoman määräajan kestoa lyhennettäisiin 90 päivästä 45 päivään. Seuraamusten ankaruuden työllisyysvaikutuksista on sekä kansainvälistä että kotimaista tutkimusnäyttöä. Busk⁵³ on havainnut, että pitkäkestoisimmat esimerkiksi 90 päivää kestävät etuudettomat jaksot johtavat 30–60 päivää kestäviä korvauksettomia määräaikoja nopeampaan työllistymiseen.⁵⁴ Tutkimuksessa esitetyjä tuloksia hyödyntämällä voidaan laskea jousto seuraamusten keston ja vaikutuksen välille.

Itse aiheutetusta työsuhteen päättymisestä asetettavan korvauksettoman määräajan keston muutoksen vaikutuksia voidaan arvioida kertomalla joustot muutosprosentilla ja edelleen Buskin tutkimuksessa esitettyjen vaikutusten kanssa. Perustason työttömyydestä poistumistodennäköisyyttä voidaan arvioida Kansaneläkelaitoksen työttömyysturvatilaston perusteella. Ansiopäivärahaa ja peruspäivärahaa hakevien työnhakijoiden päiväkohtainen todennäköisyys työttömyysturvalta poistumiselle on noin 0,9 prosenttia. Vastaava todennäköisyys työmarkkinatuella olevan poistumiselle on noin 0,6 prosenttia.

Edellä kuvatulla tavalla laskettuna itse aiheutetusta työsuhteen päättymisestä asetettavien korvasuksettomien määräaikojen keston lyhentäminen alentaisi työllisyyttä noin 430 työllisellä.

Kun otetaan huomioon kokonaistaloudelliset vaikutukset, pisimpien korvauksettomien määräaikojen lyhentäminen heikentäisi työllisyyttä arviolta noin 200 työllisellä seuraavasti laskettuna:

$$0.22 * 430 = 100$$

$$0.60 * 430 = 300$$

$$(100 + 300) / 2 = 200$$

⁵² Kts. alaviite 27.

⁵³ Kts. alaviite 26.

⁵⁴ Busk (2016) tarkastelee eri pituisten sanktioiden vaikutuksia erikseen ansiopäivärahaa ja työmarkkinatukea saavien työttömien ryhmissä. Työttömyysturvaseuraamukset kasvattavat Buskin mukaan työttömyydestä poistumistodennäköisyyttä ansiopäivärahaa saavien osalta 20 prosentilla (30 – 60 päivää kestävät seuraamukset) ja 53 prosentilla (tätä pitempikestoiset etuuden menetykset). Työmarkkinatukea saavien kohdalla vastaavat vaikutukset ovat 45 prosenttia ja 64 prosenttia.

Määrällisen työnhakuvelvollisuuden kattavuus

Esityksen mukaan määrällistä työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi tiettyjen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä. Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan työnhakuvelvollisuus jätettäisiin asettamatta noin 10 prosentille muista kuin työssä olevista työnhakijoista. Lisäksi eräissä tapauksissa ammattitaitosuoja rajoittaa määrällistä hakuvelvoitetta.

Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan 60 prosentille työnhakijoista asetettaisiin täysimääräinen työnhakuvelvollisuus (neljän työmahdollisuuden hakeminen kuukauden aikana). Noin 10 prosentille työnhakijoista velvollisuutta ei asetettaisi. Yhdellä kymmenesosalla, jotka opiskelevat työttömyysturvalla hakuvelvoite olisi yksi mahdollisuus kolmen kuukauden tarkastelu jaksolla eli 1/4 hakemusta per kk. Yhdellä kymmenesosalla, jotka ovat osa-aikatyössä, hakuvelvoite olisi yksi mahdollisuus kolmen kuukauden tarkastelujaksolla, eli 1/4 hakemusta per kk. Lopuilla, yhdellä kymmenesosalla, joilla on alennettu hakuvelvoite muusta syystä hakuvelvoite olisi keskimäärin kaksi työpaikkaa kuukauden tarkastelujaksolla. Tällä perusteella voidaan arvioida hakuvelvollisuuden kattavuutta:

$$4 * 0,6 + (1/4 * 0,1 [\text{työttömyysturvalla opiskelevat}]) + (1/4 * 0,1 [\text{osa-aikaisesti työskentelevät}]) + ((1+2+3)/3 * 0,1 [\text{alennettu hakuvelvoite}]) = 2.65 \text{ hakemusta/4} = 66 \text{ prosenttia.}$$

Lomautettuja koskevat poikkeukset

Työllisyysvaikutusten peruslaskelmassa on hyödynnetty koko työttömien joukkoa ja sitä kautta työttömyysjaksojen lyhentymistä suoraan työttömyyspäivien lukumäärässä. Lomautettujen huomioiminen olisi periaatteessa mahdollista esimerkiksi suoraan lomautuspäivien määrän perusteella.⁵⁵ Tällä perusteella tehdyssä arvioissa kuitenkin sivuutettaisiin sen, että edellä esitettyjen arvioiden mukaisesti tiivis työnhakijan palvelujakso on tehokas erityisesti työnhaun alkuvaiheessa. Jos lomautus muuttuu irtisanomiseksi tai lomautus pitkittyy, tässä vaiheessa järjestettävien palveluiden ja asetettavan työnhakuvelvollisuuden vaikutus työllistymiseen on jo mahdollisesti heikompi.

Valmistelun kulussa esitettiin, että palveluprosessi ja työnhakuvelvollisuus koskisivat lomautettua pääosin vasta lomautuksen jatkuttua noin kuusi kuukautta. Hyödyntämällä Tilastokeskuksen FOLK-aineistoja sekä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä ilmeneviä tietoja on mahdollista muodostaa pääpiirteittäinen arvio siitä, kuinka suuri osa työttömyyspäivistä on osa sellaisia jaksoja, jotka ovat alkaneet lomautuksella.⁵⁶ Näin arvioituna tällaisia työttömyyspäiviä olisi n. 6,7 - 9,2 prosenttia vuosittain alkavista ketjutetuista työttömyysjaksoista.⁵⁷ Koska ennen kuuden kuukauden työttömyyden kestoa lomautetuilla ei olisi erityisen merkittäviä velvoitteita nykytilaan verrattuna, olisi työllisyysvaikutus tältä osin

⁵⁵ Esimerkiksi Finanssivalvonnan työttömyyskassojen vuotta 2019 koskevien tietojen mukaan lomautuspäiviä oli noin 10 prosenttia kaikista ansiopäivärahopäivistä.

⁵⁶ Ei pidä sisällään viikoittaista työaikaa lyhentämällä toteutettuja lomautuksia.

⁵⁷ Lomautuksia seuranneiden työttömyysjaksojen tarkastelu ei ole aineistossa yksiselitteistä. Tämä johtuu siitä, että lomautetulla voi olla lomautuksen päättyessä irtisanomiseen oikeus irtisanomisajan palkkaan. Oikeus irtisanomisajan palkkaan on este työttömyysetuuden maksamiselle, jolloin tältä ajalta – jonka pituus voi vaihdella yksilökohtaisesti – henkilö ei välttämättä ole työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa. Henkilö voi työttömyyden tämän jälkeen pitkittyessä toki palata työnhakijaksi.

6,7 – 9,2 prosenttia * 10 300 = noin 700 - 950

työllistä heikompi kuin tilanteessa, jossa lomautetuille järjestettäisiin täydentävät työnhakukustelut samalla tavalla kuin muillekin työttömille ja heille asetettaisiin työnhakuvelvollisuus lomautuksen alkamisesta lukien.

Jos työnhakuvelvollisuus asetettaisiin esitetyllä tavalla lomautuksen jatkuttua kolme kuukautta, työnhakuvelvollisuus koskisi arviolta noin kolmasosaa. Edellä työnhakuvelvollisuuden laskennallisista vaikutuksista esitetyn perusteella lomautettuja koskevien poikkeusten tekeminen vähentäisi tässä tilanteessa muiden esitettyjen muutosten työllisyysvaikutusta

$1/3 * 0,10 * 2000$ (työllistä, työnhakuvelvollisuuden vaikutus) = noin 50

työllisellä vähemmän, kuin jos työnhakuvelvollisuus asetettaisiin lomautetuille vasta lomautuksen jatkuttua kuusi kuukautta.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Muutosten soveltaminen myös kunnissa

Työnhakijan palveluprosessia koskevat muutokset koskivat myös työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevia kuntia. Tämä voi joissakin tilanteissa vähentää kunnan mahdollisuuksia kehittää työnhakijoiden palveluja haluamallaan tavalla.

Kuntakokeilun alkaessa maaliskuussa 2021 kuntien asiakkaiksi siirrettiin työ- ja elinkeinotoimistoista noin 228 000 työnhakijaa. Tämä vastaa noin 34 prosenttia kaikista työnhakijoista ja yhteensä 50 prosenttia kaikista työttömistä ja lomautetuista työnhakijoista. Näin suuren työnhakijajoukon jäämistä esitettyjen muutosten ulkopuolelle ei ole pidetty mahdollisena, erityisesti kun otetaan huomioon, että muutosten merkittävimmät työllisyysvaikutukset liittyvät juuri esitettyyn työnhakijan palveluprosessiin. Tästä ja työnhakijoiden väliseen yhdenvertaisuuteen liittyvistä syistä esityksessä ehdotetaan, että muutokset koskisivat myös kuntakokeilussa mukana olevia kuntia.

5.1.2 Velvoittavien työtarjousten korvaaminen työnhakuvelvollisuudella

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitus sopi elokuussa 2013 niin sanotusta rakennepoliittisesta ohjelmasta. Rakennepoliittisen ohjelman tehtävänä oli korjata julkisen talouden kestävyysvaje ja siten turvata julkisten palvelujen ja etuuksien rahoitus. Rakennepoliittiseen ohjelmaan sisältyi useita rakenteellista työttömyysastetta alentavia toimenpiteitä.

Silloinen hallitus päätti marraskuussa 2013 rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta. Osana toimeenpanoa hallitus linjasi muun muassa, että työ- ja elinkeinotoimistojen tulee tehostaa työnhakijoille tehtävien työtarjousten käyttöä merkittävästi. Tehtyjen työtarjousten määrä olikin vuonna 2014 noin 323 000, kun se vuotta aiemmin oli noin 174 000. Työtarjousten määrä kasvoi vuoteen 2018 asti, jolloin tarjouksia tehtiin noin 271 000. Tämä oli kuitenkin noin 100 000 työtarjousta vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin liittyvää työttömien työnhakuaktiivisuutta voitaisiin nytkin lisätä työtarjousten määrää lisäämällä. Tarjoukset kohdistuisivat kuitenkin vain avoi-

meksi ilmoitettuihin työpaikkoihin ja ne olisivat riippuvaisia toimeenpanon tehokkuudesta. Esi-tetty työnhakuvelvollisuus tuottaisi rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta saatujen koke-musten perusteella kuitenkin joka tapauksessa enemmän työnhakuja työtarjousmenettelyyn ver-rattuna ja mahdollistaisi lähtökohtaisesti sen, että työnhakija voi itse valita hakemansa työmah-dollisuudet. Lisäksi haut kohdistuisivat myös esimerkiksi piilotyöpaikkoihin. Muun muassa näistä syistä laajaa työnhakijajoukkoa koskevaa hakuvelvollisuutta on pidetty työtarjousten li-säämistä parempana vaihtoehtona.

Pelkästään työtarjousten määrän lisääminen ilman työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään tehtäviä muutoksia johtaisi etuuden saamisen edellytysten tosiasialliseen tiukentumiseen.

5.1.3 Osa-aikaista työtä tekevät ja koulutuksessa olevat

Valmistelun kuluessa arvioitiin eri työnhakijaryhmien kuulumista työnhakuvelvollisuuden so-veltamisalan piiriin. Erityinen huomio kohdistui osa-aikaista työtä tekeviin sekä työvoimakou-lutuksessa oleviin ja työttömyysetuudella tuettuna opiskeleviin.

Jos osa-aikaista työtä tekevillä ei olisi työnhakuvelvollisuutta, työttömyysetuuden saaminen ei enää olisi vastikkeellista.

Koulutuksessa olevien kohdalla on otettu huomioon, että työttömyysetuutta ei ole tarkoitettu päätoimisen opiskelun aikaisen toimeentulon turvaamisessa ensisijaiseksi etuudeksi. Tätä var-ten on opintotukijärjestelmä. Työttömyysetuutta maksetaan lähtökohtaisesti vain sellaisten opintojen ajalta, joiden on tarkoitus tukea nopeaa työllistymistä. Tästä syystä on perusteltua, että työnhakuvelvollisuus koskee myös omaehtoisesti työttömyysetuudella tuettuna opiskele-viä.

5.1.4 Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmä

Työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleva kunta ei selvittäisi työnhakijan menettelyn työvoimapoliittista moitittavuutta antaessaan työnhakijalle julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun ehdotetussa 14 §:ssä tarkoitettun muistutuksen. Työnhakijan menettelyn moitittavuutta arvioitaisiin vasta, jos menettely toistuu ja työnhakijalle voisi tulla asetettavaksi työttömyysturvalain 2 a luvun 9 tai 10 §:ssä tarkoitettu korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite.

Jos työnhakijan menettelyn työvoimapoliittinen moitittavuus selvitetäisiin jo muistutusta an-nettaessa, työnhakijan tulisi vastata työ- ja elinkeinotoimistolle asiaa koskevaan selvityspyyn-töön ja mahdollisesti toimittaa lisäselvityksiä. Työ- ja elinkeinotoimisto puolestaan tekisi arvion menettelystä. Lainsäädännössä tulisi lisäksi mahdollisesti säätää muistutuksen antamista koske-vasta valitusoikeudesta.

Suurin osa työnhakijoista pyrkii toimimaan häneltä edellytetyllä tavalla. Lisäksi toistuva työ-voimapoliittisesti arvioituna moitittavana pidettävä menettely on selvästi harvinaisempaa kuin se, että työnhakijalle asetetaan nykyisin ensimmäinen ja ainoaksi jäävä korvaukseton määrä-aika. Moitittavuuden arviointi muistutusta annettaessa johtaisi siten hallinnollisen työn määrän kasvamiseen tilanteessa, jossa asian selvittämisellä ei välttämättä olisi mitään merkitystä työn-hakijan myöhempään oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Jos työnhakijan menettelyä arvioitaisiin jo muistutusta annettaessa, työnhakijalla olisi tieto siitä, että seuraavan moitittavana pidettävän menettelyn jälkeen hänelle asetetaan korvaukseton mää-räaika. Työnhakija voi kuitenkin välttää korvauksettoman määräajan ja työssäolovelvoitteen

toimimalla työ- ja elinkeinotoimistolta tai kunnalta saamiensa ohjeiden mukaisesti, eikä tätä näkökulmaa sen vuoksi ole pidettävä painavampana perusteena kuin edellä kuvattua asian selvittämisestä johtuvaa hallinnollisen työn välttämistä. Tästä syystä esityksessä ei ole ehdotettu, että työnhakijan menettelyn moitittavuutta arvioitaisiin muistutuksen antamisen yhteydessä.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Seuraavassa on selostettu Alankomaiden, Ruotsin, Saksan ja Tanskan työttömyysturvajärjestelmään sisältyvää velvollisuutta omatoimiseen työnhakuun. Nämä maat on valittu, koska niiden yhteiskunnalliset olot muistuttavat Suomea. Lisäksi taulukkomuotoon on koottu tietoja eräissä muissa maissa työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä olevasta omatoimisesta työnhauasta. Tiedot perustuvat pääosin OECD:n selvityksiin⁵⁸ ja palveluprosessien järjestämisen osalta kyseessä olevien maiden työvoimaviranomaisten verkkosivuilta saatavissa oleviin tietoihin. Tiedot on kerätty ennen covid-19 –pandemiaa.

5.2.1 Alankomaat

Työttömyysetuutta saadakseen työttömän on ilmoitauduttava työnhakijaksi ja haettava työttömyysturvaa viikon kuluessa työttömyyden alkamisesta. Työnhakijaksi ilmoittautumisen yhteydessä työvoimaviranomainen arvioi työnhakijan työllistymismahdollisuudet ja palvelutarpeen.

Helpoimmin työllistyvien odotetaan työllistyvän kuuden kuukauden kuluessa omatoimisesti. Muille työnhakijoille tarjotaan työnhakuneuvontaa ja heihin voidaan kohdistaa aktiivitoimia. Alankomaat on panostanut viime vuosina huomattavasti työvoimapalvelujen digitalisointiin. Arviolta 90 prosenttia työnhakijoista asioi pelkästään verkkopalvelujen kautta ja 10 prosenttia saa henkilökohtaista palvelua.

Työnhakijoiden on haettava määrättyä määrää työpaikkoja tai osoitettava muuten aktiivisuutta. Tavallisesti työhaun määrällisestä tavoitteesta sovitaan henkilökohtaisessa tapaamisessa työvoimaviranomaisen kanssa. Jos muuta ei ole sovittu, neljän viikon aikana tulee olla neljä työnhakutapahtumaa. Näitä voivat olla työhakemus, työhaastattelu, rekrytointitapahtumaan osallistuminen ja rekisteröityminen työnvälityspalveluun. Työnhakutapahtumista raportoidaan verkkopalvelussa. Työkirjan kautta työnhakija voi myös etsiä työtä, päivittää CV:tään ja olla yhteydessä vakuutuskassaan.

Työnhakijan työttömyysturvaa alennetaan 25 prosentilla vähintään neljäksi kuukaudeksi, jos hän laiminlyö työnhakuaan. Jos kahden vuoden sisällä tapahtuu toinen laiminlyönti, etuuden määrää alennetaan 50 prosenttiin.

⁵⁸ Langenbucher, K. (2015), "How demanding are eligibility criteria for unemployment benefits, quantitative indicators for OECD and EU countries", OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 166, OECD Publishing, Paris. Saatavilla: <http://dx.doi.org/10.1787/5jrxtk1zw8f2-en>; sekä

Immervoll, H. (2018) "How demanding are activation requirements for jobseekers? New evidence on activity-related eligibility criteria for unemployment and social assistance benefits", OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 215, OECD Publishing Paris. Saatavilla: <https://doi.org/10.1787/2bdfecca-en>.

5.2.2 Saksa

Työnhakijaksi on ilmoittauduttava kaksi kertaa. Ensimmäinen ilmoittautuminen työnhakijaksi on tehtävä viimeistään kolme kuukautta ennen työsuhteen päättymistä. Jos irtisanomisen ja työsuhteen päättymisen ja työsuhteen päättymisen tiedoksisäännin välillä on alle kolme kuukautta, työnhakijaksi on ilmoittauduttava kolmen päivän kuluessa siitä, kun tieto työsuhteen päättymispäivästä selviää. Ilmoittautuminen työnhakijaksi tehdään henkilökohtaisesti, puhelimitse tai verkkopalvelussa.

Tarkoitus on, että uuden työn hakeminen alkaisi jo ennen työsuhteen päättymistä. Työttömyysetuutta saadakseen työnhakijan tulee ilmoittautua uudelleen henkilökohtaisesti alueensa työvoimaviranomaiselle työttömäksi viimeistään ensimmäisenä työttömyyspäivänä. Tämän ilmoituksen tekeminen verkkopalvelussa ei ole mahdollista.

Saksassa työttömien on haettava ja otettava työttömyysturvan edellytyksenä vastaan mitä tahansa kohtuullista työtä työttömyysetuuden edellytyksenä. Laissa ei ole määritelty tiettyä määrää työpaikkoja, joita työttömän tulisi hakea. Työnhakijat laativat työvoimaviranomaisen kanssa suunnitelman, jossa sovitaan tarkemmin työnhausta. Työnhakijan on noudatettava suunnitelmaa työttömyysturvan saamisen edellytyksenä. Lähtökohtana on, että työnhakijoiden tulee raportoida todisteellisesti työnhakutoimistaan ja niiden tuloksista.

Saksassa seuraamukset työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavasta menettelystä ovat erilaiset työttömyysvakuutusjärjestelmässä ja perusturvassa. Työttömyysvakuutusjärjestelmässä ensimmäisestä laiminlyönnistä on seuraamuksena etuuden menetys kolmeksi viikoksi, jonka jälkeen seuraamus ankaroituu porrastetusti. Perusturvassa etuutta alennetaan ensimmäisen moitittavana pidettävän menettelyn jälkeen 30 prosentilla kolmen kuukauden ajaksi. Toisen moitittavana pidettävän menettelyn jälkeen etuutta alennetaan 60 prosentilla.

5.2.3 Ruotsi

Työttömäksi jäädessään henkilön tulee ilmoittautua ensimmäisenä työttömyyspäivänä työnhakijaksi julkiseen työnvälitykseen. Ilmoittautumisen yhteydessä laaditaan toimintasuunnitelma, jota työttömän tulee noudattaa. Toimintasuunnitelmassa sovitaan toimista, jotka työttömän on suoritettava ja joista hänen on raportoitava aktiviteettiraporteissa kuukausittain.

Aktiviteettiraporttiin kirjataan kaikki ne toimet, jotka työnhakija on tehnyt edellisen kuukauden aikana saadakseen työtä. Raportin tarkoituksena on auttaa työnhakijaa pysymään selvillä siitä, miten oma työnhaku sujuu ja auttaa työnvälitystä antamaan asiakkaalle parempaa tukea ja palvelua. Aktiviteettiraportti täytetään lähtökohtaisesti verkkopalvelussa, mutta poikkeustapauksissa aktiviteettiraportin voi antaa paperilomakkeella tai suullisesti asiakkaan käydessä henkilökohtaisesti työvoimaviranomaisen toimipisteessä.

Aktiviteettiraporttiin kirjataan esimerkiksi, mitä työpaikkoja työnhakija on hakenut, missä työhaastatteluissa ja rekrytointitilaisuuksissa hän on käynyt, suoritettavat koulutukset, työhakemuksia parantavat toimet sekä ammatinvalinnan ohjaajan kanssa käyty keskustelut.

Jos asiakas ei jätä aktiviteettiraporttia ajoissa, työvoimaviranomainen ilmoittaa asiasta työttömyyskassalle, joka selvittää asian ja päättää laiminlyönnin vaikutuksesta työttömyysturvaoikeuteen. Seuraamukset ovat asteittain kovenevia. Ensimmäisestä työnhaun laiminlyönnistä seuraa varoitus, toisesta etuuden menetys yhdeksi päiväksi yhden päivän etuuden menetys ja kolmanesta etuuden menetys viideksi päiväksi. Viidennen laiminlyönnin jälkeen henkilö menettää etuusoikeytensä ja joutuu täyttämään työssäoloehdon uudestaan.

5.2.4 Tanska

Tanskassa työttömyysturvan saaminen edellyttää ilmoittautumista työnhakijaksi verkkopalvelussa. Ilmoittautumiseen voi saada apua työvoimaviranomaiselta tai työttömyyskassalta. Työnhakijan tulee laatia verkkopalvelussa ansioluettelo ja päivittää sitä neljännesvuosittain. Lisäksi hänen tulee osallistua tapaamisiin työvoimaviranomaisen kanssa. Työnhakijan tulee hakea työvoimaviranomaisen tarjoamien työpaikkojen lisäksi omatoimisesti työtä.

Jobnet -verkkopalvelu on tarkoitettu sekä työnhakijoille että työnantajille. Työnhakija voi verkkopalvelun avulla etsiä työtä ja saada ohjeistusta esimerkiksi työnhakuun tai kouluttautumiseen. Työnhakijan on lisättävä ansioluettelonsa verkkopalveluun kahden viikon kuluessa työttömyyden alkamisesta. Työnhakijan on lisäksi kahden viikon kuluessa työttömyyden alkamisesta osallistuttava haastatteluun, jonka järjestää työttömyyskassa. Haastattelussa ansioluettelo hyväksytään. Haastattelussa laaditaan lisäksi työnhakusuunnitelma, jota työnhakijan on noudatettava.

Työnhakijan tulee vahvistaa työnhakunsa jatkuminen seitsemän päivän välein tarkistamalla verkkopalvelussa hänelle tehdyt työtarjoukset. Ensimmäisen ja toisen laiminlyönnin kohdalla työnhakijalle annetaan muistutus ja määräaika, johon mennessä hänen on vahvistettava työnhaun jatkuminen. Työnhaku päättyy ilman muistutusta ja määräaika, jos hakijalle tapahtuu kolmas laiminlyönti 12 kuukauden tarkastelujaksolla.

Työvoimaviranomainen ilmoittaa työttömyyskassalle, jos se havaitsee työnhakijan menetelleen tavalla, jolla voi olla vaikutusta hakijan työttömyysturva-oikeuteen. Päätöksen työttömyysturva-oikeudesta tekee työttömyyskassa.

Tanskan lainsäädännössä ei ole määritelty, kuinka montaa työpaikkaa työttömän tulee hakea. Työttömyyskassojen antaman ohjeistuksen mukaan ainakin kuuden työpaikan hakemista kuukaudessa voidaan pitää riittävänä osoituksena aktiivisesta työnhausta. Työnhakusuunnitelmassa määritellään työnhakijakohtaiset omatoimisen työnhaun edellytykset. Työnhakijan tulee raportoida työnhaustaan suunnitelmassa sovitulla tavalla.

Työn hakemisena pidetään kirjallisia kokoaikatyötä koskevia työhakemuksia. Lisäksi voidaan huomioida vapaamuotoiset suulliset yhteydenotot työnantajiin. Jos työnhakija ei raportoi työnhaustaan, työttömyyskassa arvioi, onko henkilö tosiasiallisesti työmarkkinoiden käytettävissä. Jos työttömyyskassa arvioi, ettei henkilö etsi aktiivisesti työtä eikä ole työmarkkinoiden käytettävissä, hän voi menettää oikeutensa työttömyysturvaan.

Työnhakijan tulee raportoida työnhaustaan verkkopalvelussa. Verkkopalvelun tarkoituksena on ohjata työnhakijoita oman työnhakunsa suunnitteluun. Työnhakijan ilmoittamia työnhakutietoja voidaan käyttää hyväksi työnhakijoiden määräaikaishaastatteluissa ja parantaa tällä tavalla palvelun laatua ja vaikuttavuutta. Työnhaun seuranta perustuu työnhakijan ilmoittamiin tietoihin, mutta työttömyyskassa voi myös pyytää työnhakijalta kopioita työhakemuksista.

5.2.5 Muita työnhaun kansainvälisiä malleja

Erilaisia työttömien omaan aktiiviseen työnhakuun pohjautuvia malleja on käytössä myös muualla. OECD:n selvitysten mukaan ainakin Australiassa, Japanissa, Etelä-Koreassa, Latviassa, Belgiassa ja Yhdysvalloissa työttömiltä vaaditaan vähimmäismäärä työnhakutapahtumia kuukaudessa. Työnhakutapahtumien määrä vaihtelee kahdesta kahteenkymmeneen hakutapahtumaan kuukaudessa.

HE 167/2021 vp

	Työnhaku
Alankomaat	Vähintään neljä työnhakuun liittyvää tapahtumaa neljän viikon aikana. Edellytystä voi täyttää esimerkiksi työhakemuksia lähettämällä, käymällä työhaastatteluissa, rekisteröitymällä työnvälitystä hoitavan yrityksen asiakkaaksi ja osallistumalla rekrytointitapahtumiin.
Australia	Haettavien paikkojen määrä määritellään työnhakijakohtaisesti. Lähtökohtana metropolialueilla on 12 - 20 työpaikan hakeminen kuukaudessa.
Belgia	Laissa ei säädetä haettavien työpaikkojen määrästä. Keskiarvo on velvollisuus hakea viittä työpaikkaa kuukaudessa.
Etelä-Korea	Vähintään kaksi työnhakuun liittyvää tapahtumaa kuukaudessa.
Japani	Enemmän kuin kaksi työnhakuun liittyvää tapahtumaa kuukaudessa.
Latvia	Lähtökohtaisesti vaaditaan vähintään kolme työnhakutapahtumaa kuukaudessa, mutta korkean työttömyyden alueella yksi riittää.
Norja	Laissa ei säädetä haettavien paikkojen määrästä, vaan se määritellään työnhakijakohtaisesti.
Ruotsi	Laissa ei säädetä haettavien paikkojen määrästä, vaan se määritellään työnhakijakohtaisesti.
Saksa	Laissa ei säädetä haettavien paikkojen määrästä, vaan se määritellään työnhakijakohtaisesti.
Sveitsi	Laissa ei säädetä haettavien paikkojen määrästä, vaan se määritellään työnhakijakohtaisesti. Vaatimukset voivat myös vaihdella kantoneittain. Monet kantonit vaativat vähintään 10 työnhakutapahtumaa kuukaudessa.
Tanska	Lainsäädännössä ei määritellä haettavien paikkojen määrää, vaan siitä sovitaan työttömyyskassan kanssa laaditussa suunnitelmassa. Työttömyyskassojen antaman ohjeistuksen mukaan lähtökohtaisesti ainakin kuuden työpaikan hakemista kuukaudessa voidaan pitää riittävänä osoituksena aktiivisesta työnhauasta.
Yhdysvallat	Edellytetty haettavien työpaikkojen määrä vaihtelee osavaltioittain. Tyypillisesti edellytetään yhdestä viiteen työpaikan hakemista viikossa.

5.2.6 Työttömyysturvaseuraamuksien kansainvälinen vertailu

OECD:n selvityksen mukaan työstä kieltäytymisen ja palvelusta kieltäytymisen takia asetettavat työttömyysturva seuraamukset ovat tavallisesti yhtä tiukkoja. Joissakin maissa palvelusta

HE 167/2021 vp

kieltäytymisen seuraamus on hieman lievempi kuin työstä kieltäytymisestä seuraava. Toistuvasta moitittavana pidettävästä menettelystä seuraa tavallisesti ankarampi seuraamus kuin ensimmäisestä kerrasta. Alla olevassa taulukossa kuvataan työstä ja palvelusta kieltäytymisestä saatavia työttömyysturva-seuraamuksia eri OECD maissa.

Palvelusta kieltäytymisenä pidettävä menettely määritellään eri tavoin eri maissa. Ainakin Australiassa ja Ruotsissa määrällisen työnhakuvelvollisuuden laiminlyöntiin sovelletaan palvelusta kieltäytymisen perusteella asetettavia työttömyysturvaseuraamuksia.

	Työstä kieltäytyminen	Toistuva menettely	Palvelusta kieltäytyminen	Toistuva menettely
Alankomaat	0-100% alenema	Asteittain koveleva	25 % etuuden alenema vähintään neljän kuukauden ajaksi	50 % etuuden alenema
Australia	8 viikon ns. karenssi	8 viikon ns. karenssi	Maksun keskeytys toistaiseksi	8 viikon ns. karenssi
Tanska	3 viikon ns. karenssi	Työssäolovelvoite	3 viikon ns. karenssi	Työssäolovelvoite
Norja	8 viikon ns. karenssi	26 viikon ns. karenssi	4 - 8 viikon ns. karenssi	12 - 26 viikon ns. karenssi
Ruotsi	5 päivän ns. karenssi	Asteittain koveleva	5 päivän ns. karenssi	Asteittain koveleva
Saksa	3 viikon ns. karenssi	Asteittain koveleva	3 viikon ns. karenssi	Asteittain koveleva
Sveitsi	6–12 viikon ns. karenssi	Asteittain koveleva	Enintään 60 päivän ns. karenssi	Enintään 60 päivän ns. karenssi

6 Lausuntopalaute

Moni esitysluonnoksesta lausuntonsa antanut taho piti luonnosteltua työnhakijan palveluprosessia ja työnhakuvelvollisuutta liian kaavamaisena ja monimutkaisena. Lausunnonantajien keskeinen näkemys oli, että työ- ja elinkeinotoimistoilla ja kunnilla tulisi olla enemmän harkinnanvara sen suhteen, millainen palveluprosessi työnhakijalle järjestetään ja millainen työnhakuvelvollisuus hänelle asetetaan. Lisäksi lausunnon antaneet tahot kiinnittivät huomiota erityisesti varattujen resurssien riittävyyteen ja siihen, että työnhakijan palveluprosessin tehostuminen vaikuttaa muiden palveluiden kysynnän kasvuun.

Saatujen lausuntojen perusteella hallituksen esitystä on muutettu siten, että työnhakijan palveluprosessi voitaisiin järjestää joustavammin. Resursseihin liittyviä asioita puolestaan on selostettu tarkemmin jaksossa Suhde perustuslakiin ja sääntämisyjärjestys. Lainsäädännön arviointineuvoston lausunnon perusteella esitykseen on tehty tarkennuksia.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki

1 Luku Yleiset säännökset

3 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettyä työttömän käsitettä täsmennettäisiin ottamalla huomioon myös työsopimukset, joissa on sovittu vaihtelevasta työajasta. Määritelmän muuttaminen vaikuttaisi 2 ja 3 lukuun esitettyjen työnhakijan palveluprosessia ja työnhakuvelvollisuutta koskevien muutosten soveltamisen lisäksi muun muassa palkkatuen myöntämisen edellytyksiin.

Vaihtelevaa työaika koskevalla työsopimuksen ehdolla tarkoitetaan työaikajärjestelyä, jossa työntekijän työaika määrättyinä ajanjaksona vaihtelee työnantajan tarjoaman työn perusteella työsopimuksen mukaisen vähimmäismäärän ja enimmäismäärän välillä taikka työaikajärjestelyä, jossa työntekijä sitoutuu tekemään työnantajalle työtä erikseen kutsuttaessa. Työelämässä tällaisia sopimuksia kutsutaan usein nollatuntisopimuksiksi ja työntekijöitä tarvittaessa työhön kutsuttaviksi työntekijöiksi.

Vaihtelevaa työaika noudattava henkilö olisi säännöksessä tarkoitettu työtön, jos työsopimuksessa sovittu työajan vähimmäismäärä eli työntekijälle taattu työaika olisi alle neljä tuntia viikossa. Toteutuneella työajalla ei olisi merkitystä. Työsopimuksen työaika koskevan ehdon muuttamisesta vastaamaan työnantajan todellista työvoiman tarvetta säädetään työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 11 §:n 3 momentissa. Työaika koskevan ehdon muuttaminen olisi edelleenkin työnantajan ja työntekijän välinen asia.

Työttömänä pidettäisiin myös henkilöä, jolla on oikeus työttömyysetuuteen neljän kuukauden ajan työttömänä aloitetun yritystoiminnan tai omassa työssä työllistymisen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 5 a §:n perusteella. Lisäksi työttömänä pidettäisiin henkilöä, jolla on oikeus työttömyysetuuteen enintään kuusi kuukautta kestävien opintojen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:n perusteella.

Työ- ja elinkeinotoimisto ei nykyisin ratkaise edellä mainituissa tilanteissa yritystoiminnan, omassa työssä työllistymisen eikä opintojen pää- ja sivutoimisuutta, kun se antaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle työvoimapoliittisen lausunnon työnhakijan oikeudesta työttömyysetuuteen. Työttömänä pidettävän henkilön käsitettä on tältä osin tarpeen täsmentää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa, koska työttömän määritelmällä on merkitystä 2 ja 3 lukuun esitettyjen työnhakijan palveluprosessia ja työnhakuvelvollisuutta koskevien muutosten soveltamisessa.

Edellä tarkoitettujen yrittäjien ja opintoja suorittavien työnhakijoiden joukossa on niitä, joiden yritystoiminta tai opinnot ovat selvästi päätoimisia. Toisaalta joukossa on niitä, joiden yritystoiminta on hyvin pienimuotoista tai opinnoista aiheutuva työmäärä on hyvin vähäinen. Koska työttömyysturvalain 2 luvun 5 ja 10 a §:n tavoite on mahdollistaa työttömyysetuuden saaminen yritystoiminnan tai opintojen estämättä, olisi perusteltua rinnastaa nämä henkilöt määritelmäsäännöksessä nimenomaan työttömiin.

Pykälän 1 momentin 3 a kohta olisi uusi. Siinä säädettäisiin työttömyysuhan alaisena pidettävästä henkilöstä. Myös uusi määritelmä liittyy edellä mainittuihin 2 ja 3 lukuun esitettyihin muutoksiin.

Henkilö olisi työttömyysuhan alainen, jos hän on vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa. Työttömäksi jäämisen syyllä ei olisi merkitystä, eikä säännöstä sovellettaessa arvioitaisi esimerkiksi sitä, millaiset mahdollisuudet henkilöllä on työllistyä nopeasti uudelleen.

Työttömyysuhan alaisena pidettäisiin esimerkiksi henkilöä, joka on enintään kaksi viikkoa kestävässä määräaikaisessa työsuhteessa. Tältä osin säännös olisi yhdenmukainen työttömyysturvalaissa säädettyjen soviteltua työttömyysetuutta koskevien edellytysten kanssa. Soviteltua etuutta voidaan maksaa, jos kokoaikainen työsuhde kestää enintään kaksi viikkoa. Työttömyysuhan alaisena pidettäisiin myös henkilöä, jonka määräaikaista työsuhdetta tai irtisanomisaikaa taikka päätoimisia opintoja on jäljellä enintään kaksi viikkoa.

Pykälän 1 momentin 5 ja 6 kohtaa muutettaisiin siten, että monialainen työllistymissuunnitelma määriteltäisiin työllistymissuunnitelmaa korvaavaksi suunnitelmaksi. Määritelmäsäännös koskee vain julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain soveltamista, eikä määritelmän muuttaminen vaikuttaisi mitenkään esimerkiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain soveltamiseen.

Työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain mukainen monialainen työllistymissuunnitelma on nykyisin määritelty työllistymissuunnitelmaksi. Monialainen työllistymissuunnitelma vastaa kuitenkin luonteeltaan enemmän aktivointisuunnitelmaa ja kotoutumissuunnitelmaa kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työllistymissuunnitelmaa, koska monialaisen työllistymissuunnitelman, aktivointisuunnitelman ja kotoutumissuunnitelman laatimiseen voi työ- ja elinkeinotoimiston lisäksi osallistua muitakin viranomaisia ja suunnitelmassa sovitut toimet voivat olla luonteeltaan myös muita kuin välittömästi työllistymiseen liittyviä.

Myös pykälän 1 momentin 6 a kohta olisi uusi. Työnhakuvelvollisuudella tarkoitettaisiin 3 lukuun esitettyä työnhakijan työllistymissuunnitelmaan sisältyvää velvollisuutta hakea työmahdollisuuksia tarkastelujakson kuluessa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä.

4 §. *Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoaminen.* Pykälän 3 momenttia täsmennettäisiin 2 lukuun esitettyjen muutosten takia.

9 §. *Työnhakijan asuinpaikka ja työssäkäyntialue.* Pykälän 2 momentti olisi sisällöltään uusi. Työ- ja elinkeinotoimiston ja työnhakijan välisen yhteydenpidon sujuvoittamiseksi työnhakijan katsottaisiin asuvan väestötietojärjestelmään merkityssä osoitteessa. Työnhakijalla olisi kuitenkin mahdollisuus ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle muu osoite, joka olisi tällöin ensisijainen. Tarvittaessa työnhakijalta voitaisiin tiedustella hänen ilmoittamansa osoitteen voimassaoloaikaa.

Työnhakijan mahdollisuus ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle muu kuin väestötietojärjestelmään merkitty osoite olisi tarpeen, koska väestötietojärjestelmään merkitään tilapäinen osoite vain silloin, kun tilapäinen oleskelu toisessa osoitteessa kestää yli kolme kuukautta. Työ- ja elinkeinotoimisto tarvitsee kuitenkin työnhakijan ajantasaiset yhteystiedot.

Työnhakijan asuinpaikka määriteltäisiin edellä mainitulla tavalla myös silloin, kun asuinpaikka vaikuttaa työnhakijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Asuinpaikka liittyy muun muassa tiettyjen työllistymistä tukevien palveluiden ajalta maksettavan kulukorvauksen määrään sekä velvollisuuteen osallistua palveluihin työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä.

Lähtökohtana pidettävästä osoitetiedosta voitaisiin poiketa, jos työ- ja elinkeinotoimistolla olevien tietojen perusteella on ilmeistä, ettei osoite ole oikea.

2 luku Työnhakijan palveluprosessi

Luvun otsikko muutettaisiin kuvaamaan paremmin luvun sisältöä.

1 §. Työhaun käynnistäminen. Pykälässä säädettäisiin kaikkia työnhakijoita koskevista työhaun käynnistämisen edellytyksistä ja nykyisin 2 §:ssä säädetyistä ulkomaan kansalaisia koskevista edellytyksistä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työhaun käynnistämisestä nykyistä 1 momenttia vastaavasti. Pykälän 2 momentin 1 kohta vastaisi pääosin nykyistä soveltamiskäytäntöä. Työnhakijan tulisi antaa työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksenä julkisten työvoimapalvelujen tarjoamiseksi tarpeellisia tietoja. Tietojen antamisella tarkoitettaisiin sitä, että henkilö vastaa työ- ja elinkeinotoimiston esittämiin tai henkilölle verkkopalvelussa esitettyihin kysymyksiin. Mahdollisesti tarvittavien asiakirja- ja muiden vastaavien selvitysten esittämisestä säädettäisiin 2 §:ssä.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa säädettäisiin henkilön velvollisuudesta antaa yhteystietonsa työnhakijaksi ilmoittautumisen yhteydessä. Säännöksessä ei enää mainittaisi työtarjouksia työnhakijalta pyydettävien yhteystietojen yhteydessä. Työnhakijan osoite olisi kuitenkin edelleen tarpeen hänen tavoittamiseksi ja sen vuoksi, että asuinpaikka vaikuttaa työhaussa edellytettävään alueelliseen liikkuvuuteen sekä velvollisuuteen osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin. Säännös ei kuitenkaan estäisi esimerkiksi suojatun sähköpostin käyttöä työnhakijan ja työ- ja elinkeinotoimiston välisessä yhteydenpidossa. Nykyistä vastaavasti työhaun käynnistäminen ei edellyttäisi katuosoitteen tai puhelinumeron antamista työ- ja elinkeinotoimistolle, jos henkilö on asunnoton tai hänellä ei ole puhelinta.

Pykälän 2 momentin 3 kohta olisi uusi. Henkilöltä voitaisiin edellyttää työhaun käynnistämisen yhteydessä esimerkiksi sitä, että hän varaa ajan alkuhaastattelua varten. Edellytettyjen toimien tulisi aina olla sellaisia, että työnhakija voi suorittaa ne yhdellä kertaa.

Ulkomaalaisia koskevat edellytykset uudessa 3 momentissa vastaisivat sisällöltään nykyistä 2 §:n 1 ja 2 momenttia.

Pykälän 4 momentti olisi uusi. Jos henkilöä ei rekisteröidä työnhakijaksi, tästä tulisi antaa päätös siitä riippumatta, hakeeko henkilö työttömyysetuutta. Päätös ei koskisi oikeutta työttömyysetuuteen, vaan ainoastaan työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksiä. Säännökseen liittyisi uusi 14 luvun 2 §, jossa säädettäisiin muutoksenhausta.

Jos työ- ja elinkeinotoimisto rajaisi henkilön oikeutta rekisteröityä työnhakijaksi verkkopalvelussa 3 §:n 2 momentin perusteella, asiasta ei annettaisi päätöstä, koska kyse olisi vain rekisteröitymisen tavasta. Päätös annettaisiin, jos henkilöä ei rekisteröitäisi työnhakijaksi muunkaan yhteydenoton perusteella.

2 §. Työhaun voimassaolon päättyminen. 3 §. Työhaun käynnistäminen uudelleen. Työhaun voimassaolo päättyisi nykyistä vastaavasti, jos henkilö ilmoittaa, ettei halua pitää työnhakuaan voimassa. Lisäksi työhaun voimassaolo päättyisi nykyistä vastaavasti, jos työnhakija ei esitä työ- ja elinkeinotoimistolle sen antamassa määräajassa säännöksessä tarkoitettuja selvityksiä. Säännöksestä huolimatta työ- ja elinkeinotoimiston tulisi nykyistä vastaavasti toimia lähtökohdaisesti työnhakijan itsensä ilmoittamien tietojen perusteella edellyttämättä asiakirja- tai muuta vastaavaa selvitystä.

Työnhaun voimassaolo päättyisi myös, jos työnhakija ei uusi määräajan voimassa olevaa työnhakuaan tai ei muulla kuin edellisessä kappaleessa mainitulla tavalla asioi työ- ja elinkeinoveranomaisen kanssa sen edellyttämällä tavalla ja asetetun määräajan kuluessa. Nykyisestä poiketen viimeksi mainittu johtaisi työnhaun voimassaolon päättymiseen vain menettelyn ollessa toistuvaa. Säännöstä sovellettaisiin myös silloin, työnhakija jäisi saapumatta työ- ja elinkeinotoimistoon itse varaamaan ajankohtana. Tästä säädettäisiin uudessa 2 momentissa.

Käytännössä työ- ja elinkeinotoimisto voisi edellyttää, että työnhakija esimerkiksi saapuu työ- ja elinkeinotoimistoon tiettyinä aikoina tai määräajan kuluessa tai että työnhakija on tavoitettavissa puhelimitse tiettyinä aikoina. Erityisesti puhelimitse tapahtuvan asioinnin osalta työ- ja elinkeinotoimiston yhteydenoton ajankohta tulisi olla työnhakijan tiedossa riittävän tarkasti, esimerkiksi muutaman tunnin tarkkuudella. Tämä vastaisi nykyistä työ- ja elinkeinotoimistojen työkäytäntöä. Muun kuin paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tapahtuvan asioinnin tapaa määrättäessä työ- ja elinkeinotoimiston tulisi ottaa huomioon, mitä työnhakijan kanssa on sovittu yhteydenpidosta ja millaiset yhteystiedot hän on ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle.

Työnhaun voimassaolon päättyttyä henkilöllä olisi mahdollisuus ilmoittautua työnhakijaksi uudelleen. Edellytyksenä työnhaun uudelleen käynnistämiseen olisi kuitenkin, että henkilö esittää työ- ja elinkeinotoimiston pyytämät selvitykset, jos työnhaun voimassaolo päättyi aiemmin selvitysten esittämiseen liittyvien laiminlyöntien takia.

Työnhaun uudelleen käynnistämistä koskevan 3 §:n 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoveranomaisen voisi rajoittaa henkilön mahdollisuutta ilmoittautua työnhakijaksi verkkopalvelussa. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että työ- ja elinkeinotoimistoon määrättyinä aikoina saapumatta jäänyt henkilö ei välttämättä saisi työnhakuaan voimaan käymättä työ- ja elinkeinotoimistossa. Työ- ja elinkeinotoimiston tulisi kiinnittää tähän erityistä huomiota silloin, kun on ilmeistä, että henkilö pyrkii välttämään alkuhaastattelun, työnhakukeskustelun tai täydentävän työnhakukeskustelun järjestämistä. Edellytettävästä asiointitavasta johtuen työnhaun käynnistäminen uudelleen voisi edellyttää esimerkiksi osallistumista alkuhaastatteluun.

Nykyisen 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan työnhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija ei ilmoita sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla, miten hän on toteuttanut työllistymissuunnitelmaansa. Työ- ja elinkeinotoimistojen vakiintuneessa soveltamiskäytännössä säännöstä ei ole sovellettu, koska mainittujen tietojen antamatta jättäminen johtaa käytännössä korvauksettoman määräajan asettamiseen työttömyysturvalain 2 a luvun nykyisen 11 §:n perusteella.

Koska nykyinen 1 §:n 2 momentin 4 kohta on edellä mainitulla tavalla merkitykseltään vähäinen, työnhaun voimassaolon päättymisestä tällä perusteella ei enää säädettäisi. Työllistymissuunnitelman ja sitä korvaavan suunnitelman toteuttaminen olisi kuitenkin edelleen työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavaa. Käytännössä tietojen antamatta jättäminen johtaisi korvauksettoman määräajan asettamiseen työttömyysturvalain 2 a luvun uuden 9 §:n perusteella, koska työ- ja elinkeinotoimistolla ei tosiasiallisesti välttämättä olisi muuta mahdollisuutta asian ratkaisemiseen. Tarvittaessa asia voitaisiin käsitellä uudelleen työnhakijan annettua tarvittavat tiedot.

Työnhaun voimassaolo ei enää päättyisi myöskään sillä perusteella, että työnhakija ei osallistu työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi. Mainituista toimista sovittaisiin työllistymissuunnitelmassa. Suunnitelman toteuttamatta jättämisen vaikutuksista oikeuteen saada työttömyysetuutta säädettäisiin tältäkin osin työttömyysturvalain 2 a luvun uudessa 9 §:ssä. Muutos mahdollistaisi palveluprosessin jatkumisen työkyvyn liittyvän selvittelyn estymisestä huolimatta.

Ulkomaalaisen työnhakijan työnhaun päättymistä koskeva 2 §:n 2 momentti vastaisi nykyistä 2 §:n 3 momenttia. Myös soveltamiskäytäntö säilyisi ennallaan, eikä ulkomaalaisen työnhakijan työnhakua päätettäisi, jos hän hakee oleskeluluvalleen jatkoa ennen määräaikaisen oleskeluluvan päättymistä. Jos jatkolupaa ei myönnetä eikä henkilö valita päätöksestä, työnhaku päätetään umpeutuneen oleskeluluvan viimeiseen voimassaolopäivään. Jos ulkomaalainen valittaa kielteisestä jatkolupapäätöksestä, työnhaku olisi voimassa siihen saakka, kunnes asiassa annetaan lainvoimainen kielteinen päätös, tai uusi myönnetty oleskelulupa umpeutuu.

4 §. *Työnhakijan informointi.* Nykyistä vastaavasti työnhakijalle voitaisiin antaa neuvontaa työ- ja elinkeinotoimistossa ja esimerkiksi valtakunnallisena puhelinpalveluna sekä työ- ja elinkeinotoimistojen yhteisillä verkkosivuilla.

Työnhakijaa voitaisiin informoida esimerkiksi työllisyystilanteesta tehtävissä, joista työnhakija on kiinnostunut, sekä työtilaisuuksista, joihin työnhakijan osaamisella olisi mahdollista työllistyä. Lisäksi työnhakijalle tulisi kertoa tarvittaessa esimerkiksi opiskelumahdollisuuksista, palkkatuetusta työstä ja starttirahasta. Tarkkoja yksilöllisiä tietoja työllistymistä tukevista palveluista annettaisiin alkuhaastattelussa. Pykälän 2 momenttia täsmennettäisiin mainitsemalla, että työ- ja elinkeinotoimiston tulee informoida työnhakijaa työttömyysetuuden hakemisesta.

5 §. *Alkuhaastattelun järjestäminen.* **6 §.** *Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen.* **7 §.** *Työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevat poikkeukset.* Pykälät olisivat uusia. Niissä säädettäisiin kootusti työnhakijan palveluprosessista. Palveluprosessin keskeiset osat olisivat työnhaun alkaessa järjestettävä alkuhaastattelu sekä myöhemmin järjestettävät työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut. Täydentävä työnhakukeskustelu olisi lainsäädännössä selkeyden vuoksi käytettävä nimitys muille kuin kolmen kuukauden välein järjestettäville työnhakukeskusteluille.

Työ- ja elinkeinotoimisto järjestäisi työnhakijalle alkuhaastattelun viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Alkuhaastattelu olisi aina pyrittävä järjestämään mainitun määräajan kuluessa, mutta määräaika olisi kuitenkin luonteeltaan siten tavoitteellinen, että työ- ja elinkeinotoimistolla olisi mahdollisuus järjestää toimintansa joustavasti. Vaihtoehtoisesti viiden arkipäivän kuluessa voitaisiin järjestää kevyempi täydentävä työnhakukeskustelu, jonka jälkeen järjestettäisiin viipymättä varsinainen alkuhaastattelu.

Työnhakijalle tulisi tarjota mahdollisuutta alkuhaastatteluun viiden päivän kuluessa työnhaun alkamisesta, mutta aikoja voisi olla tarjolla myös viiden arkipäivän jälkeen. Pidennys ei kuitenkaan voisi lähtökohtaisesti olla muutamia päiviä pitempi eikä tätä mahdollisuutta tulisi käyttää määräajan kiertämiseksi. Vastaavaa sovellettaisiin myös työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämiseen.

Alkuhaastattelu korvaisi nykyisen työnhaun alettua järjestettävän työnhakijan haastattelun. Alkuhaastattelu järjestettäisiin kaikille työnhakijoille riippumatta siitä, onko henkilö työtön tai onko hänellä jo tiedossa esimerkiksi varma työpaikka. Tarkoituksena on, että työ- ja elinkeinotoimisto voisi nykyistä paremmin tarjota palveluita myös esimerkiksi työssä oleville, mutta työpaikan vaihtamista harkitseville, sekä työttömyysuhan alla oleville jo ennen työttömyyden alkamista. Lisäksi alkuhaastattelulla olisi keskeinen merkitys työllistymissuunnitelmaan kirjattavan työnhakuvelvollisuuden asettamisessa.

Alkuhaastattelu järjestettäisiin paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa, ellei muu järjestämistapa olisi tarkoituksenmukaisempi työnhakijan tilanne huomioon ottaen. Huomioon otettavia seikkoja olisivat ainakin työttömyyden tai lomautuksen tiedossa oleva päättymisen, alustavan palvelutarvearvion mukainen vähäinen palvelutarve sekä poikkeuksellisen pitkä asiointimatka.

Alkuhaastattelujen järjestämisestä paikan päällä voitaisiin poiketa myös esimerkiksi turvallisuusyistä tai julkisten työvoimapalvelujen ruuhkautuessa tilapäisesti. Työttömyyden tiedossa olevalla päättymisellä olisi merkitystä lähinnä silloin, kun työttömyysjakson kesto olisi hyvin lyhyt, esimerkiksi muutamia viikkoja. Lomautettujen kohdalla alkuhaastattelu voitaisiin lähtökohtaisesti järjestää esimerkiksi puhelimitse.

Jos alkuhaastattelua edeltäisi täydentävä työnhakukeskustelu, viimeksi mainittu voitaisiin järjestää esimerkiksi puhelimitse tai etäyhteydellä. Ennen alkuhaastattelua järjestettävä täydentävä työnhakukeskustelu ei korvaisi alkuhaastattelua esimerkiksi lomautettujen kohdalla.

Työnhakijan työssäolo voitaisiin ottaa muutenkin huomioon alkuhaastattelun järjestämistavassa esimerkiksi silloin, jos henkilö ilmoittautuu työnhakijaksi vielä ollessaan työssä tai koulutuksessa, eikä työn tai opintojen takia pääse paikalle työ- ja elinkeinotoimistoon tai kunnan toimipaikkaan. Vastaavasti voitaisiin toimia työllistymistä tukeviin palveluihin osallistuvien työnhakijoiden kanssa, jos palveluun osallistuminen estää paikalle pääsemisen.

Alkuhaastattelua seuraavan kolmen kuukauden aikana työnhakijalle järjestettäisiin viisi täydentävää työnhakukeskustelua. Lähtökohtaisesti nämä tulisi järjestää kahden viikon välein. Tästä voitaisiin poiketa, jos se on yksittäistapauksessa perustellusta syystä tarkoituksenmukaista. Tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon, että tarkoituksena on säännöllinen yhteydenpito työ- ja elinkeinotoimiston ja työnhakijan välillä. Tämän vuoksi täydentäviä työnhakukeskusteluja ei voisi korvata kuin täysin poikkeuksellisesti esimerkiksi useita päiviä kestävällä palvelujaksolla, jonka aikana työnhakija tavattaisiin päivittäin.

Työhaun alussa järjestettävät viisi täydentävää työnhakukeskustelua koskisivat työttömiä ja työttömyysuhan alaisia työnhakijoita. Lisäksi palvelujakso koskisi palkkatuetussa työssä, työvoimakoulutuksessa tai kuntoutuksessa olevia sekä omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna opiskelevia, vaikka osa mainituista voi olla muitakin kuin työttömiä. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että palkkatuetun työn, työvoimakoulutuksen, kuntoutuksen tai työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun arvioitu kesto on enintään kuukausi. Kuntoutusta ei määriteltäisi tarkemmin. Säännöksessä tarkoitettaisiin kuitenkin yhdenjaksoista kuntoutuksen intensiivijaksoa.

Lomautetuille järjestettäisiin täydentäviä työnhakukeskusteluja työhaun alkuvaiheessa vain lomautetun pyynnöstä. Täydentäviä työnhakukeskusteluja ei tällöin olisi myöskään tarpeen järjestää kahden viikon välein, vaan lomautetun palvelutarpeen perusteella.

Myös kolmen kuukauden välein järjestettävät työnhakukeskustelut koskisivat kaikkia työttömiä ja työttömyysuhan alaisia työnhakijoita sekä muita edellä mainittuja työnhakijoita. Toisin kuin täydentävät työnhakukeskustelut, kolmen kuukauden välein järjestettävät työnhakukeskustelut koskisivat myös osa-aikaisessa työssä olevia sekä työaikaa lyhentämällä lomautettuja, vaikka nämä työnhakijat eivät olisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja työttömiä.

Kuuden kuukauden välein järjestettävät kaksi täydentävää työnhakukeskustelua koskisivat vain niitä työttömiä, jotka eivät tuolloin osallistu työllistymistä tukeviin palveluihin. Näiden keskustelujen tarkoituksena olisi tarjota syvennettyä tukea työnhakuun ja tarpeellisiin palveluihin pääsemiseksi. Lähtökohtaisesti työttömyysuhan alaisilla työnhakijoilla ei ole tällaista tarvetta. Työ- ja elinkeinotoimisto voisi kuitenkin tarvittaessa järjestää täydentäviä työnhakukeskusteluja asiakkaan palvelutarpeen perusteella. Tämä koskisi kaikkia henkilöasiakkaita.

Pykälän 2 momentin 4 kohdassa säädettäisiin tarvittaessa järjestettävistä täydentävistä työnhakukeskusteluista. Näitä järjestettäisiin 1–3 kohdassa tarkoitettujen työnhakukeskustelujen tai täydentävien työnhakukeskustelujen lisäksi työ- ja elinkeinotoimiston harkinnan mukaan. Momentin 4 kohdassa tarkoitettuja täydentäviä työnhakukeskusteluja voitaisiin järjestää esimerkiksi silloin, jos työnhakija kuuluu muutosturvan toimintamallin piiriin tai hänellä on tarve ylimääräiselle tuelle, mutta työ- ja elinkeinotoimistolla ei olisi velvollisuutta järjestää tapaamista 1–3 kohdan perusteella.

Kolmen kuukauden välein järjestettävä työnhakukeskustelu toteutettaisiin kulloinkin tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää työnhakijan palvelutarpeeseen sekä työnhakijan toiveeseen järjestämistavasta.

Työ- ja elinkeinotoimisto järjestäisi täydentävän työnhakukeskustelun kulloinkin tarkoituksenmukaisimmalla tavalla työnhakijan yksilöllisen tilanteen mukaan, ottaen huomioon erityisesti hänen palvelutarpeensa. Täydentäviä työnhakukeskusteluja ei voisi korvata kokonaan esimerkiksi digitaalisia palveluja hyödyntämällä. Täydentävän työnhakukeskustelun tilalla työnhakijalle voitaisiin tarjota muuta vastaavaa työnhakua tai työllistymisen edellytysten parantamista tukevaa henkilökohtaista palvelua. Täydentäviä työnhakukeskusteluja voitaisiin järjestää myös osana muita palveluja.

Työnhakijan tapaaminen täydentävässä työnhakukeskustelussa paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa voi olla tarpeen työttömyyden alkuvaiheessa ja erityisesti työttömyyden pitkittyessä. Esimerkiksi nuorten tai pitkään työttömänä olleiden kohdalla asiointi paikan päällä olisi yleensä tarkoituksenmukaista. Luottamuksellisen ja tuloksellisen asiakasprosessin näkökulmasta olisi eduksi, jos työnhakija voi asioida aina saman työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijan kanssa.

Kokonaan uusi alkuhaastattelu ja sitä seuraava jakso täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestettäisiin henkilön ilmoittauduttua uudelleen työnhakijaksi sen jälkeen, kun työnhaun päättymisestä on kulunut vähintään kuusi kuukautta. Sillä ei olisi merkitystä, mistä syystä henkilö ei ole ollut työnhakijana.

Jos työnhaun voimassaolon aiemmasta päättymisestä olisi kulunut vähemmän kuin kuusi kuukautta, alkuhaastattelua ei järjestettäisi, vaan työnhakijalle järjestettäisiin työnhakukeskustelu tai täydentävä työnhakukeskustelu. Uutta alkuhaastattelua ei järjestettäisi myöskään esimerkiksi henkilön oltua yli kuusi kuukautta kokoaikatyössä, jos hänen työnhakunsa olisi ollut voimassa tänä aikana. Työnhakijan palvelutarve arvioitaisiin ja työllistymissuunnitelma tarkistettaisiin tässäkin tilanteessa työnhakukeskustelun tai täydentävän työnhakukeskustelun yhteydessä. Esimerkiksi tilanteessa, jossa työnhakijan työnhaun voimassaolo lakkaa hieman yli kuukaudeksi kaksi kuukautta edellisen työnhakukeskustelun jälkeen, seuraava työnhakukeskustelu järjestettäisiin viipymättä sen jälkeen, kun henkilö olisi käynnistänyt työnhakunsa uudelleen.

Jos palkkatuettu työ, työkokeilu, yhdenjaksoinen kuntoutus, työvoimakoulutus tai työttömyysetuudella tuetut omaehtoiset opinnot kestävät arviolta yli kuukauden, työnhakijalle ei työn, työkokeilun, kuntoutuksen tai koulutuksen alkuvaiheessa järjestettäisi työnhakukeskusteluja eikä täydentäviä työnhakukeskusteluja, ellei täydentävien keskustelujen järjestäminen jostakin syystä olisi tapauskohtaisesti tarpeellista. Kuukautta ennen työn, työkokeilun, kuntoutuksen tai koulutuksen arvioitua päättymistä työnhakija kuitenkin kutsuttaisiin työnhakukeskusteluun ja tämän jälkeen täydentävään työnhakukeskusteluun. Tarkoituksena on, että työnhakijalla olisi mahdollisuus löytää työtä ja tieto alkavasta työstä jo ennen aktiivitoimen tai kuntoutuksen päättymistä tai hyvin pian sen jälkeen.

Kuntoutuksella tarkoitettaisiin työnhakijan palveluprosessia ja työnhakuvelvollisuutta koskevissa säännöksissä yhdenjaksoisia, tiiviitä kuntoutusjaksoja. Esimerkiksi viikoittain toistuvat yksittäiset tapaamiset eivät olisi tässä tarkoitettuja kuntoutusjaksoja, mutta esimerkiksi laitoskuntoutusjaksot sekä useita kertoja viikossa toistuvat tapaamiset, joihin liittyy väliaikana toteutettavia toimia, voisivat tällaista kuntoutusta olla. Työ- ja elinkeinotoimisto tekisi ratkaisun tapauskohtaisen harkinnan perusteella. Esimerkiksi kuntouttava työtoiminta ei olisi tässä tarkoitettua kuntoutusta.

Niin sanottuun rekrytointikoulutukseen tai muihin vastaaviin yhteistyössä työnantajan kanssa järjestettyihin koulutuksiin osallistuvat työnhakijat kutsuttaisiin työnhakukeskusteluun ja täydentäviin työnhakukeskusteluihin vain, jos koulutus ei ole johtamassa työllistymiseen tai keskustelujen järjestämiseen olisi muu vastaavan kaltainen syy.

8 §. *Alkuhaastattelun sisältö.* **9 §.** *Työnhakukeskustelu sisältö.* **10 §.** *Täydentävän työnhakukeskustelun sisältö.* Pykälät olisivat uusia.

Alkuhaastattelussa työ- ja elinkeinotoimisto tekisi arvion työnhakijan edellytyksistä hakea työtä ja työllistyä sekä työnhakua ja työllistymistä tukevasta palvelutarpeesta. Arvion pohjalta laadittaisiin työllistymissuunnitelma, jota tarkistettaisiin työnhakukeskusteluissa. Työ- ja elinkeinotoimiston tulisi alkuhaastattelussa saada riittävät tiedot työnhakijalle tarjottavien palveluiden valmistelemiseksi, ellei hakijaa voida heti ohjata tarkoituksenmukaisiin palveluihin. Työllistymissuunnitelma voitaisiin tarvittaessa laatia tai tarkistaa myös täydentävässä työnhakukeskustelussa.

Jos kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettulle kotoutujalle ei voida laatia kotoutumissuunnitelmaa esimerkiksi alkukartoituksen keskeneräisyyden takia, hänelle laadittaisiin työllistymissuunnitelma. Kotoutujien osalta alkukartoituksen osilla voitaisiin korvata täydentäviä työnhakukeskusteluja.

Työnhakijaa tuettaisiin työnhaussa ja hänet pyrittäisiin ohjaamaan tarkoituksenmukaisiin palveluihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tältä osin alkuhaastattelun, työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen tulisi muodostaa johdonmukainen työnhakijan työllistymiseen johtava kokonaisuus. Työnhakijalle tulisi jo alkuhaastattelussa mahdollisuuksien mukaan kertoa siitä, kuinka palveluprosessi tulee hänen kohdallaan etenemään ja millaisia palveluja hänelle todennäköisesti tullaan myöhemmin tarjoamaan.

Työnhaun tukeminen liittyisi olennaisesti kaikkiin työ- ja elinkeinotoimiston tapaamisiin. Työnhaun tukeminen voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että työnhakijaa neuvottaisiin työhakemusten tekemisessä ja hänelle esiteltäisiin työmahdollisuuksia, joita hän voisi hakea. Jos työnhakija on suuntautunut yritystoiminnan aloittamiseen tai kehittämiseen, tapaamisissa voitaisiin tarjota hänelle tähän liittyvää tukea.

Täydentävän työnhakukeskustelun tilalla työnhakijalle voitaisiin tarjota muuta vastaavaa työnhakua tai työllistymisen edellytysten parantamista tukevaa henkilökohtaista palvelua. Täydentävää työnhakukeskustelua ei kuitenkaan voitaisi korvata esimerkiksi ryhmäpalvelulla taikka erilaisilla yleisillä työ- ja elinkeinotoimistossa asiointia koskevilla infotilaisuuksilla tai muilla vastaavilla palveluilla. Kun tällaisia palveluja järjestetään, työnhakija ohjattaisiin niihin alkuhaastattelun, työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen lisäksi. Edellä mainitusta voitaisiin poiketa esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimiston ruuhkautuessa erittäin pahoin, mutta tällöin kyseessä olisi oltava tilapäinen ja täysin poikkeuksellinen järjestely.

Edellä ryhmä- ja muista vastaavista palveluista kerrotusta huolimatta työ- ja elinkeinotoimistolla olisi mahdollisuus järjestää alkuhaastattelu, työnhakukeskustelu ja täydentävä työnhakukeskustelu siten, että se vastaa mahdollisimman hyvin työnhakijan yksilöllistä palvelutarvetta. Tämä koskee esimerkiksi tapaamisen kestoa ja sisältöä.

11 §. *Palvelutarpeen arvioiminen.* Pykälä olisi uusi. Työnhakijan palvelutarpeen arvioinnin lähtökohtana olisi työnhakijan koulutuksen ja työkokemuksen kautta hankkima osaaminen ja ammattitaito, mutta myös työnhakijan muu esimerkiksi harrastustoiminnassa kertynyt osaaminen tulisi ottaa huomioon. Myös työnhakijan omilla toiveilla ja tavoitteilla olisi merkitystä ja työ- ja elinkeinotoimiston tulisi tukea näiden tavoitteiden saavuttamista. Kenelläkään ei kuitenkaan olisi ehdotonta oikeutta esimerkiksi tiettyjen palveluiden saamiseen, ellei asiasta säädetä nimenomaisesti.

Työnhakijan työ- ja toimintakyvyn osalta merkitystä olisi nimenomaan sillä, liittyvätkö mahdolliset työ- ja toimintakyvyn rajoitteet työnhakijan mahdollisuuksiin työllistyä. Tarvittaessa työnhakija ohjattaisiin työkyvyn arviointiin. Työnhakijan työ- ja toimintakykyä voitaisiin tarvittaessa arvioida yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien kanssa. Vastavasti työnhakijan osaamisen kehittämiseen liittyvää yhteistyötä voitaisiin tehdä koulutuspalvelujen tuottajien kanssa. Yhteistyössä tulisi kiinnittää huomiota tarkoituksenmukaisten palvelukokonaisuuksien järjestämiseen ja kussakin tilanteessa sovellettavaan muun muassa tietosuojaa koskevaan lainsäädäntöön.

Työnhakija tulisi tarvittaessa ohjata muun tahon palveluiden piiriin. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:n mukaan työ- ja elinkeinotoimiston tulee ryhtyä tarvittaviin toimiin, jos se havaitsee työnhakijan olevan sosiaalihuollon toimien tarpeessa.

12 §. *Työllistymissuunnitelman sisältö.* Pykälä vastaisi pääosin nykyistä 7 §:ää. Säännöksessä korostettaisiin kuitenkin sitä, että suunnitelmaan sisällytettävien palveluiden ja muiden toimien tavoitteena on työnhakijan työllistyminen avoimille työmarkkinoille.

Koska suunnitelman toteuttamisella olisi jatkossa nykyistä enemmän merkitystä muun muassa työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta, pykälää täsmennettäisiin viittauksella siihen, että suunnitelmassa on sovittava eri toimien toteuttamista koskevista määräajoista.

13 §. *Työnhakijan velvollisuudet.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työnhakijan velvollisuuksista pääasiassa nykyistä 8 §:ää vastaavasti. Työnhakijan yleisenä velvollisuutena olisi hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta. Lisäksi hänen tulisi osallistua palvelutarpeensa arvioimiseen ja työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen. Koska velvollisuuksien laiminlyönnin seuraukset vaikuttavat tosiasiallisesti vain työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin, pykälän 1 ja 2 momentissa mainittaisiin, että velvollisuudet koskevat työttömyysetuutta hakevaa työnhakijaa.

Pykälän 2 momentin mukaan työnhakijan olisi nykyistä 2 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohtaa vastaavasti ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle työllistymissuunnitelman toteuttamisesta. Ilmoituksen laiminlyönti ei kuitenkaan enää johtaisi työnhaun voimassaolon päättymiseen. Säännös olisi tarpeen, koska työllistymissuunnitelman toteuttamatta jättäminen voi vaikuttaa työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää niistä suunnitelman toteutumista koskevista tiedoista, jotka työnhakijan on annettava työ- ja elinkeinotoimistolle. Tämä koskisi erityisesti työnhakuun ja työnhakovelvollisuu-

den täyttämiseen liittyviä tietoja. Tietoja käytettäisiin sekä työnvälityksen tukena, että työttömyysetuuden vastikkeellisuuden toteutumisen seuraamisessa. Tähän liittyen 3 momentissa säädettäisiin työnhakijan velvollisuudesta säilyttää työnhakuun liittyvät selvitykset määräajan.

14 §. Työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuudet. Pykälä vastaisi keskeiseltä sisällöltään nykyistä 9 §:ää.

15 §. Muistutus. Pykälä olisi uusi. Työ- ja elinkeinotoimisto muistuttaisi pykälässä mainituissa tilanteissa työnhakijaa kirjallisesti hakijan menettelyn vaikutuksesta työllistymiseen ja oikeuteen saada työttömyysetuutta. Jos työnhakijan menettely jatkuu myöhemmin, hänelle annettaisiin aina uusi muistutus.

Tarkoituksena olisi varmistua siitä, että työnhakija tuntee tältä osin työttömyysetuuden saamisen edellytykset esimerkiksi erehdyksestä johtuvien myöhempien etuuden tahattomien menettysten estämiseksi. Vastuu edellytysten täyttämisestä olisi kuitenkin aina työnhakijalla itsellään, eikä työhaun voimassaoloon tai työttömyysturvalaissa säädettyjen edellytysten täyttymiseen vaikuttaisi esimerkiksi se, että työnhakijaa ei ole muistutettu aiemmin, vaikka näin olisi tämän pykälän perusteella tullut toimia.

3 luku Työnvälitys

1 §. Työnvälityksen tavoite ja yleiset periaatteet. Pykälä vastaisi sisällöltään nykyistä 1 §:ää ja 2 §:n 3 momenttia.

2 §. Työnvälityspalvelut. Pykälän 1 momentti vastaisi nykyistä 2 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentti olisi uusi. Työnhakijaksi ilmoittautumisen yhteydessä työnhakijalle tarjotaisiin mahdollisuutta laatia häntä koskeva esittely, joka julkaistaisiin Työmarkkinatori –verkkopalvelussa. Työnhakija voisi kertoa esittelyssä esimerkiksi työkokemuksestaan, koulutuksestaan sekä muusta osaamisesta ja siitä, millaista työtä hän etsii. Esittelyn julkaiseminen olisi vapaaehtoista eikä julkaisematta jättämiselle tarvitsisi esittää perusteluja.

Julkaisematta jättäminen ei myöskään vaikuttaisi työhaun voimassaoloon tai työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta. Esittelyn julkaiseminen otettaisiin kuitenkin 4 §:n mukaan huomioon arvioitaessa työnhakuvelvollisuuden täyttämistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyisiä työtarjouksia vastaavasta menettelystä. Työ- ja elinkeinotoimisto ohjaisi työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työpaikkoja. Työ- ja elinkeinotoimisto tekisi arvion työpaikan sopivuudesta työnhakijalle ottamalla huomioon työnhakijan työkokemuksen, koulutuksen ja muun osaamisen sekä työkyvyn. Momentti koskisi vain työ- ja elinkeinotoimiston työnvälitykseen liittyviä tehtäviä. Esimerkiksi työhaun velvoittavuudesta työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä säädettäisiin erikseen.

3 §. Työnhakuvelvollisuus. Pykälä olisi uusi. Työllistymissuunnitelmaan tulisi alkuhaastattelussa ja kolmen kuukauden välein järjestettävissä työnhakukeskusteluissa sisällyttää kolme kuukauden kestävää tarkastelujaksoa, joista kunkin aikana työnhakijan tulisi hakea vähintään neljää 4 §:ssä tarkoitettua työmahdollisuutta. Tarkastelujakso tarkoittaisi samalla jaksoa, jonka päättyessä työnhakijan olisi viimeistään ilmoitettava työ- ja elinkeinoviranomaiselle työllistymissuunnitelmaan sisältyvän työhaun toteutumisesta.

Lähtökohtana olevan neljän työmahdollisuuden hakemista edellytettäisiin työttömiltä sekä 5 §:n 1 momentin perusteella niiltä työttömyysuhan alaisilta, jotka ovat vaarassa jäädä työttömäksi

kahden viikon kuluessa, mutta eivät ole yli kaksi viikkoa kestävässä kokoaikatyössä. Viimeksi mainitulla rajauksella pyritään siihen, että työnhakijaksi haluttaisiin ilmoittautua jo esimerkiksi irtisanomisaikana.

Ensimmäinen tarkastelujakso voitaisiin asettaa työnhakijan edun mukaisesti alkuhaastattelussa alkamaan takautuvasti työttömyyden alkamisesta. Tämä voi olla tapauskohtaisesti olla tarpeen, jotta työttömäksi jäänyt ei jää odottamaan alkuhaastattelun järjestämistä, ennen kuin ryhtyy aktiiviseen työnhakuun.

Neljän työmahdollisuuden hakemista kuukauden aikana edellytettäisiin myös niiltä työnhakijoilta, jotka ovat työllistymistä tukevassa palvelussa tai palkkatuetussa työssä. Nämä henkilöt ovat yleensä palkkatuetussa työssä tai työvoimakoulutuksessa olevia sekä omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna opiskelevia lukuun ottamatta työttömiä. Poikkeuksista tähän säädetäisiin 5–7 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin alennetusta työnhakuvelvollisuudesta. Työ- ja elinkeinotoimisto voisi säännöksessä mainittujen edellytysten täytyessä asettaa työnhakijan työnhakuvelvollisuudeksi yhden, kahden tai kolmen työmahdollisuuden hakemisen tarkastelujakson aikana. Keskeisenä edellytyksenä olisi, ettei työnhakijalla ole mahdollisuutta hakea neljää työmahdollisuutta. Työnhakijaa ei tulisi velvoittaa esimerkiksi tekemään täysin turhia työhakemuksia, mutta arvioinnissa otettaisiin huomioon työnhakijan henkilöön liittyvistä seikoista vain säännöksessä mainitut.

Harkinnassa otettaisiin huomioon työnhakijan ominaisuuksista työkokemus, koulutus, muu osaaminen sekä hänen työkykynsä. Esimerkiksi osaamisessa tai työkyvyssä olevat puutteet eivät yksinään olisi peruste alentaa hakuvelvollisuutta, vaan työnhakijan tulisi hakea hänelle sopivia työmahdollisuuksia täysimääräisesti, ja samalla työllistymismahdollisuuksia tulisi pyrkiä parantamaan. Sen sijaan, jos työnhakijan henkilöön liittyvät mainitut ominaisuudet yhdessä työmarkkinatilanteen kanssa aiheuttaisivat sen, ettei neljän työmahdollisuuden hakeminen ole lainkaan mahdollista, hakuvelvollisuutta alennettaisiin.

Jos työnhakijalla on työttömyysturvalaissa tarkoitettu ammattitaitosuoja, myös se tulisi ottaa huomioon harkittaessa työnhakuvelvollisuuden määrän alentamista. Työnhakuvelvollisuutta asetettaessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että ammattitaitosuoja on voimassa vain kolmen kuukauden ajan työttömyyden alkamisesta. Ammattitaitosuojan jälkeen mahdollisuuksia hakea työtä arvioitaisiin laajemmin ja hakuvelvollisuus koskisi kaikkia sopivia työmahdollisuuksia, huolimatta aiemmasta työkokemuksesta ja koulutuksesta.

Työnhakijalta ei edellytettäisi, että hän muuttaa asuinpaikkaansa työnhakuvelvollisuuden täyttämiseksi. Muuttamista työn vuoksi ei edellytetä nykyisinkään. Lisäksi on otettava huomioon perustuslain säännös oikeudesta valita asuinpaikka. Käytännössä velvollisuus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun alueelliseen liikkuvuuteen rajaisi samalla sitä aluetta, jonka työmarkkinatilannetta tarkastellaan.

Koska työnhakuvelvollisuuden voisi täyttää eri tavoin, muun muassa hakemalla yrittäjänä tehtäviä työmahdollisuuksia, esimerkiksi syrjäseudulla asuminen tai alueen huonot liikenneyhteydet eivät yksinään olisi peruste hakuvelvollisuuden alentamiselle. Peruste alentamiselle sen sijaan voisi olla olemassa esimerkiksi silloin, kun työnhakija ei voi järjestää kulkemistaan työhön työttömyysturvalaissa säädettyjen työmatkaan kestoon liittyvien edellytysten puitteissa ja hänen henkilöön liittyvät 2 momentissa mainitut ominaisuutensa johtavat siihen, ettei täysimääräinen työmahdollisuuksien hakeminen enää ole mahdollista lähialueella.

Työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksessa säädettäisiin tarkemmin siitä, kuinka hakuvelvollisuuden määrää arvioidaan.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös tarkastelujakson keston muuttamisesta. Kestoja muutettaisiin vain yhdistämällä tarkastelujaksoja. Tämä olisi mahdollista tapauskohtaisesti lähinnä työnhakijan ammattialan mahdollisina hiljaisina loma-aikoina tai esimerkiksi työnhakijan lyhytkestoisen työkyvyttömyysajan takia. Olennaista olisi se, että työnhakijalla olisi tosiasiallinen hänen omien vaikutusmahdollisuuksiensa ulkopuolisesta syystä johtuva este hakea työmahdollisuuksia.

Jos työnhakijalla olisi 1 momentissa tarkoitettu täysimääräinen työnhakuvelvollisuus, tarkastelujaksojen yhdistäminen tarkoittaisi sitä, että työnhakijan tulisi esimerkiksi kahden kuukauden aikana hakea kahdeksaa työmahdollisuutta. Kolmen tarkastelujakson yhdistämisen tulisi olla poikkeuksellista ja siihen johtavien seikkojen selvästi painavampia kuin yhdistettäessä kaksi tarkastelujaksoa.

Haettavien työmahdollisuuksien määrä asetettaisiin aina tarkastelujaksokohtaisesti. Esimerkiksi kesäkuun alussa työttömäksi jäävälle opetusalan työntekijälle voitaisiin asettaa velvollisuus hakea neljää työmahdollisuutta kesäkuun ja elokuun aikana, mutta heinäkuun hakuvelvollisuutta alennettaisiin mahdollisen ammattitaitosuojaan ja alan yleisen loma-ajan takia. Tässä tilanteessa työ- ja elinkeinotoimistolla voisi myös olla 1 momentissa tarkoitettu painava syy tarkastelujaksojen yhdistämiseen.

Jos työllistymissuunnitelmaa tarkistetaan, aiempi suunnitelma lakkaa olemasta voimassa. Tässä tilanteessa uudessa tarkistetussa suunnitelmassa asetettaisiin uudet tarkastelujaksot siten kuin 1 momentissa on tarkoitettu. Suunnitelmaa ei tulisi tarkistaa esimerkiksi sillä perusteella, että työnhakija ei ole toteuttanut suunnitelmaansa, eikä suunnitelman tarkistaminen milloinkaan vaikuttaisi jo päätyneisiin tarkastelujaksoihin.

4 §. *Työnhakuvelvollisuutta täyttävä toiminta.* Pykälä olisi uusi. Työnhakija tekisi itse arvion siitä, millaista työtä hän hakee 3 §:ssä säädetyn työnhakuvelvollisuuden täyttääkseen. Työn arvioidun keston tulisi kuitenkin olla vähintään kaksi viikkoa ja työn tulisi olla sellaista, että työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä kyseiseen työhön. Työ voisi olla myös ulkomailla. Jos työhön liittyy esimerkiksi ehdottomana pidettäviä edellytyksiä, kuten työssä tarvittava ajokortti taikka muu pätevyys tai koulutus, työnhakijalla tulisi olla edellytetyt valmiudet.

Jossakin määrin omia valmiuksia vaativamman työn hakeminen otettaisiin huomioon, koska työpaikkailmoituksissa työtä hakevalta edellytetään usein ominaisuuksia, joita työhön palkattava ei välttämättä täytä kaikilta osin. Ylipäättään kyse olisi sellaisista työmahdollisuuksista, joita vilpittömässä mielessä toimiva työnhakija muutenkin hakisi.

Selvästi perusteettomia hakemuksia ei pidettäisi pykälän 1 kohdassa tarkoitettuna työnhakuna. Edellytystä ei voisi täyttää esimerkiksi hakemalla työpaikkoja, joiden osalta on ilmeistä, ettei työnhakija ole pätevä kyseiseen työhön. Myöskään toistuva perusteeton samojen työmahdollisuuksien hakeminen ei olisi säännöksessä tarkoitettua työnhakua. Asiaa arvioitaessa otettaisiin kuitenkin esimerkiksi alakohtaisia käytäntöjä, joihin voi kuulua se, että työnhakijat ovat usein yhteydessä samoihin työnantajiin.

Myös erilaiset kausivaihtelut voisivat olla perusteltu syy hakea samoja työmahdollisuuksia uudelleen. Esimerkiksi työnantajan toiminnan ollessa talviaikana pienimuotoista, samalle työnantajalle ei olisi perusteltua tehdä tänä aikana useita työhakemuksia. Jos työnantajan toiminta on

kesäaikana laajempaa, uuden työhakemuksen tekeminen samalle työnantajalle taas voisi olla perusteltua.

Työ- ja elinkeinotoimisto seuraisi työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen yhteydessä työnhakijan työnhakua työnvälityksen näkökulmasta ja tarvittaessa neuvoisi työnhakijaa tarkoituksenmukaisten työmahdollisuuksien hakemisessa. Työ- ja elinkeinotoimisto selvittäisi työnhakua työttömyysturva-asiana vain, jos on epäilystä siitä, että työnhakija hakee tarkoituksella työmahdollisuuksia, joihin hänellä ei ole mahdollisuutta työllistyä, tai muulla tavalla laiminlyö työnhakuvelvollisuuttaan.

Avoimeksi ilmoitettujen työpaikkojen hakemisen lisäksi pykälän 1 kohdassa tarkoitettuna työnhakuna pidettäisiin ainakin avoimen työhakemuksen jättämistä potentiaaliselle työnantajalle sekä muita suoria yhteydenottoja työnantajiin. Työnhakuvelvollisuutta voisi täyttää myös osallistumalla erilaisiin rekrytointitapahtumiin. Jos rekrytointitapahtumassa on edustettuna useita työnantajia ja työnhakija tekee tapahtumassa useita työhakemuksia, nämä kaikki voitaisiin ottaa huomioon 1 kohdan perusteella. Rekrytointitapahtumaan osallistuminen itsessään ei siis täyttäisi hakuvelvollisuutta, vaan työmahdollisuuksien hakeminen tapahtumassa.

Työ- ja elinkeinotoimisto voisi tarjota työnhakijalle haettavaksi yksilöityjä työpaikkoja. Tällaisen työpaikan hakeminen täyttäisi työnhakuvelvollisuutta pykälän 2 kohdan mukaan. Työpaikan yksilöimisellä tarkoitettaisiin sitä, että työnhakija saisi nykyisiä työtarjouksia vastaavat riittävät tiedot kyseisestä työpaikasta. Erona 1 kohdassa tarkoitettuun työmahdollisuuksien hakemiseen olisi muun muassa se, että kyse voisi olla myös kahta viikkoa lyhyemmistä työjaksoista.

Yksilöidyn työpaikan hakeminen olisi työnhakijaa työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä velvoittavaa, jos alkuhaastattelun järjestämisestä olisi kulunut kuusi kuukautta. Jos työnhakija olisi täyttänyt työnhakuvelvollisuuden ennen työtarjouksen tekemistä ja ilmoittanut tästä työ- ja elinkeinotoimistolle ennen työtarjouksen tekemistä, työtarjous ei olisi velvoittava. Työtarjouksen velvoittavuudesta säädettäisiin työttömyysturvalain 2 a luvussa.

Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin myös siitä, että työnhakija voisi täyttää hakuvelvollisuuttaan pyytämällä lisää työtunteja omalta työnantajaltaan. Vaikka työnantajalla on työlainsäädäntöön perustuva velvollisuus tarjota lisätyötä, oma aktiivisuus voi parantaa mahdollisuuksia saada lisätyötä.

Työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:n mukaan työttömyysetuuden saaminen edellyttää, että työnhakijan tavoitteena on työllistyminen kokoaikaiseen työhön. Työnhakuvelvollisuuden osalta tämä tarkoittaisi esimerkiksi osittain työkykyisten osa-aikatyössä olevien kohdalla sitä, että työnhakuvelvollisuuden täyttämiseksi tulisi tarkastelujakson aikana selvittää edellisessä kappaleessa mainitulla tavalla mahdollisuutta lisätä työaika.

Pykälän 4 kohdan perusteella työnhakuvelvollisuutta voisi täyttää etsimällä yrittäjänä tehtäviä työmahdollisuuksia. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi oman yritystoiminnan mainonta, yhteydenotot mahdollisiin työn teettäjiin sekä osallistuminen tarjouskilpailuihin. Samoin kuin työsuhteessa tehtävän työn hakemisessa, hakemisen tulisi yrittäjänä tehtävän työnkin osalta olla sellaista, että haku voi tosiasiallisesti johtaa työnhakijan työllistymiseen. Yritystoiminnan mainontaa pidettäisiin yhden työmahdollisuuden hakemisena.

Pykälän 5 kohdan perusteella työnhakuvelvollisuutta voisi täyttää julkaisemalla 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua esittelyä. Velvollisuuden täyttämisenä ei pidettäisi esittelyn toistuvaa poistamista ja julkaisemista uudelleen.

Pykälän 6 kohdassa säädettäisiin muista 1–5 kohtaa vastaavista työmahdollisuuksien hakemiseen liittyvistä toimista. Näitä toimia eivät olisi esimerkiksi osallistuminen erilaisiin palveluihin, vaan nimenomaan työmahdollisuuksien hakemiseen liittyvä toiminta. Tällaista voisi olla esimerkiksi ilmoittautuminen työvoiman vuokrausta harjoittavan yrityksen työntekijärekiesteriin sekä työskentelyä varten myönnettävien apurahojen hakeminen. Tarkoituksena on, että säännös koskisi myös mahdollisia uusia työnhaun muotoja ja sen perusteella voitaisiin ottaa huomioon esimerkiksi eri aloilla mahdollisesti vallitsevia työnhakukäytäntöjä, jos käytännöt poikkeavat 1–5 kohdassa tarkoitetuista toimista. Myös yritystoiminnan aloittamiseen liittyvät konkreettiset toimet voisivat olla 6 kohdassa tarkoitettuja toimia.

Työsuhteessa tehtävän työn hakemiseen kuuluvina toimina pidettäisiin varsinaisen työhakemuksen jättämisen lisäksi osallistumista ja myötävaikuttamista työhaastatteluun ja muihin valintaprosessiin liittyviin toimiin. Yhtä työpaikkaa koskevaa hakuprosessia kaikkine siihen liittyvine toimineen pidettäisiin yhtenä työmahdollisuuden hakemisena. Työhaastattelujen ja muiden valintaprosessiin mahdollisesti liittyvien toimien laiminlyöminen tarkoittaisi sitä, ettei työnhakua tältä osin pidetä riittävänä.

5 §. *Työnhakuvelvollisuuden alkamista koskevat poikkeukset.* Pykälä olisi uusi. Pykälän 1 momentin mukaan kokoaikaisesta työstä työttömäksi jäävän työnhakijan työnhakuvelvollisuus alkaisi vasta työttömyyden alettua.

Pykälän 2 momentin perusteella sekä kokoaikaisesti että työaika lyhentämällä lomautettujen työnhakuvelvollisuus alkaisi kolmen kuukauden kuluttua lomautuksen alkamisen jälkeen järjestetystä työnhakukeskustelusta lukien. Jos lomautuksen päättymisen kuukauden kuluessa olisi jo tuolloin tiedossa, työnhakukeskustelua ei 2 luvun 6 §:n mukaan järjestettäisi, eikä myöskään työnhakuvelvollisuus silloin alkaisi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muista poikkeuksista työnhakuvelvollisuuden alkamiseen. Jos työvoimakoulutuksen arvioitu kesto on yli kuukauden tai työnhakija opiskelee vastaavan ajan työttömyysetuudella tuettuna, hänelle järjestettäisiin työnhakukeskustelu kuukautta ennen koulutuksen arvioitua päättymistä. Tämä koskisi myös luku- ja kirjoitustaidon opiskelua. Tästä työnhakukeskustelusta lukien työnhakijalla olisi sama velvollisuus omatoimiseen työnhakuun kuin muillakin työttömillä, mutta työ- ja elinkeinotoimiston tulisi kuitenkin pyrkiä tukemaan työnhakijaa nimenomaan koulutusalaan vastaavan työn löytämisessä.

Jos kokoaikatyötä koskevan palkkatukijakson, työkokeilun tai yhdenjaksoisen kuntoutuksen arvioitu kesto olisi enintään kuukausi, työnhakijalla olisi koko tämän ajan sama lähtökohtaisesti 3 §:ssä säädetty työnhakuvelvollisuus. Jos arvioitu kesto olisi yli kuukauden, työnhakuvelvollisuus asetettaisiin vasta kuukautta ennen palkkatukijakson, työkokeilun tai kuntoutuksen päättymistä. Tämä perustuu siihen, että palkkatuetun työn on tarkoitus tukea työllistymistä avoimille työmarkkinoille, työkokeilun tarkoituksena on selvittää työnhakijan ammatinvalinta- ja uravaihtoehtoja, ja sekä työkokeilun että kuntoutuksen tarkoituksena on tukea hänen paluutaan työmarkkinoille. Näiden tavoitteiden toteutuminen korostuu pitkäkestoisissa työkokeiluissa ja kuntoutusjaksoissa.

6 §. *Haettavien työmahdollisuuksien määrää ja tarkastelujaksoa koskevat poikkeukset.* Pykälä olisi uusi. Osa-aikaisessa työssä olevan työnhakijan tulisi työnhakuvelvollisuuden täyttääkseen hakea kolmen kuukauden tarkastelujakson aikana yhtä 4 §:ssä tarkoitettua työmahdollisuutta. Hakuvelvollisuus kirjattaisiin työllistymissuunnitelmaan alkuhaastattelussa tai kolmen kuukauden välein järjestettävässä työnhakukeskustelussa. Säännös koskisi myös osa-aikaisessa palkkatuetussa työssä olevia työnhakijoita. Sen sijaan sivutoimisesti yrittäjänä tai omassa työssä työllistyviä säännös ei koskisi.

Säännöstä sovellettaisiin myös esimerkiksi niihin työnhakijoihin, joiden työaika on alle neljä tuntia viikossa, tai joiden niin sanotussa nollatuntisopimuksessa työnantaja ei ole taannut lainkaan työtunteja. Työ- ja elinkeinotoimiston tulisi näissä tilanteissa kiinnittää erityistä huomiota siihen, että työnhakijaa tuettaisiin paremmin työllistävän työn hakemisessa.

Toteutuneen työajan vaikutuksesta työnhakuvelvollisuuteen säädettäisiin työttömyysturvalaissa ja siitä tulisi kertoa työnhakijalle työllistymissuunnitelmaa laadittaessa. Jos toteutunut työaika ylittää työttömyysturvalain 2 a luvun 12 §:ssä tarkoitetut aikarajat, työnhakijalla olisi pätevä syy jättää hakematta muita työmahdollisuuksia kyseessä olevalla tarkastelujaksolla. Toteutuneesta työajasta olisi mahdollista ilmoittaa samalla kertaa mahdollisen muun työnhakuvelvollisuuden täyttämistä koskevan ilmoituksen kanssa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta. Enintään kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa tai yli kuukauden kestäviä opintoja työttömyysetuudella tuettuna opiskelevalle asetettaisiin työnhakuvelvollisuus 3 §:n perusteella. Jos koulutus tai opiskelu työttömyysetuudella tuettuna kestäisi yli kuukauden, työnhakijalle ei järjestettäisi 2 luvussa tarkoitettuja työnhakukeskusteluja eikä lähtökohtaisesti myöskään täydentäviä työnhakukeskusteluja. Ennen opintojen tai niiden tukemisen aloittamista työllistymissuunnitelma tulisi kuitenkin tarkistaa.

Tarkistamisen yhteydessä suunnitelmaan sisällytettäisiin kolmen kuukauden tarkastelujaksoja, joista kunkin aikana työnhakijan olisi haettava kolmea työmahdollisuutta. Jos työnhakijalle tehtäisiin työtarjouksia, työ- ja elinkeinotoimiston tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tarjottu työ tukee koulutusta tai liittyy opiskeltavaan alaan. Koulutus voi myös liittyä esimerkiksi terveydellisistä syistä tehtävään ammatinvaihtoon ja olla osa työkyvyttömyydestä johtuvaa kuntoutumista. Työn kuormittavuus olisi ainakin näissä tilanteissa otettava huomioon arviotaessa työn sopivuutta.

Työttömyysturvalaissa säädettäisiin siitä, että työnhakijalla olisi pätevä syy jättää hakematta ja kieltäytyä hakemasta työ- ja elinkeinotoimiston osoittamaa työpaikkaa, jos työn vastaanottaminen johtaisi koulutuksen keskeytymiseen oppilaitoksesta johtuvasta syystä.

Jos työnhakijan työ tai koulutus ei kestä koko työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksoa, työ- ja elinkeinotoimisto asettaisi hakuvelvollisuuden kullekin tarkastelujaksolle työnhakijan kyseisellä tarkastelujaksolla olevan pääasiallisen tilanteen mukaisesti.

7 §. Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen. Pykälä olisi uusi. Työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi, jos työnhakijan työttömyys on pitkittynyt ja hän on monialaisten palveluiden tarpeessa. Tältä osin säännöksessä tarkoitetut edellytykset vastaisivat monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain soveltamisalaa. Lisäksi työnhakijan tilanteen tulisi kokonaisuutena arvioiden olla sellainen, ettei työnhaku ja työllistyminen ole mahdollista. Monialaisen yhteispalvelun tarpeen arviointiin tulisi kiinnittää huomiota myös kotoutujien kohdalla, vaikka heidän palveluitaan säädetäänkin pääosin kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa.

Pelkästään se, että työnhakijan asiakkuus siirretään monialaiseen yhteispalveluun, ei tarkoittaisi sitä, että työnhakuvelvollisuutta ei tulisi asettaa. Jos henkilön tilanne on sellainen, että hän kykenee työnhakuun, työnhakuvelvollisuus kirjattaisiin monialaiseen työllistymissuunnitelmaan.

Työnhakuvelvollisuus voitaisiin jättää asettamatta myös työnhakijan työkyvyttömyyden perusteella. Työ- ja elinkeinotoimisto tekisi ratkaisun luotettavana pidettävän lääketieteellisen selvityksen perusteella. Keskeistä olisi sen toteaminen, onko työnhakijalla jäljellä työkykyä ja mil-

laiseen työhön hän kykenee. Työnhakijan työnhakuvelvollisuus asetettaisiin jäljellä olevan työkyvyn mukaisesti, toisin sanoen hänen tulisi hakea työkykynsä mukaisia työmahdollisuuksia, eikä osittainen työkyvyttömyys olisi yksinään olisi peruste jättää työnhakuvelvollisuutta asettamatta.

Jos luotettavana pidettävää lääketieteellistä arviota jäljellä olevasta työkyvystä ei ole, työnhakija ohjattaisiin viipymättä työkyvyn ja työkuoron arviointiin. Arvioinnin tulosta odotettaessa työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi, mutta työnhakija ohjattaisiin tarkoituksenmukaisiin palveluihin.

Työkyvyttömyyden lisäksi työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen edellyttäisi, että työnhakija noudattaa työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kun siinä on sovittu hakeutumisesta kuntoutukseen tai työkyvyttömyyden perusteella maksettavan etuuden hakemisesta. Tarkoitus on, että työnhakija ohjattaisiin hänen tilanteessaan ensisijaisten palveluiden ja etuuksien piiriin. Ratkaisun kuntoutuksen järjestämisestä tekisi kuitenkin aina kyseessä oleva palvelun järjestäjä, ei esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimisto suunnitelmaa laadittaessa.

Työnhakijan ohjaaminen hakemaan työkyvyttömyyden perusteella myönnettävää etuutta olisi perusteltua, koska sairauspäivärahaa saavan henkilön mahdollisuutta kuntoutukseen arvioidaan 60 ja 150 etuuspäivän jälkeen. Jos henkilö saa ainoastaan työttömyysetuutta, työkykyyn liittyvät ongelmat voivat pahentua ja mahdollisuudet työllistyä hankaloitua entisestään.

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen edellyttäisi myös sitä, että työnhakijan tilanne on kokonaisuutena arvioiden sellainen, ettei hän kykene työnhakuun työkykyyn liittyvien haasteiden takia. Kokonaisarviossa tulisi ottaa huomioon myös mahdolliset työkyvyttömyyden perusteella maksettavaan etuuteen liittyvät etuusoikeuden hylkäävät lainvoimaiset päätökset. Arvio tehtäisiin kuitenkin aina työnhakuun ja työllistymiseen liittyvistä lähtökohdista.

Koska luku- ja kirjoitustaitoa opiskelevilla työnhakijoilla on selvästi muita työnhakijoita heikommat edellytykset työllistyä, tällaisen koulutuksen aikana ei 1 momentin 3 kohdan mukaan asetettaisi työnhakuvelvollisuutta. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että opinnot ovat työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan päätoimisia. Työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisällytettäisiin työnhakuvelvollisuus kuukautta ennen opintojen päättymistä järjestettävässä työnhakukeskustelussa, elleivät työttömyysetuudella tuetut luku- ja kirjoitustaidon päätoiminen omaehtoinen opiskelu jatku kuukauden kuluessa suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta lukien.

Työnhakuvelvollisuus jätettäisiin asettamatta myös silloin, kun työnhakija on estynyt olemasta työmarkkinoilla työttömyysturvalaissa tarkoitettulla tavalla. Näissä tilanteissa työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Lisäksi hakuvelvollisuutta ei asetettaisi sellaiselle tarkastelujaksolle, jonka aikana työnhakijan työttömyys päättyy taikka hän aloittaa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan. Käytännössä poikkeus koskisi myös niitä päätoimisia opiskelijoita, joita ei pidetä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuina työttöminä.

8 §. *Työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytyminen ja ilmoituksen poistaminen.* Pykälä vastaisi nykyistä 3 §:ää.

14 luku Muutoksenhaku

1 §. *Oikaisuvaatimus ja valitus.* Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimiston ratkaisuun asettaa työnhakijalle 3 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus ei saisi vaatia oikaisua eikä siitä saisi valittaa.

Työttömyysturvalaissa säädettäisiin siitä, että työnhakija ei menettäisi oikeutta työttömyysetuuteen, jos työnhakuvelvollisuutta ei olisi tullut asettaa tai se olisi tullut asettaa toisen sisältöisenä. Jos työnhakija jättäisi hakematta työmahdollisuuksia häneltä edellytetyllä tavalla ja hän menettäisi tämän vuoksi oikeutensa työttömyysetuuteen, hän voisi valittaa työttömyysturva-oikeutta koskevasta työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen päätöksestä sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja sen päätöksestä vakuutus-oikeuteen.

2 §. *Muutoksenhaku työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä ja kulukorvausta koskevasta päätöksestä.* Jos työ- ja elinkeinotoimisto nykyisin katsoo, että työnhakijaksi rekisteröimisen edellytykset eivät täyty, asiasta ei yleensä anneta päätöstä. Henkilön mahdollisuus saattaa asia tuomioistuimen tai muun muutoksenhakuelimen tutkittavaksi toteutuu käytännössä ainoastaan silloin, jos hän hakee kyseessä olevalta ajalta työttömyysetuutta. Näissä tilanteissa työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle työttömyysturvalain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua työvoimapolitiittisen lausunnon ja henkilö voi valittaa asiassa työttömyysturvalaissa säädettyssä järjestyksessä.

Henkilöllä voi olla oikeussuojan tarvetta työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä koskevassa asiassa myös silloin, kun hän ei hae työttömyysetuutta tai hänellä ei olisi siihen oikeutta muusta syystä. Valitus-oikeuden selkeyttämiseksi pykälässä säädettäisiin työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä koskevan oikaisun hakemisesta ja valitus-oikeudesta.

Koska valitus-oikeus koskisi myös niitä henkilöitä, jotka hakevat työttömyysetuutta, valitus-as-teina toimisivat sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutus-oikeus. Tällä turvattaisiin yhdenmukainen soveltamiskäytäntö niissä tilanteissa, joissa henkilö valittaa myös työttömyysturvalain mukaisessa järjestyksessä siitä, että hänen työttömyysetuushakemuksensa on hylätty sen vuoksi, ettei hänen työnhakunsa ole voimassa.

Voimaantulo. Säännöksessä säädettäisiin voimaantulosta ja siirtymäajasta.

7.2 Työttömyysturvalaki

1 luku Yleiset säännökset

5 §. *Määritelmät.* Työssäolovelvoitteen määritelmää koskeva säännös kumottaisiin. Työssäolovelvoite määriteltäisiin 2 a luvun 10 §:ssä.

2 luku Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §. *Työtön työnhakija.* Pykälässä ei enää säädettäisi henkilön velvollisuudesta ilmoittaa yhteystietonsa työnhakijana pitämisen edellytyksenä. Yhteystietojen ilmoittaminen liittyy työ- ja elinkeinotoimiston asiakkuuteen, ja ilmoittamisvelvollisuudesta säädettäisiin julkisesta työvoimaja yrityspalvelusta annetussa laissa.

16 §. *Koulutusta vailla olevan nuoren työttömyysturva-oikeuden palautuminen.* Pykälässä säädetty säännösviittaus muutettaisiin vastaamaan 2 a lukuun esitettyjä muutoksia. Viittauksen tai 2 a luvun muuttaminen ei vaikuttaisi sisällöllisesti siihen, kuinka koulutusta vailla olevan nuoren työttömyysturva-oikeus palautuu.

2 a luku Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely

1 §. Työstä eroaminen ja erottaminen. Pykälän 1 momentin mukaan työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen 45 päivän ajalta, jos hän on itse eronnut työstään tai hänet on erotettu hänen moitittavana pidettävän menettelynsä takia. Nykyisin korvauksettoman määräajan kesto on ensin mainitussa tilanteessa 90 päivää ja jälkimmäisessä tilanteessa 60 päivää.

Jos työsuhteen kesto tai jäljellä oleva kesto on enintään viisi päivää, korvauksettoman määräajan kesto olisi nykyistä vastaavasti 30 päivää.

Lisäksi 1 momentin sanamuotoa täsmennettäisiin eikä 3 momentissa enää säädettäisi asetuksen-antovaltuudesta. Valtuuden perusteella ei ole annettu valtioneuvoston asetusta. Muutoksilla ei ole tarkoitus muuttaa pykälän vakiintunutta soveltamiskäytäntöä.

4 §. Työstä kieltäytyminen. Säännöksen soveltamisala muuttuisi merkittävästi. Nykyisin 60 päivää kestävä korvaukseton määräaika asetetaan, jos työnhakija kieltäytyy työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamasta työstä. Nimenomaisen kieltäytymisen lisäksi säännöstä sovelletaan muun muassa silloin, jos työnhakija jättää hakematta tarjottua työtä ilman pätevää syytä, vaikka hän ei tällöin välttämättä nimenomaisesti kieltäydykään kyseisestä työstä. Pykälää ei enää sovelletaisi näissä tilanteissa.

Työnhakijalle asetetaan nykyisin 90 päivää kestävä korvaukseton määräaika, jos hän kieltäytyy työstä, johon hänet on valittu. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi työnantajan suoraan työnhakijalle tarjoamaa työtä, koska työllistyminen olisi silloin varmaa. Tältä osin säännöksen soveltamisala säilyisi nykyisenä, mutta korvauksettoman määräajan kesto lyhennettäisiin 45 päivään.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettäisiin työnhakijan työnhakuvelvollisuudesta. Sen laiminlyönnin vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta säädettäisiin pääosin 9 ja 10 §:ssä. Jos työnhakija kuitenkin tulisi valituksi hakemaansa työhön mutta kieltäytyy siitä ilman pätevää syytä, sovellettavaksi tulisi työstä kieltäytymistä koskeva 4 §.

Työstä kieltäytymistä koskevan 4 §:n soveltaminen sekä 9 ja 10 §:ssä säädettyä pitemmän 45 päivää kestävä korvaukseton määräajan asettaminen olisi perusteltua, koska varmasta työpaikasta kieltäytymistä voidaan pitää selvästi moitittavampana kuin tilannetta, jossa työnhakija vasta hakee työmahdollisuuksia.

Työnhakuvelvollisuuteen liittyvä 45 päivän korvaukseton määräaika ehkäisisi työnhakijaa tekemästä työhakemuksia työpaikkoihin, joihin hän ei kuitenkaan halua työllistyä. Lisäksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin, ettei työnhakijalla ole pätevää syytä kieltäytyä itse hakemastaan työstä tiedossaan olleiden seikkojen perusteella. Työnhakija ei siten voisi lähtökohtaisesti vedota pätevänä syynä kieltäytyä varmasta työpaikasta esimerkiksi työmatkaan kuluvaan aikaan tai ammattitaitosuojaan, jos hän olisi itse hakenut kaukana sijaitsevaa tai ammattitaitosuojaansa vastaamatonta työtä ja tullut valituksi tähän työhön.

Työnhakija on voinut hakea työnantajalta lyhytkestoista työtä täyttääkseen työnhakuvelvollisuuttaan, mutta työnantaja voi tarjota työnhakijalle myös muuta kuin haettua työtä tai haettua työtä pitkäkestoisempaa työtä. Pykälää sovellettaisiin myös näissä tilanteissa.

Jos työ olisi kestänyt enintään kaksi viikkoa, korvauksettoman määräajan kesto olisi 30 päivää. Tämä vastaisi nykyistä.

Korvaukseton määräaika alkaa nykyisin lähtökohtaisesti 30 päivän kuluttua työstä kieltäytymisen jälkeen. Tällä on pyritty siihen, että työnhakija voisi mahdollisesti työnhakuaan tehostamalla työllistyä, jolloin korvaukseton määräaika jäisi hänelle merkityksettömäksi. Tältä osin pykälää ei muutettaisi, mutta korvauksettoman määräajan alkamispäivän siirtäminen ei enää koskisi esimerkiksi tilanteita, joissa työnhakija on jättänyt hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tai työllisyyden edistämisen kuntakoikeilussa mukana olevan kunnan tarjoamaa työtä.

5 §. Henkilöön liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen. **6 §.** Työhön liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen. **7 §.** Työpaikan sijaintiin liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen. **8 §.** Ammattitaitosuoja. Pykälissä säädettäisiin pätevistä syistä kieltäytyä tarjotusta työstä työttömyysetuutta menettämättä pääosin nykyistä 5–8 §:ää vastaavasti. Säännökset ryhmiteltäisiin kuitenkin uudelleen sen mukaan, onko kyse työnhakijan henkilöön, työhön, työpaikan sijaintiin vai ammattitaitosuojaan liittyvistä seikoista.

Työnhakijalla olisi sisällöltään uuden 6 §:n 2 kohdan perusteella pätevä syy kieltäytyä työstä, jonka palkkaus perustuu kokonaisuudessaan provisioon. Nykyisin tämä ei ole pätevä syy, jos palkkaus vastaa alalla sovellettavaa työehtosopimusta. Jos alalla ei ole työehtosopimusta, työstä voisi jo nykyisin kieltäytyä työttömyysetuutta menettämättä, jos kokoaikatyön palkka ei ole vähintään 1 252 euroa kuukaudessa (2021). Työstä olisi uuden säännöksen perusteella pätevä syy kieltäytyä myös silloin, jos palkkaus perustuu osittain provisioon, mutta kiinteä palkan osa ei olisi kokoaikatyössä vähintään 1 252 euroa kuukaudessa (2021).

Vaikka pätevistä syistä kieltäytyä tarjotusta työstä säädettäisiin pääosin nykyistä vastaavasti, säännösten merkitys olisi nykyistä huomattavasti vähäisempi. Tämä johtuu työstä kieltäytymistä koskevan 4 §:n soveltamisalan muuttamisesta sekä siitä, että työttömyysetuuden vastikkeellisuuden toteutuminen perustuisi työ- ja elinkeinotoimiston tekemien työtarjousten sijasta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyyn työnhakuvelvollisuuteen. Työnhakuvelvollisuuden täyttämiseksi työnhakija valitsisi lähtökohtaisesti itse, mitä työpaikkoja hän hakee. Tällöin pätevää syytä koskevat säännökset tulisivat sovellettaviksi vain harvoin.

9 §. Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely. **10 §.** Jatkuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely. Pykälät olisivat uusia. Niissä säädettäisiin työnhakuun sekä työnhakua ja työllistymistä tukeviin palveluihin liittyvistä korvauksettomista määräajoista ja työssäoloelvoitteesta.

Säännöksiä sovellettaisiin, jos työnhakija on laiminlyönnin tai muun säännöksissä tarkoitetun menettelyn tapahtuessa työtön, palkkatuetussa työssä tai hän saa työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n 3 momentin perusteella. Mainitussa säännöksessä säädetään työnhakijoista, joilla on voimassa oleva työsuhde, mutta joille maksetaan työttömyysetuutta työkyvyttömyyden perusteella sairauspäivärahan enimmäismaksuajan täytyttyä.

Edellä mainitulla on merkitystä erityisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyn työnhakuvelvollisuuden osalta. Työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksoja ei muutettaisi esimerkiksi sen vuoksi, että henkilö menee työhön tai lomautus päättyy. Näissä tilanteissa hakuvelvollisuus tarkastelujaksoiseen vain jäisi työttömyysturva-oikeuden osalta merkityksettömäksi, jos henkilö ei enää ole työtön tai palkkatuetussa työssä työnhakuvelvollisuuden tarkastelujakson päättyessä. Sen sijaan esimerkiksi työnhaun voimassaolon päätymisellä ei olisi merkitystä, ja työnhakijan menettelyn vaikutus työttömyysturva-oikeuteen selvitettäisiin tarvittaessa myöhemmin.

Työnhakijan menettelyä tarkasteltaisiin 12 kuukauden ajalta kulloinkin viimeisimmästä laiminlyönnistä tai vastaavasta menettelystä taakse päin lukien. Esimerkiksi tilanteessa, jossa työnhakija on laiminlyönyt hakea työmahdollisuuksia työllistymissuunnitelmassa edellytetyllä tavalla tammikuussa, maaliskuussa ja seuraavan vuoden helmikuussa, kyse olisi pykälää sovellettaessa ja menettelyn toistuvuutta arvioitaessa tammikuussa ensimmäisestä laiminlyönnistä ja maaliskuussa toisesta laiminlyönnistä. Seuraavan vuoden helmikuussa tapahtunut laiminlyönti olisi myöskin toinen laiminlyönti 12 kuukauden kuluessa.

Nykyisestä poiketen toistuvuutta arvioitaessa ei otettaisi huomioon työsuhteen päättymisen ja varmasta työpaikasta kieltäytymisen perusteella asetettuja korvauksettomia määräaikoja. Niitä koskisivat 1 ja 4 §:ssä säädetty pitkäkestoisemmat korvauksettomat määräajat.

Jos työnhakija olisi menetellyt kahdesti 12 kuukauden aikana pykälässä tarkoitettulla tavalla, työ- ja elinkeinotoimisto selvittäisi, onko hänellä ollut pätevä syy menettelyynsä. Jos työnhakijalla ei ole ollut pätevää syytä menettelyynsä, hänelle asetettaisiin viisi työttömyysetuuden maksupäivää eli pykälässä mainittu seitsemän kalenteripäivää kestävä korvaukseton määräaika. Tämä vastaa viittä työttömyysetuuden maksupäivää.

Lopputuloksella tarkoitettua asian selvittämisessä saattaisi olla myös sellainen, että työnhakijalla on ollut pätevä syy toiseen laiminlyöntiin, mutta ei toiseen. Tällöin menettely ei olisi säännöksessä tarkoitettulla tavalla toistuvaa eikä korvauksetonta määräaika asetettaisi. Koska menettely ei vaikuttaisi oikeuteen saada työttömyysetuutta, asiasta ei annettaisi työvoimapolitiittista lausuntoa eikä valituskelpoista päätöstä. Työnhakijalle tulisi kuitenkin ilmoittaa muulla soveltuvalla tavalla asian käsittelyn päättymisestä. Lausunto ja päätös annettaisiin vasta, jos menettely myöhemmin jatkuisi ja vaikuttaisi työnhakijan työttömyysturva-oikeuteen.

Jos työnhakija menettelee 12 kuukauden aikana säännöksessä tarkoitettulla tavalla kolmannen kerran ilman pätevää syytä, korvauksettoman määräajan kesto olisi 10 työttömyysetuuden maksupäivää eli 14 kalenteripäivää.

Jos työnhakija menettelee 12 kuukauden aikana säännöksessä tarkoitettulla tavalla neljännen kerran ilman pätevää syytä, hänelle asetettaisiin työssäolovelvoite. Velvoite vastaisi kestoltaan nykyistä. Työttömyysturva-oikeus myös palautuisi nykyistä 14 §:ssä säädettyä vastaavasti.

Poikkeuksena edellä mainitusta olisi kuitenkin tilanne, jossa työssäolovelvoite olisi asetettu alkamaan kolmen kuukauden kuluessa alkuhaastattelusta. Näissä tilanteissa työssäolovelvoite lakkaisi, jos työnhakija korjaa velvoitteen asettamisen perusteena olleen menettelynsä. Tällä tarkoitettaisiin esimerkiksi sitä, että työnhakija hakee työmahdollisuuksia tai osallistuu vastaavaan palveluun, johon osallistumisen hän laiminlöi aiemmin. Jos työnhakija on laiminlyönyt työnhaun, hänen tulisi hakea aiemmin puuttumaan jääneitä työmahdollisuuksia, eikä esimerkiksi pelkästään moitteeton työmahdollisuuksien hakeminen myöhemmillä tarkastelujaksoilla osoittaisi menettelyn korjaamista. Palveluihin osallistumisen osalta työnhakijan katsottaisiin korjanneen menettelynsä, jos työnhakija ilmaisee halukkuutensa osallistua palveluun, mutta palvelua ei voida enää järjestää muusta kuin työnhakijasta johtuvasta syystä. Velvoite olisi kuitenkin aina voimassa vähintään 14 kalenteripäivää. Säännöksellä pyrittäisiin ohjaamaan työnhakijaa osallistumaan palveluihin erityisesti työttömyyden alkuvaiheessa.

Työttömyysturva-oikeuden menettämiseen johtavasta menettelystä säädettäisiin 9 §:n 1 momentissa olevassa luettelossa. Toistuvuutta tarkasteltaessa otettaisiin huomioon kaikki momentissa tarkoitettu menettely, eikä korvauksettoman määräajan tai työssäolovelvoitteen asettaminen edellyttäisi esimerkiksi sitä, että työnhakija menettelee toistuvasti momentin tietyssä kohdassa tarkoitettulla tavalla.

Luettelon 1 ja 2 kohta vastaisi nykyistä 9 §:ää ja 3 ja 4 kohta nykyistä 10 §:ää. Luettelon 7 kohta alakohtineen sekä 8 kohta vastaisi nykyistä 12 §:n 1 ja 3 momenttia ja 12 a §:ää. Työttömyysturvaseuraamusten porrastaminen ei tältä osin vaikuttaisi sisällöllisesti säännösten vakiintuneeseen soveltamiskäytäntöön eikä siihen, mistä alkaen korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite alkaa.

Luettelon 5 kohta olisi sisällöltään uusi. Sen perusteella työnhakijalle asetettaisiin korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite, jos hän laiminlyö hakea työmahdollisuuksia työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa edellytetyllä tavalla. Säännös koskisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvelvollisuutta sekä silloin, kun työnhakija valitsee itse haettavat työmahdollisuudet, että silloin, kun työnhakijan tulee hakea työ- ja elinkeinotoimiston ohjauksen perusteella tiettyä yksilöityä työpaikkaa. Työttömyysetuuden menettäminen alkaisi molemmissa tilanteissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyn työnhakuvelvollisuuden tarkastelujakson päättymistä seuraavasta päivästä.

Luettelon 5 kohtaa sovellettaisiin myös tilanteessa, jossa työnhakija on hakenut työmahdollisuuksia, mutta hänen menettelynsä perusteella on ilmeistä, ettei haku johda työllistymiseen. Menettely voisi liittyä esimerkiksi käyttäytymiseen työhaastattelussa. Säännöksen soveltaminen vastaisi tältä osin nykyisen 4 §:n 3 momentin vakiintunutta soveltamiskäytäntöä. Jos työnhakija on tullut valituksi hakemaansa työhön, mutta hän kuitenkin kieltäytyy siitä ilman pätevää syytä, korvaukseton määräaika asetettaisiin 4 §:n perusteella.

Luettelon 6 kohta vastaisi nykyistä 4 §:ää siltä osin, kun siinä säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tarjoaman työn hakematta jättämisestä. Säännöstä sovellettaisiin myös työllisyyden edistämisen kuntakoikeilussa mukana olevan kunnan tarjoamaan työhön kokeilua koskevaan lakiin sisältyvien viittausten perusteella.

Työtarjoukset olisivat työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavia, jos hänelle viimeksi järjestetystä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettusta alkuhaastattelusta olisi kulunut vähintään kuusi kuukautta. Määräajan kulumista laskettaessa ei otettaisi huomioon esimerkiksi sitä, onko henkilö ollut mainitun ajan työtön.

Luettelon 5 ja 6 kohta muodostaisivat kokonaisuuden yhdessä ehdotetun 13 §:n 1 momentin kanssa. Työnhakijan olisi tullut hakea hänelle tarkastelujakson kuluessa tarjottuja työpaikkoja, jotka laskettaisiin mukaan määrällisen työnhakuvelvollisuuden täyttämiseksi. Mahdollinen jäljellä oleva työnhakuvelvollisuus työnhakijan tulisi kullakin tarkastelujaksolla täyttää hakemalla itse valitsemiaan työmahdollisuuksia.

Edellä mainitussa 13 §:n 1 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa työnhakija oli jo täyttänyt työnhakuvelvollisuutensa, kun hänelle tehtiin työtarjous. Työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan tulisi näissä tilanteissa selkeästi ilmaista työnhakijalle, ettei tehty työtarjous ole häntä työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittava.

Jos työnhakija laiminlöisi samalla tarkastelujaksolla sekä tarjotun työn hakemisen ja lisäksi kokonaan tai osittain hakea itse valitsemiaan työmahdollisuuksia eikä hänellä olisi pätevää syytä menettelyynsä, hänelle asetettaisiin yksi molempia laiminlyöntejä koskeva korvaukseton määräaika tarkastelujakson päättymisestä lukien. Tästä säädettäisiin 2 momentissa. Työnhakijan menettelyä arvioitaisiin sen tarkastelujakson työnhakuvelvollisuuden täyttämisenä, jolle työnhakija on ilmoittanut työpaikan hakemisesta tai jona työtarjous on tehty.

HE 167/2021 vp

Jos työnhakija myöhemmän tarkastelujakson aikana esimerkiksi työhaastattelussa aiheuttaa sen, ettei työsuhdetta ole syntynyt, mahdollinen työttömyysturvaseuraamus asetettaisiin tämän tarkastelujakson päättymisestä lukien. Tarkoituksena on välttää työttömyysturva-oikeuden takautuvia muutoksia silloin, kun se on mahdollista.

Luettelon 9 ja 10 kohta vastaisi osittain nykyistä 11 §:ää, 12 §:n 2 momenttia ja 12 a §:ää. Työnhakijalle asetettaisiin korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyisi työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta työnhakua tai työllistymistä tukevasta palvelusta tai keskeyttäisi taikka joutuisi omasta syystä keskeyttämään tällaisen palvelun. Toisin kuin nykyisessä 12 §:n 2 momentissa edellytetään, palvelusta tulisi aina olla sovittu suunnitelmassa. Toisaalta enää ei edellytetäisi, että palvelusta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tai että palvelu olisi mainitussa laissa säädettyihin palveluihin verrattava. Koska täydentävässä työnhakukeskustelussa ei lähtökohtaisesti laadittaisi tai tarkistettaisi työllistymissuunnitelmaa, täydentävä työnhakukeskustelu olisi työnhakijaa velvoittava, jos siihen osallistumisesta olisi mainittu työllistymissuunnitelmassa.

Työttömyysetuuden menetys alkaisi 9 ja 10 kohtaa sovellettaessa siitä päivästä, jona palvelun oli tarkoitus alkaa, tai sitä päivää seuraavasta päivästä, jona palvelu keskeytyi.

Luettelon 11 kohta olisi uusi. Työnhakijalle asetettaisiin korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite, jos hän kieltäytyy palvelutarpeen arvioimiseksi välttämättömästä työkyvyn arvioinnista tai tutkimuksesta. Keskeistä velvoittavuuden kannalta olisi, että kyse on välttämättömästä tutkimuksesta tai arvioinnista. Työnhakija voidaan ohjata työkyvyn arviointiin tai tutkimukseen myös tätä kevyemmällä perusteella, mutta silloin kieltäytymisellä ei olisi vaikutusta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Myös luettelon 12 kohta olisi uusi. Monialaiseen yhteispalveluun ohjatulle työnhakijalle ei välttämättä ole asetettu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvelvollisuutta. Näiden työnhakijoiden tulisi työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä noudattaa monialaista työllistymissuunnitelmaansa muidenkin kuin välittömästi työnhakuun ja työllistymiseen liittyvien toimien osalta. Suunnitelmaan voisi sisältyä työnhakijaa velvoittavia esimerkiksi elämänhallintaan liittyviä muun kuin työ- ja elinkeinohallinnon järjestämiä toimia, jotka parantavat työnhakijan yleisiä edellytyksiä hakea työtä ja työllistyä.

11 §. *Pätevä syy olla osallistumatta työnhakijan palveluprosessiin liittyviin toimiin.* Pykälän 1 momentti vastaisi asiasisällöltään nykyisessä 9 §:ssä säädettyjä päteviä syitä jättää saapumatta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen sekä kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuun alkukartoitukseen.

Pykälän 2 momentti vastaisi nykyistä 10 §:n 2 momenttia. Työnhakijan ei katsottaisi aiheuttaneen sitä, ettei suunnitelmaa saada laadittua tai tarkistettua taikka alkukartoitusta tehtyä pelkästään sillä perusteella, että työnhakijaa ei tavoiteta puhelimitse.

12 §. *Pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa.* Pykälä olisi sisällöltään uusi.

Pykälän 1 kohdan perusteella työnhakijalla olisi pätevä syy menettelyynsä, jos työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyvä työnhakuvelvollisuus ei vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyä. Kyse voisi olla esimerkiksi tilanteista, joissa haettavien työmahdollisuuksien määrää olisi tullut alentaa tai työnhakuvelvollisuutta ei olisi tullut asettaa lainkaan.

Lähtökohtaisesti edellä mainitut tilanteet tulisi ratkaista suunnitelmaa tarkistamalla, eikä asiaa selvitetäisi lainkaan työttömyysturva-asiana. Pykälän 1 kohta tulisi kuitenkin sovellettavaksi, jos työnhakuvelvollisuuden tarkastelujakso olisi jo ehtinyt päättyä, eikä asiaa enää voitaisi ratkaista suunnitelmaa tarkistamalla.

Pykälän 2 ja 3 kohta koskisi työssäolon vaikutusta työnhakuvelvollisuuteen. Työssä olevan työnhakijan työaika otettaisiin työnhakuvelvollisuutta asetettaessa huomioon työsopimuksen mukaisena. Jos työaika myöhemmin muuttuu, toteutunut työaika otettaisiin 2 kohdan perusteella tarvittaessa huomioon arvioitaessa, onko työnhakijalla ollut pätevä syy jättää hakematta muita työmahdollisuuksia.

Työnhakijalla olisi 3 kohdan perusteella lisäksi pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaansa, jos hän on tarkastelujakson aikana ollut yhdenjaksoisessa kokoaikatyössä vähintään kaksi viikkoa. Jos työ on ajallisesti kahdella tarkastelujaksolla, pätevä syy koskisi näitä molempia.

Pykälän 4 kohdassa säädettäisiin työkyvyttömyyden vaikutuksesta velvollisuuteen toteuttaa työllistymissuunnitelmaan ja sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyvää työnhakuvelvollisuutta. Lähtökohtana olisi, että lyhytkestoisen työkyvyttömyyden vaikutus työmahdollisuuksien hakemiseen ratkaistaisiin työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksoja yhdistämällä.

Pitkäkestoisen työkyvyttömyyden vaikutuksesta työnhakuvelvollisuuden asettamiseen säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 7 §:n 2 momentissa. Jos työnhakijan työnhakuvelvollisuutta ei ole jätetty asettamatta mainitun säännöksen perusteella, hänellä ei olisi myöskään työttömyysturvalaissa tarkoitettua pätevää syytä hakuvelvollisuuden laiminlyöntiin. Työttömyysturva-asiana voitaisiin kuitenkin ratkaista, onko hakuvelvollisuus asetettu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla.

13 §. Pätevä syy jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä. Pykälä olisi uusi. Työnhakijalla olisi nykyistä vastaavasti pätevä syy kieltäytyä työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamasta työstä 1 kohdan perusteella, jos hän voi vedota 5 – 8 §:ssä tarkoitettuihin seikkoihin.

Pykälän 2 kohdan mukaan työ- ja elinkeinotoimiston tarjoaman työn hakeminen ei olisi työnhakijaa velvoittavaa, jos hän tekee osa-aikaista työstä. Työajalla ei olisi merkitystä, mutta työn tulisi kestää vähintään kaksi viikkoa. Säännöstä sovellettaisiin myös vaihtelevaa työaikaa koskevan työsopimuksen tehneeseen työnhakijaan, jos työtä on pidettävä osa-aikaisena. Niin sanottu nollatuntisopimuksen tehneeseen työnhakijaan säännöstä sovellettaisiin, jos hän tekee työsopimuksen perusteella osa-aikaista työtä.

Pykälän 3 kohdan mukaan työnhakijalla olisi pätevä syy jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä, jos hän olisi jo hakenut kyseessä olevalla työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla työmahdollisuuksia häneltä edellytetyllä tavalla ja ilmoittanut työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä työ- ja elinkeinotoimistolle ennen työtarjouksen tekemistä.

Keskeistä 3 kohtaa sovellettaessa olisi se, että työnhakija on ilmoittanut työn hakemisesta ilmoittamiseen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai työ- ja elinkeinotoimistolle. Toissijaisesti työnhakija voisi myös muulla tavalla osoittaa, että hän on täyttänyt työnhakuvelvollisuutensa ennen työtarjouksen tekemistä. Muussa tapauksessa työ- ja elinkeinotoimisto ei voisi todeta, että työnhakuvelvollisuus oli täytynyt ennen työtarjouksen tekemistä. Ilmoituksen tekeminen verkkopalvelussa olisi ensisijaista tarpeettomien työttömyysetuuden maksamiseen liittyvien viiveiden välttämiseksi.

Jos työnhakija ei olisi ilmoittanut työmahdollisuuksien hakemisesta ja arvioitavaksi tulisi, olisiko työnhakijan tullut hakea tarjottua työtä, mahdollista muuta näyttöä työnhaun ajankohdasta voitaisiin tarvittaessa ottaa huomioon 9 ja 10 §:n perusteella. Mainituissa pykälissä viitataan 2 a luvussa säädettyihin pätevää syytä koskeviin pykäliin ja muihin verrattaviin syihin.

Pykälän 4 kohdassa säädettäisiin tilanteista, joissa työ- ja elinkeinotoimisto on ohjannut työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisesti opiskelevan työnhakijan hakemaan tiettyä yksilöityä työpaikkaa osana työnhakuvelvollisuutta. Työnhakijalla olisi päteä syy jättää hakematta tällaista työtä, jos työn aloittaminen johtaisi työvoimakoulutuksen tai työttömyysetuudella tuetun opiskelun keskeytymiseen.

Työvoimakoulutuksessa olevalla tai työttömyysetuudella tuettuna opiskelevalla työnhakijalla olisi 3 kohdan perusteella pätevä syy jättää hakematta yksilöityä työpaikkaa myös silloin, jos kyseisen työn vastaanottaminen johtaisi koulutuksen keskeytymiseen.

14 §. *Pätevä syy palvelusta kieltäytymiseen ja palvelun keskeyttämiseen.* Pykälä vastaisi asiasällöltään pääosin nykyistä 12 a §:n 2 momenttia ja 13 §:n 1 ja 2 momenttia.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin nykyisen lisäksi kuitenkin, että työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä palvelusta ja keskeyttää palvelu, jos palvelua ei voida järjestää turvallisesti. Säännös tulisi sovellettavaksi esimerkiksi pandemiaan liittyvissä tilanteissa.

14 a §. *Kustannukset palveluun osallistumisesta.* Väliaikaisesti voimassa olevaan pykälään tehtäisiin 11, 12 ja 12 a §:n muuttamisesta johtuvat muutokset.

10 luku Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

4 §. *Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta.* Pykälän 2 momentissa säädetään työttömyysturvaseuraamuksia koskevan 2 a luvun soveltamisesta työvoimakoulutuksen ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettun työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun aikana. Nykyistä vastaavasti työnhakijalle ei asetettaisi korvauksetonta määräaikaan työsuhteen päättymisen tai työnantajan hänelle suoraan tarjoamasta työstä kieltäytymisen perusteella.

Työnhakijan palveluprosessiin osallistuminen olisi jatkossa työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavaa, vaikka työnhakija olisi työvoimakoulutuksessa tai opiskeleisi työttömyysetuudella tuettuna. Muutoksen merkitys olisi kuitenkin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuihin työnhakukeskusteluihin osallistumista ja mainitussa laissa säädettyä työhaluvelvollisuutta lukuun ottamatta oletettavasti vähäinen. Tämä johtuu siitä, että muiden palveluiden tarjoaminen perustuu aina työ- ja elinkeinotoimiston tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan harkintaan. Koulutuksessa jo olevalle työnhakijalle ei lähtökohtaisesti ole tarkoituksenmukaista tarjota muita kuin opintoja tukevia palveluja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös siitä, että työnhakijalle ei asetettaisi korvauksetonta määräaikaan työsuhteen päättymisen takia, jos työnhakija osallistuu työvoimakoulutuksena järjestettävään tai työttömyysetuudella tuettuun luku- ja kirjoitustaidon päätoimiseen opiskeluun. Säännöksellä turvattaisiin muita työnhakijoita selvästi heikommassa asemassa olevien luku- ja kirjoitustaidottomien mahdollisuus osallistua kyseisiin opintoihin, vaikka heillä olisikin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitettu velvollisuus hakea työmahdollisuuksia esimerkiksi opintokokonaisuuksien väliselle ajalle. Säännös muodostaisi tältä

osin kokonaisuuden 2 §:n kanssa. Siinä säädetään oikeudesta työttömyysetuuteen korvauksetoman määräajan estämättä työllistymistä edistävän palvelun ajalta.

14 luku Erinäisiä säännöksiä

1 a §. *Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset.* Pykälässä säädetty säännösviittaus muutettaisiin vastaamaan 2 a lukuun esitettyjä muutoksia. Lisäksi pykälässä säädettäisiin, että myös 2 a luvun uudessa 6 §:n 2 kohdassa mainittua provisiopalkkaisesta työstä kieltäytymiseen liittyvää euro-määrää tarkistettaisiin vuosittain palkkakertoimella.

Voimaantulo. Säännöksessä säädettäisiin voimaantulosta ja siirtymäajasta.

7.3 Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta, laki kotoutumisen edistämisestä, laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta ja laki kuntouttavasta työtoiminnasta

Mainittuihin lakeihin tehtäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta johtuvat teknisluonteiset muutokset. Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 28 §:ään esitetty kieltä hakea valittamalla muutosta työnhakuvelvollisuuden sisällyttämisestä aktivointisuunnitelmaan vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin esitettyä vastaavaa säännöstä.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 11 §:n perusteella työllistymissuunnitelman rakenteesta, hyväksymisestä ja arkistoinnista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Asiasta säädetään nykyisin valtioneuvoston julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta antamassa asetuksessa (1073/2012). Säännöksiin ei liity olennaista muutostarvetta.

Mainituissa valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 13 §:n nojalla myös niistä työllistymissuunnitelman toteuttamista koskevista tiedoista, jotka työnhakijan tulee ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle. Tältä osin kyse olisi uudesta säännöksestä.

Keskeisimmät uudet ilmoitettavat tiedot liittyisivät työnhakuvelvollisuuden toteuttamiseen. Työnhakijan tulisi ilmoittaa ainakin työnantaja, jolta hän on hakenut työtä, hakemisen ajankohta ja tapa, minkälaisesta työstä oli kyse ja mihin työnhaku johti. Jos työnhakija ei työllisty hakeensa työhön, hänen tulisi arvioida, miksi hän ei työllistynyt tähän työhön. Viimeksi mainittua tietoa käytettäisiin arvioitaessa, millaista tukea työnhakija tarvitsee työnhaussa. Lisäksi työnhakijalla olisi mahdollisuus ilmoittaa tekemästään lisätyöstä, koska tällä voi olla vaikutusta työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen.

Myös määrältään alennetusta työnhakuvelvollisuudesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 2.5.2022.

Muutosten voimaantulo edellyttää henkilöstön rekrytointeja työ- ja elinkeinotoimistoissa ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa sekä uuden ja jo olemassa

olevan henkilöstön kouluttamista. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimiston ja kuntien käyttöön tehdään työnhakijan palveluprosessia tukevia tietojärjestelmämuutoksia. Rekrytointien ja henkilöstön kouluttamisen arvioidaan kestävän ainakin vuoden 2021 loppuun.

Merkittävimmät työllisyysvaikutukset liittyvät esitettyyn työnhakijan palveluprosessiin. Tästä syystä tarkoituksena on, että työ- ja elinkeinotoimistot ja kunnat toteuttaisivat työnhakijan palveluprosessia jo alkuvuonna 2022 nykyisen lainsäädännön pohjalta siten, että kaikille työnhakijoille on toteutettu määräaikaishaastattelu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla, ja että kaikilla työttömillä olisi ajantasainen työllistymissuunnitelma. Tällä turvattaisiin esitettyjen muutosten sujuva toimeenpano lakimuutosten tultua voimaan.

9.1 Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettu laki

Työnhakijan palveluprosessia koskevat muutokset tulisivat voimaan 2.5.2022. Säännösten soveltamisen alkaminen porrastettaisiin siten, että työnhaun alkuvaiheessa järjestettävä täydentävien työnhakukeskustelujen jakso koskisi vain niitä työnhakijoita, joiden työnhaun voimassaolo on alkanut lain tultua voimaan.

Jos työnhakijan työnhaun voimassaolo on alkanut ennen lain voimaantuloa, kolmen kuukauden välein järjestettävä työnhakukeskustelu järjestettäisiin kolme kuukautta nykyisin voimassa olevien säännösten mukaisen määräaikaishaastattelun jälkeen. Jos työttömyys on tällöin jatkunut jo vähintään kuusi kuukautta, työnhakukeskustelun jälkeen järjestettäisiin lisäksi kaksi täydentävää työnhakukeskustelua. Työttömyyden kestoa laskettaessa otettaisiin huomioon myös lain voimaantuloa edeltävä aika. Ennen työvoimakoulutuksen, omaehtoisen työttömyysetuudella tuetun opiskelun, työkokeilun, palkkatuen työn ja kuntoutuksen päättymistä järjestettävät työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut koskisivat niitä työnhakijoita, joiden opinnot, työkokeilu, palkkatuettu työ tai kuntoutus päättyy 1.6.2022 tai sen jälkeen.

Muutosten soveltaminen voi edellyttää muun muassa toimitilajärjestelyjä sekä mittavia rekrytointeja työ- ja elinkeinotoimistoissa ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa. Jos tilajärjestelyjä ja rekrytointeja ei ole kyetty hoitamaan ennen lain voimaantuloa, alkuhaastatteluja ja työnhakukeskusteluja voitaisiin siirtymäaikana järjestää muulla tarkoituksenmukaisella tavalla kuin paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnan toimipaikassa. Siirtymäajan järjestelyjä pidettäisiin tässä tilanteessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettuna painavana syynä. Siirtymäajan pituudesta ei tältä osin säädettäisi. Työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien tulisi kuitenkin ratkaista toimitiloihin liittyvät järjestelyt sekä suorittaa rekrytoinnit mahdollisimman nopeasti.

9.2 Työttömyysturvalaki

Työttömyysturvalain muutokset tulisivat voimaan 2.5.2022. Ennen muutosten voimaantuloa tapahtuneeseen työnhakijan menettelyyn liittyvät korvauksettomat määräajat ja työssäolovelvoitteet olisivat voimassa myös 2.5.2022 ja sen jälkeen, eikä korvauksettomien määräaikojen kestoa muutettaisi esitettyjen muutosten perusteella.

Työstä kieltäytymisen perusteella asetettava korvaukseton määräaika alkaa nykyisin yleensä 30 päivää työstä kieltäytymisen jälkeen. Näissä tilanteissa 2 a luvun nykyisten säännösten mukainen korvaukseton määräaika voisi alkaa myös 2.5.2022 tai sen jälkeen.

Soveltaessa 2 a luvun 9 ja 10 §:ää otettaisiin huomioon vain henkilön menettely, joka on tapahtunut lain tultua voimaan.

10 Toimeenpano ja seuranta

Työnhakijoiden välisen yhdenvertaisuuden varmistaminen ja tavoitteena olevan työllisyysvaikutuksen saavuttaminen aiheuttavat sen, ettei muutoksia esitetä toteutettavaksi kokeiluna. Kokeiluasetelman luominen aiheuttaisi lisäksi sen, että kokonaisuudesta tulisi hyvin monimutkainen, ottaen huomioon myös meneillään oleva työllisyyden edistämisen kuntakokeilu.

Hallitus seuraa muutosten toteutumista ja ryhtyy tarvittaviin jatkotoimiin. Erityinen huomio kiinnittyy tehostuvan työnhakijoiden palvelutarpeen arvioinnin ja palveluohjauksen aiheuttamaan palveluiden kysynnän kasvuun. Tätä ei ole voitu luotettavasti arvioida. Oletettavaan kysynnän kasvuun vastaaminen ei välttämättä edellytä lainsäädäntömuutoksia, mutta työllisyyden hoitoon osoitettavia määrärahoja saatetaan joutua kohdentamaan uudelleen.

Palveluiden kysynnän kasvu voi kohdistua myös muiden hallinnonalojen palveluihin. Erityisesti tämä voi koskea sosiaali- ja terveysalaa. Palvelutarpeen kehittymistä tulisi seurata riittävän tarkalla tasolla, esimerkiksi kuntoutus-, päihde- ja mielenterveyspalvelujen sekä aikuissosiaalityön osalta.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esitettyjen muutosten tarkoituksena on nopeuttaa työnhakijoiden työllistymistä sekä ohjaamista tarkoituksenmukaisiin työnhakua ja työllistymistä tukeviin palveluihin. Muutokset liittyvät myös työttömyysetuuden vastikkeellisuuteen ja työnhakijan velvollisuuteen hakea työtä ja parantaa edellytyksiään työllistyä.

Esityksen valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa merkityksellisiä ovat perustuslain 6 § (yhdenvertaisuus), 7 § (oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen), 9 § (vapaus valita asuinpaikka), 18 § (oikeus työhön), 19 § (oikeus sosiaaliturvaan), 21 § (oikeusturva), 80 § (vaatimus säätää lailla yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista) sekä 121 § (kunnallinen itsehallinto).

Muutosten soveltamisala

Työnhakijoiden palveluprosessia koskevia muutoksia sovellettaisiin työ- ja elinkeinotoimistojen lisäksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa. Keskeisenä tavoitteena oleva työllisyysvaikutus on esitetyillä keinoilla mahdollista saavuttaa vain, jos muutoksia sovelletaan laajasti kaikkiin työnhakijoihin. Tämä turvaisi samalla perustuslain 6 §:ssä turvatun yhdenvertaisuuden toteutumista.

Esitetyt muutokset vaikuttaisivat kokeilussa mukana olevien kuntien tehtävien hoitamiseen, mutta kyse ei olisi uusista tehtävistä. Muutoksia tulee kuitenkin arvioida perustuslain 121 §:n kannalta.

HE 167/2021 vp

Perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan kunnille annettavista tehtävistä on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa käytännössään (kts. PeVL 24/2017 vp) korostanut, että kuntien tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan. Lisäksi kunnille osoitettavat tehtävät eivät itsehallinnon perustuslain suojan takia saa valiokunnan mukaan suuruutensa puolesta heikentää kuntien toimintaedellytyksiä tavalla, joka vaarantaisi kuntien mahdollisuuksia päättää itsenäisesti taloudestaan ja siten myös omasta hallinnostaan.

Työllisyyteen liittyviä kuntakokeiluja on viime vuosina toteutettu kahdesti. Vuonna 2017 alkaneen kokeilun yhteydessä perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan (PeVL 24/2017 vp) huomiota siihen, että kokeiluun osallistuvat kunnat olivat itse ilmoittaneet halustaan osallistua kokeiluun. Valiokunta katsoi, että kokeilua koskevassa lainsäädännössä ei tosiasiallisesti ollut kyse kunnille säädettävistä uusista tehtävistä, vaan sääntelystä, jossa luotiin oikeudelliset puitteet sellaisten tehtävien hoitamiseksi, jotka kunnat olivat jo itse itselleen kokeilun ajaksi ottaneet. Perustuslakivaliokunta otti lausunnossaan huomioon myös sääntelyn määräaikaisuuden ja sen tavoitteet ja katsoi, ettei lakiehdotus ollut perustuslain 121 §:ssä säädetyn kunnallisen itsehallinnon kannalta ongelmallinen.

Vaikka kuntien vapaaehtoisen osallistumisen perusteella ei liene mahdollista poiketa perustuslain 121 §:ssä säädetystä edellytyksistä, tässä yhteydessä on merkityksellistä, että myös maaliskuussa 2021 alkanut työllisyyden edistämisen kuntakokeilu perustuu osallistuvien kuntien vapaaehtoisuuteen. Hallitus linjasi tässä hallituksen esityksessä ehdotettujen työnhakijan palveluprosessia koskevien muutosten keskeisestä sisällöstä syyskuussa 2020 ja kokeiluun ilmoittautuneilla kunnilla oli mahdollisuus vetäytyä kokeilusta hallituksen esityksen HE 87/2020 vp eduskuntakäsittelyn ajan, marraskuun loppuun 2020 asti. Vaikka mahdollisuus vetäytyä kokeilusta ei liittynyt välittömästi tässä hallituksen esityksessä esitettyihin muutoksiin, kuntien osallistumisen kokeiluun voitaneen edelleen katsoa perustuvan kunnan vapaaehtoisuuteen tehtävien muuttumisesta huolimatta.

Kokeilua koskevan hallituksen esityksen (HE 87/2020 vp) mukaan esitetyllä lailla tarkoitettiin luoda aiempaa kokeilua vastaavalla tavalla oikeudelliset puitteet valtion työllisyyden hoidon tehtäville kuntien muodostamilla kokeilualueilla, siten kuin työ- ja elinkeinoministeriö ja kokeilualueet olivat keskenään sopineet. Tässä hallituksen esityksessä esitetyt muutokset tulisivat voimaan kuntakokeilujen aikana ja niitä sovellettaisiin sekä työ- ja elinkeinotoimistoissa että työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa. Henkilöasiakkaan palveluprosessia koskevat vaatimukset olisivat siten samat riippumatta siitä, onko henkilö työ- ja elinkeinotoimiston vai kokeilukunnan asiakas, eivätkä esitetyt muutokset vaarantaisi työ- ja elinkeinotoimiston ja kuntien asiakkaina olevien työnhakijoiden välisen yhdenvertaisuuden toteutumista.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa lausuntokäytännössään korostanut, että kuntien tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (PeVL 8/2019 vp, PeVL 34/2013 vp, s. 2/I, PeVL 30/2013 vp, s. 5/II, PeVL 12/2011 vp, s. 2/II). Rahoitusperiaate sisältyy myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9 (2) artiklaan, jonka mukaan paikallisviranomaisien voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin velvoitteisiin, jotka niille on annettu perustuslaissa ja muissa laeissa. Rahoitusperiaatteen toteutumisen kannalta olennaista on, arvioidaanko muutoksen vaarantavan perustuslain 121 §:ssä turvatus kunnallisen itsehallinnon taloudellisen puolen (PEVL 34/2013 vp, s. 3/I).

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa rahoitusperiaatteen toteutumisesta on huolehdittu siten, että työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöä on siirretty kokeilukuntiin siirtyvien tehtävien

suhteessa. Myös tässä hallituksen esityksessä esitettyjen muutosten toimeenpanemiseksi sekä työ- ja elinkeinotoimistojen että työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien resursseja vahvistettaisiin merkittävästi.

Hallitus on päättänyt julkisen talouden suunnitelmassa kohdentaa 70 miljoonaa euroa vuodessa lisää työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien toimintamenoihin vuodesta 2023 alkaen. Esitettyjen muutosten toimeenpanoon tarkoitettu määräraha perustuu vuoden 2019 työllisyystilanteeseen, jonka pohjalta on laskettu, kuinka paljon työnhakijalle järjestettävien haastattelujen määrän arvioidaan kasvavan. Arviossa on oletettu, että työnhaun ensimmäisen kolmen kuukauden aikana haastattelujen lisäys olisi työnhakijaa kohti keskimäärin olemaan 5,3 haastattelua. Lisäksi kolmen kuukauden aikana työnhaunsa päättäneiden kohdalla keskimääräinen haastattelu määrä tulee olemaan keskimäärin 2,8 haastattelua työnhakijaa kohti.

Edellä mainittujen arvioiden perusteella esitetyistä muutoksista aiheutuva työmäärän lisäys on suhteutettu asiantuntijoiden säännölliseen työaikaan, tehtyihin työpäiviin ja työtunteihin. Lisäksi on vastaavalla tavalla huomioitu kuuden kuukauden välein toteutettavista tiiviistä palvelujaksoista aiheutuva työmäärä lisääntyminen. Arviossa on oletettu, että yksittäinen haastattelutapahtuma kestäisi noin tunnin. Tähän sisältyisi kuitenkin 15-20 minuuttia haastatteluun valmistautumista ja jälkityötä.

Työ- ja elinkeinoministeriö on tehnyt vuoden 2021 syksyllä esityksen henkilöstöresurssien jaosta työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien välillä. Resurssijako on perustunut vuoden 2021 tammi-kesäkuun työnhakijamäärien painotettuun keskiarvoon. Painotuksessa on otettu huomioon erityyppisten työnhakijaryhmien erot palveluprosessissa. Esitettyjen muutosten toimeenpanoon varattu määräraha on toimintamäärärahaa, joka tulisi ensin työ- ja elinkeinotoimistojen käyttöön. Tämän jälkeen määräraha jaettaisiin työ- ja elinkeinoministeriön päättämällä tavalla alueilla työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien välillä. Uuden henkilöstön rekrytointien on tarkoitus alkaa syksyllä 2021. Esityksen toi ja resurssi tulisi työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien käyttöön vuoden 2022 alussa. Esitettyjen muutosten toimeenpanoon varattu määräraha olisi työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien käytössä vuoden 2022 alusta lukien.

Edellä esitetyillä perusteilla esitys ei ole ristiriidassa perustuslain 121 §:ssä säädetyn kunnallisen itsehallinnon kanssa. Useita vuosia kestävä kokeilun aikana on muutoinkin mahdollista, että sovellettava lainsäädäntö voi muuttua.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut työllisyyden edistämisen kuntakokeilun hyväksyttävyyttä kokeiluasetelman näkökulmasta lausunnossaan PeVL 25/2020 vp. Valiokunta on muun muassa arvioinut työnhakijoiden yhdenvertaisuutta ja kokeilun järjestämisen edellytyksiä. Viimeksi mainitun osalta valiokunta on kytkenyt kokeilun hyväksyttävyyden myös tietojen ja kokemusten hankkimiseen tiettyjen suunnitteilla olevien uudistusten vaikutuksista. Lisäksi valiokunta katsoo lausunnossaan, että kokeilun toimeenpanon yleisenä edellytyksenä tulee olla, että kokeilun tulosten selvittäminen ja arviointi on asianmukaisesti järjestetty.

Kuntakokeilussa ei ole muutettu työnhakijana olevien henkilöasiakkaiden osalta olennaisesti laissa säädettyjä työllisyyspalveluja eikä asiakkaan oikeuksia saada työllisyyspalveluja. Lähtökohtana on ollut, että kokeilu on hallinnollinen ja että kuntien tulisi järjestää valtiolle aiemmin kuuluneet palvelut samanlaisina, mutta työllisyysvaikutuksia saavutettaisiin kuntien yleisestä toimialasta ja monialaisuudesta johtuvien keinojen avulla, joista työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa ei säädetä.

Tässä hallituksen esityksessä esitettyä työnhakijan palveluprosessia sovellettaisiin myös kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa. Muutos ei kuitenkaan olisi ristiriidassa kokeilun edellä mainittujen tavoitteiden kanssa, vaan tukisi niitä.

Työnhakijan palveluprosessi ja hyvä hallinto

Perustuslain 18 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Esitetty työnhakijan palveluprosessi turvaisi säännöksessä mainittujen tavoitteiden toteutumista. Esityksen säätämisijärjestyksen kannalta tulee kuitenkin arvioida muutosten oikeasuhtaisuutta ja työnhakijalle asetettavia velvollisuuksia.

Esityksellä tavoitellaan noin 10 000 työllisen työllisyysvaikutusta ja tästä johtuvaa julkisten menojen vähentymistä. Merkittävin osa työllisyysvaikutuksesta liittyy työnhakijan alkuvaiheessa järjestettävään tiiviiseen palvelujaksoon. Keskeistä on nimenomaan se, että työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleva kunta tapaa työnhakijan säännöllisesti ja riittävän usein. Samalla tiivis palvelujakso kuitenkin lisää työnhakijan työttömyysetuuden saamiseen liittyviä velvollisuuksia. Perustuslakivaliokunta on useita kertoja katsonut (muun muassa PeVL 2/2012 vp), että perustuslaki sinänsä ei estä asettamasta ehtoja perustoimeentuloa turvaavan etuuden saamiselle.

Tiiviit palvelujaksot parantaisivat olennaisesti työnhakijan kanssa laadittujen työllistymissuunnitelmien ja niitä korvaavien suunnitelmien ajantasaisuutta. Työnhakijan työllistymistä tukeva prosessi siihen liittyvine velvollisuuksineen rakentuisi nykyistä enemmän suunnitelmaan kirjattujen toimien mukaiseksi. Kokonaisuutena tämänkaltainen prosessi selkeyttäisi työnhakijalle sitä, millaisia palveluja hänelle on tarjolla ja mitä häneltä odotetaan. Esitetyt muutokset tukisivat perustuslain 21 §:n 2 momentissa hyvän hallinnon takeista säädettyä.

Tavoitteena oleva työllisyysvaikutus on merkittävä. Lisäksi palveluprosessia koskevilla muutoksissa on kyse siitä, että työnhakijalle tarjottavaa tukea työnhakuun ja työllistymiseen lisätään merkittävästi. Hyöty nopeammasta työllistymisestä ja ohjaamisesta tarvittaviin palveluihin tulee yhteiskunnan lisäksi kullekin työnhakijalle. Lisäksi on otettava huomioon, että työttömyyseturvaijärjestelmän tavoitteena on nimenomaan turvata työnhakijan taloudelliset edellytykset hakea työtä ja parantaa edellytyksiään työllistyä. Näistä syistä tiiviitäkin palvelujaksoja voitaneen pitää työnhakijan velvollisuuksien osalta oikeasuhtaisina.

Lomautettujen kohdalla kyse on kuitenkin siitä, että työntekijä odottaa mahdollisuutta palata omaan työhönsä. Lisäksi on otettava huomioon, että työntekijällä on myös velvollisuus palata omaan työhönsä työsuhteen ehtojen puitteissa lomautuksen päättyessä. Lomautettujen osalta on perusteltua muutosten oikeasuhtaisuuden näkökulmasta, että lomautettujen palveluprosessi alkaisi täysimääräisesti vasta lomautuksen kestänyt kolme kuukautta.

Esimerkiksi matkakuluja, joita työnhakijalle aiheutuu asioinnista työ- ja elinkeinotoimistossa tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan toimipaikassa, ei korvataisi nykyistä laajemmin. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 10 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimistossa asioinnista aiheutuvista matkakustannuksista voidaan myöntää korvausta työttömälle henkilöasiakkaalle, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee kuljetuspalvelua voidakseen asioida työ- ja elinkeinotoimistossa. Edellytyksenä matkakustannusten korvaamiselle on, että henkilökohtainen asiointi työ- ja elinkeinotoimistossa on välttämätöntä palveluprosessin etenemisen kannalta.

Matka- ja muiden kulujen korvaamatta jättäminen nykyistä laajemmin olisi yhdenmukaista sen Suomessa yleisesti noudatetun käytännön mukaan, että viranomaisen luona asioimisesta aiheutuvia kuluja ei korvata. Työnhakijan palveluprosessin osalta tulee kuitenkin ottaa huomioon, että asiointi työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnan toimipaikassa voi vaikuttaa toimeentulon turvaamiseen tarkoitettua työttömyysetuuden saamiseen.

Työ- ja elinkeinotoimistolla tai kunnalla olisi painavasta syystä mahdollisuus poiketa lähtökohdista olevasta alkuhaastattelun järjestämisestä työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan toimipaikassa. Painavan syyn edellyttäminen olisi perusteltua, koska paikan päällä tapahtuvien tapaamisten vaikutus työllistymiseen on muita järjestämistapoja suurempaa. Poikkeamismahdollisuus liittyisi esimerkiksi poikkeuksellisen pitkiin asiointimatkoihin ja sillä turvattaisiin työnhakijan perustuslain 9 §:ssä tarkoitettua oikeutta valita asuinpaikka sekä 19 §:ssä tarkoitettua oikeutta toimeentulon turvaan.

Työnhakuvelvollisuus ja muutoksenhakukielto

Työnhakua tai työllistymistä tukevan taikka muun palvelun sisältyminen työllistymissuunnitelmaan ei nykyisin luo työnhakijalle oikeutta päästä kyseessä olevaan palveluun, eikä palvelun sisältyminen suunnitelmaan luo työ- ja elinkeinotoimistolle tai työllistymisen edistämisen kuntakoikeilussa mukana olevalle kunnalle velvollisuutta järjestää palvelua. Suunnitelman laatimista on tältä osin pidetty tosiasiallisena hallintoimintana, eikä työnhakijalla ole oikeutta hakea suunnitelman laatimiseen muutosta valittamalla. Asiaa on käsitelty muun muassa perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 32/2012 vp. Tältä osin ei esitetä muutoksia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettäisiin työllistymissuunnitelmaan sisällytettävästä työnhakuvelvollisuudesta. Työnhakuvelvollisuus sisällytettäisiin myös työllistymissuunnitelmaa korvaaviin suunnitelmiin (kotoutumissuunnitelmaan, aktivointisuunnitelmaan ja monialaiseen työllistymissuunnitelmaan). Koska työnhakuvelvollisuuden toteuttamisella olisi vaikutusta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta, velvollisuuden sisällyttäminen suunnitelmaan koskee yksilön oikeutta.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Eesityksen mukaan työnhakuvelvollisuuden sisällyttämisestä työllistymissuunnitelmaan ei saisi kuitenkaan hakea muutosta. Työnhakijalla olisi kuitenkin työttömyysturvalaissa säädetty valitusoikeus työttömyysturva-oikeutta koskevassa asiassa, jos hän kieltäytyy työllistymissuunnitelman laatimisesta tai jättää toteuttamatta suunnitelmaansa.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt muutoksenhakukieltoa mahdollisena, jos etuusasiaan liittyvässä muutoksenhaussa on mahdollista arvioida valittajan vaatimuksesta myös suunnitelman sisällön lainmukaisuutta (PeVL 20/1998 vp, PeVL 42/2010 ja PeVL 15/2018 vp). Työttömyysturvalain 2 a luvun ehdotetussa 9 §:n 3 kohdassa säädettäisiin työllistymissuunnitelman laatimista koskevasta kieltäytymisestä. Arvioitaessa, onko työnhakijalla ollut pätevä syy kieltäytyä suunnitelman laatimisesta, tulee ratkaistavaksi, olisiko suunnitelma ollut sisällöltään lainsäädännön mukainen. Asiasta ei olisi tarpeen säätää nimenomaisesti.

Lisäksi työttömyysturvalain 2 a luvun 12 §:ssä säädettäisiin siitä, että työnhakijalla olisi pätevä syy jättää toteuttamatta suunnitelmaan sisältyvää työnhakuvelvollisuutta, jos velvollisuus ei vastaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyä. Tältä osin suunnitelman sisällön lainmukaisuus tulisi arvioitavaksi etuusasiaa koskevan muutoksenhaun yhteydessä työttömyysturvalain nimenomaisen säännöksen perusteella.

Työnhakijalla olisi mahdollisuus saattaa työllistymissuunnitelman lainmukaisuus muutoksenhaussa arvioitavaksi vasta kun hän on jättänyt toteuttamatta suunnitelmaa, hänelle on asetettu korvaukseton määräaika ja hän on hakenut työttömyysetuutta kyseessä olevalta ajalta. Työnhakuvelvollisuuden voisi täyttää melko helposti. Lisäksi työllistymissuunnitelmaa voitaisiin työnhakijan perustellusta pyynnöstä tai viranomaisaloitteisesti tarkistaa, jos ilmenee julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja seikkoja, jotka tekevät työmahdollisuuksien hakemisen mahdottomaksi. Kun otetaan huomioon myös muutoksenhakuun kuluva aika, työnhakuvelvollisuuden tarkastelujakso olisi joka tapauksessa jo päättynyt ennen muutoksenhakuasteen antamaa ratkaisua, vaikka työllistymissuunnitelman laatimiseen ja suunnitelman sisältöön olisi mahdollisuus hakea suoraan muutosta valittamalla.

Edellä kerrotun perusteella työnhakuvelvollisuuden asettamista koskevan muutoksenhakukielon ei voida katsoa olevan ristiriidassa perustuslain 21 §:n 1 momentissa säädetyn kanssa.

Työnhakuvelvollisuus ja työnhakijoiden välinen yhdenvertaisuus

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus koskisi täysimääräisesti lähtökohtaisesti kaikkia työnhakijoita. Poikkeuksia tehtäisiin kuitenkin tietyin edellytyksin tilanteissa, jossa työnhakija on palkkatuetussa työssä, osa-aikaisessa työssä, työkokeilussa, kuntoutuksessa, työvoimakoulutuksessa taikka opiskelee omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna.

Edellä mainituissa tilanteissa muista työnhakijoista poikkeava työnhakuvelvollisuus on perusteltu, koska työnhakija on jo työssä tai pyrkii parantamaan edellytyksiään työllistyä osallistumalla yli kuukauden kestävään koulutukseen tai kuntoutukseen. Työttömyysetuuden vastikkeellisuus muodostuisi näissä tilanteissa työnhakuvelvollisuuden ja työssäolon tai palveluun osallistumisen yhdistelmästä. Työttömyysetuutta ei maksettaisi näille työnhakijoille lievemmin perusteita kuin niille työnhakijoille, joille asetettaisiin täysimääräinen työnhakuvelvollisuus.

Määrällistä työnhakuvelvollisuutta voitaisiin tietyin edellytyksin alentaa, jos neljän työmahdollisuuden hakeminen ei olisi mahdollista. Työnhakijaan liittyvistä seikoista otettaisiin huomioon hänen työkokemuksensa, koulutuksensa ja muu osaamisensa sekä hänen työkykynsä ja hänellä mahdollisesti oleva työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettu ammattitaitosuoja.

Jos haettavien työmahdollisuuksien määrää alennettaisiin, työnhakijalta edellytettäisiin muita työnhakijoita vähäisempää aktiivisuutta työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä. Kyse olisi kuitenkin aina siitä, että täyden työnhakuvelvollisuuden täyttäminen olisi tosiasiallisesti mahdotonta. Lisäksi määrällisen työnhakuvelvollisuuden alentaminen koskisi kerrallaan vain kutakin hakuvelvollisuuden tarkastelujaksoa. Työnhakijan työllistymissuunnitelmaan voisi siten sisältyä tarkastelujaksoja, joiden aikana hakijalla olisi muista jaksoista poikkeava hakuvelvollisuus.

Lähtökohtaisesti työnhakuvelvollisuuden alentaminen muodostuisi pitkäkestoiseksi vain silloin, jos työnhakija asuu alueella, jossa työmahdollisuuksien määrä on työnhakijan henkilöön liittyvistä muuttuvista seikoista ja työmarkkinatilanteesta riippumatta vähäinen. Työnhakuvelvollisuuden täyttäminen ei edellyttäisi esimerkiksi sitä, että työnhakija muuttaa asuinpaikkaansa. Esitys olisi tältä osin sopusoinnussa perustuslain 9 §:n kanssa. Mainitussa säännöksessä turvataan oikeus valita asuinpaikka. Tätä on esityksessä pidetty painavampana perusteena kuin työnhakijoiden välistä yhdenvertaisuutta, koska asuinpaikkaa koskeva valinta vaikuttaa lähtökohtaisesti pitkään ja työttömyys siihen liittyvine työnhakuvelvollisuuksineen taas on useimpien työnhakijoiden kohdalla lähtökohtaisesti lyhytkestoinen olosuhde.

Työnhakuvelvollisuus voitaisiin jättää kokonaan asettamatta tietyin edellytyksin työnhakijan henkilöön liittyvien ominaisuuksien ja työkyvyttömyyden sekä päätoimisen luku- ja kirjoitustaidon opiskelun alkuvaiheessa. Myös näiden henkilöiden tulisi kuitenkin pyrkiä parantamaan tilannettaan toteuttamalla työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa, ja tilannetta tarkasteltaisiin uudelleen vähintään aina työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa tarkistettaessa. Vaikka nämä työnhakijat ovat työllistymismahdollisuuksien näkökulmasta yleensä selvästi muita työnhakijoita heikommassa asemassa, työttömyysetuus ei heidänkään kohdallaan olisi täysin vastikkeeton.

Edellä mainituilla perusteilla työnhakuvelvollisuuteen liittyvien poikkeusten ei voitane katsoa olevan ristiriidassa perustuslain 6 §:ssä turvatus yhdenvertaisuusedellytyksen kanssa.

Muistutus

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 15 §:ssä tarkoitetun muistutuksen tavoitteena on varmistaa, että työnhakija tietää muun muassa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä olevista velvollisuuksistaan. Koska työnhakijalla olisi tätä kautta nykyistä paremmat mahdollisuudet välttää työttömyysturva-oikeuteen vaikuttavia laiminlyöntejä, muistutus vahvistaisi työnhakijan oikeutta sosiaaliturvaan perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Muistutus olisi luonteeltaan neuvontaa. Sen yhteydessä ei tehtäisi arviota siitä, onko työnhakijalla ollut työttömyysturvalaissa tarkoitettu pätevä syy menettelyynsä, toisin sanoen onko työnhakijan menettely ollut sellaista, että hän voisi menettää oikeutensa työttömyysetuuteen. Muistutus myös annettaisiin uudelleen työnhakijan menettänyt julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 15 §:ssä tarkoitetulla tavalla, eikä muistutuksella olisi edes piilevää vaikutusta myöhempään työttömyysturva-oikeuteen.

Työnhakijan menettelyn työvoimapolitiittista moitittavuutta ja vaikutusta työttömyysturva-oikeuteen arvioitaisiin työttömyysturvalain 2 a luvun 9 ja 10 §:n perusteella vasta menettelyn ollessa toistuvaa. Muistutuksen antamisella tai antamatta jättämisellä ei olisi tässä yhteydessä merkitystä.

Koska muistutuksella ei olisi vaikutusta työnhakijan oikeuksiin tai velvollisuuksiin eikä asiasta annettaisi päätöstä, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ei säädettäisi muistutusta koskevasta muutoksenhausta. Tämän ei voida katsoa olevan ristiriidassa perustuslain 21 §:ssä turvatus muutoksenhaku-oikeuden kanssa.

Korvauksettomat määräajat

Työttömyysturvaseuraamuksia koskevat nykyiset työttömyysturvalain säännökset on säädetty pitkälti perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Seuraamuksia on uudistettu viimeksi laajemmin 2012, kun säännökset koottiin uudeksi työttömyysturvalain 2 a luvuksi (HE 111/2011 vp).

Perustuslakivaliokunta viittasi mainittua hallituksen esitystä käsitellessään lausunnossaan (PeVL 2/2012 vp) kokoavasti aiempaan vakiintuneeseen lausuntokäytäntöönsä ja totesi, että työttömyysturvan saamisen edellytysten arvioinnissa lähtökohtana on perustuslain 19 §:n 2 momentissa säädetty oikeus perustoimeentulon turvaan, mutta perustuslaki sinänsä ei estä asettamasta ehtoja perustoimeentuloa turvaavan etuuden saamiselle (ks. esim. PeVL 50/2005 vp, s. 2/II ja siinä mainitut lausunnot).

HE 167/2021 vp

Perustuslakivaliokunta mainitsi lausunnossaan (PeVL 2/2012 vp) myös, että työttömyysturvan kohdalla kyse voi olla ehdoista, joilla pyritään edistämään työttömän työllistymistä ja jotka ovat siten sopusoinnussa oikeutta työhön koskevan perustuslain 18 §:n kanssa. Turvan saamisen ehdot voivat olla tuensaajan vastasuorituksia edellyttäviä. Valiokunta on niin ikään hyväksynyt sanktioina käytettävät korvauksettomat kaudet. Sanktiona käytetyn etuuden epäämisen pitää kuitenkin olla asiallisesti perustellussa suhteessa siihen, minkälaisia työllistymisen edistämistä tarkoittavia toimintoja on ollut tarjolla ja mitä työttömänä olevan henkilön syyksi voidaan lukea. Korvauksetta jääviä ajanjaksoja ei myöskään voi kehittää niin pitkiksi, että ne muodostuisivat perustuslaista aiheutuvan velvoitteen kiertämiseksi (ks. PeVL 43/2001 vp, s. 2–3 ja PeVL 46/2002 vp, s. 2).

Valiokunta on aikaisemmassa yhteydessä pitänyt esimerkiksi viiden kuukauden korvauksetonta ajanjaksoa verraten pitkänä, kun kyse on ollut työnhakijan toimintaan perustuvasta sanktiosta (PeVL 50/2005 vp, s. 3/I).

Esitetty pisimpien korvauksettomien määräaikojen lyhentäminen olisi linjassa perustuslakivaliokunnan lausunnoista ilmenevän valiokunnan näkemyksen kanssa. Tämä koskee myös työnhakuun ja palveluihin osallistumiseen liittyviä seuraamuksia. Näiden osalta on lisäksi otettava huomioon, että työnhakijan muistuttaminen tämän velvollisuuksista ja seuraamusten keston porrastaminen parantaisivat merkittävästi työnhakijan mahdollisuuksia omalla menettelyllään vaikuttaa siihen, että esimerkiksi työssäolovelvoite ei tulisi lainkaan asetettavaksi.

Työnhakijan velvollisuus osallistua työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä työllistymistä tukeviin palveluihin säilyisi pääosin nykyisellään. Esitettyä työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §:n 8, 9 ja kohtaa on kuitenkin syytä tarkastella perustuslain 80 §:n 1 momentin näkökulmasta. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt joissakin tilanteissa yksilön oikeusasemaa koskevan sääntelyn epätarkkuutta valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena. Perustuslakivaliokunta on todennut esimerkiksi lausunnossaan PeVL 25/1997 vp, että korvauksettomia määräaikoja ja työssäolovelvoitteita koskevissa säännöksissä käytetään paljon joustavia käsitteitä. Nyt esitetyssä työttömyysturvalain säännöksessä työnhakijalla asetettaisiin korvaukseton määräaika, jos hän toistuvasti laiminlyö osallistua työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työ- ja elinkeinoviranomaisen, kunnan tai palveluntuottajan järjestämään työnhakua tai työllistymistä tukevaan palveluun taikka laiminlyö noudattaa monialaista työllistymissuunnitelmaa siltä osin, kun siinä on sovittu työnhaun ja työllistymisen yleisten edellytysten parantamisesta.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt saman tyyppistä työttömyysturvalain (602/1984) säännöstä lausunnossaan PeVL 25/1997 vp, joka liittyi hallituksen esitykseen HE 152/1997 vp. Työttömyysturvalakiin ehdotettiin käsitettä ”muu kohtuulliseksi katsottava työllistymistä edistävä toimenpide”, josta kieltäytymisestä toistuvasti olisi seurannut työssäolovelvoite. Perustuslakivaliokunta piti välttämättömänä täsmentää käsitettä perusoikeussuojaan liittyvistä syistä. Säännös täsmennettiin muotoon ”työvoimaviranomaisen tarjoamista työkyvyn tai työkunnan selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä tai muista niihin rinnastettavista kohtuullisiksi katsottavista työllistymistä edistävästä toimenpiteistä”.

Nyt ehdotetussa säännöksessä määriteltäisiin, että palvelusta on tullut sopia suunnitelmassa. Lisäksi työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §:n 9 ja 10 kohdassa määriteltäisiin, minkä tahon järjestämät palvelut ovat työnhakijaa velvoittavia. Sekä mainituissa kohdissa että 12 kohdassa määriteltäisiin lisäksi velvoittavan palvelun sisältö palvelun tavoitteen kautta. Ehdotetut säännökset

HE 167/2021 vp

eivät olisi yhtä tarkkarajaisia kuin nykyinen työttömyysturvalain 2 a luvun 12 §:n 2 momentti, mutta vastaisivat tarkkuudeltaan pitkälti mainitun luvun nykyistä 11 §:n 1 momenttia, joka on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (esimerkiksi PeVL 2/2012 vp), joskaan perustuslakivaliokunta ei ottanut nimenomaisesti kantaa kyseisen säännöksen tarkkarajaisuuteen. Esitettyä työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §:n 9, 10 ja 12 kohtaa voitaneen edellä mainituilla perusteilla pitää riittävän täsmällisenä.

Työnhakijan kieltäytyessä työkykyyn liittyvästä tutkimuksesta tai arvioinnista hänen työnsä voimassaolo jatkuisi, mutta työ- ja elinkeinotoimisto selvittäisi, onko työnhakijalla ollut pätevä syy menettelyynsä ja tuleeko työnhakijalle asettaa työttömyysturvalain 2 a luvun 9 tai 10 §:ssä tarkoitettu seuraamus. Nykyisin työnhakijan menettelyyn liittyviä syitä ei välttämättä selvitetä ennen työnhaun voimassaolon päättymistä. Muutos tukisi tältä osin työnhakijan oikeutta tulla kuulluksi.

Työnhakijan velvollisuus osallistua työkyvyn tutkimukseen tai arviointiin liittyy työnhakijan itse määräämisoikeuteen sekä perustuslain 7 §:ssä turvattuun henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Perustuslakivaliokunta on katsonut eläkelainsäädäntöä koskevissa lausunnoissaan (PeVL 30/2005 vp ja PeVL 48/2006 vp), että etuuden saajalle voidaan asettaa tällaisia velvollisuuksia, jos se on välttämätöntä ja toimenpiteeseen on perusteltu syy.

Esityksen mukaan korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite voitaisiin asettaa työkyvyn tutkimuksesta tai arvioinnista kieltäytymisen takia, jos tutkimus tai arviointi olisi ollut välttämätön työnhakijan palvelutarpeen arvioimiseksi. Ilman palvelutarpeen arviointia työnhakijan tukeminen työnhaussa on vaikeaa ja ohjaaminen tarkoituksenmukaisiin palveluihin käytännössä mahdotonta. Esitys vastaisi tältä osin perustuslakivaliokunnan eläkelainsäädäntöä koskevaa tulkintaa.

Hallitus katsoo, että esitettyjä muutoksia ei ole pidettävä perustuslain vastaisina. Erityisesti kuntien itsehallintoon ja työllistymissuunnitelman laatimiseen liittyvien seikkojen sekä työttömyysetuuden edellytyksenä olevan työnhakuvelvollisuuden periaatteellisen merkityksen takia hallitus pitää kuitenkin suotavana, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 3, 5 ja 6 kohta, 4 §:n 3 momentti ja 9 §, 2 ja 3 luku, sekä 14 luvun 1 §:n 4 momentti ja 2 §:n otsikko ja 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohta ja 14 luvun 1 §:n 4 momentti laissa 1456/2016, 1 luvun 3 §:n 1 momentin 5 kohta laissa 1371/2014, 1 luvun 9 § laissa 1452/2016, sekä 14 luvun 2 §:n otsikko ja 1 momentti laissa 422/2021, ja

lisätään 1 luvun 3 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1050/2013, 1366/2014, 1371/2014, 1456/2016 ja 548/2017, uusi 3 a ja 6 a kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *työttömällä* henkilöä:

a) joka ei ole työsuhteessa, ellei hän ole kokonaan lomautettu tai hänen säännöllinen viikoittainen työskentelyaikansa ole alle neljä tuntia viikossa taikka hänen vaihtelevaa työaikaa koskevassa työ sopimuksessaan taattu vähimmäistyöaikansa ole alle neljä tuntia viikossa;

b) joka ei työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettulla tavalla työllisty päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa, tai jolla on oikeus työttömyysetuuteen yritystoiminnan ja omassa työssä työllistymisen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 5 a §:n perusteella; ja

c) joka ei ole työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija tai jolla on oikeus työttömyysetuuteen opintojen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:n perusteella;

3 a) *työttömyysuhan alaisella* henkilöä, joka ei ole työtön ja joka on vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa;

5) *työllistymissuunnitelmalla* työ- ja elinkeinotoimiston yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa;

6) *työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla* kuntouttavasta työtoiminnasta annettussa laissa (189/2001) tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa, kotoutumisen edistämisestä annettussa laissa (1386/2010) tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014) tarkoitettua monialaista työllistymissuunnitelmaa;

6 a) *työnhakuvelvollisuudella* 3 luvussa tarkoitettua työllistymissuunnitelmaan sisältyvää työnhakijan velvollisuutta hakea työmahdollisuuksia tarkastelujakson kuluessa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä;

4 §

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoaminen

Julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tarjotaan asiakkaiden omatoimisesti käytettävänä palveluina ja henkilökohtaisena palveluna. Asiakkaan asiointitapa sekä yhteydenpito julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tarjoavan viranomaisen ja asiakkaan välillä määräytyvät tämän lain ja arvioidun palvelutarpeen perusteella.

9 §

Työnhakijan asuinpaikka ja työssäkäyntialue

Työnhakijan on ilmoitettava työ- ja elinkeinoviranomaiselle yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa, sekä näiden yhteystietojen muutoksista.

Jos muuhun arvioon ei ole aihetta, työnhakijan katsotaan tätä lakia sovellettaessa ensisijaisesti asuvan hänen työvoimaviranomaiselle ilmoittamassaan osoitteessa ja toissijaisesti väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa osoitteessa.

Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan.

2 luku

Työnhakijan palveluprosessi

1 §

Työhaun käynnistäminen

Henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy sinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön.

Työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksenä on, että henkilöasiakas:

1) antaa työllistymisen ja julkisten työvoimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeelliset tiedot työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään;

2) ilmoittaa osoitteensa ja muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa; ja

3) suorittaa muut häneltä edellytetyt työnhakijan palveluprosessiin liittyvät toimet.

Ellei Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu, ulkomaan kansalaisen ja kansalaisuutta vailla olevan henkilön rekisteröiminen työnhakijaksi edellyttää lisäksi, että henkilöllä on:

HE 167/2021 vp

1) Suomea velvoittavien työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja oikeus tehdä ansiotyötä Suomessa ilman työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapoliittista harkintaa; tai

2) oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia.

Jos henkilöasiakasta ei voida rekisteröidä työnhakijaksi, työ- ja elinkeinotoimisto antaa päätöksen työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä.

2 §

Työhaun voimassaolon päätyminen

Työhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija:

1) ilmoittaa työ- ja elinkeinoviranomaiselle, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa tai ei uusi työnhakunsa voimassaoloa;

2) ei esitä työ- ja elinkeinotoimiston asettamassa määräajassa työllistymisen ja julkisten työvoimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään;

3) jättää 12 kuukauden tarkastelujakson aikana toistuvasti asioimatta työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna asioimisena pidetään myös saapumista alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun ja täydentävään työnhakukeskusteluun henkilön itse siihen tarkoitettuun verkkopalvelussa varaamana aikana.

Ulkomaan kansalaisen ja kansalaisuutta vailla olevan työnhakijan työhaun voimassaolo päättyy myös, jos hän ei enää täytä 1 §:n 3 momentissa säädettyjä työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksiä.

3 §

Työhaun käynnistäminen uudelleen

Työhaun voimassaolon päätyttyä työhaun voi käynnistää uudelleen noudattaen, mitä 1 §:ssä säädetään. Työhaun uudelleen käynnistäminen edellyttää lisäksi, että henkilöasiakas pyytäänsään työhaun käynnistämistä esittää työ- ja elinkeinotoimistolle sen pyytämät selvitykset, jos työhaun voimassaolo on päättynyt 2 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella.

Työ- ja elinkeinoviranomainen voi rajoittaa henkilön oikeutta käynnistää työnhaku sähköisesti siihen tarkoitettuun verkkopalvelussa, jos työhaun voimassaolo on päättynyt 2 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan perusteella.

4 §

Työnhakijan informointi

Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee informoida työnhakijaa työnhakijaksi rekisteröimisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen työllistymissuunnitelmaan sisällytettävästä työnhakuvollisuudesta ja muista työnhakuun liittyvistä seikoista, tarjolla olevista julkisista työvoima- ja yrityspalveluista, työhaun voimassaolon edellytyksistä sekä muutosturvasta.

Työ- ja elinkeinoviranomaisen on lisäksi tarvittaessa informoitava työnhakijaa hänen työnhakuaan ja työllistymistään edistävästä muista palveluista sekä työttömyysetuuden hakemisesta ja työttömyysetuuden saamisen keskeisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä.

5 §

Alkuhaastattelun järjestäminen

Työ- ja elinkeinotoimisto järjestää työnhakijalle alkuhaastattelun tai täydentävän työnhakukeskustelun viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Jos työnhakijalle järjestetään täydentävä työnhakukeskustelu, alkuhaastattelu on järjestettävä viipymättä tämän jälkeen.

Uusi alkuhaastattelu järjestetään vain, jos työnhaun päättymisestä on kulunut vähintään kuusi kuukautta ja henkilö rekisteröidään uudelleen työnhakijaksi.

Alkuhaastattelu järjestetään työ- ja elinkeinotoimistossa, ellei muu järjestämistapa ole tarkoituksenmukaisempi painavasta syystä.

6 §

Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen

Työ- ja elinkeinotoimisto järjestää:

1) työttömälle ja työttömyysuhan alaiselle työnhakijalle viisi täydentävää työnhakukeskustelua alkuhaastattelua seuraavan kolmen kuukauden aikana; täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään kuitenkin neljä, jos alkuhaastattelua on edeltänyt täydentävä työnhakukeskustelu;

2) työttömälle ja työttömyysuhan alaiselle sekä muulle osa-aikaisessa työsuhteessa olevalle tai työaikaa lyhentämällä lomautetulle työnhakijalle työnhakukeskustelun aina, kun alkuhaastattelusta tai edellisestä tämän kohdan mukaisesta työnhakukeskustelusta on kulunut kolme kuukautta;

3) työttömälle työnhakijalle kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukauden aikana aina, kun alkuhaastattelusta tai edellisestä tämän kohdan mukaisesta täydentävästä työnhakukeskustelusta on kulunut kuusi kuukautta;

4) henkilöasiakkaalle 1–3 kohdassa säädetyn lisäksi täydentäviä työnhakukeskusteluja tämän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla.

Työnhakukeskustelut ja 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut täydentävät työnhakukeskustelut järjestetään myös työvoimakoulutuksessa olevalle, 6 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna opiskelevalle sekä palkkatuetussa työssä ja kuntoutuksessa olevalle työnhakijalle, vaikka hän ei olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, jos työvoimakoulutuksen arvioitu kesto on enintään kuukausi, työnhakija opiskelee työttömyysetuudella tuettuna omaehtoisia opintoja arviolta enintään kuukauden tai palkkatukijakson tai yhdenjaksoisen kuntoutuksen arvioitu kesto on enintään kuukausi.

Työnhakukeskustelu ja täydentävä työnhakukeskustelu järjestetään työnhakijan palvelutarve ja olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Työnhakukeskustelua ja 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua täydentävää työnhakukeskustelua ei järjestetä, jos työnhakijan työnhaku on päättymässä kuukauden kuluessa. Jos työnhakija on lomautettu, 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään vain työnhakijan pyynnöstä.

7 §

Työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevat poikkeukset

Vaikka työnhakija olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, työnhakukeskustelua ja 6 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua täydentävää työnhakukeskustelua ei järjestetä, jos työnhakija:

- 1) opiskelee arviolta yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa;
- 2) opiskelee omaehtoisia opintoja 6 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna arviolta yli kuukauden;
- 3) osallistuu arviolta yli kuukauden kestävänsä 4 luvussa tarkoitettuun työkokeiluun;

HE 167/2021 vp

- 4) on arviolta yli kuukauden ajan palkkatuetussa työssä; tai
- 5) on arviolta yli kuukauden kestävässä yhdenjaksoisessa kuntoutuksessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa työnhakijalle järjestetään työnhakukeskustelu kuukautta ennen työvoimakoulutuksen, työttömyysetuudella tuetun opiskelun, työkokeilun, palkkatukijakson tai kuntoutuksen arvioitua päättymistä. Työnhakukeskustelun jälkeen järjestetään kuukauden aikana täydentävä työnhakukeskustelu, ellei sen järjestäminen ole ilmeisen tarpeetonta.

Työnantajan kanssa yhteishankintana hankittuun tai vastaavalla tavalla järjestettyyn työvoimakoulutukseen osallistuvalla työnhakijalle järjestetään työnhakukeskustelu ja täydentävä työnhakukeskustelu vain, jos siihen on työnhakijan työllistymiseen tai palvelutarpeeseen liittyvä painava syy.

8 §

Alkuhaastattelun sisältö

Alkuhaastattelussa työ- ja elinkeinotoimisto tekee arvion työnhakijan edellytyksistä hakea työtä ja työllistyä sekä työnhakua ja työllistymistä tukevasta palvelutarpeesta. Arvion pohjalta laaditaan työllistymissuunnitelma, ellei työnhakijalle ole laadittu työllistymissuunnitelmaa korvaavaa suunnitelmaa.

Lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa alkuhaastattelussa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia ja hakeutumaan tarpeellisiin palveluihin. Alkuhaastattelussa työnhakijalle kerrotaan hänelle tarjottavista palveluista ja sovitaan asiointitavasta sekä muusta yhteydenpidosta työ- ja elinkeinoviranomaisen ja työnhakijan välillä.

9 §

Työnhakukeskustelun sisältö

Työnhakukeskustelussa työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia sekä tukee työnhakijan työnhakua. Lisäksi työnhakija ohjataan tarpeellisiin palveluihin.

Työnhakukeskustelussa tarkistetaan työnhakijan palvelutarvetta koskevaa arviota ja laaditaan tai tarkistetaan työllistymissuunnitelma.

10 §

Täydentävän työnhakukeskustelun sisältö

Täydentävä työnhakukeskustelu painottuu työnhakijan palvelutarvetta koskevan arvion perusteella työnhaun tukemiseen tai siinä jatketaan työnhakijan palvelutarpeen selvittämistä ja työnhakijan ohjaamista tarpeellisiin palveluihin.

Jos täydentävä työnhakukeskustelu järjestetään ennen alkuhaastattelua, täydentävässä työnhakukeskustelussa laaditaan työllistymissuunnitelma, ellei työnhakijalle ole laadittu työllistymissuunnitelmaa korvaavaa suunnitelmaa. Myöhemmin järjestettävässä täydentävässä työnhakukeskustelussa voidaan laatia tai tarkistaa työllistymissuunnitelma.

Täydentävän työnhakukeskustelun asemesta työnhakijalle voidaan tarjota muuta vastaavaa työnhakua tai työllistymisen edellytysten parantamista tukevaa henkilökohtaista palvelua.

11 §

Palvelutarpeen arvioiminen

Työ- ja elinkeinotoimiston arviossa työnhakijan palvelutarpeesta otetaan huomioon ainakin työnhakijan:

- 1) osaaminen ja ammattitaito sekä hänen omat tavoitteensa niiden kehittämiseksi;
- 2) työnhakuun ja työllistymisen edellytyksiin vaikuttava työ- ja toimintakyky;
- 3) työnhakutaidot ja muut työllistymiseen vaikuttavat seikat;
- 4) työttömäksi jäämisen ja työttömyyden pitkittymisen todennäköisyys.

Palvelutarpeen selvittämiseksi työnhakija voidaan ohjata työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin sekä muihin asiantuntija-arviointeihin. Työnhakijan osaamisen kehittämistä voidaan arvioida yhteistyössä koulutuspalveluiden tuottajien kanssa ja työnhakijan työ- ja toimintakykyä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien kanssa.

12 §

Työllistymissuunnitelman sisältö

Työllistymissuunnitelmaan sisällytetään työnhakuvelvollisuus ja muita työnhakuun tai yritystoiminnan kehittämiseen liittyviä toimia, joiden tavoitteena on työnhakijan nopea työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Lisäksi työllistymissuunnitelmaan sisällytetään tarvittaessa työnhakijan palvelutarpeen mukaisia julkisia työvoima- ja yrityspalveluja sekä muita työnhakijan osaamista, työmarkkinavalmiuksia sekä työ- ja toimintakykyä lisääviä palveluja ja työnhakuun tai yritystoiminnan kehittämiseen sekä työllistymiseen vaikuttavan työ- ja toimintakyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimia.

Työllistymissuunnitelmassa on sovittava suunnitelman toteuttamisen seurannasta ja määräajasta, jonka kuluessa työnhakijan on ilmoitettava suunnitelman toteuttamisesta. Jos työ- ja elinkeinotoimisto edellyttää työnhakijan oman ilmoituksen lisäksi muuta selvitystä suunnitelman toteuttamisesta, tämä on kirjattava suunnitelmaan.

Työ- ja elinkeinoviranomainen ja työnhakija hyväksyvät työllistymissuunnitelman. Suunnitelman rakenteesta, hyväksymisestä ja arkistoinnista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

13 §

Työnhakijan velvollisuudet

Työttömyysetuutta hakevan työnhakijan on haettava aktiivisesti työtä ja koulutusta. Lisäksi hänen on osallistuttava palvelutarpeensa arvioimiseen, työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen sekä palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään.

Työttömyysetuutta hakeva työnhakija on velvollinen ilmoittamaan työllistymissuunnitelman toteutumisesta työ- ja elinkeinotoimistolle sen määräämällä tavalla. Ilmoitettavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Henkilön on säilytettävä työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työ- ja elinkeinotoimistolle sen pyynnöstä.

14 §

Työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuudet

Työ- ja elinkeinotoimiston on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan sisältyviä palveluja työ- ja elinkeinotoimiston käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Työ- ja elinkeinotoimiston on seurattava työllistymissuunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä.

15 §

Muistutus

Työ- ja elinkeinotoimisto muistuttaa työnhakijaa kirjallisesti hänen menettelynsä vaikutuksesta työllistymiseen ja hänen mahdolliseen oikeuteensa saada työttömyysetuutta, jos työnhakija:

1) jättää saapumatta alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun taikka kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun alkukartoitukseen;

2) ei muulla tavoin asioi työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla;

3) jättää ilmoittamatta työ- ja elinkeinotoimiston edellyttämällä tavalla, miten hän on toteuttanut työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa;

4) ei aloita työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittua palvelua tai palvelu keskeytyy työnhakijasta johtuvasta syystä; tai

5) muulla tavoin jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa.

3 luku

Työnvälitys

1 §

Työnvälityksen tavoite ja yleiset periaatteet

Työnvälityksellä edistetään työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista siten, että avoimet työpaikat täyttyvät ja työtä hakevat saavat työtä nopeasti.

Työnvälitys perustuu työnantajan ja työntekijän sopimusvapauteen sekä vapaaseen valintaan.

Työnvälityksestä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sekä kansainvälisestä harjoittelusta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2 §

Työnvälityspalvelut

Työ- ja elinkeinoviranomainen julkaisee ja välittää tietoja avoimeksi ilmoitetuista työpaikoista työnantajan toimeksiannon mukaisesti, jollei 8 §:ssä toisin säädetä. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto esittelee työnantajalle tämän kanssa sovitulla tavalla työnhakijoita, jotka ovat sopivia avoimeen työpaikkaan.

Työ- ja elinkeinoviranomainen tarjoaa työnhakijalle mahdollisuuden julkaista tämän laatima työllistymistä tukeva esittely siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa.

Työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työpaikkoja. Työ- ja elinkeinotoimisto arvioi työpaikan sopivuutta työnhakijalle ottamalla huomioon työnhakijan työkokemuksen, koulutuksen ja muun osaamisen sekä työkyvyn.

3 §

Työnhakuvelvollisuus

Ellei 5–7 §:stä johdu muuta, työttömän ja työttömyysuhan alaisen työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää kolme sellaista kuukauden kestävästä tarkastelujaksoa, jonka aikana työnhakijan on haettava neljää työmahdollisuutta. Tarkastelujaksoja voidaan painavasta syystä yhdistää haettavien työmahdollisuuksien määrää muuttamatta.

Vaikka työnhakija ei ole työtön tai työttömyysuhan alainen, hänelle asetetaan työnhakuvelvollisuus, jos hän:

- 1) opiskelee työvoimakoulutuksessa;
- 2) opiskelee omaehtoisia opintoja 6 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna; tai
- 3) on palkkatuetussa työssä.

Jos työ- ja elinkeinotoimisto arvioi, ettei tarkastelujakson aikana ole haettavissa neljää sellaista työmahdollisuutta, johon työnhakija voisi työkokemuksensa, koulutuksensa ja muun osaamisensa sekä työkykynsä ja hänellä mahdollisesti oleva työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettu ammattitaitosuoja huomioon ottaen työllistyä, tarkastelujaksolla haettavien työmahdollisuuksien määrää voidaan alentaa. Työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella

4 §

Työnhakuvelvollisuutta täyttävä toiminta

Työnhakuvelvollisuutta voi täyttää:

- 1) hakemalla sellaista vähintään kaksi viikkoa kestävästä työsuhteesta tehtävää työtä, johon työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä;
- 2) hakemalla yksilöityä työpaikkaa työ- ja elinkeinotoimiston tekemän työtarjouksen perusteella;
- 3) hakemalla lisätyötä omalta työnantajalta;
- 4) etsimällä työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuna yrittäjänä tehtäviä sellaisia työmahdollisuuksia, joihin työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä;
- 5) julkaisemalla 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua esittelyä;
- 6) muilla 1 – 5 kohdassa tarkoitettuja toimia vastaavilla toimilla, joiden tavoitteena on työllistyminen.

5 §

Työnhakuvelvollisuuden alkamista koskevat poikkeukset

Työnhakuvelvollisuus alkaa työsuhteen päättymisestä, jos työnhakija on yli kaksi viikkoa kestävässä muussa kuin palkkatuetussa työssä, jonka työaika on yli 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

Lomautetun työnhakuvelvollisuus alkaa siitä, kun hänelle on järjestetty 2 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työnhakukeskustelu sen jälkeen, kun lomautuksen alkamisesta on kulunut kolme kuukautta.

Työnhakuvelvollisuus alkaa siitä lukien, kun työnhakijalle on järjestetty 2 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu, jos työnhakija:

- 1) opiskelee arviolta yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa;
- 2) osallistuu arviolta yli kuukauden kestävässä 4 luvussa tarkoitettuun työkokeiluun;
- 3) on arviolta yli kuukauden ajan työajan osalta muussa kuin 6 §:n 2 momentissa tarkoitettussa palkkatuetussa työssä; tai
- 4) on arviolta yli kuukauden kestävässä yhdenjaksoisessa kuntoutuksessa.

6 §

Haettavien työmahdollisuuksien määrää ja tarkastelujaksoa koskevat poikkeukset

Ellei 3 §:n 3 momentista tai 7 §:stä johdu muuta, vähintään kaksi viikkoa kestävässä osa-aikatyössä olevan tai työaikaa lyhentämällä lomautetun työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää kolmen kuukauden tarkastelujakso, jonka aikana työnhakijan tulee hakea yhtä työmahdollisuutta.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan, jos työnhakijan säännöllinen työaika on enintään 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Toteutuneen työajan vaikutuksesta työnhakuvelvollisuuteen säädetään työttömyysturvalain 2 a luvun 12 §:ssä.

Ellei 1 momentista, 3 §:n 3 momentista tai 7 §:stä johdu muuta, arviolta yli kuukauden ajan 6 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22-24 §:ssä tarkoitettulla tavalla omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna opiskelevan työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää opintojen ajalle kolmen kuukauden tarkastelujaksot, joista kunkin aikana työnhakijan tulee hakea kolmea työmahdollisuutta. Työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan 1 momentissa sekä 3 ja 7 §:ssä säädettyä siitä lukien, kun työnhakijalle on järjestetty 2 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu.

7 §

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen

Työnhakuvelvollisuutta ei aseteta, jos:

1) työ- ja elinkeinotoimisto, kunta tai Kansaneläkelaitos on todennut, että työnhakijalla on monialaisen yhteispalvelun tarve, ja työnhakija on täyttänyt 25 vuotta ja ollut työtön yhtäjaksoisesti 12 kuukautta, tai hän on alle 25-vuotias ja ollut työtön yhtäjaksoisesti kuusi kuukautta;

2) työnhakija ei luotettavana pidettävän lääketieteellisen selvityksen mukaan ole työkykyinen työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettun ammattitaitosuojan aikana työkokemustaan ja koulutustaan vastaavaan työhön ja ammattitaitosuojan päätyttyä mihinkään työhön ja hän noudattaa työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän etuuden hakemisesta ja hakeutumisesta työ- ja toimintakykyä parantavaan kuntoutukseen;

3) työnhakija opiskelee 6 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22 – 24 §:ssä tarkoitettulla tavalla omaehtoisia luku- ja kirjoitustaidon opintoja työttömyysetuudella tuettuna ja opinnot ovat työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla päätoimisia;

4) työnhakija opiskelee työnantajan kanssa yhteishankintana hankitussa tai vastaavalla tavalla järjestetyssä työvoimakoulutuksessa;

5) työnhakija on estynyt olemasta työmarkkinoilla työttömyysturvalain 3 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla;

6) työnhakijan työttömyys päättyy taikka hän aloittaa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan kuukauden kuluessa; työnhakuvelvollisuus jätetään asettamatta sen tarkastelujakson osalta, jonka aikana työttömyys päättyy taikka varusmies- tai siviilipalvelus tai perhevapaa alkaa.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa edellytetään lisäksi, että työnhakijan tilanne kokonaisuutena arvioiden on sellainen, ettei työllistyminen avoimille työmarkkinoille ole mahdollista.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa säädettyä sovelletaan, kunnes työnhakijalle on järjestetty 2 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu. Ensin mainitussa lainkohdassa säädettyä sovelletaan myös työnhakukeskustelun jälkeen, jos työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa on sovittu omaehtoisen luku- ja kirjoitustaidon opiskelun jatkumisesta kuukauden kuluessa suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta lukien.

8 §

Työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytyminen ja ilmoituksen poistaminen

Työ- ja elinkeinoviranomainen voi kieltäytyä ottamasta vastaan avointa työpaikkaa koskevaa työpaikkailmoitusta tai poistaa ilmoituksen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä, jos ilmoituksen perusteella on ilmeistä tai työnantajan aiemman menettelyn perusteella taikka muutoin on perusteltua syytä epäillä, että:

- 1) työnantaja rikkoo laissa säädettyä syrjäntäkieltoa;
- 2) työnantaja hakee työntekijää työtehtäviin, jotka ovat lain vastaisia tai joihin haetun henkilön työhön ottaminen on kiellettyä;
- 3) työnantaja olennaisesti laiminlyö työsopimuslain 2 luvussa tai merityösopimuslain 2 ja 3 luvuissa säädettyjä velvollisuuksiaan tai velvollisuuttaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja;
- 4) työpaikalla on ilmeinen väkivallan uhka tai siellä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää taikka muuta epäasiallista kohtelua; tai
- 5) avoimen työpaikan täyttymistä ei tehtävän luonteen tai muun vastaavan syyn vuoksi ole tarkoituksenmukaista tukea työnvälityksellä.

Edellytyksenä ilmoituksen vastaanottamisesta kieltäytymiselle tai sen poistamiselle 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa on, että työnantaja ei ole oikaissut työpaikkailmoitustaan työ- ja elinkeinoviranomaisen kehoituksesta huolimatta.

Työ- ja elinkeinoviranomainen tekee kirjallisen päätöksen ilmoituksen vastaanottamisesta kieltäytymisestä tai ilmoituksen poistamisesta. Muutoksenhausta työ- ja elinkeinoviranomaisen päätökseen säädetään 14 luvun 1 §:ssä.

14 luku

Muutoksenhaku

1 §

Oikaisuvaatimus ja valitus

Työ- ja elinkeinotoimiston ratkaisuun asettaa työnhakijalle työnhakuvelvollisuus, ratkaisuun olla tarjoamatta asiakkaalle asiantuntija-arviointeja, ammatinvalinta- ja uraohjausta, valmennusta tai kokeilua, sekä ratkaisuun olla tukematta työnhakijan omaehtoista opiskelua tai hyväksymättä ilmoitusta tuetun opiskelun keskeyttämisestä, ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa.

2 §

Muutoksenhaku työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä ja kulukorvausta koskevasta päätöksestä

Poiketen siitä, mitä 1 §:n 1 momentissa säädetään, työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä ja 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta koskevaan päätökseen haetaan muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen haetaan muutosta vakuutusosoikeudelta. Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

-
1. Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
 2. Lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohtaa sovelletaan henkilöön, joka on rekisteröity työnhakijaksi tämän lain voimaantulon jälkeen.
 3. Jos henkilö on rekisteröity työnhakijaksi ennen tämän lain voimaantuloa, lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovelletaan, kun työnhakijan edellisestä tämän lain voimaan tullessa voimassa olleesta 2 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun haastattelun järjestämisestä on kulunut kolme kuukautta.
 4. Jos henkilö on rekisteröity työnhakijaksi ennen tämän lain voimaantuloa, lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohtaa sovelletaan, kun henkilölle on järjestetty edellä 3 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja hänen työttömyytensä on jatkunut kuusi kuukautta.
 5. Lain 2 luvun 7 §:n 2 momenttia sovelletaan työnhakukeskustelun ja täydentävän työnhakukeskustelun järjestämiseen, jos työnhakijan työvoimakoulutus, työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu, työkokeilu, palkkatukijakso tai kuntoutus päättyy 1 päivänä kesäkuuta 2022 tai sen jälkeen.
-

2.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 5 §:n 1 momentin 9 kohta sekä 2 a luvun 12 a ja 13 a §, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 9 kohta laissa 1001/2012, sekä 2 a luvun 12 a § laissa 1451/2016 ja 2 a luvun 13 a § laissa 423/2021,

muutetaan 2 luvun 1 §:n 3 momentti ja 16 §:n 1 momentin 2 kohta, 2 a luvun 1 ja 4–7 §, 8 §:n 1 momentti, 9–12, 13 ja 14 §, 10 luvun 4 §:n 2 momentti, sekä 14 luvun 1 a §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 2 luvun 1 §:n 3 momentti laissa 1001/2012 ja 2 luvun 16 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 1374/2014, 2 a luvun 1 § laeissa 288/2012, 1049/2013 ja 128/2019, 2 a luvun 4 ja 6 §, 8 §:n 1 momentti, 12 ja 13 § sekä 10 luvun 4 §:n 2 momentti laissa 1451/2016, 2 a luvun 5 § laeissa 1451/2016 ja 380/2018, 2 a luvun 7 ja 11 § laissa 288/2012, 2 a luvun 9 § laeissa 288/2012, 1370/2014 ja 1451/2016, 2 a luvun 10 § laeissa 1370/2014, 1374/2014 ja 1451/2016, 2 a luvun 14 § laeissa 288/2012, 918/2012, 1374/2014 ja 1451/2016, sekä 14 luvun 1 a §:n 1 momentti laissa 380/2018, ja

lisätään 2 a lukuun uusi 14 a § seuraavasti:

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään;
 - 2) on pitänyt työnhakunsa työ- ja elinkeinotoimistossa voimassa;
 - 3) asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla.
-

16 §

Koulutusta vailla olevan nuoren työttömyysturva-oikeuden palautuminen

Koulutusta vailla olevalla nuorella, joka on menettänyt oikeutensa työttömyysetuuteen 13 §:n 2 momentissa taikka 14 §:n 3 momentissa säädettyjen rajoitusten takia, on oikeus työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen, jos:

2) hän on toiminut vähintään 21 kalenteriviikon ajan 2 a luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

2 a luku

Työvoimapoliittisesti moitittava menettely

1 §

Työstä eroaminen ja erottaminen

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 45 päivän ajalta työsuhteen päättymisen jälkeen, jos hän on ilman pätevää syytä eronnut työstään, tai jos hän on itse moitittavana pidettävällä menettelyllään aiheuttanut työsuhteen päättymisen. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, oikeutta työttömyysetuuteen ei kuitenkaan ole 30 päivän ajalta työsuhteen päättymisen jälkeen.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös, kun henkilön työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet kokonaan eduskunnan virkamiehistä annetun lain 43 §:ssä, kirkkolain 6 luvun 63 §:ssä, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 47 §:ssä, puolustusvoimista annetun lain 48 §:ssä, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain 31 §:ssä, tasavallan presidentin kansliasta annetun lain 42 §:ssä tai valtion virkamieslain 40 §:ssä tarkoitetusta syystä.

Jos työntekijä, jonka työsopimus on irtisanottu työsopimuslain 7 luvun 2 §:ssä tai merityösopimuslain 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla perusteella taikka jonka työsopimus on purettu työsopimuslain 8 luvun 1 §:n 1 momentin tai merityösopimuslain 9 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella, on todisteellisesti riitauttanut irtisanomisen tai purkamisen kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, ei ennen työsopimusasiassa tehtyä lopullista ratkaisua voida katsoa, että hän olisi 1 momentissa tarkoitetulla tavalla itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, jollei riitautusta ole pidettävä ilmeisen aiheettomana.

4 §

Työstä kieltäytyminen

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 45 päivän ajalta 30 päivän kuluttua työstä kieltäytymisestä lukien, jos hän työttömänä ollessaan ilman pätevää syytä kieltäytyy työnantajan hänelle yksilöidysti tarjoamasta työstä tai hakemastaan työstä, johon hänet on valittu.

Jos työ olisi kestänyt enintään kaksi viikkoa, oikeutta työttömyysetuuteen ei kuitenkaan ole 30 päivän ajalta. Jos henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhdetta ole syntynyt, hänen katsotaan kieltäytyneen työstä.

Pätevänä syynä kieltäytyä työstä pidetään 5–8 §:ssä tarkoitettua tai näihin rinnastettavaa syytä. Jos työnhakija kieltäytyy hakemastaan työstä, edellyttää pätevän syyn olemassaolo lisäksi, ettei työnhakija tiennyt 5–8 §:ssä tarkoitetuista tai niihin rinnastettavista seikoista työtä hakiessaan.

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä sinä päivänä, jona työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus saa tiedon työnhakijan 1 tai 2 momentissa tarkoitetusta menettelystä taikka työnhakija menettelee 1 tai 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ajankohdasta, jona työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä.

5 §

Henkilöön liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työstä, jos:

HE 167/2021 vp

- 1) työtä ei voida pitää hänelle sopivana hänen työkykynsä huomioon ottaen;
- 2) työ on hänen uskonnollisen tai omantunnon vakaumuksensa vastaista; tai
- 3) hänelle ei varata kohtuullista aikaa lastenhoidon järjestämiseen sekä kulkuvaikeuksien ja muiden vastaavien rajoitusten poistamiseen.

6 §

Työhön liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työstä, jos:

- 1) työstä ei makseta työehtosopimuksen mukaista palkkaa tai, jollei alalla ole työehtosopimusta, kokoaikatyön palkka ei ole vähintään 1 134 euroa kuukaudessa;
- 2) työstä maksettava palkka perustuu kokonaan provisioon, tai jos palkka perustuu osittain provisioon, kokoaikatyön kiinteä palkan osa ei ole vähintään 1 134 euroa kuukaudessa;
- 3) osa-aikatyöstä maksettava palkka ja hänelle mahdollisesti maksettava työttömyysetuus työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muutoin maksettava työttömyysetuus;
- 4) työnhakijalle julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun perusteella haettavaksi osoitetusta työstä maksettava palkka mahdollisten työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muusta työstä maksettava palkka ja mahdollisesti maksettava työttömyysetuus;
- 5) työssä edellytetään työtehtäviä, jotka ovat ilmeisesti epäsiiveellisiä tai hyvän tavan vastaisia;
- 6) työhön liittyy ilmeinen väkivallan uhka;
- 7) työssä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua; tai
- 8) työ on lakon, työsulun tai saarron piirissä.

7 §

Työpaikan sijaintiin liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä hänelle tarjotusta työstä, jos:

- 1) hänen päivittäisen työmatkansa kesto ylittäisi kokoaikatyössä keskimäärin kolme tuntia;
- 2) hänen päivittäisen työmatkansa kesto ylittäisi osa-aikatyössä keskimäärin kaksi tuntia;
- 3) työ on ulkomailla; ei kuitenkaan, jos työ on sellaisessa valtiossa, jossa hän hakee työtä ja jossa oleskelun ajalta hänelle maksetaan työttömyysetuutta Suomea sitovan kansainvälisen säädöksen perusteella.

8 §

Ammattitaitosuoja

Henkilöllä on kolmen kuukauden aikana työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymisestä tai tätä myöhemmästä päätoimisten opintojen päättymisestä lukien pätevä syy kieltäytyä työstä, joka ei vastaa hänen koulutukseensa ja työkokemuksensa perustuvaa ammattitaitoaan (*ammattitaitosuoja*). Työnhakijalla on ammattitaitosuojan aikana pätevä syy kieltäytyä myös tarjotusta koko-aikatyöstä 6 §:n 3 kohdan perusteella. Ammattitaitosuoja alkaa alusta, kun henkilö on täyttänyt työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon ja työttömyyspäivärahan enimmäisaika alkaa alusta.

9 §

Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen seitsemän päivän ajalta laiminlyönnin tai muun menettelyn jälkeen, jos hän työttömänä tai palkkatuetussa työssä ollessaan taikka saadesaan työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n 3 momentin perusteella ilman 11–14 §:ssä tarkoitettua taikka näihin pätevyydeltään rinnastettavaa syytä 12 kuukauden aikana toisen kerran:

1) jättää saapumatta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun alkuhaastatteluun tai työnhakukeskusteluun;

2) jättää saapumatta kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun alkukartoitukseen;

3) kieltäytyy työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta taikka muulla kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulla menettelyllään aiheuttaa, ettei suunnitelmaa voida laatia tai tarkistaa;

4) kieltäytyy kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettua alkukartoituksesta taikka muulla kuin 2 kohdassa tarkoitettulla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei alkukartoitusta voida tehdä;

5) laiminlyö hakea työtä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa edellytetyllä tavalla, tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei työnhaku johda työllistymiseen;

6) jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei työnhaku johda työllistymiseen, jos hänelle viimeksi järjestetystä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettua alkuhaastattelusta on kulunut vähintään kuusi kuukautta;

7) kieltäytyy seuraavasta palvelusta tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei hänelle voida järjestää seuraavaa palvelua:

a) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työnhakuvalmennus, uravalmennus, työvoimakoulutus, koulutuskokeilu tai työkokeilu;

b) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu työvoimakoulutus;

c) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettu omaehtoinen opiskelu; tai

d) kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu kuntouttava työtoiminta;

8) keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyttämään 7 kohdassa tarkoitettua palvelua;

9) kieltäytyy työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta työ- ja elinkeinoviranomaisen, kunnan tai palveluntuottajan järjestämästä työnhakua tai työllistymistä tukevasta muusta kuin 7 kohdassa tarkoitettua palvelusta tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei hänelle voida järjestää tällaista palvelua;

10) keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyttämään 9 kohdassa tarkoitettua palvelua;

11) kieltäytyy palvelutarpeen arvioimiseksi välttämättömästä työkyvyn tutkimuksesta tai arvioinnista tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei hänelle voida järjestää tällaista palvelua; tai

12) laiminlyö noudattaa, mitä monialaisessa työllistymissuunnitelmassa on sovittu työhaun ja työllistymisen yleisten edellytysten parantamisesta, jos hänelle ei ole asetettu työnhakuvollisuutta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 7 §:n perusteella.

Edellä 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitettua menettelyä arvioidaan kokonaisuutena kullakin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa säädetyllä työnhakuvollisuuden tarkastelujaksolla.

10 §

Jatkuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Työnhakijalla, joka työttömänä tai palkkatuetussa työssä ollessaan taikka saadessaan työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n 3 momentin perusteella ilman 11–14 §:ssä tarkoitettua tai näihin pätevyydeltään rinnastettavaa syytä menettelee 9 §:n 1 momentin 1–12 kohdassa tarkoitettulla tavalla 12 kuukauden kuluessa:

1) kolmannen kerran, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 14 päivän ajalta mainitussa lainkohdassa tarkoitettun menettelyn jälkeen;

2) neljännen kerran tai tätä useammin, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen toistaiseksi mainitussa lainkohdassa tarkoitettun menettelyn jälkeen, ennen kuin etuusoikeus palautuu 2 tai 3 momentissa tarkoitettulla tavalla (*työssäolovelvoite*).

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen, kun henkilö on yhteensä vähintään 12 kalenteriviikkoa:

1) ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä;

2) osallistunut muuhun työllistymistä edistävään palveluun kuin työttömyysetuudella tuettuun omaehtoiseen opiskeluun tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun;

3) opiskellut omaehtoisesti 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuja päätoimisia opintoja; tai

4) työllistynyt päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssä.

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen myös kun:

1) työnhakija korjaa 9 §:n 1 momentin 1 – 12 kohdassa tarkoitettun menettelynsä kokonaisuudessaan kolmen kuukauden kuluessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettusta alkuhaastattelusta; työssäolovelvoite on tällöin kuitenkin aina voimassa vähintään 14 päivää; tai

2) työssäolovelvoitteen alkamisesta on kulunut vähintään viisi vuotta.

Mitä 1 momentissa ja 9 §:ssä säädetään, ei sovelleta aikana, jolta työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 1 momentin tai 9 §:n perusteella. Mitä 1–9 §:ssä sekä 2 luvun 13 §:n 2 momentissa sekä 14 §:n 3 momentissa säädetään, ei sovelleta työssäolovelvoitteen aikana.

11 §

Pätevä syy olla osallistumatta työnhakijan palveluprosessiin liittyviin toimiin

Työnhakijalla on pätevä syy jättää saapumatta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 § ja 6 §:ssä tarkoitettuun alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun, täydentävään työnhakukeskusteluun, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun alkukartoitukseen sekä työllistymissuunnitelmaa korvaavan suunnitelman laatimis- ja tarkistamistilaisuuteen, jos:

1) saapumatta jääminen johtuu sairaudesta tai tapaturmasta taikka henkilöstä itsestään riippumattomasta syystä;

2) saapumatta jäämiselle on muu hyväksyttävä syy; tai

3) työnhakija on etukäteen ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle olevansa estynyt saapumasta ja työ- ja elinkeinotoimisto hyväksyy työnhakijan esittämän syyn alkuhaastattelun, työnhakukeskustelun, täydentävän työnhakukeskustelun tai alkukartoituksen järjestämiseksi myöhemmin.

Työnhakijan ei katsota menetelleen 9 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla sillä perusteella, ettei häntä ole tavoitettu puhelimitse alkuhaastattelua, työnhakukeskustelua, täydentävää työnhakukeskustelua, alkukartoitusta taikka työllistymissuunnitelmaa korvaavan suunnitelman laatimista tai tarkistamista varten.

12 §

Pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa

Työnhakijalla on pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa ja sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kun:

- 1) suunnitelmaan sisältyvä työnhakuvelvollisuus ei vastaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 3 ja 5–7 §:ssä säädettyä;
- 2) työnhakuvelvollisuus olisi sisällytetty työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan toisenlaisena, jos velvollisuutta asetettaessa olisi otettu huomioon myöhemmin toteutunut työaika;
- 3) työnhakija on työnhakuvelvollisuuden tarkastelujakson aikana työllistynyt yhdenjaksoisesti ja kokoaikaisesti vähintään kahden viikon ajan; tai
- 4) hän ei työkyvyttömyytensä takia ole voinut toteuttaa suunnitelmaan sisältyvää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvelvollisuutta.

13 §

Pätevä syy jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä

Työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä:

- 1) 5 – 8 §:ssä tarkoitetusta syystä;
- 2) jos hän on vähintään kaksi viikkoa kestävässä osa-aikatyössä;
- 3) jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvussa tarkoitetulla työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla hakenut työmahdollisuuksia häneltä edellytetyllä tavalla ja ilmoittanut työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä työ- ja elinkeinotoimistolle ennen työtarjouksen tekemistä taikka osoittaa työmahdollisuuksien hakemisen ennen työtarjouksen tekemistä luotettavana pidettävällä tavalla;
- 4) kun tarjotun työn vastaanottaminen johtaisi hänestä itsestään riippumattomista syistä työvoimakoulutuksen taikka julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettujen tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettujen työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen keskeyttämiseen.

14 §

Pätevä syy palvelusta kieltäytymiseen ja palvelun keskeyttämiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä 9 §:ssä tarkoitetusta palvelusta ja keskeyttää palvelu, jos:

- 1) palvelu ei ole hänen terveydentilansa tai työ- ja toimintakykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa;
- 2) päivittäinen matka palvelun järjestämispaikalle ylittää keskimäärin kolme tuntia;
- 3) palvelunjärjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan palveluun osallistuvan työturvallisuudesta tai palvelua ei muusta syystä voida järjestää turvallisesti;
- 4) palvelun järjestäjä olennaisesti laiminlyö noudattaa palvelun järjestämistä koskevaa lainsäädäntöä tai palvelusta tehdyn sopimuksen ehtoja;
- 5) palvelu olennaisesti poikkeaa työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työvoimakoulutuksesta ja keskeyttää koulutus myös, jos kyseisen ammattialan työ ei ole hänen terveydentilansa ja työkykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa tai henkilön ja hänen huollettaviensa toimeentulo ei ole kohtuullisesti turvattu koulutuksen aikana. Henkilön ja hänen huollettaviensa toimeentulo on kohtuullisesti turvattu, jos työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuden tasoihin etuuksiin.

Jos henkilö on hakenut oikaisua tai valittamalla muutosta palvelun keskeyttämistä koskevaan päätökseen eikä oikaisuvaatimusta tai valitusta ole pidettävä ilmeisen aiheettomana, ei ennen

HE 167/2021 vp

asiassa annettua lopullista ratkaisua voida katsoa, että hän olisi joutunut omasta syystään keskeyttämään palvelun.

14 a §

Kustannukset palveluun osallistumisesta

Henkilöllä on 9 ja 10 §:ää sovellettaessa pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa myös siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu osallistumisesta muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, sekä pätevä syy kieltäytyä muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta ja keskeyttää tällainen palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle myönnetä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

4 §

Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta

Työvoimakoulutuksen ja työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun sekä 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla päätoimisena pidettävän kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettun omaehtoisen luku- ja kirjoitustaidon opiskelun aikana ei sovelleta 2 lukua, 2 a luvun 1 §:ää ja 4 §:ssä työnantajan yksilöidysti tarjoamasta työstä säädettyä, 3 luvun 1 §:n 3 momenttia, 6 luvun 8 §:ää eikä 7 luvun 2 §:ää.

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

1 a §

Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset

Edellä 2 luvun 7 §:n 1 momentin 7 kohdassa, 2 a luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 6 §:n 1 ja 2 kohdassa, 5 luvun 4 §:n 3 momentissa ja 7 §:n 1 momentissa sekä 6 luvun 11 §:n 2 momentissa mainittuja määriä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella (palkkakerroin).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Työnhakijan menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Työnhakijan menettelyä, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, ei oteta huomioon arvioitaessa menettelyn toistuvuutta lain 2 a luvun 9 ja 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

3.

Laki

työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020) 2 §:n 1 momentin 1 kohta, 4 ja 6 §, 8 §:n 1 ja 2 momentti, 9 §:n 1 momentin 1 kohta ja 15 §, sellaisina kuin niistä on 4 § osaksi laissa 421/2021, seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *työttömällä* henkilöä:

a) joka ei ole työsuhhteessa; ellei hän ole kokonaan lomautettu tai hänen säännöllinen viikoittainen työskentelyaikansa ole alle neljä tuntia viikossa taikka hänen vaihtelevaa työaikaa koskevassa työsopimuksessaan taattu vähimmäistyöaikansa ole alle neljä tuntia viikossa;

b) joka ei työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitetulla tavalla työllisty päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa, tai jolla on oikeus työttömyysetuuteen yritystoiminnan ja omassa työssä työllistymisen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 5 a §:n perusteella; ja

c) joka ei ole työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija tai jolla on oikeus työttömyysetuuteen opintojen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:n perusteella;

4 §

Kokeilualan kunnan asiakkaat

Kokeilualan kunnan asiakkaita ovat työttömät työnhakijat, ne työnhakijat, jotka ovat vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kyseisessä kunnassa ja jotka:

1) eivät täytä työttömyysturvalain 5 luvun 2 §:n 1 momentissa tai 6 §:n 1 momentissa säädettyjä ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä; tai

2) ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä henkilöitä.

Kokeilualan kunnan asiakkaita ovat 1 momentissa tarkoitetut henkilöt, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi, jotka kokeilun aikana ilmoittautuvat työttömiksi työnhakijoiksi tai jotka kokeilun aikana ilmoittautuvat työnhakijoiksi ja ovat vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa, ja jotka työ- ja elinkeinotoimisto siirtää kokeilualan kunnan asiakkaiksi.

6 §

Asiakkuuden päätyminen ja uudelleen käynnistäminen

Kokeilualan kunnan asiakkaaksi ohjatun asiakkuuden päättymiseen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 2 §:ssä säädetään työnhaun voimassaolon lakkaamisesta. Kokeilualan kunnan asiakas voi tehdä mainitussa lainkohdassa tarkoitettua ilmoituksen kokeilualan kunnalle tai työ- ja elinkeinoviranomaiselle.

Jos kokeilualan kunnan asiakkaan työnhaku on päättynyt ja henkilö kokeilun kestäessä käynnistää työnhakunsa uudelleen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 ja 3 §:n mukaisesti, asiakkuus jatkuu kokeilualan kunnassa, vaikka tämän lain 4 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetty edellytykset eivät täytyisi.

Kokeilualan kunnan asiakkaana ollut henkilö voi käynnistää työnhaun uudelleen myös pyytämällä sitä kokeilualan kunnalta. Kunta voi rajoittaa henkilön oikeutta käynnistää työnhaku sähköisesti siihen tarkoitettuun verkkopalveluun, jos työnhaun voimassaolo on päättynyt julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 2 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan perusteella. Jos henkilöasiakasta ei voida rekisteröidä työnhakijaksi, kunta antaa päätöksen työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä.

8 §

Työnhakijan haastattelut ja palvelutarpeen arviointi

Kokeilualan kunta järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettua työnhakijan haastattelut ja vastaa mainitun luvun 6–12 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

Kokeilussa kuntaan sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 4 ja 14 §:ssä säädetään työnhakijan informoimisesta ja työ- ja elinkeinoviranomaisen velvollisuuksista ja 15 §:ssä muistutuksen antamisesta.

9 §

Kokeilualan kunnan suunnitelmia koskevat tehtävät

Kokeilualan kunta hoitaa asiakkaidensa osalta työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät, joista säädetään:

1) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja sen 2 luvun 12 §:n nojalla annetuissa säännöksissä asiakkaan työllistymissuunnitelman laatimiseksi;

15 §

Kokeilualan kunnan asiakkaana olevan työttömän työnhakijan velvollisuudet

Kokeilualan kunnan asiakkaana olevan työnhakijan velvollisuuksiin sovelletaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 13 §:ää ja sen nojalla annettuja säännöksiä.

Työnhakijan velvollisuuksien vastaisen menettelyn vaikutukseen hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 2 a luvun 9–14 ja 14 a §:ssä säädetään. Kunnan tarjoamaan työhön sovelletaan, mitä mainitun lain 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamasta työstä.

1. Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohtaa sovelletaan tämän lain 8 §:n 1 momentin nojalla henkilöön, joka on rekisteröity työnhakijaksi tämän lain voimaantulon jälkeen.

3. Jos henkilö on rekisteröity työnhakijaksi ennen tämän lain voimaantuloa, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovelletaan tämän lain 8 §:n 1 momentin nojalla, kun työnhakijan edellisestä tämän lain voimaan tullessa voimassa olleesta 8 §:ssä tarkoitetun haastattelun järjestämisestä on kulunut kolme kuukautta.

4. Jos henkilö on rekisteröity työnhakijaksi ennen tämän lain voimaantuloa, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohtaa sovelletaan tämän lain 8 §:n 1 momentin nojalla, kun henkilölle on järjestetty työnhakukeskustelu edellä 3 momentissa säädetyn perusteella ja hänen työttömyytensä on jatkunut kuusi kuukautta.

5. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 7 §:n 2 momenttia sovelletaan tämän lain 8 §:n 1 momentin nojalla työnhakukeskustelun ja täydentävän työnhakukeskustelun järjestämiseen, jos työnhakijan työvoimakoulutus, työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu, työkokeilu, palkkatuki-jakso tai kuntoutus päättyy 1 päivänä kesäkuuta 2022 tai sen jälkeen.

4.

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 10 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentti ja 17 §:n 3 momentti seuraavasti:

10 §

Alkukartoituksen järjestäminen

Alkukartoitukseen kuuluvia toimia voidaan järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen täydentävien työnhakukeskustelujen sijasta. Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta, joka on järjestänyt alkukartoituksen, ohjaa maahanmuuttajan tarvittaessa saamaan muun viranomaisen tai palvelujen järjestäjän palveluita. Ohjaamisessa on tehtävä yhteistyötä palvelujen järjestäjän kanssa.

14 §

Kotoutumissuunnitelman laativan viranomaisen tehtävät

Työ- ja elinkeinotoimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. Kotoutumissuunnitelman tulee sisältää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun luvun 7 §:stä johdu muuta.

17 §

Kotoutumissuunnitelmasta ja sen laatimisesta aiheutuvat velvollisuudet

Maahanmuuttaja on velvollinen osallistumaan kotoutumissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen, toteuttamaan hänen kanssaan laadittua suunnitelmaa sekä hakeutumaan ja osallistumaan säännöllisesti suunnitelmaan sisältyvään suomen tai ruotsin kielen opetukseen ja muihin suunnitelmassa sovittuihin toimenpiteisiin ja palveluihin. Maahanmuuttaja on myös velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla ilmoittamaan suunnitelman laatimiseen osallistuneille viranomaisille, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa. Maahanmuuttajan on säilytettävä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitettua työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työ- ja elinkeinotoimistolle sen pyynnöstä.

HE 167/2021 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014) 4 ja 5 § seuraavasti

4 §

Monialaisen työllistymissuunnitelman laatiminen, seuranta ja tarkistaminen

Työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja työtön laativat 3 §:ssä tarkoitetun kartoitusjakson aikana yhdessä monialaisen työllistymissuunnitelman, jossa sovitaan työttömän palvelutarpeen mukaisista työvoima-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista ja niiden toteutumisen seurannasta. Työllistymissuunnitelman tulee sisältää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun luvun 7 §:stä johdu muuta.

Työ- ja elinkeinotoimiston ja kunnan on seurattava työllistymissuunnitelman toteutumista. Työ- ja elinkeinotoimiston on huolehdittava työllistymissuunnitelman tarkistamisesta työttömän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla, kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein, sekä ellei se asiakkaan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta, työttömän sitä erikseen pyytäessä. Kunta osallistuu työllistymissuunnitelman tarkistamiseen työnhakijan palvelutarpeen edellyttämällä tavalla.

Jos työttömän palvelutarve edellyttää Kansaneläkelaitoksen tarjoamia kuntoutuspalveluja, Kansaneläkelaitos osallistuu suunnitelman laatimiseen, seurantaan ja tarkistamiseen.

Monialaiseen työllistymissuunnitelmaan sisällytettävään työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:ssä säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa. Monialaisen työllistymissuunnitelman laatimisesta, seurannasta, seurannan yhteydessä ilmoitettavista tiedoista ja suunnitelman tarkistamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Monialaiseen työllistymissuunnitelmaan liittyvät velvollisuudet

Työtön on velvollinen osallistumaan monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen, toteuttamaan hänen kanssaan laadittua suunnitelmaa sekä hakeutumaan ja osallistumaan suunnitelmassa sovittuihin palveluihin. Työtön on myös velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla ilmoittamaan suunnitelman laatimiseen osallistuneille viranomaisille, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa. Työttömän on säilytettävä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitetun työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työ- ja elinkeinotoimistolle sen pyynnöstä.

HE 167/2021 vp

Työttömän 1 momentissa tarkoitettujen velvollisuuksien laiminlyönnin vaikutuksesta hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002) ja vaikutuksesta hänen oikeuteensa saada toimeentulotukea toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997).

Työ- ja elinkeinotoimisto ja kunta ovat velvollisia selvittämään työttömälle 1 momentissa tarkoitettut velvollisuudet.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale, 5 §:n 4 momentti, 8 § ja 9 §:n 2 ja 3 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat, 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale sekä 5 §:n 4 momentti laissa 937/2012 sekä 8 § osaksi laeissa 314/2010, 937/2012, 1372/2014 ja 702/2020, ja
lisätään 28 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1293/2002, 937/2012 ja 1314/2014, uusi 3 momentti seuraavasti:

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäivärahauden ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on järjestetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukuihin.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja:

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työ- ja elinkeinotoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 12 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Kunnan tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työ- ja elinkeinotoimisto on tehnyt henkilön kanssa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 12 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että työ- ja elinkeinotoimisto on varannut tämän lain 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden julkisesta

HE 167/2021 vp

työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun työnhakukeskusteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakukeskusteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, kunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

8 §

Aktivointisuunnitelman sisältö

Aktivointisuunnitelmaan merkitään:

- 1) henkilön koulutusta ja työuraa koskevat tiedot;
- 2) arvio aikaisempien julkisten työvoimapalvelujen vaikuttavuudesta;
- 3) arvio aikaisempien työllistymissuunnitelmien ja kunnan tekemien henkilöä koskevien suunnitelmien toteutumisesta;
- 4) toimenpiteet, jotka voivat olla julkisia työvoimapalveluja, kuntouttavaa työtoimintaa, muita sosiaalipalveluja sekä terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluja;
- 5) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitettu työnhakuvollisuus, ellei mainitun luvun 7 §:stä johdu muuta.

Aktivointisuunnitelmaa laadittaessa on 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä ensiksi selvitettävä mahdollisuus tarjota julkisia työvoimapalveluja. Suunnitelma voi näiden toimenpiteiden ohella sisältää myös työllistymismahdollisuuksia parantavia sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluja.

9 §

Kuntouttava työtoiminta aktivointisuunnitelmassa ja monialaisessa työllistymissuunnitelmassa

Ennen suunnitelman allekirjoittamista on työ- ja elinkeinotoimiston ja kunnan informoitava henkilöä kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen perusteella maksettavista etuuksista ja korvauksista.

Aktivointisuunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa. Työ- ja elinkeinotoimiston on huolehdittava aktivointisuunnitelman tarkistamisesta kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein.

28 §

Muutoksenhaku

Aktivointisuunnitelmaan sisällytettävään työnhakuvollisuuteen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:ssä säädetään kiellosta hakea oikeus ja valittaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

HE 167/2021 vp

Helsingissä 7.10.2021

Pääministeri

Sanna Marin

Työministeri Tuula Haatainen

1.

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 3, 5 ja 6 kohta, 4 §:n 3 momentti ja 9 §, 2 ja 3 luku, sekä 14 luvun 1 §:n 4 momentti ja 2 §:n otsikko ja 1 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohta ja 14 luvun 1 §:n 4 momentti laissa 1456/2016, 1 luvun 3 §:n 1 momentin 5 kohta laissa 1371/2014, 1 luvun 9 § laissa 1452/2016, sekä 14 luvun 2 §:n otsikko ja 1 momentti laissa 422/2021, ja
lisätään 1 luvun 3 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1050/2013, 1366/2014, 1371/2014, 1456/2016 ja 548/2017, uusi 3 a ja 6 a kohta seuraavasti

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *työttömällä* henkilöä, joka ei ole työsuh-
teessa eikä työttömyysturvalain 2 luvussa tar-
koitetulla tavalla työllistyy päätoimisesti yri-
tystoiminnassa tai omassa työssään yhdenjak-
soisesti yli kahta viikkoa ja joka ei ole työttö-
myysturvalain 2 luvussa tarkoitettu päätoimi-
nen opiskelija; työttömänä pidetään myös työ-
suhteessa olevaa, joka on kokonaan lomau-
tettu tai jonka säännöllinen viikoittainen työ-
kentelyaika on alle 4 tuntia;

3) *työttömällä* henkilöä:
a) joka ei ole työsuhhteessa, ellei hän ole ko-
konaan lomautettu tai hänen säännöllinen vii-
koittainen työskentelyaikansa ole alle neljä
tuntia viikossa taikka hänen vaihtelevaa työ-
aikaa koskevassa työsopimuksessaan taattu
vähimmäistyöaikansa ole alle neljä tuntia vii-
kossa;
b) joka ei työttömyysturvalain 2 luvussa tar-
koitetulla tavalla työllistyy päätoimisesti yri-
tystoiminnassa tai omassa työssään yhdenjak-
soisesti yli kahta viikkoa, tai jolla on oikeus
työttömyysetuuteen yritystoiminnan ja omassa
työssä työllistymisen estämättä työttömyystur-
valain 2 luvun 5 a §:n perusteella; ja
c) joka ei ole työttömyysturvalain 2 luvussa
tarkoitettu päätoiminen opiskelija tai jolla on

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5) *työllistymissuunnitelmalla* työ- ja elinkeinoviranomaisen yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa ja *työllistymistä edistävistä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014) mukaista monialaista työllistymissuunnitelmaa*;

6) *työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla* kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa;

4 §

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoaminen

Julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tarjotaan asiakkaiden omatoimisesti käytettävänä palveluina ja henkilökohtaisena palveluna. Asiakkaan asiointitapa sekä yhteydenpito julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tarjoavan viranomaisen ja asiakkaan välillä määräytyvät arvioidun palvelutarpeen perusteella.

9 §

Työssäkäyntialue

oikeus työttömyysetuuteen opintojen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:n perusteella;

3 a) **työttömyysuhan alaisella** henkilöä, joka ei ole työtön ja joka on vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa;

5) **työllistymissuunnitelmalla** työ- ja elinkeinotoimiston yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa;

6) **työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla** kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa ja *työllistymistä edistävistä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014) tarkoitettua monialaista työllistymissuunnitelmaa*;

6 a) **työnhakuvelvollisuudella** 3 luvussa tarkoitettua työllistymissuunnitelmaan sisältyvää työnhakijan velvollisuutta hakea työmahdollisuuksia tarkastelujakson kuluessa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä;

4 §

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoaminen

Julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tarjotaan asiakkaiden omatoimisesti käytettävänä palveluina ja henkilökohtaisena palveluna. Asiakkaan asiointitapa sekä yhteydenpito julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tarjoavan viranomaisen ja asiakkaan välillä määräytyvät tämän lain ja arvioidun palvelutarpeen perusteella.

9 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Työnhakijan asuinpaikka ja työssäkäyntialue

Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan. Jos muuhun arvioon ei ole aihetta, henkilön tosiasiallisena asuinpaikkana pidetään hänen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään merkittyä osoitettaan.

Työnhakijan on ilmoitettava työ- ja elinkeinoviranomaiselle yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa, sekä näiden yhteystietojen muutoksista.

Jos muuhun arvioon ei ole aihetta, työnhakijan katsotaan tätä lakia sovellettaessa ensisijaisesti asuvan hänen työvoimaviranomaiselle ilmoittamassaan osoitteessa ja toissijaisesti väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa osoitteessa.

Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan.

2 luku

2 luku

Työnhakija

Työnhakijan palveluprosessi

1 §

1 §

Työnhaun käynnistäminen ja voimassaolo

Työnhaun käynnistäminen

Henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy sinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön.

Henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy sinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön.

Työnhaun voimassaolo lakkaa, jos työnhakija:

Työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksenä on, että henkilöasiakas:

1) ilmoittaa, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa;

1) antaa työllistymisen ja julkisten työvoimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeelliset tiedot työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään;

2) ei asioi työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa viranomaisen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla;

2) ilmoittaa osoitteensa ja muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa; ja

3) ei esitä työ- ja elinkeinoviranomaiselle sen antamassa määräajassa julkisen työvoimapalvelun tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä ammatillisesta osaamisestaan, työhistoriastaan, koulutuksestaan ja työkyvystään;

3) suorittaa muut häneltä edellytetyt työnhakijan palveluprosessiin liittyvät toimet.

Voimassa oleva laki

4) ei ilmoita työ- ja elinkeinoviranomaiselle työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa; tai

5) ei osallistu työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi.

Työnhaun voimassaolon lakattua työnhaun voi käynnistää uudelleen siten kuin 1 momentissa säädetään. Jos työnhaun voimassaolo on lakannut 2 momentin 5 kohdassa tarkoitetun menettelyn johdosta, edellytetään lisäksi, että henkilöasiakas pyytäänsä työnhaun käynnistämistä sitoutuu osallistumaan työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin.

2 §

Ulkomaalaisen rekisteröinti työnhakijaksi ja työnhaun voimassaolo

Niiden valtioiden kansalaiset, joilla Suomea velvoittavien, työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella on oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja tehdä ansiotyötä ilman työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapolitiittista harkintaa, rekisteröidään 1 §:ssä säädetyllä tavalla työnhakijoiksi, jollei näistä sopimuksista muuta johdu.

Jollei Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu, muut ulkomaan kansalaiset ja kansalaisuutta vailla olevat rekisteröidään 1 §:ssä säädetyllä tavalla työnhakijoiksi, jos heillä on oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia.

Sen lisäksi, mitä 1 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään, ulkomaalaisen työnhakijan työnhaun voimassaolo lakkaa, jos hän ei enää täytä tämän pykälän 1 tai 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä ulkomaalaisen rekisteröinnille työnhakijaksi.

Ehdotus

Ellei Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu, ulkomaan kansalaisen ja kansalaisuutta vailla olevan henkilön rekisteröiminen työnhakijaksi edellyttää lisäksi, että henkilöllä on:

1) Suomea velvoittavien työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja oikeus tehdä ansiotyötä Suomessa ilman työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapolitiittista harkintaa; tai

2) oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia.

Jos henkilöasiakasta ei voida rekisteröidä työnhakijaksi, työ- ja elinkeinotoimisto antaa päätöksen työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä.

2 §

Työnhaun voimassaolon päättyminen

Työnhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija:

1) ilmoittaa työ- ja elinkeinoviranomaiselle, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa tai ei uusi työnhakunsa voimassaoloa;

2) ei esitä työ- ja elinkeinotoimiston asettamassa määräajassa työllistymisen ja julkisten työvoimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään;

3) jättää 12 kuukauden tarkastelujakson aikana toistuvasti asioimatta työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna asioimisena pidetään myös saapumista alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun ja täydentävään työnhakukeskusteluun henkilön itse siihen tarkoitetussa verkkopalvelussa vараamana aikana.

Ulkomaan kansalaisen ja kansalaisuutta vailla olevan työnhakijan työnhaun voimassaolo päättyy myös, jos hän ei enää täytä 1 §:n

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 momentissa säädettyjä työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksiä.

3 §

Työhaun käynnistäminen uudelleen

Työhaun voimassaolon päätyttyä työhaun voi käynnistää uudelleen noudattaen, mitä 1 §:ssä säädetään. Työhaun uudelleen käynnistäminen edellyttää lisäksi, että henkilöasiakas pyytäänsä työhaun käynnistämistä esittää työ- ja elinkeinotoimistolle sen pyytämät selvitykset, jos työhaun voimassaolo on päättynyt 2 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella.

Työ- ja elinkeinoviranomainen voi rajoittaa henkilön oikeutta käynnistää työnhaku sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa, jos työhaun voimassaolo on päättynyt 2 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan perusteella.

3 §

Työnhakijan informointi

Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee informoida työnhakijaa työhaun käynnistämisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen työhaakuun liittyvistä seikoista, hänelle tarjolla olevista julkisista työvoima- ja yrityspalveluista, työhaun voimassaolon edellytyksistä sekä muutosturvasta.

Työtöntä työnhakijaa tulee 1 momentissa säädetyn lisäksi informoida tarvittaessa hänen työllistymistään edistävistä muista palveluista, 8 §:ssä säädettyistä työttömän työnhakijan yleisistä velvollisuuksista sekä työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen saamisen keskeisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä.

4 §

Työnhakijan haastattelun järjestäminen

4 §

Työnhakijan informointi

Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee informoida työnhakijaa työnhakijaksi rekisteröimisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen työllistymissuunnitelmaan sisällytettävästä työnhakuvelvollisuudesta ja muista työnhakuun liittyvistä seikoista, tarjolla olevista julkisista työvoima- ja yrityspalveluista, työhaun voimassaolon edellytyksistä sekä muutosturvasta.

Työ- ja elinkeinoviranomaisen on lisäksi tarvittaessa informoitava työnhakijaa hänen työnhakuaan ja työllistymistään edistävistä muista palveluista sekä työttömyysetuuden hakemisesta ja työttömyysetuuden saamisen keskeisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä.

5 §

Alkuhaastattelun järjestäminen

Voimassa oleva laki

Työ- ja elinkeinoviranomainen järjestää työnhakijalle ensimmäisen haastattelun kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta.

Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee varata työnhakijalle tilaisuus myöhempisiin haastatteluihin määräajoin työnhakijan palvelutarpeen mukaisesti. Työttömän työnhakijan haastattelu tulee kuitenkin aina järjestää työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti kolmen kuukauden ajan ja sen jälkeen aina kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen.

Ehdotus

Työ- ja elinkeinotoimisto järjestää työnhakijalle alkuhaastattelun tai täydentävän työnhakukeskustelun viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Jos työnhakijalle järjestetään täydentävä työnhakukeskustelu, alkuhaastattelu on järjestettävä viipymättä tämän jälkeen.

Uusi alkuhaastattelu järjestetään vain, jos työnhaun päättymisestä on kulunut vähintään kuusi kuukautta ja henkilö rekisteröidään uudelleen työnhakijaksi.

Alkuhaastattelu järjestetään työ- ja elinkeinotoimistossa, ellei muu järjestämistapa ole tarkoituksenmukaisempi painavasta syystä.

6 §

Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen

Työ- ja elinkeinotoimisto järjestää:

1) työttömälle ja työttömyysuhan alaiselle työnhakijalle viisi täydentävää työnhakukeskustelua alkuhaastattelua seuraavan kolmen kuukauden aikana; täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään kuitenkin neljä, jos alkuhaastattelua on edeltänyt täydentävä työnhakukeskustelu;

2) työttömälle ja työttömyysuhan alaiselle sekä muulle osa-aikaisessa työsuhteessa olevalle tai työaika lyhentämällä lomautetulle työnhakijalle työnhakukeskustelun aina, kun alkuhaastattelusta tai edellisestä tämän kohdan mukaisesta työnhakukeskustelusta on kulunut kolme kuukautta;

3) työttömälle työnhakijalle kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukauden aikana aina, kun alkuhaastattelusta tai edellisestä tämän kohdan mukaisesta täydentävästä työnhakukeskustelusta on kulunut kuusi kuukautta;

4) henkilöasiakkaalle 1–3 kohdassa säädetyn lisäksi täydentäviä työnhakukeskusteluja tämän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla.

Työnhakukeskustelut ja 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut täydentävät työnhakukeskustelut järjestetään myös työvoimakoulutuksessa olevalle, 6 luvussa tai kotoutumisen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna opiskelevalle sekä palkkatuetussa työssä ja kuntoutuksessa olevalle työnhakijalle, vaikka hän ei olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, jos työvoimakoulutuksen arvioitu kesto on enintään kuukausi, työnhakija opiskelee työttömyysetuudella tuettuna omaehtoisia opintoja arviolta enintään kuukauden tai palkkatukijakson tai yhdenjaksoisen kuntoutuksen arvioitu kesto on enintään kuukausi.

Työnhakukeskustelu ja täydentävä työnhakukeskustelu järjestetään työnhakijan palvelutarve ja olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Työnhakukeskustelua ja 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua täydentävää työnhakukeskustelua ei järjestetä, jos työnhakijan työnhaku on päätymässä kuukauden kuluessa. Jos työnhakija on lomautettu, 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja täydentäviä työnhakukeskusteluita järjestetään vain työnhakijan pyynnöstä.

7 §

Työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevat poikkeukset

Vaikka työnhakija olisi työtön tai työttömyysuhan alainen, työnhakukeskustelua ja 6 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua täydentävää työnhakukeskustelua ei järjestetä, jos työnhakija:

- 1) opiskelee arviolta yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa;
- 2) opiskelee omaehtoisia opintoja 6 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna arviolta yli kuukauden;
- 3) osallistuu arviolta yli kuukauden kestävään 4 luvussa tarkoitettuun työkokeiluun;
- 4) on arviolta yli kuukauden ajan palkkatuetussa työssä; tai
- 5) on arviolta yli kuukauden kestävässä yhdenjaksoisessa kuntoutuksessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa työnhakijalle järjestetään työnhakukes-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kustelu kuukautta ennen työvoimakoulutuksen, työttömyysetuudella tuetun opiskelun, työkokeilun, palkkatukijakson tai kuntoutuksen arvioitua päättymistä. Työnhakukeskustelun jälkeen järjestetään kuukauden aikana täydentävä työnhakukeskustelu, ellei sen järjestäminen ole ilmeisen tarpeetonta.

Työnantajan kanssa yhteishankintana hankittuun tai vastaavalla tavalla järjestettyyn työvoimakoulutukseen osallistuvalla työnhakijalle järjestetään työnhakukeskustelu ja täydentävä työnhakukeskustelu vain, jos siihen on työnhakijan työllistymiseen tai palvelutarpeeseen liittyvä painava syy.

5 §

8 §

Työnhakijan haastattelun sisältö

Alkuhaastattelun sisältö

Ensimmäisessä työnhakijan haastattelussa tarkistetaan ja täydennetään työnhakutiedot, arvioidaan palvelutarve, laaditaan työllistymissuunnitelma sekä sovitaan asiointitavasta ja yhteydenpidosta työ- ja elinkeinoviranomaisen ja työnhakijan välillä. Osana palvelutarpeen arviointia työ- ja elinkeinoviranomainen tekee arvion työttömän työnhakijan valmiuksista työllistyä avoimille työmarkkinoille sekä työttömyyden pitkittymisen todennäköisyydestä. Myöhemmissä haastatteluissa arvioidaan lisäksi työnhaun tuloksellisuutta ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista sekä tarkistetaan suunnitelma.

Työnhakijan haastattelun yhteydessä työ- ja elinkeinoviranomainen tarjoaa työnhakijalle soveltuvia työpaikkoja ja koulutusta sekä muita palvelutarpeen ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman mukaisia palveluja.

Alkuhaastattelussa työ- ja elinkeinotoimisto tekee arvion työnhakijan edellytyksistä hakea työtä ja työllistyä sekä työnhakua ja työllistymistä tukevasta palvelutarpeesta. Arvion pohjalta laaditaan työllistymissuunnitelma, ellei työnhakijalle ole laadittu työllistymissuunnitelmaa korvaavaa suunnitelmaa.

Lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa alkuhaastattelussa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia ja hakeutumaan tarpeellisiin palveluihin. Alkuhaastattelussa työnhakijalle kerrotaan hänelle tarjottavista palveluista ja sovitaan asiointitavasta sekä muusta yhteydenpidosta työ- ja elinkeinoviranomaisen ja työnhakijan välillä.

9 §

Työnhakukeskustelun sisältö

Työnhakukeskustelussa työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa työnhakijaa hakemaan hänelle

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sopivia työmahdollisuuksia sekä tukee työnhakijan työnhakua. Lisäksi työnhakija ohjataan tarpeellisiin palveluihin.

Työnhakukeskustelussa tarkistetaan työnhakijan palvelutarvetta koskevaa arviota ja laaditaan tai tarkistetaan työllistymissuunnitelma.

10 §

Täydentävän työnhakukeskustelun sisältö

Täydentävä työnhakukeskustelu painottuu työnhakijan palvelutarvetta koskevan arvion perusteella työnhaun tukemiseen tai siinä jatketaan työnhakijan palvelutarpeen selvittämistä ja työnhakijan ohjaamista tarpeellisiin palveluihin.

Jos täydentävä työnhakukeskustelu järjestetään ennen alkuhaastattelua, täydentävässä työnhakukeskustelussa laaditaan työllistymissuunnitelma, ellei työnhakijalle ole laadittu työllistymissuunnitelmaa korvaavaa suunnitelmaa. Myöhemmin järjestettävässä täydentävässä työnhakukeskustelussa voidaan laatia tai tarkistaa työllistymissuunnitelma.

Täydentävän työnhakukeskustelun asemesta työnhakijalle voidaan tarjota muuta vastaavaa työnhakua tai työllistymisen edellytysten parantamista tukevaa henkilökohtaista palvelua.

11 §

Palvelutarpeen arvioiminen

Työ- ja elinkeinotoimiston arviossa työnhakijan palvelutarpeesta otetaan huomioon ainakin työnhakijan:

- 1) osaaminen ja ammattitaito sekä hänen omat tavoitteensa niiden kehittämiseksi;
- 2) työnhakuun ja työllistymisen edellytyksiin vaikuttava työ- ja toimintakyky;
- 3) työnhakutaidot ja muut työllistymiseen vaikuttavat seikat;
- 4) työttömäksi jäämisen ja työttömyyden pitkittymisen todennäköisyys.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Palvelutarpeen selvittämiseksi työnhakija voidaan ohjata työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin sekä muihin asiantuntija-arviointeihin. Työnhakijan osaamisen kehittämistä voidaan arvioida yhteistyössä koulutuspalveluiden tuottajien kanssa ja työnhakijan työ- ja toimintakykyä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien kanssa.

6 §

Työllistymissuunnitelman laatiminen ja tarkistaminen

Työttömällä työnhakijalla ja muutosturvan piiriin kuuluvalla työnhakijalla on oikeus työllistymissuunnitelmaan. Maahanmuuttajan oikeudesta kotoutumissuunnitelmaan ja työ- ja elinkeinotoimiston osallistumisesta kotoutumissuunnitelman laatimiseen säädetään kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa. Työttömän työnhakijan oikeudesta aktivointisuunnitelmaan ja työ- ja elinkeinotoimiston osallistumisesta aktivointisuunnitelman laatimiseen säädetään kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa. Monialaisen työllistymissuunnitelman laatimisesta, seurannasta ja tarkistamisesta säädetään työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa.

Työllistymissuunnitelma on laadittava, jollei sen laatiminen ole ilmeisen tarpeetonta, viimeistään 4 §:n 1 momentin mukaisessa työnhakijan haastattelussa.

Työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa on tarkistettava työnhakijan haastattelun yhteydessä tai työnhakijan pyynnöstä.

7 §

Työllistymissuunnitelman sisältö

Työllistymissuunnitelma ja sitä korvaava suunnitelma perustuu työnhakijan omiin työtä tai koulutusta koskeviin tavoitteisiin ja arvioituun palvelutarpeeseen.

12 §

Työllistymissuunnitelman sisältö

Työllistymissuunnitelmaan sisällytetään työnhakuvelvollisuus ja muita työnhakuun tai yritystoiminnan kehittämiseen liittyviä toimia, joiden tavoitteena on työnhakijan nopea työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Lisäksi

Voimassa oleva laki

Suunnitelmassa sovitaan työnhausta ja sen tavoitteista, työnhakijan palvelutarpeen mukaisista julkisista työvoima- ja yrityspalveluista ja muista työllistymistä edistävästä palveluista sekä asiantuntija-arvioinneista. Tarvittaessa suunnitelmassa sovitaan muista osaamista, työmarkkinavalmiuksia ja toimintakykyä parantavista palveluista tai työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyvistä toiminnoista.

Työnhakija ja työ- ja elinkeinoviranomainen sopivat työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumisen seurannasta ja hyväksyvät suunnitelman. Jos työ- ja elinkeinoviranomainen edellyttää muuta selvitystä kuin työnhakijan oman ilmoituksen suunnitelman toteuttamisesta, tämä ehto on kirjattava suunnitelmaan.

Työllistymissuunnitelman ja sitä korvaavan suunnitelman rakenteesta, hyväksymisestä ja arkistoinnista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Työttömän työnhakijan yleiset velvollisuudet

Työttömän työnhakijan yleisenä velvollisuutena on hakea työtä ja koulutusta. Työtön työnhakija on myös velvollinen osallistumaan työnhakijan haastatteluihin sekä työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen.

Työtön työnhakija, jonka kanssa on laadittu työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma, on velvollinen toteuttamaan suunnitelmaansa sekä hakeutumaan ja osallistumaan suunnitelmassa sovittuihin palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään. Työtön työnhakija on lisäksi velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja tavalla ilmoittamaan työ- ja elinkeinoviranomaiselle, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen velvollisuuksien vastaisen menettelyn vaikutuksesta henkilön oikeuteen saada työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalaissa.

Ehdotus

työllistymissuunnitelmaan sisällytetään tarvittaessa työnhakijan palvelutarpeen mukaisia julkisia työvoima- ja yrityspalveluja sekä muita työnhakijan osaamista, työmarkkinavalmiuksia sekä työ- ja toimintakykyä lisääviä palveluja ja työnhakuun tai yritystoiminnan kehittämiseen sekä työllistymiseen vaikuttavan työ- ja toimintakyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimia.

Työllistymissuunnitelmassa on sovittava suunnitelman toteuttamisen seurannasta ja määräajasta, jonka kuluessa työnhakijan on ilmoitettava suunnitelman toteuttamisesta. Jos työ- ja elinkeinotoimisto edellyttää työnhakijan oman ilmoituksen lisäksi muuta selvitystä suunnitelman toteuttamisesta, tämä on kirjattava suunnitelmaan.

Työ- ja elinkeinoviranomainen ja työnhakija hyväksyvät työllistymissuunnitelman. Suunnitelman rakenteesta, hyväksymisestä ja arkistoinnista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

13 §

Työnhakijan velvollisuudet

Työttömyysetuutta hakevan työnhakijan on haettava aktiivisesti työtä ja koulutusta. Lisäksi hänen on osallistuttava palvelutarpeensa arvioimiseen, työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen sekä palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään.

Työttömyysetuutta hakeva työnhakija on velvollinen ilmoittamaan työllistymissuunnitelman toteuttamisesta työ- ja elinkeinotoimistolle sen määräämällä tavalla. Ilmoitettavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Henkilön on säilytettävä työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työ- ja elinkeinotoimistolle sen pyynnöstä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

14 §

Työ- ja elinkeinoviranomaisen velvollisuudet

Työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuudet

Työ- ja elinkeinoviranomaisen on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyviä palveluja työ- ja elinkeinoviranomaisen käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Työ- ja elinkeinoviranomaisen on myös seurattava työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä.

Työ- ja elinkeinotoimiston on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan sisältyviä palveluja työ- ja elinkeinotoimiston käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Työ- ja elinkeinotoimiston on seurattava työllistymissuunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä.

15 §

Muistutus

Työ- ja elinkeinotoimisto muistuttaa työnhakijaa kirjallisesti hänen menettelynsä vaikutuksesta työllistymiseen ja hänen mahdolliseen oikeuteensa saada työttömyysetuutta, jos työnhakija:

1) jättää saapumatta alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun taikka kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun alkukartoitukseen;

2) ei muulla tavoin asioi työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla;

3) jättää ilmoittamatta työ- ja elinkeinotoimiston edellyttämällä tavalla, miten hän on toteuttanut työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa;

4) ei aloita työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittua palvelua tai palvelu keskeytyy työnhakijasta johtuvasta syystä; tai

5) muulla tavoin jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa.

3 luku

3 luku

Työnvälitys

Työnvälitys

1 §

1 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Työnvälityksen tavoite

Työnvälityksen tavoite ja yleiset periaatteet

Työnvälityksellä edistetään työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista siten, että avoimet työpaikat täyttyvät ja työtä hakevat saavat työtä nopeasti.

Työnvälitys perustuu työnantajan ja työntekijän sopimusvapauteen sekä vapaaseen valintaan.

Työnvälityksellä edistetään työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista siten, että avoimet työpaikat täyttyvät ja työtä hakevat saavat työtä nopeasti.

Työnvälitys perustuu työnantajan ja työntekijän sopimusvapauteen sekä vapaaseen valintaan.

Työnvälityksestä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sekä kansainvälisestä harjoittelusta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2 §

2 §

Työnvälityspalvelut

Työnvälityspalvelut

Työ- ja elinkeinoviranomainen julkaisee ja välittää tietoja avoimeksi ilmoitetuista työpaikoista työnantajan toimeksiannon mukaisesti, jollei 3 §:ssä toisin säädetä. Työ- ja elinkeinotoimisto *etsii ja* esittelee työnantajalle tämän kanssa sovitulla tavalla työnhakijoita, jotka ovat sopivia avoimeen työpaikkaan.

Työ- ja elinkeinotoimisto etsii ja tarjoaa työnhakijalle sopivia työpaikkoja. Työ- ja elinkeinotoimisto arvioi työpaikan sopivuuden työnhakijalle ottaen huomioon työnhakijan ammatillisen osaamisen, työhistorian, koulutuksen ja työkyvyn.

Työnvälityksestä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sekä kansainvälisestä harjoittelusta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Työ- ja elinkeinoviranomainen julkaisee ja välittää tietoja avoimeksi ilmoitetuista työpaikoista työnantajan toimeksiannon mukaisesti, jollei 8 §:ssä toisin säädetä. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto esittelee työnantajalle tämän kanssa sovitulla tavalla työnhakijoita, jotka ovat sopivia avoimeen työpaikkaan.

Työ- ja elinkeinoviranomainen tarjoaa työnhakijalle mahdollisuuden julkaista tämän laatima työllistymistä tukeva esittely siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa.

Työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työpaikkoja. Työ- ja elinkeinotoimisto arvioi työpaikan sopivuutta työnhakijalle ottamalla huomioon työnhakijan työkokemuksen, koulutuksen ja muun osaamisen sekä työkyvyn.

3 §

Työnhakuvelvollisuus

Ellei 5–7 §:stä johdu muuta, työttömän ja työttömyysuhan alaisen työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää kolme sellaista kuukauden kestävää tarkastelujaksoa, jonka aikana työnhakijan on haettava neljää työmahdollisuutta. Tarkastelujaksoja voidaan painavasta syystä yhdistää haettavien työmahdollisuuksien määrää muuttamatta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Vaikka työnhakija ei ole työtön tai työttömyysuhan alainen, hänelle asetetaan työnhakuvelvollisuus, jos hän:

- 1) opiskelee työvoimakoulutuksessa;*
- 2) opiskelee omaehtoisia opintoja 6 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna; tai*
- 3) on palkkatuetussa työssä.*

Jos työ- ja elinkeinotoimisto arvioi, ettei tarkastelujakson aikana ole haettavissa neljää sellaista työmahdollisuutta, johon työnhakija voisi työkokemuksensa, koulutuksensa ja muun osaamisensa sekä työkykynsä ja hänellä mahdollisesti oleva työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettu ammattitaitosuoja huomioon ottaen työllistyä, tarkastelujaksolla haettavien työmahdollisuuksien määrää voidaan alentaa. Työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Työnhakuvelvollisuutta täyttävä toiminta

Työnhakuvelvollisuutta voi täyttää:

- 1) hakemalla sellaista vähintään kaksi viikkoa kestävästä työsuhteesta tehtävää työtä, johon työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä;*
- 2) hakemalla yksilöityä työpaikkaa työ- ja elinkeinotoimiston tekemän työtarjouksen perusteella;*
- 3) hakemalla lisätyötä omalta työnantajalta;*
- 4) etsimällä työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuna yrittäjänä tehtäviä sellaisia työmahdollisuuksia, joihin työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä;*
- 5) julkaisemalla 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua esittelyä;*
- 6) muilla 1–5 kohdassa tarkoitettuja toimia vastaavilla toimilla, joiden tavoitteena on työllistyminen.*

5 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Työnhakuvelvollisuuden alkamista koskevat poikkeukset

Työnhakuvelvollisuus alkaa työsuhteen päättymisestä, jos työnhakija on yli kaksi viikkoa kestävässä muussa kuin palkkatuetussa työssä, jonka työaika on yli 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

Lomautetun työnhakuvelvollisuus alkaa siitä, kun hänelle on järjestetty 2 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työnhakukeskustelu sen jälkeen, kun lomautuksen alkamisesta on kulunut kolme kuukautta.

Työnhakuvelvollisuus alkaa siitä lukien, kun työnhakijalle on järjestetty 2 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu, jos työnhakija:

- 1) opiskelee arviolta yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa;*
- 2) osallistuu arviolta yli kuukauden kestävään 4 luvussa tarkoitettuun työkokeiluun;*
- 3) on arviolta yli kuukauden ajan työajan osalta muussa kuin 6 §:n 2 momentissa tarkoitettussa palkkatuetussa työssä; tai*
- 4) on arviolta yli kuukauden kestävässä yhdenjaksoisessa kuntoutuksessa.*

6 §

Haettavien työmahdollisuuksien määrää ja tarkastelujaksoa koskevat poikkeukset

Ellei 3 §:n 3 momentista tai 7 §:stä johdu muuta, vähintään kaksi viikkoa kestävässä osa-aikatyössä olevan tai työaikaa lyhentämällä lomautetun työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää kolmen kuukauden tarkastelujakso, jonka aikana työnhakijan tulee hakea yhtä työmahdollisuutta.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan, jos työnhakijan säännöllinen työaika on enintään 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Toimituneen työajan vaikutuksesta työnhakuvelvollisuuteen säädetään työttömyysturvalain 2 a luvun 12 §:ssä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Ellei 1 momentista, 3 §:n 3 momentista tai 7 §:stä johdu muuta, arviolta yli kuukauden ajan 6 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22-24 §:ssä tarkoitetulla tavalla omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna opiskelevan työnhakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sisällyttää opintojen ajalle kolmen kuukauden tarkastelujaksot, joista kunkin aikana työnhakijan tulee hakea kolme työmahdollisuutta. Työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan 1 momentissa sekä 3 ja 7 §:ssä säädettyä siitä lukien, kun työnhakijalle on järjestetty 2 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu.

7 §

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen

Työnhakuvelvollisuutta ei aseteta, jos:

1) työ- ja elinkeinotoimisto, kunta tai Kansaneläkelaitos on todennut, että työnhakijalla on monialaisen yhteispalvelun tarve, ja työnhakija on täyttänyt 25 vuotta ja ollut työtön yhtäjaksoisesti 12 kuukautta, tai hän on alle 25-vuotias ja ollut työtön yhtäjaksoisesti kuusi kuukautta;

2) työnhakija ei luotettavana pidettävän lääketieteellisen selvityksen mukaan ole työkykyinen työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitetun ammattitaitosuojan aikana työkokemustaan ja koulutustaan vastaavaan työhön ja ammattitaitosuojan päätyttyä mihinkään työhön ja hän noudattaa työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän etuuden hakemisesta ja hakeutumisesta työ- ja toimintakykyä parantavaan kuntoutukseen;

3) työnhakija opiskelee 6 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22 – 24 §:ssä tarkoitetulla tavalla omaehtoisia luku- ja kirjoitustaidon opintoja työttömyysetuudella tuettuna ja opinnot ovat työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla päätoimisia;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4) työnhakija opiskelee työnantajan kanssa yhteishankintana hankitussa tai vastaavalla tavalla järjestetyssä työvoimakoulutuksessa;

5) työnhakija on estynyt olemasta työmarkkinoilla työttömyysturvalain 3 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla;

6) työnhakijan työttömyys päättyy taikka hän aloittaa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan kuukauden kuluessa; työnhakuvollisuus jätetään asettamatta sen tarkastelujakson osalta, jonka aikana työttömyys päättyy taikka varusmies- tai siviilipalvelus tai perhevapaa alkaa.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa edellytetään lisäksi, että työnhakijan tilanne kokonaisuutena arvioiden on sellainen, ettei työllistyminen avoimille työmarkkinoille ole mahdollista.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa säädettyä sovelletaan, kunnes työnhakijalle on järjestetty 2 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu. Ensin mainitussa lainkohdassa säädettyä sovelletaan myös työnhakukeskustelun jälkeen, jos työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa on sovittu omaehtoisen luku- ja kirjoitustaidon opiskelun jatkumisesta kuukauden kuluessa suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta lukien.

3 §

Työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytyminen ja ilmoituksen poistaminen

Työ- ja elinkeinoviranomainen voi kieltäytyä ottamasta vastaan avointa työpaikkaa koskevaa työpaikkailmoitusta tai poistaa ilmoituksen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä, jos ilmoituksen perusteella on ilmeistä tai työnantajan aiemman menettelyn perusteella taikka muutoin on perusteltua syytä epäillä, että:

1) työnantaja rikkoo laissa säädettyä syrjintäkieltoa;

2) työnantaja hakee työntekijää työtehtäviin, jotka ovat lain vastaisia tai joihin haetun henkilön työhön ottaminen on kiellettyä;

8 §

Työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytyminen ja ilmoituksen poistaminen

Työ- ja elinkeinoviranomainen voi kieltäytyä ottamasta vastaan avointa työpaikkaa koskevaa työpaikkailmoitusta tai poistaa ilmoituksen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä, jos ilmoituksen perusteella on ilmeistä tai työnantajan aiemman menettelyn perusteella taikka muutoin on perusteltua syytä epäillä, että:

1) työnantaja rikkoo laissa säädettyä syrjintäkieltoa;

2) työnantaja hakee työntekijää työtehtäviin, jotka ovat lain vastaisia tai joihin haetun henkilön työhön ottaminen on kiellettyä;

Voimassa oleva laki

3) työnantaja olennaisesti laiminlyö työso-
pimuslain 2 luvussa tai erityösopimuslain 2
ja 3 luvuissa säädettyjä velvollisuuksiaan tai
velvollisuuttaan suorittaa veroja tai lakisäätei-
siä maksuja;

4) työpaikalla on ilmeinen väkivallan uhka
tai siellä esiintyy työntekijän terveydelle hait-
taa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää taikka
muuta epäasiallista kohtelua; tai

5) avoimen työpaikan täyttymistä ei tehtä-
vän luonteen tai muun vastaavan syyn vuoksi
ole tarkoituksenmukaista tukea työnvälityk-
sellä.

Edellytyksenä ilmoituksen vastaanottami-
sista kieltäytymiselle tai sen poistamiselle 1
momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitetuissa tilan-
teissa on, että työnantaja ei ole oikaissut työ-
paikkailmoitustaan työ- ja elinkeinoviran-
omaisen kehotuksesta huolimatta.

Työ- ja elinkeinoviranomainen tekee kirjal-
lisen päätöksen ilmoituksen vastaanottami-
sista kieltäytymisestä tai ilmoituksen poista-
misesta. Muutoksenhausta työ- ja elinkeinovi-
ranomaisen päätökseen säädetään 14 luvun 1
§:ssä.

14 luku

Muutoksenhaku

1 §

Oikaisuvaatimus ja valitus

Työ- ja elinkeinotoimiston ratkaisuun olla
tarjoamatta asiakkaalle asiantuntija-arvioin-
teja, ammatinvalinta- ja uraohjausta, valmen-
nusta tai kokeilua taikka olla tukematta työn-
hakijan omaehtoista opiskelua tai hyväksy-
mättä ilmoitusta tuetun opiskelun keskeyttä-
misestä ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa va-
littaa.

2 §

Ehdotus

3) työnantaja olennaisesti laiminlyö työso-
pimuslain 2 luvussa tai erityösopimuslain 2
ja 3 luvuissa säädettyjä velvollisuuksiaan tai
velvollisuuttaan suorittaa veroja tai lakisäätei-
siä maksuja;

4) työpaikalla on ilmeinen väkivallan uhka
tai siellä esiintyy työntekijän terveydelle hait-
taa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää taikka
muuta epäasiallista kohtelua; tai

5) avoimen työpaikan täyttymistä ei tehtä-
vän luonteen tai muun vastaavan syyn vuoksi
ole tarkoituksenmukaista tukea työnvälityk-
sellä.

Edellytyksenä ilmoituksen vastaanottami-
sista kieltäytymiselle tai sen poistamiselle 1
momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tilan-
teissa on, että työnantaja ei ole oikaissut työ-
paikkailmoitustaan työ- ja elinkeinoviran-
omaisen kehotuksesta huolimatta.

Työ- ja elinkeinoviranomainen tekee kirjal-
lisen päätöksen ilmoituksen vastaanottami-
sista kieltäytymisestä tai ilmoituksen poista-
misesta. Muutoksenhausta työ- ja elinkeinovi-
ranomaisen päätökseen säädetään 14 luvun 1
§:ssä.

14 luku

Muutoksenhaku

1 §

Oikaisuvaatimus ja valitus

Työ- ja elinkeinotoimiston ratkaisuun *aset-
taa työnhakijalle työnhakuvelvollisuus*, rat-
kaisuun olla tarjoamatta asiakkaalle asiantun-
tija-arvioin-teja, ammatinvalinta- ja uraoh-
jausta, valmennusta tai kokeilua, sekä ratkai-
suun olla tukematta työnhakijan omaehtoista
opiskelua tai hyväksymättä ilmoitusta tuetun
opiskelun keskeyttämisestä, ei saa vaatia oi-
kaisua eikä siitä saa valittaa.

2 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Muutoksenhaku kulukorvausta koskevasta päätöksestä

*Muutoksenhaku **työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä ja** kulukorvausta koskevasta päätöksestä*

Poiketen siitä, mitä 1 §:n 1 momentissa säädetään, 9 luvun 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettua kulukorvausta koskevaan päätökseen haetaan muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen haetaan muutosta vakuutusosoikeudelta. Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Poiketen siitä, mitä 1 §:n 1 momentissa säädetään, *työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä ja* 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta koskevaan päätökseen haetaan muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen haetaan muutosta vakuutusosoikeudelta. Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valituskirjelmä on toimitettava päätöksen tehneelle työ- ja elinkeinotoimistolle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon. Työ- ja elinkeinotoimiston on käsiteltävä valitus oikaisuvaatimuksena. Jos työ- ja elinkeinotoimisto ei voi oikaista päätöstä, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi.

—————

1. Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
2. Lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohtaa sovelletaan henkilöön, joka on rekisteröity työnhakijaksi tämän lain voimaantulon jälkeen.
3. Jos henkilö on rekisteröity työnhakijaksi ennen tämän lain voimaantuloa, lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovelletaan, kun työnhakijan edellisestä tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa 2 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun haastattelun järjestämisestä on kulunut kolme kuukautta.
4. Jos henkilö on rekisteröity työnhakijaksi ennen tämän lain voimaantuloa, lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohtaa sovelletaan, kun henkilölle on järjestetty edellä 3 momentissa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja hänen työtömyytensä on jatkunut kuusi kuukautta.
5. Lain 2 luvun 7 §:n 2 momenttia sovelletaan työnhakukeskustelun ja täydentävän

HE 167/2021 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

työnhakukeskustelun järjestämiseen, jos työnhakijan työvoimakoulutus, työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu, työkokeilu, palkkatukijakso tai kuntoutus päättyy 1 päivänä kesäkuuta 2022 tai sen jälkeen.

2.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 5 §:n 1 momentin 9 kohta sekä 2 a luvun 12 a ja 13 a §, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 9 kohta laissa 1001/2012, sekä 2 a luvun 12 a § laissa 1451/2016 ja 2 a luvun 13 a § laissa 423/2021,
muutetaan 2 luvun 1 §:n 3 momentti ja 16 §:n 1 momentin 2 kohta, 2 a luvun 1 ja 4–7 §, 8 §:n 1 momentti, 9–12, 13 ja 14 §, 10 luvun 4 §:n 2 momentti, sekä 14 luvun 1 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 2 luvun 1 §:n 3 momentti laissa 1001/2012 ja 2 luvun 16 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 1374/2014, 2 a luvun 1 § laeissa 288/2012, 1049/2013 ja 128/2019, 2 a luvun 4 ja 6 §, 8 §:n 1 momentti, 12 ja 13 § sekä 10 luvun 4 §:n 2 momentti laissa 1451/2016, 2 a luvun 5 § laeissa 1451/2016 ja 380/2018, 2 a luvun 7 ja 11 § laissa 288/2012, 2 a luvun 9 § laeissa 288/2012, 1370/2014 ja 1451/2016, 2 a luvun 10 § laeissa 1370/2014, 1374/2014 ja 1451/2016, 2 a luvun 14 § laeissa 288/2012, 918/2012, 1374/2014 ja 1451/2016, sekä 14 luvun 1 a §:n 1 momentti laissa 380/2018, ja
lisätään 2 a lukuun uusi 14 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 luku	1 luku
Yleiset säännökset	Yleiset säännökset
5 §	5 §
<i>Määritelmät</i>	<i>Määritelmät</i>
Tässä laissa tarkoitetaan:	Tässä laissa tarkoitetaan:
----- 9) <i>työssäolovelvoitteella</i> työssäoloa, työllistymistä edistävään palveluun osallistumista, opiskelua tai yritystoiminnassa taikka omassa työssä työllistymistä, joka edellytetään ennen kuin työttömyysetuutta voidaan maksaa työttömyysajalta toistuvan 8 kohdassa tarkoitetun menettelyn jälkeen; -----	----- (kumotaan) -----
2 luku	2 luku
Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset	Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset
1 §	1 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Työtön työnhakija

Työtön työnhakija

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa, ja joka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään;
- 2) on pitänyt työnhakunsa työ- ja elinkeinotoimistossa voimassa;
- 3) asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla.

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään;
- 2) on pitänyt työnhakunsa työ- ja elinkeinotoimistossa voimassa;
- 3) asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla.

16 §

16 §

*Koulutusta vailla olevan nuoren työttömyys-
turvaoikeuden palautuminen**Koulutusta vailla olevan nuoren työttömyys-
turvaoikeuden palautuminen*

Koulutusta vailla olevalla nuorella, joka on menettänyt oikeutensa työttömyysetuuteen 13 §:n 2 momentissa taikka 14 §:n 3 momentissa säädettyjen rajoitusten takia, on oikeus työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen, jos:

- 2) hän on toiminut vähintään 21 kalenteriviikon ajan 2 a luvun 14 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Koulutusta vailla olevalla nuorella, joka on menettänyt oikeutensa työttömyysetuuteen 13 §:n 2 momentissa taikka 14 §:n 3 momentissa säädettyjen rajoitusten takia, on oikeus työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen, jos:

- 2) hän on toiminut vähintään 21 kalenteriviikon ajan 2 a luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

2 a luku

2 a luku

Työvoimapolitiisesti moitittava menettely**Työvoimapolitiisesti moitittava menettely**

1 §

1 §

*Työstä eroaminen ja erottaminen**Työstä eroaminen ja erottaminen*

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen:

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 45 päivän ajalta työsuhteen päättymisen jälkeen, jos hän on ilman pätevää

Voimassa oleva laki

1) 90 päivän ajalta työsuhteen päättymisen jälkeen, jos hän on ilman pätevää syytä eronnut työstään;

2) 60 päivän ajalta työsuhteen päättymisen jälkeen, jos hän on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen;

3) 30 päivän ajalta työsuhteen päättymisen jälkeen, jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös, kun henkilön työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet kokonaan eduskunnan virkamiehistä annetun lain 43 §:ssä, kirkkolain 6 luvun 63 §:ssä, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 47 §:ssä, puolustusvoimista annetun lain 48 §:ssä, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain 31 §:ssä, tasavallan presidentin kansliasta annetun lain 42 §:ssä tai valtion virkamieslain 40 §:ssä tarkoitetusta syystä.

Jos työntekijä, jonka työsuhteeseen on irtisanoitu työsuhteen päättymisen tai merityösuhteen päättymisen 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla perusteella taikka jonka työsuhteeseen on purettu työsuhteen päättymisen 8 luvun 1 §:n 1 momentin tai merityösuhteen päättymisen 9 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella, on todisteellisesti riittänyt irtisanomisen tai purkamisen kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, ei ennen työsuhteen päättymistä tehtyä lopullista ratkaisua voida katsoa, että hän olisi tämän pykälän 1 momentissa tarkoitetulla tavalla itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, jollei riitautusta ole pidettävä ilmeisen aiheettomana. *Valtioneuvoston asetuksella säädetään, mitä on pidettävä todisteellisena riitauttamisena.*

4 §

Työstä kieltäytyminen

Työnhakijan oikeus työttömyysetuuteen keskeytyy 30 päivän kuluttua työstä kieltäytymisestä lukien:

1) 90 päivän ajaksi, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy työstä, johon hänet on valittu;

2) 60 päivän ajaksi, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy muusta kuin 1 kohdassa tar-

Ehdotus

syytä eronnut työstään, tai jos hän on itse moittittavana pidettävällä menettelyllään aiheuttanut työsuhteen päättymisen. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, oikeutta työttömyysetuuteen ei kuitenkaan ole 30 päivän ajalta työsuhteen päättymisen jälkeen.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös, kun henkilön työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet kokonaan eduskunnan virkamiehistä annetun lain 43 §:ssä, kirkkolain 6 luvun 63 §:ssä, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 47 §:ssä, puolustusvoimista annetun lain 48 §:ssä, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain 31 §:ssä, tasavallan presidentin kansliasta annetun lain 42 §:ssä tai valtion virkamieslain 40 §:ssä tarkoitetusta syystä.

Jos työntekijä, jonka työsuhteeseen on irtisanoitu työsuhteen päättymisen tai merityösuhteen päättymisen 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla perusteella taikka jonka työsuhteeseen on purettu työsuhteen päättymisen 8 luvun 1 §:n 1 momentin tai merityösuhteen päättymisen 9 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella, on todisteellisesti riittänyt irtisanomisen tai purkamisen kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, ei ennen työsuhteen päättymistä tehtyä lopullista ratkaisua voida katsoa, että hän olisi 1 momentissa tarkoitetulla tavalla itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, jollei riitautusta ole pidettävä ilmeisen aiheettomana.

4 §

Työstä kieltäytyminen

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 45 päivän ajalta 30 päivän kuluttua työstä kieltäytymisestä lukien, jos hän työttömänä ollessaan ilman pätevää syytä kieltäytyy työnantajan hänelle yksilöidysti tarjoamasta työstä tai hakemastaan työstä, johon hänet on valittu.

Voimassa oleva laki

koitetusta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamasta tai hänelle muuten yksilöidysti tarjotusta työstä;

3) 30 päivän ajaksi, jos 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu työ olisi kestänyt enintään kaksi viikkoa.

Lomautetun ja työttömyysetuutta lomautukseen rinnastettavan syyn perusteella saavan työnhakijan oikeus työttömyysetuuteen keskeytyy 1 momentissa säädetyllä tavalla työstä kieltäytymisestä lukien.

Jos henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhdetta ole syntynyt, hänen katsotaan kieltäytyneen työstä.

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä sinä päivänä, jona työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus saa tiedon kieltäytymisestä tai henkilön 3 momentissa tarkoitettua menettelyä taikka henkilö menettelee 1 tai 3 momentissa tarkoitettulla tavalla. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ajankohdasta, jona työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä.

5 §

Pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Mitä 4 §:ssä säädetään, sovelletaan vain työhön:

1) jota työnhakijan työkyky huomioon ottaen voidaan pitää hänelle sopivana;

2) josta maksetaan työehtosopimuksen mukainen palkka tai, jollei alalla ole työehtosopimusta, kokoaikatyön palkka on vähintään 1 134 euroa kuukaudessa;

3) joka ei ole lakon, työsulun tai saarron piirissä.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä hänelle tarjotusta työstä, jos:

1) osa-aikatyöstä maksettava palkka ja hänelle mahdollisesti maksettava työttömyysetuus työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi

Ehdotus

Jos työ olisi kestänyt enintään kaksi viikkoa, oikeutta työttömyysetuuteen ei kuitenkaan ole 30 päivän ajalta. Jos henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhdetta ole syntynyt, hänen katsotaan kieltäytyneen työstä.

Pätevänä syynä kieltäytyä työstä pidetään 5–8 §:ssä tarkoitettua tai niihin rinnastettavaa syytä. Jos työnhakija kieltäytyy hakemastaan työstä, edellyttää pätevän syyn olemassaolo lisäksi, ettei työnhakija tiennyt 5–8 §:ssä tarkoitetuista tai niihin rinnastettavista seikoista työtä hakiessaan.

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä sinä päivänä, jona työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus saa tiedon työnhakijan 1 tai 2 momentissa tarkoitettua menettelyä taikka työnhakija menettelee 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ajankohdasta, jona työnhakijan katsotaan kieltäytyneen työstä.

5 §

Henkilöön liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työstä, jos:

1) työtä ei voida pitää hänelle sopivana hänen työkykynsä huomioon ottaen;

2) työ on hänen uskonnollisen tai omantunnon vakaumuksensa vastaista; tai

3) hänelle ei varata kohtuullista aikaa lastenhoidon järjestämiseen sekä kulkuvaikeuksien ja muiden vastaavien rajoitusten poistamiseen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kuin hänelle muutoin maksettava työttömyysetuus;

2) hänelle ei varata kohtuullista aikaa lastenhoidon järjestämiseen sekä kulkuvaikeuksien ja muiden vastaavien rajoitusten poistamiseen;

3) työ on hänen uskonnollisen tai omantunnon vakaumuksensa vastaista;

4) työssä edellytetään työtehtäviä, jotka ovat ilmeisesti epäsiiveellisiä tai hyvän tavan vastaisia;

5) työhön liittyy ilmeinen väkivallan uhka; tai

6) työssä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua.

Henkilö voi kieltäytyä tarjotusta työstä menettämättä oikeutta työttömyysetuuteen myös muusta kuin 1 ja 2 momentissa ja 6–8 §:ssä tarkoitettusta syystä, jos se on pätevydeltään verrattavissa näihin.

6 §

Työstä kieltäytyminen alueellisen liikkuvuuden perusteella

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta tarjottua työtä, jos hänen päivittäisen työmatkansa kesto ylittäisi koko-aikatyössä keskimäärin kolme tuntia ja osa-aikatyössä keskimäärin kaksi tuntia.

6 §

Työhön liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työstä, jos:

1) työstä ei makseta työehtosopimuksen mukaista palkkaa tai, jollei alalla ole työehtosopimusta, koko-aikatyön palkka ei ole vähintään 1 134 euroa kuukaudessa;

2) työstä maksettava palkka perustuu kokonaan provisioon, tai jos palkka perustuu osittain provisioon, koko-aikatyön kiinteä palkan osa ei ole vähintään 1 134 euroa kuukaudessa;

3) osa-aikatyöstä maksettava palkka ja hänelle mahdollisesti maksettava työttömyysetuus työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muutoin maksettava työttömyysetuus;

4) työnhakijalle julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun perusteella haettavaksi osoitetusta työstä maksettava palkka mahdollisten työmatkakustannusten ja

Voimassa oleva laki

Ehdotus

muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muusta työstä maksettava palkka ja mahdollisesti maksettava työttömyysetuus;

5) työssä edellytetään työtehtäviä, jotka ovat ilmeisesti epäsiiveellisiä tai hyvän tavan vastaisia;

6) työhön liittyy ilmeinen väkivallan uhka;

7) työssä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua; tai

8) työ on lakon, työsulun tai saarron piirissä.

7 §

7 §

Ulkomailta tarjotusta työstä kieltäytyminen

Työpaikan sijaintiin liittyvä pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä ottamasta vastaan työtä ulkomailla, ei kuitenkaan sellaisessa valtiossa, jossa hän hakee työtä ja jossa oleskelun ajalta hänelle maksetaan työttömyysetuutta Suomea sitovan kansainvälisen säädöksen perusteella.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä hänelle tarjotusta työstä, jos:

1) hänen päivittäisen työmatkansa kesto ylittäisi kokoaikatyössä keskimäärin kolme tuntia;

2) hänen päivittäisen työmatkansa kesto ylittäisi osa-aikatyössä keskimäärin kaksi tuntia;

3) työ on ulkomailla; ei kuitenkaan, jos työ on sellaisessa valtiossa, jossa hän hakee työtä ja jossa oleskelun ajalta hänelle maksetaan työttömyysetuutta Suomea sitovan kansainvälisen säädöksen perusteella.

8 §

8 §

Ammattitaitosuoja

Ammattitaitosuoja

Henkilöllä on kolmen kuukauden aikana työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymisestä tai tätä myöhemmästä päätoimisten opintojen päättymisestä lukien pätevä syy kieltäytyä työstä, joka ei vastaa hänen koulutukseensa ja työkokemuksensa perustuvaa ammattitaitoaan (*ammattitaitosuoja*). Työnhakijalla on ammattitaitosuojan aikana pätevä syy kieltäytyä myös tarjotusta kokoaikatyöstä 5 §:n 2 momentin 1 kohdan perusteella. Ammattitaitosuoja alkaa alusta, kun henkilö on täyttänyt

Henkilöllä on kolmen kuukauden aikana työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymisestä tai tätä myöhemmästä päätoimisten opintojen päättymisestä lukien pätevä syy kieltäytyä työstä, joka ei vastaa hänen koulutukseensa ja työkokemuksensa perustuvaa ammattitaitoaan (*ammattitaitosuoja*). Työnhakijalla on ammattitaitosuojan aikana pätevä syy kieltäytyä myös tarjotusta kokoaikatyöstä 6 §:n 3 kohdan perusteella. Ammattitaitosuoja alkaa

Voimassa oleva laki

työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon ja työttömyyspäivärahan enimmäisaika alkaa alusta.

Henkilöllä on kolmen kuukauden aikana työsuhteen alkamisesta pätevä syy erota työstä, josta hän olisi 1 momentin perusteella voinut kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta työnhakijaan, jonka työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet työsopimuksen ehtoon perustuvasta lomautukseen rinnastettavasta syystä.

9 §

Työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jääminen

Työnhakijalla, joka jättää saapumatta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 15 päivän ajalta saapumatta jäämisen jälkeen. Oikeus etuuteen palautuu kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, jona työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen osallistuvasta viranomaisesta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos työnhakijan saapumatta jääminen johtuu sairaudesta, tapaturmasta tai henkilöstä itseltään riippumattomasta syystä taikka jos saapumatta jäämiselle on muu hyväksyttävä syy. Korvauksetonta määräaikaa ei aseteta myöskään silloin, kun työnhakija on etukäteen ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle olevansa estynyt saapumasta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen ja työ- ja elinkeinotoimisto hyväksyy työnhakijan esittämän syyn tilaisuuden järjestämiseksi myöhemmin.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitel-

Ehdotus

alusta, kun henkilö on täyttänyt työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon ja työttömyyspäivärahan enimmäisaika alkaa alusta.

9 §

Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen seitsemän päivän ajalta laiminlyönnin tai muun menettelyn jälkeen, jos hän työttömänä tai palkkatuetussa työssä ollessaan taikka saadessaan työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n 3 momentin perusteella ilman 11 - 14 §:ssä tarkoitettua taikka näihin pätevyysdeltään rinnastettavaa syytä 12 kuukauden aikana toisen kerran:

1) jättää saapumatta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun alkuaastatteluun tai työnhakukeskusteluun;

2) jättää saapumatta kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun alkukartoitukseen;

3) kieltäytyy työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta taikka muulla kuin 1 kohdassa tarkoitettulla menettelyllään aiheuttaa, ettei suunnitelmaa voida laatia tai tarkistaa;

4) kieltäytyy kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettua alkukartoituksesta taikka muulla kuin 2 kohdassa tarkoitettulla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei alkukartoitusta voida tehdä;

5) laiminlyö hakea työtä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa

Voimassa oleva laki

man laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen saapumatta jäämisestä, sovelletaan myös kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun alkukartoitukseen saapumatta jäämiseen.

Ehdotus

edellytetyllä tavalla, tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei työnhaku johda työllistymiseen;

6) jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei työnhaku johda työllistymiseen, jos hänelle viimeksi järjestetystä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta alkuhaastattelusta on kulunut vähintään kuusi kuukautta;

7) kieltäytyy seuraavasta palvelusta tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei hänelle voida järjestää seuraavaa palvelua:

a) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työnhakuvalmennus, uravalmennus, työvoimakoulutus, koulutuskokeilu tai työkokeilu;

b) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu työvoimakoulutus;

c) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettu omaehtoista opiskelua tai

d) kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu kuntouttava työtoiminta;

8) keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyttämään 7 kohdassa tarkoitettua palvelua;

9) kieltäytyy työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta työ- ja elinkeinoviranomaisen, kunnan tai palveluntuottajan järjestämästä työnhakua tai työllistymistä tukevasta muusta kuin 7 kohdassa tarkoitetusta palvelusta, tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei hänelle voida järjestää tällaista palvelua;

10) keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyttämään 9 kohdassa tarkoitettua palvelua;

11) kieltäytyy palvelutarpeen arvioimiseksi välttämättömästä työkyvyn tutkimuksesta tai arvioinnista tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei hänelle voida järjestää tällaista palvelua; tai

12) laiminlyö noudattaa, mitä monialaisessa työllistymissuunnitelmassa on sovittu työnhaun ja työllistymisen yleisten edellytysten parantamisesta, jos hänelle ei ole asetettu työnhakuvelvollisuutta julkisesta työvoima- ja

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

Työllistymissuunnitelman laatimisesta kieltäytyminen

Jos työnhakija ilman pätevää syytä kieltäytyy työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta taikka muulla kuin 9 §:ssä tarkoitettulla menettelyllään aiheuttaa, ettei suunnitelmaa voida laatia tai tarkistaa, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 30 päivän ajalta kieltäytymisen jälkeen. Oikeus etuuteen palautuu kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, jona työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen osallistuvasta viranomaisesta.

Työnhakijan ei katsota menetelleen 1 momentissa tarkoitettulla tavalla sillä perusteella, ettei häntä ole tavoitettu puhelimitse suunnitelman laatimista tai tarkistamista varten.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta, sovelletaan myös kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettusta alkukartoituksesta kieltäytymiseen.

10 §

Jatkuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 7 §:n perusteella.

Edellä 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitettua menettelyä arvioidaan kokonaisuutena kullakin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa säädetyllä työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla.

Työnhakijalla, joka työttömänä tai palkkatuetussa työssä ollessaan taikka saadessaan työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n 3 momentin perusteella ilman 11–14 §:ssä tarkoitettua tai näihin pätevyydeltään rinnastettavaa syytä menettelee 9 §:n 1 momentin 1–12 kohdassa tarkoitettulla tavalla 12 kuukauden kuluessa:

1) kolmannen kerran, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 14 päivän ajalta mainitussa lainkohdassa tarkoitettun menettelyn jälkeen;

2) neljännen kerran tai tätä useammin, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen toistaiseksi mainitussa lainkohdassa tarkoitettun menettelyn jälkeen, ennen kuin etuus oikeus palautuu 2 tai 3 momentissa tarkoitettulla tavalla (**työssäolovelvoite**).

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen, kun henkilö on yhteensä vähintään 12 kalenteriviikkoa:

1) ollut työssäoloehdoton luettavassa työssä;

2) osallistunut muuhun työllistymistä edistävään palveluun kuin työttömyysetuudella tuettuun omaehtoiseen opiskeluun tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun;

3) opiskellut omaehtoisesti 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuja päätoimisia opintoja; tai

4) työllistynyt päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssä.

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen myös kun:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1) työnhakija korjaa 9 §:n 1 momentin 1 – 12 kohdassa tarkoitetun menettelynsä kokonaisuudessaan kolmen kuukauden kuluessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta alkuhaastattelusta; työssäolovelvoite on tällöin kuitenkin aina voimassa vähintään 14 päivää; tai

2) työssäolovelvoitteen alkamisesta on kulunut vähintään viisi vuotta.

Mitä 1 momentissa ja 9 §:ssä säädetään, ei sovelleta aikana, jolta työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 1 momentin tai 9 §:n perusteella. Mitä 1–9 §:ssä sekä 2 luvun 13 §:n 2 momentissa sekä 14 §:n 3 momentissa säädetään, ei sovelleta työssäolovelvoitteen aikana.

11 §

Työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyönti

Työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä laiminlyö hakea työtä ja parantaa työllistymisedellytyksiään työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona työ- ja elinkeinotoimisto on todennut laiminlyönnin.

Työnhakijan ei katsota laiminlyöneen aktiivista työnhakua ja työllistymisedellytyksiensä parantamista, jos hän osoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle hakeneensa työtä ja parantaneensa työllistymisedellytyksiään suunnitelmassa sovittua vastaavalla tavalla.

11 §

Pätevä syy olla osallistumatta työnhakijan palveluprosessiin liittyviin toimiin

Työnhakijalla on pätevä syy jättää saapumatta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitettuun alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun, täydentävään työnhakukeskusteluun, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun alkukartoitukseen sekä työllistymissuunnitelmaa korvaavan suunnitelman laatimis- ja tarkistamistilaisuuteen, jos:

1) saapumatta jääminen johtuu sairaudesta tai tapaturmasta taikka henkilöstä itsestään riippumattomasta syystä;

2) saapumatta jäämiselle on muu hyväksyttävä syy; tai

3) työnhakija on etukäteen ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle olevansa estynyt saapumasta ja työ- ja elinkeinotoimisto hyväksyy työnhakijan esittämän syyn alkuhaastattelun, työnhakukeskustelun, täydentävän työnhakukeskustelun tai alkukartoituksen järjestämiseksi myöhemmin.

Työnhakijan ei katsota menetelleen 9 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitetulla tavalla sillä perusteella, ettei häntä ole tavoitettu puhelimitse alkuhaastattelua, työnhaku-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

keskustelua, täydentävää työnhakukeskustelua, alkukartoitusta taikka työllistymissuunnitelmaa korvaavan suunnitelman laatimista tai tarkistamista varten.

12 §

12 §

Palvelusta kieltäytyminen

Pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta palvelusta kieltäytymisestä lukien, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy muusta työllistymistä edistävästä palvelusta kuin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Työnhakijalla on pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa ja sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kun:

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, jos työnhakija kieltäytyy:

1) suunnitelmaan sisältyvä työnhakuvelvollisuus ei vastaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 3 ja 5 - 7 §:ssä säädettyä;

1) muusta hänelle tarjotusta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetystä palvelusta kuin työkyvyn tutkimuksesta tai arvioinnista;

2) työnhakuvelvollisuus olisi sisällytetty työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan toisenlaisena, jos velvollisuutta asetettaessa olisi otettu huomioon myöhemmin toteutunut työaika;

2) sellaisesta hänelle tarjotusta työvoimaviranomaisen järjestämästä kohtuulliseksi katsottavasta palvelusta, joka on verrattavissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyihin palveluihin.

3) työnhakija on työnhakuvelvollisuuden tarkastelujakson aikana työllistynyt yhdenjaksoisesti ja kokoaikaisesti vähintään kahden viikon ajan; tai

Jos työnhakija omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei hänelle voida järjestää 1 tai 2 momentissa tarkoitettua palvelua, hänen katsotaan kieltäytyneen siitä.

4) hän ei työkyvyttömyytensä takia ole voinut toteuttaa suunnitelmaan sisältyvää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvelvollisuutta.

Koulutusta vailla olevan nuoren oikeudesta työttömyysetuuteen hänen kieltäytyttyään omaehtoisesta koulutuksesta säädetään 2 luvun 13–16 §:ssä.

12 a §

(kumotaan)

Palvelun keskeyttäminen

Työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyttämään 12 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua palvelua, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta keskeytymisestä lukien.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos henkilö on hakenut oikaisua tai valittamalla muutosta palvelun keskeyttämistä koskevaan päätökseen eikä oikaisuvaatimusta tai valitusta ole pidettävä ilmeisen aiheettomana, ei ennen asiassa annettua lopullista ratkaisua voida katsoa, että hän olisi 1 momentissa tarkoitettulla tavalla omasta syystään joutunut keskeyttämään palvelun.

Koulutusta vailla olevan nuoren oikeudesta työttömyysetuuteen hänen keskeytettyään omaehtoisen koulutuksen säädetään 2 luvun 13–16 §:ssä.

13 §

Pätevä syy jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä

Työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä:

- 1) 5 – 8 §:ssä tarkoitetusta syystä;*
- 2) jos hän on vähintään kaksi viikkoa kestävässä osa-aikatyössä;*
- 3) jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvussa tarkoitettulla työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla hakenut työmahdollisuuksia häneltä edellytyllä tavalla ja ilmoittanut työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä työ- ja elinkeinotoimistolle ennen työtarjouksen tekemistä taikka osoittaa työmahdollisuuksien hakemisen ennen työtarjouksen tekemistä luotettavana pidettävällä tavalla;*
- 4) kun tarjotun työn vastaanottaminen johtaisi hänestä itsestään riippumattomista syistä työvoimakoulutuksen taikka julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettujen tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettujen työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen keskeyttämiseen.*

13 §

14 §

Pätevä syy palvelusta kieltäytymiseen ja palvelun keskeyttämiseen

Pätevä syy palvelusta kieltäytymiseen ja palvelun keskeyttämiseen

Voimassa oleva laki

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä 12 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetusta palvelusta ja keskeyttää palvelu, jos:

1) palvelu ei ole hänen terveydentilansa tai työ- ja toimintakykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa;

2) päivittäinen matka palvelun järjestämispaikalle ylittää keskimäärin kolme tuntia;

3) palvelunjärjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan palveluun osallistuvan työturvallisuudesta;

4) palvelun järjestäjä olennaisesti laiminlyö noudattaa palvelun järjestämistä koskevaa lainsäädäntöä tai palvelusta tehdyn sopimuksen ehtoja;

5) palvelu olennaisesti poikkeaa työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työvoimakoulutuksesta ja keskeyttää koulutus myös, jos kyseisen ammattialan työ ei ole hänen terveydentilansa ja työkykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa tai henkilön ja hänen huollettaviensa toimeentulo ei ole kohtuullisesti turvattu koulutuksen aikana. Henkilön ja hänen huollettaviensa toimeentulo on kohtuullisesti turvattu, jos työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuden tasoihin etuuksiin.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä 12 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetusta palvelusta tai keskeyttää palvelu myös muusta kuin tämän pykälän 1 momentissa tarkoitetusta syystä, jos se on näihin rinnastettava.

13 a §

Kustannukset palveluun osallistumisesta

Henkilöllä on 11 §:ssä tarkoitettu pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu osallistumisesta muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, sekä 13 §:ssä tarkoitettu pätevä syy kieltäytyä muuhun kuin työllistymistä

Ehdotus

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä 9 §:ssä tarkoitetusta palvelusta ja keskeyttää palvelu, jos:

1) palvelu ei ole hänen terveydentilansa tai työ- ja toimintakykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa;

2) päivittäinen matka palvelun järjestämispaikalle ylittää keskimäärin kolme tuntia;

3) palvelunjärjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan palveluun osallistuvan työturvallisuudesta tai palvelua ei muusta syystä voida järjestää turvallisesti;

4) palvelun järjestäjä olennaisesti laiminlyö noudattaa palvelun järjestämistä koskevaa lainsäädäntöä tai palvelusta tehdyn sopimuksen ehtoja;

5) palvelu olennaisesti poikkeaa työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työvoimakoulutuksesta ja keskeyttää koulutus myös, jos kyseisen ammattialan työ ei ole hänen terveydentilansa ja työkykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa tai henkilön ja hänen huollettaviensa toimeentulo ei ole kohtuullisesti turvattu koulutuksen aikana. Henkilön ja hänen huollettaviensa toimeentulo on kohtuullisesti turvattu, jos työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuden tasoihin etuuksiin.

Jos henkilö on hakenut oikaisua tai valittamalla muutosta palvelun keskeyttämistä koskevaan päätökseen eikä oikaisuvaatimusta tai valitusta ole pidettävä ilmeisen aiheettomana, ei ennen asiassa annettua lopullista ratkaisua voida katsoa, että hän olisi joutunut omasta syystään keskeyttämään palvelun.

14 a §

Kustannukset palveluun osallistumisesta

Henkilöllä on 9 ja 10 §:ää sovellettaessa pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa myös siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu osallistumisesta muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, sekä pätevä syy kieltäytyä muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta ja keskeyttää tällainen

Voimassa oleva laki

edistävään palveluun osallistumisesta ja keskeyttää tällainen palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle myönnetä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

14 §

Toistuva työvoimapoliittisesti moitittava menettely

Jos työnhakija kuuden kuukauden tarkastelujakson kuluessa toistuvasti menettelee 1 tai 4 §:ssä taikka 9–12 a §:ssä tarkoitetulla tavalla työvoimapoliittisesti arvioituna moitittavasti, hänelle asetetaan työssäolovelvoite toistuvasta menettelystä lukien.

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu, kun henkilö on yhteensä vähintään 12 kalenteriviikkoa:

- 1) ollut työssäoloheitoon luettavassa työssä;*
- 2) osallistunut muuhun työllistymistä edistävään palveluun kuin työttömyysetuudella tuettuun omaehtoiseen opiskeluun tai kotoutumisen edistämiseksi annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun;*
- 3) opiskellut omaehtoisesti 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuja päätoimisia opintoja; tai*
- 4) työllistynyt päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssä.*

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu myös, kun 1 momentin mukaisen työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneesta menettelystä on kulunut vähintään viisi vuotta.

Mitä 1–13 §:ssä sekä 2 luvun 13 §:n 2 momentissa sekä 14 §:n 3 momentissa säädetään, ei sovelleta 1 momentin mukaisen työssäolovelvoitteen aikana.

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

4 §

Ehdotus

palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle myönnetä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

(kumotaan)

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

4 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta

Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta

Jos työnhakija on kieltäytynyt tarjotusta työstä ennen työllistymistä edistävän palvelun alkamista, työttömyysetuutta maksetaan palvelun ajalta sen estämättä, mitä 2 a luvun 4 §:ssä säädetään.

Työvoimakoulutuksen ja työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun aikana ei sovelleta 2 ja 2 a lukua, 3 luvun 1 §:n 3 momenttia, 7 luvun 2 §:ää eikä 6 luvun 8 §:ää.

Työmarkkinatuen maksamisesta ilman tarveharkintaa työllistymistä edistävien palvelujen aikana säädetään 7 luvun 8 §:ssä.

Työvoimakoulutuksen ja työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun sekä 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla päätoimisena pidettävän kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitetun omaehtoisen luku- ja kirjoitustaidon opiskelun aikana ei sovelleta 2 lukua, 2 a luvun 1 §:ää ja 4 §:ssä työnantajan yksilöidysti tarjoamasta työstä säädettyä, 3 luvun 1 §:n 3 momenttia, 6 luvun 8 §:ää eikä 7 luvun 2 §:ää.

14 luku

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

Erinäisiä säännöksiä

1 a §

1 a §

Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset

Palkkakertoimella tehtävät tarkistukset

Edellä 2 luvun 7 §:n 1 momentin 7 kohdassa, 2 a luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa, 5 luvun 4 §:n 3 momentissa ja 7 §:n 1 momentissa sekä 6 luvun 11 §:n 2 momentissa mainittuja määriä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella (palkkakerroin).

Edellä 2 luvun 7 §:n 1 momentin 7 kohdassa, 2 a luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 6 §:n 1 ja 2 kohdassa, 5 luvun 4 §:n 3 momentissa ja 7 §:n 1 momentissa sekä 6 luvun 11 §:n 2 momentissa mainittuja määriä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella (palkkakerroin).

Edellä 1 momentissa tarkoitetut määrät ovat vuoden 2013 tasossa. Määriä tarkistettaessa pyöristetään ne lähimpään euroon. Edellä 5 luvun 7 §:n 1 momentissa mainittua määrää tarkistettaessa pyöristetään vain vuositasoinen määrä aina alaspäin lähimpään euroon.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Työnhakijan menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Työnhakijan menettelyä, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, ei oteta huomioon arvioitaessa menettelyn toistuvuutta lain 2 a luvun 9 ja 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

3.

Laki

työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020) 2 §:n 1 momentin 1 kohta, 4 ja 6 §, 8 §:n 1 ja 2 momentti, 9 §:n 1 momentin 1 kohta ja 15 §, sellaisina kuin niistä on 4 § osaksi laissa 421/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *työttömällä* henkilöä, joka ei ole työsuhhteessa eikä työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettulla tavalla työllistyy päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa ja joka ei ole mainitussa luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija; työttömänä pidetään myös työsuhhteessa olevaa, joka on kokonaan lomautettu tai jonka säännöllinen viikoittainen työskentelyaika on alle 4 tuntia;

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *työttömällä* henkilöä:
a) *joka ei ole työsuhhteessa; ellei hän ole kokonaan lomautettu tai hänen säännöllinen viikoittainen työskentelyaikansa ole alle neljä tuntia viikossa taikka hänen vaihtelevaa työaika koskevassa työsopimuksessaan taattu vähimmäistyöaikansa ole alle neljä tuntia viikossa;*
b) *joka ei työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettulla tavalla työllistyy päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa, tai jolla on oikeus työttömyysetuuteen yritystoiminnan ja omassa työssä työllistymisen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 5 a §:n perusteella; ja*
c) *joka ei ole työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija tai jolla on oikeus työttömyysetuuteen opintojen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:n perusteella;*

4 §

4 §

Kokeilualueen kunnan asiakkaat

Kokeilualueen kunnan asiakkaat

Kokeilualueen kunnan asiakkaita ovat työttömät työnhakijat, työllistettynä olevat ja työl-

Kokeilualueen kunnan asiakkaita ovat työttömät työnhakijat, ne työnhakijat, jotka ovat vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa, työllistettynä olevat ja työllistymistä

Voimassa oleva laki

listymistä edistävissä palveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kyseisessä kunnassa ja jotka:

1) eivät täytä työttömyysturvalain 5 luvun 2 §:n 1 momentissa tai 6 §:n 1 momentissa säädettyjä ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä; tai

2) ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä henkilöitä.

Kokeilualueen kunnan asiakkaita ovat 1 momentissa tarkoitettuihin asiakasryhmiin kuuluvat henkilöt, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat ilmoittautuneet työnhakijaksi tai kokeilun aikana ilmoittautuvat työnhakijaksi ja jotka työ- ja elinkeinotoimisto siirtää kokeilualueen kunnan asiakkaaksi.

6 §

Asiakkuuden päättyminen ja uudelleen käynnistäminen

Kokeilualueen kunnan asiakkaaksi ohjatun asiakkuuden päättämiseen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 2 §:n 3 momentissa säädetään työnhaun voimassaolon lakkaamisesta. Kokeilualueen kunnan asiakas voi tehdä mainituissa lainkohdissa tarkoitettut ilmoitukset kokeilualueen kunnalle tai työ- ja elinkeinoviranomaiselle.

Jos kokeilualueen kunnan asiakkaan työnhaku on päätynyt ja henkilö kokeilun kestäessä käynnistää työnhakunsa uudelleen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n mukaisesti, asiakkuus jatkuu kokeilualueen kunnassa, vaikka tämän lain 4 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetty edellytykset eivät täytyisi. Kokeilualueen kunnan asiakkaana ollut henkilö voi käynnistää työnhaun uudelleen myös pyytämällä sitä kokeilualueen kunnalta.

Ehdotus

edistävissä palveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kyseisessä kunnassa ja jotka:

1) eivät täytä työttömyysturvalain 5 luvun 2 §:n 1 momentissa tai 6 §:n 1 momentissa säädettyjä ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä; tai

2) ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä henkilöitä.

Kokeilualueen kunnan asiakkaita ovat 1 momentissa *tarkoitettut henkilöt*, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat ilmoittautuneet *työttömiksi* työnhakijoiksi, *jotka kokeilun aikana ilmoittautuvat työttömiksi työnhakijoiksi tai jotka kokeilun aikana ilmoittautuvat työnhakijoiksi ja ovat vaarassa jäädä työttömiksi kahden viikon kuluessa*, ja jotka työ- ja elinkeinotoimisto siirtää kokeilualueen kunnan asiakkaiksi.

6 §

Asiakkuuden päättyminen ja uudelleen käynnistäminen

Kokeilualueen kunnan asiakkaaksi ohjatun asiakkuuden päättämiseen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 2 §:ssä säädetään työnhaun voimassaolon lakkaamisesta. Kokeilualueen kunnan asiakas voi tehdä mainituissa lainkohdissa tarkoitettut ilmoitukset kokeilualueen kunnalle tai työ- ja elinkeinoviranomaiselle.

Jos kokeilualueen kunnan asiakkaan työnhaku on päätynyt ja henkilö kokeilun kestäessä käynnistää työnhakunsa uudelleen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 ja 3 §:n mukaisesti, asiakkuus jatkuu kokeilualueen kunnassa, vaikka tämän lain 4 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetty edellytykset eivät täytyisi.

Kokeilualueen kunnan asiakkaana ollut henkilö voi käynnistää työnhaun uudelleen myös pyytämällä sitä kokeilualueen kunnalta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Työnhakijan haastattelut ja palvelutarpeen arviointi

Kokeilualan kunta järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 4 §:ssä tarkoitetut työnhakijan haastattelut ja vastaa mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

Kokeilussa kuntaan sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 3 ja 9 §:ssä säädetään työnhakijan informoimisesta ja työ- ja elinkeinoviranomaisen velvollisuuksista.

9 §

Kokeilualan kunnan suunnitelmia koskevat tehtävät

Kokeilualan kunta hoitaa asiakkaidensa osalta työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät, joista säädetään:

1) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja sen 2 luvun 7 §:n nojalla annetuissa säännöksissä asiakkaan työllistymissuunnitelman laatimiseksi;

2) työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014) monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseksi;

3) kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa aktivointisuunnitelman laatimiseksi;

8 §

Työnhakijan haastattelut ja palvelutarpeen arviointi

Kunta voi rajoittaa henkilön oikeutta käynnistää työnhaku sähköisesti siihen tarkoitettuun verkkopalveluun, jos työnhakijan voimassaolo on päättynyt julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 2 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan perusteella. Jos henkilöasiakasta ei voida rekisteröidä työnhakijaksi, kunta antaa päätöksen työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä.

Kokeilualan kunta järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetut työnhakijan haastattelut ja vastaa mainitun luvun 6–12 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

Kokeilussa kuntaan sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 4 ja 13 §:ssä säädetään työnhakijan informoimisesta ja työ- ja elinkeinoviranomaisen velvollisuuksista ja 14 §:ssä muistutuksen antamisesta.

9 §

Kokeilualan kunnan suunnitelmia koskevat tehtävät

Kokeilualan kunta hoitaa asiakkaidensa osalta työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät, joista säädetään:

1) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja sen 2 luvun 12 §:n nojalla annetuissa säännöksissä asiakkaan työllistymissuunnitelman laatimiseksi;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4) kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa työttömälle työnhakijalle laaditun kotoutumissuunnitelman laatimiseksi.

Kokeilun alueen kunnan ja sen asiakkaan suunnitelmaan sovelletaan, mitä 1 momentissa mainituissa laeissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston ja sen asiakkaan laatimasta suunnitelmasta ja suunnitelman toteuttamisesta. Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan 1 momentissa mainituissa laissa tarkoitettuun suunnitelmaan, lakia ja säännöksiä sovelletaan kokeilun alueen kunnan ja kunnan asiakkaan laatimaan 1 momentissa tarkoitettuun suunnitelmaan.

15 §

Kokeilun alueen kunnan asiakkaana olevan työttömän työnhakijan velvollisuudet

Kokeilun alueen kunnan asiakkaana olevan työttömän työnhakijan yleisenä velvollisuutena on:

- 1) hakea työtä ja koulutusta;
- 2) osallistua kokeilun alueen kunnan järjestämiin työnhakijan haastatteluihin;
- 3) osallistua 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen suunnitelmien laatimiseen ja tarkistamiseen;
- 4) toteuttaa hänen kanssaan laadittua 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua suunnitelmaa ja ilmoittaa suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla kokeilun alueen kunnalle, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa;
- 5) hakeutua ja osallistua 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin suunnitelmassa sovittuihin palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen velvollisuuksien ja 4 kohdassa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisuuksien laiminlyöntiin sovelletaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 2 momenttia. Muilta osin 1 momentissa tarkoitettujen velvollisuuksien vastaisen menettelyn vaikutuksesta henkilön oikeuteen saada työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalaissa.

Kokeilun alueen kunnan tarjoamasta työstä kieltäytymiseen sekä kokeilun alueen kunnan

15 §

Kokeilun alueen kunnan asiakkaana olevan työttömän työnhakijan velvollisuudet

Kokeilun alueen kunnan asiakkaana olevan työnhakijan velvollisuuksiin sovelletaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 13 §:ää ja sen nojalla annettuja säännöksiä.

Työnhakijan velvollisuuksien vastaisen menettelyn vaikutukseen hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 2 a luvun 9–14 ja 14 a §:ssä säädetään. Kunnan tarjoamaan työhön sovelletaan, mitä mainitun lain 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamasta työstä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

järjestämästä työttömyysturvalain 2 a luvun 12 §:ssä tarkoitettua palvelusta kieltäytymiseen ja palvelun keskeyttämiseen sovelletaan, mitä mainitussa luvussa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamasta työstä kieltäytymisestä, palvelusta kieltäytymisestä ja palvelun keskeyttämisestä.

Kokeilualan kunnan asiakkaan tämän lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen saapumatta jäämiseen, kieltäytymiseen osallistua suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen ja suunnitelman toteuttamisen laiminlyöntiin sovelletaan työttömyysturvalain 2 luvun 14 §:n 3 momenttia sekä 2 a luvun 9–11, 13 a ja 14 §:ää. Mitä työttömyysturvalain 2 a luvun 11 §:n 1 momentissa säädetään työ- ja elinkeinotoimistosta, sovelletaan kokeilualan kuntaan. Kokeilualan kunnan asiakkaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun alkukartoitukseen saapumatta jättämiseen ja alkukartoituksesta kieltäytymiseen sovelletaan työttömyysturvalain 2 a luvun 9, 10 ja 14 §:ää.

Kokeilualan kunnan asiakkaan työstä kieltäytymiseen ja kokeilualan kuntaan sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 2 a luvun 4 §:n nojalla annetuissa säännöksissä säädetään työnhakijan työstä kieltäytymisen ajankohdasta ja työ- ja elinkeinotoimistosta.

1. Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohtaa sovelletaan tämän lain 8 §:n 1 momentin nojalla henkilöön, joka on rekisteröity työnhakijaksi tämän lain voimaantulon jälkeen.

3. Jos henkilö on rekisteröity työnhakijaksi ennen tämän lain voimaantuloa, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovelletaan tämän lain 8 §:n 1 momentin nojalla, kun työnhakijan edellisestä tämän lain voimaan tullessa voimassa olleesta 8 §:ssä tarkoitettua haastattelun järjestämisestä on kulunut kolme kuukautta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4. Jos henkilö on rekisteröity työnhakijaksi ennen tämän lain voimaantuloa, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohtaa sovelletaan tämän lain 8 §:n 1 momentin nojalla, kun henkilölle on järjestetty työnhakukeskustelu edellä 3 momentissa säädetyn perusteella ja hänen työttömyytensä on jatkunut kuusi kuukautta.

5. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 7 §:n 2 momenttia sovelletaan tämän lain 8 §:n 1 momentin nojalla työnhakukeskustelun ja täydentävän työnhakukeskustelun järjestämiseen, jos työnhakijan työvoimakoulutus, työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu, työkokeilu, palkkatukijakso tai kuntoutus päättyy 1 päivänä kesäkuuta 2022 tai sen jälkeen.

4.

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 10 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentti ja 17 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

10 §

Alkukartoituksen järjestäminen

Alkukartoituksen järjestäminen

Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettu työtön työnhakija. Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä.

Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta, joka on järjestänyt alkukartoituksen, ohjaa maahanmuuttajan tarvittaessa saamaan muun viranomaisen tai palvelujen järjestäjän palveluita. Ohjaamisessa on tehtävä yhteistyötä palvelujen järjestäjän kanssa.

Alkukartoituksen perusteella työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja 11 §:ssä tarkoitettun kotoutumissuunnitelman. Kotoutumissuunnitelman

Alkukartoitukseen kuuluvia toimia voidaan järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen täydentävien työnhakukeskustelujen sijasta. Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta, joka on järjestänyt alkukartoituksen, ohjaa maahanmuuttajan tarvittaessa saamaan muun viranomaisen tai palvelujen järjestäjän palveluita. Ohjaamisessa on tehtävä yhteistyötä palvelujen järjestäjän kanssa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tarvetta arvioitaessa kiinnitetään huomiota siihen, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumiskoulutusta, omaehtoista opiskelua tai muita tässä luvussa tarkoitettuja toimenpiteitä kotoutumisensa tueksi.

14 §

Kotoutumissuunnitelman laativan viranomaisen tehtävät

Työ- ja elinkeinotoimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työnhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista.

Kunta sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävästä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei terveydentilansa, ikänsä, perhesyiden taikka näihin rinnastettavien syiden vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin.

Maahanmuuttaja ohjataan hakeutumaan yksilöllistä tarvettaan vastaavaan koulutukseen tai muuhun kotoutumista ja työllistymistä edistävään toimenpiteeseen kuukauden kuluessa kotoutumissuunnitelman laatimisesta.

17 §

Kotoutumissuunnitelmasta ja sen laatimisesta aiheutuvat velvollisuudet

Kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston, joka laatii maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, on selvitettävä maahanmuuttajalle suunnitelmasta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvat oikeudet ja velvollisuudet kirjallisesti ja maahanmuuttajan pyynnöstä suullisesti siten, että hän ne ymmärtää.

Kotoutumissuunnitelman laatineen kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston on aktiivisesti

14 §

Kotoutumissuunnitelman laativan viranomaisen tehtävät

Työ- ja elinkeinotoimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työnhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. *Kotoutumissuunnitelman tulee sisältää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun luvun 7 §:stä johdu muuta.*

17 §

Kotoutumissuunnitelmasta ja sen laatimisesta aiheutuvat velvollisuudet

Voimassa oleva laki

tarjottava maahanmuuttajalle tämän kotoutumissuunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä ja palveluja käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Maahanmuuttajan on noudatettava suunnitelmaansa sekä hakeuduttava ja osallistuttava säännöllisesti kotoutumissuunnitelmaan sisältyvään suomen tai ruotsin kielen opetukseen ja muihin suunnitelmassa sovittuihin toimenpiteisiin ja palveluihin.

Jos maahanmuuttaja kieltäytyy ilman pätevää syytä kotoutumissuunnitelman laatimisesta, sen tarkistamisesta tai osallistumasta kotoutumissuunnitelmassa yksilöidysti sovitun toimenpiteeseen, hänen oikeuttaan työttömyysetuuteen voidaan rajoittaa siten kuin työttömyysturvalaissa (1290/2002) säädetään tai toimeentulotukea alentaa siten kuin toimeentulotuesta annetussa laissa säädetään.

Ehdotus

Maahanmuuttaja on velvollinen osallistumaan kotoutumissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen, toteuttamaan hänen kanssaan laadittua suunnitelmaa sekä hakeutumaan ja osallistumaan säännöllisesti suunnitelmaan sisältyvään suomen tai ruotsin kielen opetukseen ja muihin suunnitelmassa sovittuihin toimenpiteisiin ja palveluihin. Maahanmuuttaja on myös velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräjassa ja sovitulla tavalla ilmoittamaan suunnitelman laatimiseen osallistuneille viranomaisille, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa. Maahanmuuttajan on säilytettävä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitetun työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työ- ja elinkeinotoimistolle sen pyynnöstä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014) 4 ja 5 § seuraavasti

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Monialaisen työllistymissuunnitelman laatiminen, seuranta ja tarkistaminen

Monialaisen työllistymissuunnitelman laatiminen, seuranta ja tarkistaminen

Työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja työtön laativat 3 §:ssä tarkoitetun kartoitusjakson aikana yhdessä monialaisen työllistymissuunnitelman, jossa sovitaan työttömän palvelutarpeen mukaisista työvoima-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista ja niiden toteutumisen seurannasta.

Työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja työtön laativat 3 §:ssä tarkoitetun kartoitusjakson aikana yhdessä monialaisen työllistymissuunnitelman, jossa sovitaan työttömän palvelutarpeen mukaisista työvoima-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista ja niiden toteutumisen seurannasta. *Työllistymissuunnitelman tulee sisältää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun luvun 7 §:stä johdu muuta.*

Työ- ja elinkeinotoimiston ja kunnan on seurattava työllistymissuunnitelman toteutumista. Työllistymissuunnitelmaa on tarkistettava työttömän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla, kuitenkin vähintään kuuden kuukauden välein, sekä työttömän sitä erikseen pyytäessä, jollei suunnitelman tarkistaminen asiakkaan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta.

Työ- ja elinkeinotoimiston ja kunnan on seurattava työllistymissuunnitelman toteutumista. *Työ- ja elinkeinotoimiston on huolehdittava työllistymissuunnitelman tarkistamisesta työttömän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla, kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein, sekä ellei se asiakkaan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta, työttömän sitä erikseen pyytäessä. Kunta osallistuu työllistymissuunnitelman tarkistamiseen työnhakijan palvelutarpeen edellyttämällä tavalla.*

Jos työttömän palvelutarve edellyttää Kansaneläkelaitoksen tarjoamia kuntoutuspalveluja, Kansaneläkelaitos osallistuu suunnitelman laatimiseen, seurantaan ja tarkistamiseen.

Jos työttömän palvelutarve edellyttää Kansaneläkelaitoksen tarjoamia kuntoutuspalveluja, Kansaneläkelaitos osallistuu suunnitelman laatimiseen, seurantaan ja tarkistamiseen.

Monialaisen työllistymissuunnitelman laatimisesta, seurannasta ja tarkistamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Monialaiseen työllistymissuunnitelmaan sisällytettävään työnhakuvelvollisuuteen sovel-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Monialaiseen työllistymissuunnitelmaan liittyvät velvollisuudet

Työtön on velvollinen osallistumaan monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen, toteuttamaan hänen kanssaan laadittua suunnitelmaa sekä hakeutumaan ja osallistumaan suunnitelmassa sovittuihin palveluihin. Työtön on myös velvollinen suunnitelmassa sovittussa määräajassa ja sovitulla tavalla ilmoittamaan suunnitelman laatimiseen osallistuneille viranomaisille, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa.

Työttömän 1 momentissa tarkoitettujen velvollisuuksien laiminlyönnin vaikutuksesta hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002) ja vaikutuksesta hänen oikeuteensa saada toimeentulotukea toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997).

Työ- ja elinkeinotoimisto ja kunta ovat velvollisia selvittämään työttömälle 1 momentissa tarkoitettut velvollisuudet.

5 §

Monialaiseen työllistymissuunnitelmaan liittyvät velvollisuudet

letaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:ssä säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa. Monialaisen työllistymissuunnitelman laatimisesta, seurannasta, seurannan yhteydessä ilmoitettavista tiedoista ja suunnitelman tarkistamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Työtön on velvollinen osallistumaan monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen, toteuttamaan hänen kanssaan laadittua suunnitelmaa sekä hakeutumaan ja osallistumaan suunnitelmassa sovittuihin palveluihin. Työtön on myös velvollinen suunnitelmassa sovittussa määräajassa ja sovitulla tavalla ilmoittamaan suunnitelman laatimiseen osallistuneille viranomaisille, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa. *Työttömän on säilytettävä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitetun työnhakovelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työ- ja elinkeinotoimistolle sen pyynnöstä.*

Työttömän 1 momentissa tarkoitettujen velvollisuuksien laiminlyönnin vaikutuksesta hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002) ja vaikutuksesta hänen oikeuteensa saada toimeentulotukea toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997).

Työ- ja elinkeinotoimisto ja kunta ovat velvollisia selvittämään työttömälle 1 momentissa tarkoitettut velvollisuudet.

—
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .
—

6.

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale, 5 §:n 4 momentti, 8 § ja 9 §:n 2 ja 3 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat, 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale sekä 5 §:n 4 momentti laissa 937/2012 sekä 8 § osaksi laeissa 314/2010, 937/2012, 1372/2014 ja 702/2020, ja
lisätään 28 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1293/2002, 937/2012 ja 1314/2014, uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Soveltaisala

Soveltaisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 2 luvun 6 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäiväraha-ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on tehty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettu työnhakijan haastattelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäiväraha-ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on järjestetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25

Voimassa oleva laki

vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja:

1) joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä;

2) joka on työttömyysturvalain 6 luvun 7 tai 9 §:n mukaisen työttömyyspäivärahaikauden jälkeen saanut työttömyyden perusteella työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä; taikka

3) jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen 12 kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukien.

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työ- ja elinkeinotoimisto ja kunta ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitetun henkilön kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon.

Työ- ja elinkeinotoimisto on velvollinen viipymättä saatuaan asiasta tiedon Kansaneläkelaitokselta aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan edellytykset.

Kunta on velvollinen viipymättä aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 3 kohdan tai 2 momentin 3 kohdan edellytykset.

Työ- ja elinkeinotoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Kunnan tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työ- ja elinkeinotoimisto on tehnyt henkilön kanssa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että

Ehdotus

vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja:

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työ- ja elinkeinotoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 12 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Kunnan tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työ- ja elinkeinotoimisto on tehnyt henkilön kanssa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 12 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että

Voimassa oleva laki

työ- ja elinkeinotoimisto on varannut tämän lain 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettuun työnhakijan haastatteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakijan haastatteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, kunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

8 §

Aktivointisuunnitelman sisältö

Aktivointisuunnitelmaan merkitään:

- 1) henkilön koulutusta ja työuraa koskevat tiedot;
- 2) arvio aikaisempien julkisten työvoimapalvelujen vaikuttavuudesta;
- 3) arvio aikaisempien työllistymissuunnitelmien ja kunnan tekemien henkilöä koskevien suunnitelmien toteutumisesta; sekä
- 4) toimenpiteet, jotka voivat olla työtarjouksia, muita julkisia työvoimapalveluja, kuntouttavaa työtoimintaa, muita sosiaalipalveluja sekä terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluja.

Aktivointisuunnitelmaa laadittaessa on 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä ensiksi selvitettävä mahdollisuus tarjota työtä tai julkisia työvoimapalveluja. Suunnitelma voi näiden toimenpiteiden ohella sisältää myös työllistymismahdollisuuksia parantavia sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluja.

9 §

Kuntouttava työtoiminta aktivointisuunnitelmassa ja monialaisessa työllistymissuunnitelmassa

Ehdotus

työ- ja elinkeinotoimisto on varannut tämän lain 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun työnhakukeskusteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakukeskusteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, kunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

8 §

Aktivointisuunnitelman sisältö

Aktivointisuunnitelmaan merkitään:

- 1) henkilön koulutusta ja työuraa koskevat tiedot;
- 2) arvio aikaisempien julkisten työvoimapalvelujen vaikuttavuudesta;
- 3) arvio aikaisempien työllistymissuunnitelmien ja kunnan tekemien henkilöä koskevien suunnitelmien toteutumisesta;
- 4) toimenpiteet, jotka voivat olla julkisia työvoimapalveluja, kuntouttavaa työtoimintaa, muita sosiaalipalveluja sekä terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluja;
- 5) *julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitettu työnhakuvollisuus, ellei mainitun luvun 7 §:stä johdu muuta.*

Aktivointisuunnitelmaa laadittaessa on 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä ensiksi selvitettävä mahdollisuus tarjota julkisia työvoimapalveluja. Suunnitelma voi näiden toimenpiteiden ohella sisältää myös työllistymismahdollisuuksia parantavia sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluja.

9 §

Kuntouttava työtoiminta aktivointisuunnitelmassa ja monialaisessa työllistymissuunnitelmassa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos aktivointisuunnitelmaan tai monialaiseen työllistymissuunnitelmaan sisällytetään kuntouttava työtoiminta, siitä on kirjattava suunnitelmaan ainakin seuraavat asiat:

- 1) kuntouttavan työtoiminnan tavoite, kuvaus ja toiminnan järjestämispaikka;
- 2) kuntouttavan työtoiminnan päivittäinen ja viikoittainen kesto;
- 3) kuntouttavan työtoiminnan jakson alkamisajankohta ja pituus;
- 4) henkilölle annettava tuki ja ohjaus kuntouttavan työtoiminnan aikana;
- 5) henkilölle kuntouttavan työtoiminnan ohella tarjottavat muut sosiaalipalvelut sekä terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalvelut;
- 6) ajankohta, jolloin viimeistään arvioidaan kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksia henkilön työllistymismahdollisuuksille ja päätetään jatkotoimista sekä aktivointisuunnitelman tai monialaisen työllistymissuunnitelman uudistamisesta.

Ennen suunnitelman allekirjoittamista on työvoimatoimiston ja kunnan informoitava henkilöä kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen perusteella maksettavista etuuksista ja korvauksista.

Aktivointisuunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa.

28 §

Muutoksenhaku

Haettaessa muutosta tämän lain 10 tai 18 §:ssä tarkoitettuun päätökseen on työmarkkinatuen osalta voimassa, mitä työttömyysturvalain 12 luvussa säädetään ja toimeentulotuen osalta voimassa, mitä sosiaalihuoltolain (1301/2014) 6 luvussa säädetään.

Haettaessa muutosta 24 §:ssä tarkoitettuun päätökseen noudatetaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:ssä säädetään.

Ennen suunnitelman allekirjoittamista on *työ- ja elinkeinotoimiston* ja kunnan informoitava henkilöä kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen perusteella maksettavista etuuksista ja korvauksista.

Aktivointisuunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa. *Työ- ja elinkeinotoimiston on huolehdittava aktivointisuunnitelman tarkistamisesta kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein,*

28 §

Muutoksenhaku

Aktivointisuunnitelmaan sisällytettävään työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun

HE 167/2021 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*lain 14 luvun 1 §:ssä säädetään kiellosta ha-
kea oikaisua ja valittaa.*

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____
kuuta
20 _____.*